

ทฤษฎีธรรม เตปฏิก

๒๕๔๙ พุทธศักราช

อภิมุขปิฎก

ธาตุกถา

บุคคลปณตติปาติ

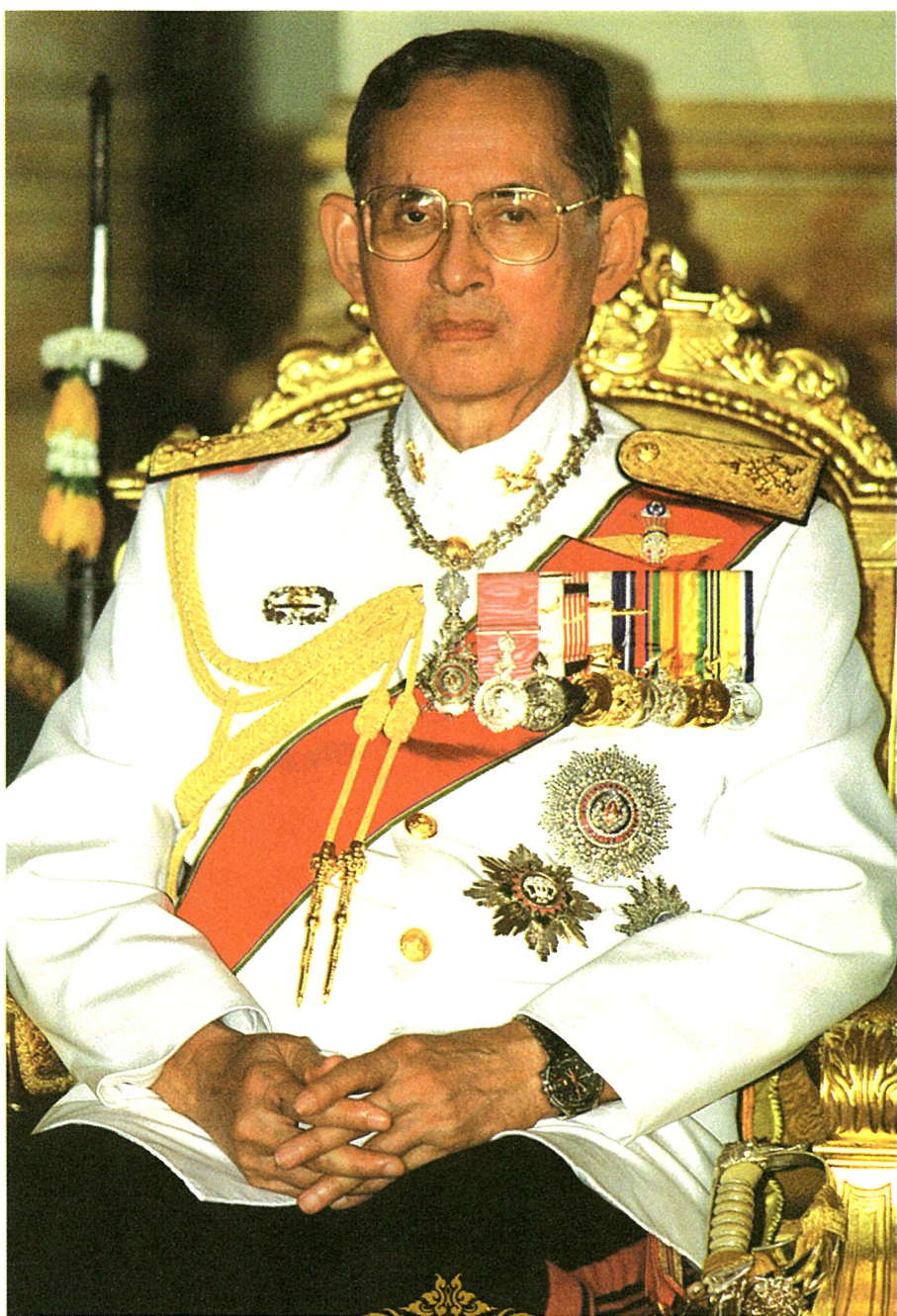
ปาติวิโสธกตเถเรหิ วิโสธิตา

ภูมิพลสส ปรมินทรมหาราชวรสส

ปริปัญณสฏฐิวิสส สิริราชชมมงคลมกมกาเล

ทฤษฎีธรรมมหาเถรสมาคม มุททาปีตา

คำนำ

มหาเถรสมาคม ได้ปรารภการจัดกิจกรรมร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ แล้วมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้และทรงธรรมวินัยพิจารณาตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้อง โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับ เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระไตรปิฎกในฐานะเป็นพระบรมศาสนาดาทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยและประชาชนชาวไทยได้นับถือพระพุทธรศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐาน เช่น

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้าน ๒ “คนเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยบัว ท่วยนาง ลูกเจ้าขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ทั้งผู้หญิง ฟุ้งท่วย มีศรัทธาในพระพุทธรศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว...”

พระบรมสัตยาธิภูฐานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ตรัสประกาศแก่เทพยดาทั้งปวงว่า “ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุงพระพุทธรศาสนา ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า” พอตกพระโอบฐ์ลง พระพายก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป...

น้ำพระราชหฤทัยและพระราชดำรัสของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช “พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็นับถือพระพุทธรศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เปลี่ยน

[๒]

ศาสนา อย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามีจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?” “จริงอยู่ เมื่อฟอลคอนในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับส่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อๆ กันมาถึง ๒,๒๒๕ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้น เป็นการที่พระองค์จะทำได้”

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

“อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	กู้ชาติ	พระศาสนา
ถวายเป็นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แด่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทธรูป
ให้ยืนยง	คงถาวร	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายเป็นคัม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตริย์
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน”

พระราชปณิธานของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

“ตั้งใจจะอุปถัมภ์	ยกย่องพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบเขตอาณา	รักษาประชาชนและมนตรี”

พระราชศรัทธาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย “ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จพระบรมธรรมิกมหาราชารามาธิราช บรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว... ทรงพระราชศรัทธาจะยกหรือวิสายบุญขามหายัญพิธี อันชาติประเพณีมานั้นให้กลับคืนเจียรฐิติกาล ปรากฏสำหรับแผ่นดินสืบไป จะให้เป็นอรรถตถประโยชน์และปรารถประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ชำขอบขัณฑสีมาทั้งปวงจำเริญอายุและอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้แลชั่วหน้า...”

นำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว “ด้วยกำลัง ทรงพระมหากรุณาเมตตากับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณา ดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกพระนาม พระรัตนตรัยสรณาคมนันอันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง ให้เห็นความจริง ในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลัง ว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพัฒน์รัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดีกับ ขุนนางผู้น้อยทั้งปวง จงมีความสโมสราสามัคคีรสปรึษาพร้อมกัน เมื่อเห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวิญญูฉิรจารอบรู้ราชานุวัตร จะเป็น ศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา และจะปกป้องไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์รักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ ก็สุดแท้แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์ พระองค์นั้นขึ้นเสวยมโหสิวรยาธิปัตย์ราชสืบสันตติวงศ์ดำรงราชประเพณีต่อไปเถิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้า อย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกันให้ได้ความทุกข์ร้อนแก่ราษฎร...”

พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศลในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับพระอุณาโลมพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร “การพระราชบริจาคอันนี้ทรงพระราชดำริ เห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดชุนเคืองขัดใจเลย พระนครนี้เป็น

[๔]

ถิ่นที่ของคนนับถือพระพุทธศาสนาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโหม่นสน้อยใจด้วยริษยาแก่พระพุทธศาสนาเพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเอง ถ้าโหม่นสักก็ชื่อว่าโง่งมลงไป...”

พระราชปฏิญาณและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช “ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสนาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตราบอกว่าสิ้นชีวิต...”

พระราชนิพนธ์และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้องถือด้วยความกตัญญูต่อบิดา มารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา... เมื่อรู้สึกแน่นอนแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... ถ้าข้าพเจ้าจะขอแก้ท่านทั้งหลายว่า พุทธศาสนาเป็นของไทย เรามาชวนกันนับถือพระพุทธศาสนาเถิด... ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาถูกยิงเสียกว่าผู้ที่แปลงชาติ... เพราะเหตุฉะนั้น เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทย จะต้องมันอยู่ในศาสนาพระพุทธซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา...” และพระองค์ได้พระราชทานความหมายแห่งไตรรงค์ไว้ดังนี้

“ขอรำรำพรรณบรรยาย ความคิดเครื่องหมาย
แห่งสีทั้งสามงามถนัด

ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ หมายพระไตรรัตน์

และธรรมะคัมภีร์ไทย...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว “แต่บ้านเมืองในเวลานาถึงกาลวิบัติ พระพุทธศาสนาก็เศร้าหมองจนลงหมดทล

เลื่อมทราชมระล่ำระสายมาช้านาน... มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเราจึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้ มาโดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักรและอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลายให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วน คติโลก ให้พระสงฆ์รับภาระการสั่งสอนส่วนคตินิยมเป็นอุปการะแก่กัน ดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้ตรัสพระปฐมบรมราชโองการซึ่งเป็นพระราชปณิธานแก่ปวงชนชาวไทยใน พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ว่า “เราจะครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ได้มีพระราชดำรัสตรัส ลาผนวชต่อพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่า “โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าก็เห็นเป็นศาสนา ที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาลัทธิธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึง เคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตาม ราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนองพระคุณบูรพการีตามคตินิยมด้วย...” และได้มีพระราชดำรัสในโอกาสพระสันตะปาปา จอห์น พอล ที่ ๒ เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ ว่า “คนไทยเป็นศาสนิกที่ดีด้วยกัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็น ศาสนาประจำชาติ”

การดำเนินงานตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกให้คงความ บริสุทธิ์แห่งพระบาลีพุทธพจน์ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความสละสลวยด้านความรู้ความชำนาญในภาษาบาลี ของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลาย จึงนับว่าเป็นงานที่มี

[๖]

ความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกุศลกิจอันยิ่งใหญ่ที่กระทำได้ยาก ดังนั้น การที่พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายมีอิทธิบาทธรรมร่วมกันตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกจนสำเร็จจุลวงไปด้วยดี จึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการของบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย เพราะทราบใดที่พระไตรปิฎกยังคงความบริสุทธิ์อยู่ ย่อมเป็นที่มั่นใจได้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธก็ดำรงอยู่ ก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติตราบนั่น

ในนามของมหาเถรสมาคม ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อคณะกรรมการคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จจุลวงไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ นับเป็นการเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐเนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังกล่าว

ขออานุภาพแห่งมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยซึ่งถือว่าเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งนี้ ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองรักษาสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตมั่นเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของเหล่าพสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดจิรัฏฐิติกาล เทอญ

สมเด็จพระพุทธมหาราช.

7

(สมเด็จพระพุทธมหาราช)

ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คำปรารภ

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดิมทีนั้น เรียกว่า พระธรรมวินัย พระธรรม ได้แก่คำสั่งสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ พระวินัย ได้แก่ข้อบัญญัติที่ทรงวางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน กาลต่อมา เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ทรงบัญญัติไว้ในกาลโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นพระบรมศาสดาแทนพระพุทธองค์ โดยมีหลักฐานปรากฏในมหาปรินิพพานสูตร (ที.ม. ๑๐/๒๑๖) ว่า ขณะที่ทรงพระประชวรจนจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์หาได้ทรงตั้งพระสาวกรูปใดรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งพระบรมศาสดาไม่ หากแต่ตรัสกะท่านพระอานนท์พุทธอุปัฏฐากว่า

โย โว อานนท มยา ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต,
โส โว มมจฺเจยน สตุถา.

แปลความว่า “ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

จากพระพุทธพจน์นี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ซึ่งได้รับการสังคายนารวบรวมประมวลเป็นบทสวดสำหรับสวดทานความถูกต้องมิให้คลาดเคลื่อนไปจากที่พระพุทธองค์ตรัสสั่งสอนจริงด้วยลังขานุมัติพร้อมกันครั้งแรกโดยพระอรหันตเถระ ๕๐๐ รูป ภายหลังพุทธปรินิพพานได้ ๓ เดือน การสังคายนาพระธรรมวินัยในครั้งแรกนั้นได้ยกเอาพระพุทธพจน์ที่ทรงแสดงโปรดเวไนยสัตว์ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ขึ้นสู่การพิจารณา สวดทานรับรองความบริสุทธิ์ถูกต้องในท่ามกลางสงฆ์ แล้วประมวลจัด

[๘]

เป็นหมวด ไว ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า พระไตรปิฎก อันประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก หมวดพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธรบัญญัติที่ทรงวางหลักความประพฤติและมารยาทอันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวช ประพฤติพรหมจรรย์ชั้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธานุญาตสั่งสอนเกี่ยวกับศีลหรือสิกขาบทตลอดจนพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญ ๆ นับตั้งแต่แรกตรัสรู้เสวยวิมุตติสุขเป็นต้นไปพร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ มหาวิภังค์ ภิกขุณีวิภังค์ มหาวรรค จุลวรรค และปรีวาร โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๘ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๘

พระสุตตันตปิฎก หมวดพระสูตร ว่าด้วยประมวลพระธรรมเทศนา ตรัสบรรยายธรรมของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส เป็นประมวลหลักพุทธธรรมที่ทรงแสดงโดยบุคลาธิษฐานหรือทรงใช้สมมติโวหารตลอดจนบทคาถาประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวชั้นเดิมที่แสดงถึงประวัติของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ เรียกว่า นิกาย ๕ คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย และขุททกนิกาย โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๒๕ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๙ ถึงเล่มที่ ๓๓

พระอภิธรรมปิฎก หมวดพระอภิธรรม ว่าด้วยประมวลพระพุทธานุญาตอันเกี่ยวกับหลักปรมาธรรมที่เป็นความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่ง เป็นประมวลคำอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาล้วน ๆ โดยธรรมาธิษฐาน

คือไม่ยกบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสมมติบัญญัติเข้ามาประกอบความ มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๗ คัมภีร์ คือ อัมมสังคณี วิภังค์ ธาตุกถา ปุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก และปฏฐาน โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๑๒ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕

พระไตรปิฎก จัดเป็นหนึ่งในพระสัทธรรม ๓ คือปริยัติศีลสัทธรรมที่ประมวลไว้ซึ่งนวัคสัตตสุตสน์ทั้งหมด เป็นปทัฏฐานให้เกิดปฏิบัติศีลสัทธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา และนำไปสู่การบรรลุปฏิเวธสัทธรรม คือมรรค ผล นิพพานในที่สุด ดังนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ดังพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในคราวจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ความว่า

“พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกได้รับการอุทธรณ์สั่งสอนสืบต่อกันมา เป็นพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่ากับเป็นสัญลักษณ์ของพระบรมศาสดา พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้สนใจพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกนี้พระเถรานุเถระแต่ปางก่อนจึงได้ช่วยกันรักษาสืบต่อกันมา ในการสร้างวัดวาอารามสมัยก่อนนั้น จะต้องสร้างหอไตรประจำวัด ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกอันประกอบด้วยคัมภีร์ใบลาน พระภิกษุสามเณรผู้บวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนทายาท ก็จำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถาฎีกา โยชนา สัททาวีเสส อันเป็นคัมภีร์ประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อความพระไตรปิฎกนั้น พระมหากษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาในปางก่อน

จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อนำเอาความรู้มาสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะมาตลอดสาย และได้ทรงให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎกนี้ สืบต่อกันมา ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ มีการสอบพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงความรู้ที่ได้ศึกษาพระไตรปิฎกนั้นๆ และทรงปูนบำเหน็จความสามารถแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ซึ่งทุกวันนี้ได้ขยายวงกว้างออกมาเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีสันามหลวง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ให้พระภิกษุสามเณรผู้ทรงความรู้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ถือเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอันยิ่งใหญ่...”

พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้รับการนำสืบๆ กันมา ด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี อันหมายถึงภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ โดยวิธีมุขปาฐะหรือมุขบาลู คือวิธีทรงจำนำสืบต่อ ๆ กันด้วยการสาธยายท่องจำกัน สั่งสอนกันจากปากสู่ปาก หรือวิธีบอกเล่ากล่าวสอนจากอาจารย์สู่ศิษย์โดยไวยาหารต่างๆ เป็นเวลาถึง ๔ พุทธศตวรรษ จึงได้รับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในใบลานในคราวสังคายนาครั้งที่ ๕ ในประเทศศรีลังกา เมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ ตลอดระยะเวลาดังกล่าวนี้อันในสมัยใดมีความพินเพื่อเลอะเลือนจำกันมาผิด มีข้อบกพร่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำสอนของลัทธิอื่นเข้ามาปะปนในพระไตรปิฎก อันเป็นเหตุให้พระสงฆ์ประพฤติดิพดลหลักพระธรรมวินัย บรรดาพระอรหันต์หรือพระมหาเถระในยุคสมัยนั้นๆ ก็จะต้องเอาเป็นภาระธุระดำเนินการประชุมพระสงฆ์ทำสังคายนาเพื่อสอบทานสวดรับรองความถูกต้องพร้อมกันเป็นครั้ง ๆ โดยประวัติการทำสังคายนานั้น สามครั้งแรกทำในประเทศอินเดีย ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕

ทำในประเทศศรีลังกา ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งที่ ๕ นี้เอง พระเถระ
 สังคีติกจารย์ทั้งหลายได้คำนึงถึงว่า “ในอนาคต กุลบุตรคงมีศรัทธาน้อยลง
 และปัญญาที่จะทรงจำพระธรรมวินัยสืบอายุพระพุทธศาสนาคงน้อยลงด้วย
 ควรที่คณะสงฆ์จะสังคายนาพระธรรมวินัยแล้วลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
 อักษร” เพราะประจักษ์ที่พวกทมิฬไม่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งปกครอง
 ประเทศศรีลังกาแล้วทำให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา
 เป็นเหตุให้พระภิกษุสาวกทั้งหลายต่างพากันปลีกตนไปอยู่ตามป่าเขาอย่าง
 ลำเค็ญ มีความผิดเคืองด้วยภิกษาหาร ต้องอดทนอยู่อย่างลำบากถึง ๑๒ ปี
 แต่ท่านเหล่านั้นหาคำนึงถึงความลำบากทางกายของตนไม่ ต่างช่วยกัน
 ทรงจำพระไตรปิฎกท่านละหนึ่งนิกายบ้าง สองนิกายบ้าง ถึงแม้ไม่มีอะไร
 จะฉับเป็นภัตตาหาร ก็ฉันใบไม้แทน เพื่อให้ร่างกายมีกำลังทรงอยู่เพียงเพื่อ
 สบายยาท่องบ่นทบทวนพระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้นั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้พระไตรปิฎก
 ที่ทรงจำไว้นั้นสูญไปพร้อมกับชีวิตของท่าน เพราะขณะนั้นพระภิกษุสาวกที่
 ทรงจำพระไตรปิฎกได้มีจำนวนน้อยเต็มที บางท่านเกิดเตโชธาตุในท้องกำเริบก็
 ต้องนอนเอาทรายกลบท้อง เพื่อให้ดูดความร้อนจากร่างกายแล้วสบาย
 ทบทวนพระไตรปิฎกนั้นมิให้ลืมเลือนสูญหายไป เมื่อได้ประจักษ์ชัดถึงการ
 ทรงจำพระไตรปิฎกด้วยวิธีมุขปาฐะว่าไม่อาจจะรักษาพระไตรปิฎกไว้ได้ต่อไป
 จึงได้มีมติจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษามคธ
 พร้อมทั้งจารึกอรรถกถา (คัมภีร์อธิบายความแห่งพระไตรปิฎก) ด้วยภาษา
 สิงหล แล้วนำสืบเผยแพร่ไปยังประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา และ
 ต่อมาเมื่อวิทยาการด้านการพิมพ์เจริญขึ้น ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็น
 รูปเล่มหนังสือ โดยใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏเป็นพระไตรปิฎก
 ฉบับอักษรสิงหล ฉบับอักษรเทวนาครี ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรขอม
 ฉบับอักษรไทย ฉบับอักษรโรมัน ฉบับอักษรมอญ เป็นต้น และเมื่อจะจัด

[๑๒]

พิมพ์หรือจัดสร้างซ้ำแต่ละครั้งเนื่องในวโรกาสสำคัญๆ ก็จะมีการสังคายนาตรวจชำระสอบทานเพื่อคงความบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยการนำคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน ตรวจสอบให้ลงกันสมกันเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำเครื่องหมายวรรคตอน จัดทำเชิงอรรถแสดงปาฐะที่ต่างกัน พร้อมทั้งจัดทำดัชนีคือปทานุกรม นามานุกรม คาถานุกรม และอัมมประเภทแสดงลำดับหมวดธรรม เพื่อสะดวกในการสืบค้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้นำพระไตรปิฎกจากประเทศศรีลังกามาสืบทอดศึกษาเล่าเรียนกันโดยลำดับ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสังคายนาตรวจชำระสอบทานพระไตรปิฎกในประเทศไทย มีประวัติการดำเนินงานในแต่ละยุคสมัยที่พระบรมมหาราชวังหรือผู้ทรงเป็นเอกอัครราชูปถัมภ์และทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงโปรดฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังปรากฏตามหลักฐานที่บันทึกไว้ ดังนี้

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ได้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกจารึกลงในใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๐๒๐ ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังจากที่ทรงกู้เอกราชจัดการบ้านเมืองไทยเสร็จแล้ว ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธานุศาสนเป็นอย่างยิ่ง ทรงปรารถนาว่าพระไตรปิฎกกระจัดกระจายเสียหายไปมาก จึงทรงโปรดฯ ให้อัญเชิญพระไตรปิฎกจากเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีความสมบูรณ์มารวบรวมไว้ที่กรุงธนบุรี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๓

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดฯ ให้รวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎกในส่วนที่กระจัดกระจายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วทรงอาราธนาพระเถรานุเถระและเชิดราชบัณฑิตผู้ทรงความรู้ ให้ทำการสังคายนาตรวจ

ชำระพระไตรปิฎก แล้วทรงโปรดฯ ให้ช่างคัดลอกจำลองพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาและฎีกาจารึกด้วยอักษรขอมลงในใบลาน จำนวน ๓,๗๘๖ ผูก พร้อมทั้งปิดทองหีบ ปกหน้า ปกหลัง และกรอบ เรียกว่า **พระไตรปิฎก ฉบับทอง** ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดฯ ให้มีการซ่อมส่วนคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ชำรุดให้สมบูรณ์ และทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า **ฉบับรดน้ำแดง** แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎก ๕ ฉบับ มี**ฉบับรดน้ำเอก** **ฉบับเทพชุมนุม** เป็นต้น พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้อาราธนาพระมหาเถระเข้าไปถวายพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง โดยให้เรียบเรียงพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา เป็นสำนวนพระธรรมเทศนา และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ขาดหายไปให้ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า **ฉบับล่องชาด**

พระไตรปิฎกทั้ง ๔ รัชสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ดังกล่าวมานี้ยังเป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการสังคายนาชำระพระไตรปิฎกและปริวรรตบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย และทรงโปรดฯ ให้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรก จำนวน ๓๙ เล่ม รวม ๑,๐๐๐ ชุด เพื่อฉลองในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระราชประสงค์อุทิศพระราชกุศลถวายแด่พระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระต้นฉบับที่ขาดหายไปเพิ่มอีกจากที่มีอยู่ ๓๙ เล่ม และจัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม จบบริบูรณ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ

พุทธกิจ การตรวจชำระพระไตรปิฎกครั้งนี้คณะสงฆ์กระทำอย่างโอฬารยิ่ง โดยปรับปรุงแก้ไขเครื่องหมายวรรคตอน ใช้เครื่องหมายพินทุแทนยามักการ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๖๔ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จึงแล้วเสร็จ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า **สยามรฏฺฐสฺส เติปิฏกํ : พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ** พิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดพิมพ์ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยครบสมบูรณ์ และพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐนี้ได้มีการพิมพ์ซ้ำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกที่ได้รับการตรวจชำระและจัดพิมพ์ทั้งหมด นับแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นภาษาบาลีหรือภาษามคธ แม้จะได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็ยังมิได้มีการแปลอย่างเป็นทางการในนามของคณะสงฆ์ จึงต่อมา ในปีพุทธศักราช ๒๔๔๓ คณะสงฆ์โดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์จากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๔ ได้ประชุมกันดำเนินการแปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทยบริบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เรียกว่า **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง** โดยแปลตามความในพระไตรปิฎกภาษาบาลี แล้วพิมพ์เป็นเล่ม ๒,๕๐๐ ชุด ชุดละ ๔๐ เล่ม เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแปลเป็นสำนวนเทศนา โดยถือเอาพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐเป็นต้นฉบับ พิมพ์ลงในใบลาน ๑,๒๕๐ กัณฑ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยมีนัยหมายเพื่อประชุมฟังพระโอวาทปาติโมกข์ในคราวจาตุรงคสันนิบาต ดิถีเพ็ญแห่งมาฆมาส อนึ่ง การแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้กระทำเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ดำรงมั่นมาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงนี้ คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตรวจชำระจัดพิมพ์สืบต่อมาเนื่องในวโรกาสสำคัญอีก ๓ วาระ รวมเป็น ๔ วาระด้วยกัน

กล่าวคือ วาระที่ ๒ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด ชุดละ ๔๕ เล่ม วาระที่ ๓ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด และวาระที่ ๔ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด เนื่องในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า พระพุทธทวณะอันเรียกว่าพระไตรปิฎกย่อมเป็นหนังสือที่ประมวลพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งยังบริบูรณ์และตั้งมั่นอยู่ตราบใด ก็ย่อมเป็นหลักของพุทธบริษัทที่จะปฏิบัติให้เป็นสัมมาปฏิบัติ ถึงความงอกงามรุ่งเรืองอยู่ตราบนั้น จึงทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสังคายนาพระไตรปิฎกถวายตามที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ถวายพระพร เนื่องในมงคลดิถีที่มีพระชนมพรรษาจะบรรจบ ๕ รอบนักษัตร ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และมีพระบรมราชโองการประกาศขออาราธนาสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระสงฆ์เปรียญธรรม พร้อมด้วยศาสนบัณฑิต เป็นภาระธุระดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองสถาพรแห่งพระบวรพุทธศาสนาสืบไป

การสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ นี้ คณะสงฆ์ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับสนองงานคณะสงฆ์ขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยรัฐบาลซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น

[๑๖]

นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุน และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีพระฤกษ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วได้ดำเนินการสังคายนาตรวจชำระในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการปาฬิวิโสธกะ คณะกรรมการการแห่งสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการศาสนบัณฑิต ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ และคณะกรรมการดำเนินการและประสานงาน และมีสิ่งขานมูมัติให้ใช้ตำหนักสมเด็จ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นสถานที่ตรวจชำระ โดยนำพระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับหลวงแล้วนั้นมาตรวจสอบให้มีความถูกต้องทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของฉบับภาษาบาลี ได้ใช้ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ เป็นต้นฉบับ สอบเทียบกับพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ โดยได้ตั้งข้อ ย่อหน้า ยกหัวข้อสูตร หรือมาดิกาให้เห็นชัดเจน และได้อ้างหน้าคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ฉบับฉัฐสังคีติ (อักษรพม่า) ฉบับอักษรเทวนาครี และฉบับอักษรโรมัน ในบรรทัดแรกของหน้านั้นๆ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งบอกเลขบรรทัดแต่ละหน้าของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีนี้ไว้ด้วย สำหรับฉบับภาษาไทย ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มาเป็นต้นฉบับในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนแปล

การดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกตามที่กล่าวมานี้ได้แล้วเสร็จทันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า **ทฤษฎจุสส สกัิติเตปิฎกั ๒๕๓๐ พุทฺธวสุเส : พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐** โดยจัดพิมพ์ฉบับภาษาบาลีจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทย จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด

ต่อมา พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยดังกล่าวนี้ได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา

สร้างถวายวัดจนหมดลง โดยเหตุที่พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์ที่มีความสำคัญ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงเตรียมการที่จะจัดพิมพ์ซ้ำ แต่เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีที่ทำกันมา คือก่อนจะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกแต่ละครั้ง ต้องมีการประชุมสงฆ์ผู้ทรงความรู้และศาสนบัณฑิตตรวจชำระสอบทานความถูกต้องในเบื้องต้น กอปรกับได้พิจารณาเห็นว่าพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาในส่วนภาษาบาลีนั้น แม้จะดำเนินการตรวจชำระจากคณะกรรมการสังคิตการกสงฆ์ในครั้งนั้นมาแล้ว แต่ก็ยังมีปาฐะที่บกพร่องผิดพลาดอยู่บ้างในบางเล่ม บางสูตร บางข้อ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนการจัดพิมพ์เป็นสำคัญ แม้ในส่วนฉบับภาษาไทยก็ปรากฏว่าสูตรเดียวกันซึ่งมีบทพระบาลีเหมือนกัน หรือข้อความพระบาลีอย่างเดียวกันแต่ปรากฏต่างที่กันกลับมีข้อความสำนวนแปลที่ไม่ลงกันสมกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเกิดจากคณะกรรมการแปลมีหลายชุดจึงแปลสำนวนต่างกัน แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาสำหรับศึกษาค้นคว้าอ้างอิงของพุทธบริษัท หาใช่เป็นหนังสืออ่านทั่วไปไม่ แม้จะเป็นฉบับภาษาไทยก็ควรที่จะมีเอกภาพในด้านสำนวนคำแปลที่เป็นแบบอย่างและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบัณฑิตชน ดังนั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร่ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องผิดพลาดน้อยที่สุด คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้มีฉันทานุมัติชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ทั้ง ๔๕ เล่ม เป็นอันดับแรก โดยกำหนดแนวทาง คือ ให้สอบทานคำแปลของพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาให้ถูกต้องสมบูรณ์ มิให้ตกหล่นคลาดเคลื่อนจากบทปาฐะในพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา หากพบว่าตกหล่น ก็แปลเพิ่มให้สมบูรณ์ หากพบว่าคลาดเคลื่อน ก็แปลให้ถูกต้องตามนัยอรรถกถา และหากพบว่าสำนวนคำแปลของสูตรใด หรือข้อใดที่ปรากฏหลายที่ทั้งในเล่มเดียวกันหรือ

ต่างเล่มไม่ตรงกัน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับฉบับภาษาบาลีแล้วปรากฏว่ามีข้อความพระบาลีอย่างเดียวกัน ก็ปรับแก้สำนวนให้ตรงกัน เป็นต้น

คณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้เพียรพยายามดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาสำเร็จเพียงขั้นตอนการสอบทานคำแปลมิให้ตกหล่นจากต้นฉบับภาษาบาลี โดยมีได้ปรับแก้สำนวนคำแปลที่ลักลั่นกันในบางสูตรให้ลงกันสมกัน จึงต่อมา คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม รับเป็นการธุระดำเนินการสานต่อในขั้นตอนที่เหลือให้สำเร็จเรียบร้อย ซึ่งในเบื้องต้น พระธรรมกิตติวงศ์ ได้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ที่คณะกรรมการดังกล่าวได้สอบทานคำแปลกับฉบับภาษาบาลีไว้แล้วนั้นมา ให้คณะศิษย์ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับแก้สำนวนและการเชื่อมโยงข้อมูลแล้วได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้ดำเนินการปรับแก้สำนวนคำแปลในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง อันเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่ต้องพิมพ์ข้อมูลออกมาเป็นรูปเพื่อตรวจและสั่งแก้ ซึ่งช่วยประหยัดทั้งด้านเวลาและวัสดุประกอบการพิมพ์ พร้อมทั้งได้เตรียมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ที่พระโบราณจารย์ได้แปลไว้ เช่น พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับอื่นๆ เพื่อจัดทำมาเป็นอุปการะสอบทานเทียบเคียงประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปล และที่สำคัญ ได้นำคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นายพร รัตนสุวรรณ ได้ประชุมศาสนบัณฑิตตรวจชำระและจัดพิมพ์อย่างครบบริบูรณ์มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปลให้ถูกต้องตามพุทธานุญาต นอกจากนี้ยังได้จัดหาซีดีรอมพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำไว้มาสืบค้นข้อความพระบาลีที่ซ้ำกันเพื่อจะได้ปรับสำนวนคำแปลให้เป็นเอกภาพกันอีกด้วย เมื่อเสร็จขั้นตอนการบันทึกข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการ

ปรับแก้ข้อมูลสำนวนคำแปลพระไตรปิฎกภาษาไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์ไปตามลำดับเล่ม จนแล้วเสร็จทั้ง ๔๕ เล่ม พร้อมทั้งจะให้พิสูจน์อักษรก่อนเสนออนุมัติจัดพิมพ์ แต่ได้พิจารณาเห็นว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับสังคายนาที่พระโบราณจารย์ได้แปลและจัดทำไว้นั้น มิได้ทำเชิงอรรถคือคำอธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจไว้ ดังนั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการอ่านพระไตรปิฎกให้เข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปและสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงที่ถูกต้องอันเหมาะสมแก่ยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้เพิ่มขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถขึ้นโดยกำหนดแนวทางในการจัดทำ คือทำคำอธิบายเฉพาะคำศัพท์วิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งแปลทับศัพท์ไว้หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจ โดยตรวจดูคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาฯ ที่อธิบายหรือแยกประเภทศัพท์หรือข้อความแห่งพระบาลีนั้นๆ เป็นเบื้องต้นแล้วแปลสรุปความเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พร้อมทั้งอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาเป็นอักษรย่อและบอกเล่มหรือหน้าไว้ในวงเล็บเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นอ้างอิงของผู้ต้องการหลักฐานอ้างอิงหรือต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง ในกรณีคำแปลภาษาไทยที่ไม่นิยมใช้ซึ่งเกรงว่าคนทั่วไปอ่านแล้วไม่เข้าใจและต้องเสียเวลาเปิดดูความหมายในพจนานุกรม โดยที่คัมภีร์อรรถกถาก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ เช่น คำว่า ทิม ซึ่งหมายถึงศาลาแถวหรือห้องแถวสำหรับเป็นที่พักหรือเก็บของ ก็ได้ทำเชิงอรรถไว้โดยอ้างที่มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรืออธิบายเพิ่มเติมตามสมควร พร้อมทั้งบอกหน้ากำกับไว้เพื่อการสืบค้น เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถพร้อมทั้งจัดหน้าวรรคตอนนี้ได้อาศัยความละเอียดและใช้เวลาในการจัดทำเป็นอย่างมาก

การจัดทำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ เพื่อเสนอจัดพิมพ์ดังกล่าวนี้ ได้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดทำเป็นเวลานาน จึงแล้วเสร็จเป็นข้อมูลต้นฉบับอยู่ในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการจัดทำต้นฉบับ

พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ นั้นยังมิได้มีการตรวจชำระสอบทานแต่อย่างใด จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ประสงค์ให้พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทรงดำรงอยู่ในฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกับการพระพุทธรศาสนา นอกจากจะทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ให้สามารถบริหารงานปกครอง งานการศึกษา งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานสาธารณสงเคราะห์ และงานการศึกษาสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พระราชกรณียกิจอันเกี่ยวเนื่องกับการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธรศาสนาอีกส่วนหนึ่ง ก็คือทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ซึ่งพระราชกรณียกิจส่วนนี้ได้อำนวยผลให้พระสงฆ์และประชาชนมีหลักในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธรศาสนา อันก่อให้เกิดความดำรงมั่นคงแห่งพระพุทธรศาสนาคู่กับชาติไทยตราบนานทุกวันนี้ ดังนั้น ในมหามงคลโรกาลที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๕ นับเวลาถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ ๖๐ สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ได้เสด็จดำรงสยามรัฐสีมาราชอาณาจักร ทรงประพุดติปฏิบัติพระองค์มั่นคงอยู่ในทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ประสิทธิ์ประสาทความไพบูรณ์รุ่งเรืองวัฒนาสถาพร ทรงพระมหากรุณาแก่พสกนิกรถ้วนหน้า คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม สำนักในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร ประเทศชาติ และพระพุทธรศาสนา จึงมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นการเฉลิมพระบุญญาธิการและเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการสืบสานพระไตรปิฎกให้เป็น

หลักสำคัญของพระพุทธศาสนาในการศึกษาสัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัท ซึ่งกิจกรรมส่วนนี้นับเป็นหนึ่งในแปดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วยบรรพชิต ๔๐ รูป คฤหัสถ์ ๔ คน รวม ๔๔ รูป/คน โดยมี สมเด็จพระพุทธมาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙) วัดสระเกศ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานกรรมการ พระพรหมมณี (จันท์ พรหมคุดโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระพรหมเวที (สนิท ชวนปญโญ ป.ธ. ๙) วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นรองประธานกรรมการ และพระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ. ๙) วัดเทวราชกุญชร์ เป็นเลขานุการ ซึ่งต่อมา เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการ ฯ นี้ได้ประชุมพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ และได้ข้อสรุปเป็นแนวปฏิบัติว่า ในการดำเนินงานตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาบาลี ให้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ และให้นำพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ มาเทียบเคียงโดยให้ทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกันไว้ ส่วนการตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาไทย ให้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ที่พระธรรมกิตติวงศ์และคณะได้จัดทำไว้แล้ว ตามมติมหาเถรสมาคม มาตรวจสอบคำแปลและจัดทำหัวข้อให้ตรงกันกับพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ ที่คณะกรรมการตรวจชำระแล้ว ทั้งนี้ ประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกองงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เป็น ๓ กอง คือ

[๒๒]

๑. คณะทำงานกองงานพระวินัยปิฎก จำนวน ๒๕ รูป/คน มีพระธรรมคุณาภรณ์ (เอื้อน หาสมุโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดสามพระยา เป็นประธาน

๒. คณะทำงานกองงานพระสุตตันตปิฎก จำนวน ๑๙ รูป มีพระวิสุทธิวงศาจารย์ (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙, พธ.ด. กิตติมศักดิ์) วัดปากน้ำ เป็นประธาน

๓. คณะทำงานกองงานพระอภิธรรมปิฎก จำนวน ๒๑ รูป/คน มีพระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดพิชยญาติการาม เป็นประธาน

ในการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาบาลีนั้น ได้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเทียบเคียงตรวจสอบทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกัน จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วยพระไตรปิฎกบาลี อักษรไทย ๓ ฉบับ คือ (๑) พุทธมรรคสูตร สงคิตติเตปิฎก (๒๕๓๐ พุทธวสุเส) (๒) สยามมรรคสูตร เตปิฎก (๒๕๒๕ พุทธวสุเส) (๓) มหาจุฬาเตปิฎก (อนุสรณีย์ ๒๕๐๐ พุทธวสุเส) และพระไตรปิฎกบาลีอักษรต่างประเทศ ๔ ฉบับ คือ (๑) ฌฏฐสงคิตติเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรพม่า ฉบับฉฏฐสังคายนา พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔) (๒) อังคิลิสเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรโรมัน ฉบับสมาคมบาลีปกรณ์) (๓) สัพพเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรสิงหล) (๔) นาลันทาเทวนาครีปาลีเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรเทวนาครี ฉบับมหาวิทยาลัยยาลันทา)

คณะทำงานแต่ละกองงานได้เพียรพยายามพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นต้นมา จึงทำให้การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บัดนี้ การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลี และภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้บรรลุผลเสร็จสิ้นแล้ว นับว่าสำเร็จได้โดยอาศัยพระบารมีพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริยาธิราช กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาเป็นพุทธบูชาของคณะกรรมการพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตผู้ดำเนินการพิจารณาตรวจต้นฉบับและความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอานุภาพแห่งกุศลเจตนาในการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ครั่งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตในไศศวรรยราชสมบัติ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดิ์จงเกิดมีในที่ทุกสถาน ขอให้รัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงประสบความสำเร็จในการบริหารราชการแผ่นดิน ขออณาประชาราษฎร์และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าจงอยู่เย็นเป็นสุข ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เจริญงอกงามในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจิรัฏฐิตกาล เทอญ

สทา ทิปฺปตุ สทุทฺธโม ตถาคตฺตปเวทิต

ทสฺเสนโต สพฺพโลกสฺส อุมฺมคฺคํ วิสุทฺธิยา.

ขอพระลัทธิธรรมที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศไว้ แสดง
ทางตรงเพื่อความบริสุทธิ์แก่โลกทั้งปวง จงรุ่งเรืองทุกเมื่อ เทอญ.

มหาเถรสมาคม

THE PALI ALPHABET IN THAI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

อ = a -า = ā อิ = i -ี = ī อุ = u -ู = ū เอ = e โ- = o

CONSONANTS WITH VOWEL “A”

ก = ka	ข = kha	ค = ga	ฆ = gha	ง = ṅa
จ = ca	ฉ = cha	ช = ja	ฌ = jha	ญ = ña
ฎ = ṭa	ฐ = ṭha	ฑ = ḍa	ฒ = ḍha	ณ = ṇa
ด = ta	ถ = tha	ท = da	ธ = dha	น = na
ป = pa	ผ = pha	พ = ba	ภ = bha	ม = ma

ย = ya ร = ra ล = la ว = va ส = sa ห = ha พ = ḷa ° = ṁ

VOWELS IN COMBINATION

ก = ka กา = kā กี = ki กิ = kī กุ = ku กู = kū เก = ke โก = ko
 ข = kha ขา = khā ขิ = khi ขิ = khī ขุ = khu ขู = khū เข = khe โข = kho

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ทฤษฎารุจสุต เตปิฏก สงฺเกตวิญญาปนํ

อ.	=	อังกุลิสเตปิฏกํ
จ.	=	จณฺฐสงฺคีติเตปิฏกํ
ทย.	=	ทฤษฎารุจสุต สงฺคีติเตปิฏกํ (๒๕๓๐ พุทฺธวสุเส)
เท.	=	นาลนุทาเทวนาคริปาลิตเตปิฏกํ
โป.	=	โปราณเตปิฏกํ
มหา.	=	มหาจุพาเตปิฏกํ (อนุสฺสรณีนํ ๒๕๐๐ พุทฺธวสุเส)
สี.	=	สีหพเตปิฏกํ
สุยา.	=	สุยามารุจสุต เตปิฏกํ (๒๕๒๕ พุทฺธวสุเส)

อภิธรรมปิฎก ชาตูกถาปาฐยา กิตฺตนปตฺตํ

มัตถิกา

องฺเก

อุทฺตเทโส

๑. นยมาตถิกา	๑
๒. อพฺภนฺตรมาตถิกา	๑
๓. นยมฺขมาตถิกา	๒
๔. ลกฺขณมาตถิกา	๒
๕. พาหิรมาตถิกา	๒

๑. ปจฺจนโย

๑. สงฺคหาสงฺคหปทนิทฺเทโส

๑. ขนฺธธา	๓
๒. อายตฺตนาณิ	๗
๓. ชาติโย	๑๐
๔. สจฺจจาณิ	๑๒
๕. อਿณฺทริยานิ	๑๕
๖. ปฏิจฺจสมุปฺปาทาทิ	๑๘
๗. ติกํ	๒๒
๘. ทุกํ	๒๙

มัตติกา

องเก

๒. ทุตินโย

๒. สงฺคหิตน อสงฺคหิตปทนิทุเทโส ๔๕

๓. ตตตินโย

๓. อสงฺคหิตน สงฺคหิตปทนิทุเทโส ๔๘

๔. จตฺตุนโย

๔. สงฺคหิตน สงฺคหิตปทนิทุเทโส ๕๒

๕. ปญจมนโย

๕. อสงฺคหิตน อสงฺคหิตปทนิทุเทโส ๕๔
 ๑. ติกัม ๕๘
 ๒. ทุกัม ๕๙

๖. อฏฺฐนโย

๖. สมฺปโยควิปฺปโยคปทนิทุเทโส ๖๕
 ๑. ขนฺธา ๖๕
 ๒. อายตนาณี ๖๖
 ๓. ธาตุ ๖๖
 ๔. สจฺจาทินิ ๖๗
 ๕. ติกัม ๗๒
 ๖. ทุกัม ๗๘

มาติกา

อํกุเก

๗. สตุตฺตมนโย

๗. สมฺปยุตฺเตน วิปฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส ๘๗

๘. อฏฺฐมนโย

๘. วิปฺปยุตฺเตน สมฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส ๙๐

๙. นวมนโย

๙. สมฺปยุตฺเตน สมฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส ๙๑

๑๐. ทสฺมนโย

๑๐. วิปฺปยุตฺเตน วิปฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส ๙๙
 ๑. ติกํ ๑๐๒
 ๒. ทุกํ ๑๐๖

๑๑. เอกาทสฺมนโย

๑๑. สงฺคหิตฺเตน สมฺปยุตฺตวิปฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส ๑๑๒

๑๒. ทฺวาทสฺมนโย

๑๒. สมฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเทโส ๑๑๖

๑๓. เตรสฺมนโย

๑๓. อสงฺคหิตฺเตน สมฺปยุตฺตวิปฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส ๑๒๔

มัตติกา

องเก

๑๔. จุฑทสมนโย

๑๔. วิปฺปยุตฺเตน สงฺกหิตาสงฺกหิตปทนิทุเทโส	๑๓๐
๑. ขนฺธาทิ	๑๓๐
๒. สจุจาทิ	๑๓๑
๓. ผสฺสาทิสตฺตกั	๑๓๕
๔. ติกั	๑๓๕
๕. ทุกั	๑๔๑

ชาตูกถาปาลิมัตติกา นิฏฺฐิตา.

อภิธรรมปิฎก ปุคคลบัญญัติปาฐกถา กิตฺตฺนปตฺตํ

มัตติกา

มัตติกา

องเก

๑. เอกกอุทเทโส	๑๕๐
๒. ทกอุทเทโส	๑๕๑
๓. ติกอุทเทโส	๑๕๒
๔. จตุกกอุทเทโส	๑๕๓
๕. ปณจกอุทเทโส	๑๕๖
๖. ฉกอุทเทโส	๑๕๘
๗. สตฺตกอุทเทโส	๑๕๙
๘. อฏฺฐกอุทเทโส	๑๕๙
๙. นวกอุทเทโส	๑๕๙
๑๐. ทสกอุทเทโส	๑๖๐

นิทฺเทโส

๑. เอกกปุคคลบัญญัติ	๑๖๑
๒. ทกปุคคลบัญญัติ	๑๗๐
๓. ติกปุคคลบัญญัติ	๑๘๒
๔. จตุกกปุคคลบัญญัติ	๒๐๒
๕. ปณจกปุคคลบัญญัติ	๒๓๙
๖. ฉกปุคคลบัญญัติ	๒๔๘
๗. สตฺตกปุคคลบัญญัติ	๒๔๙

มัตติกา

องฺเก

๘. อัญจนปฺคฺคฺลปณฺณตฺติ	๒๕๒
๙. นวกปฺคฺคฺลปณฺณตฺติ	๒๕๓
๑๐. ทสกปฺคฺคฺลปณฺณตฺติ	๒๕๕

ปฺคฺคฺลปณฺณตฺติปาฐิมัตติกา นิฏฺฐิตา.

ธาตุกถาปาฐยา ปทานุทุกโม	๒๕๗
ปฺคฺคฺลปณฺณตฺติปาฐยา ปทานุทุกโม	๒๗๐
ธมฺมปฺปเกโท	๓๑๔

อภิธัมมปิฎก ชาตุกถาปาถิ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

อุทฺเทโส

๑. นยมาติกา

- [๑] สงฺคโห อสงฺคโห.
สงฺคหิตฺเตน อสงฺคหิตฺตํ.
อสงฺคหิตฺเตน สงฺคหิตฺตํ.
สงฺคหิตฺเตน สงฺคหิตฺตํ.
อสงฺคหิตฺเตน อสงฺคหิตฺตํ.
สมฺปโยโค วิปฺปโยโค.
สมฺปยุตฺเตน วิปฺปยุตฺตํ.
วิปฺปยุตฺเตน สมฺปยุตฺตํ.
สมฺปยุตฺเตน สมฺปยุตฺตํ.
วิปฺปยุตฺเตน วิปฺปยุตฺตํ.
สงฺคหิตฺเตน สมฺปยุตฺตํ วิปฺปยุตฺตํ.
สมฺปยุตฺเตน สงฺคหิตฺตํ อสงฺคหิตฺตํ.
อสงฺคหิตฺเตน สมฺปยุตฺตํ วิปฺปยุตฺตํ.
วิปฺปยุตฺเตน สงฺคหิตฺตํ อสงฺคหิตฺตํ.

๒. อพฺภนฺตรมาติกา

- [๒] ปญฺจกฺขนฺธา. ทฺวาทสายนฺนาณิ. อฏฺฐารส ชาตุโย.

จตุตถาริ สจฺจจานิ. พาวีสตฺติณฺทริยานิ. ปฏฺิจฺจสมุปฺปาโท. จตุตถาริ
 สติปฏฺจจานา. จตุตถาริ สมมปฺปชานา. จตุตถาริ อิทฺธิปาหา. จตุตถาริ
 ฌานานิ. จตฺตสฺส อปฺปมณฺญาโย. ปณฺณิณฺทริยานิ. ปณฺณจ พฺลานิ.
 สตฺต พฺชณฺจคา. อริโย อฏฺฐจฺจกิกโก มคฺโค. ผสฺส เวทนา สณฺญา
 เจตนา จิตฺตํ อธิมกฺโข มนสิกาโร.

๓. นยฺมขฺมมาติกา

[๓] ตีหิ สงฺคโห. ตีหิ อสงฺคโห. จตุหิ สมปโยโค. จตุหิ
 วิปฺปโยโค.

๔. ลกฺขณมาติกา

[๔] สภาโค. วิสภาโค.

๕. พาหิรมาติกา

[๕] สพฺพปาปี ฃมฺมสงฺคณฺี^๑ ธาตุกถาย มาติกาติ.

มาติกา.

^๑ จ. ฃมฺมสงฺคณฺี.

๑. ปจฺมณโย

๑. สงฺคหาสงฺคหปทนิทฺเทโส

๑. ขนฺธธา

[๖] รูปกฺขนฺธโร กติหิ ขนฺธเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ฐาตุหิ สงฺคหิโต.
รูปกฺขนฺธโร เอเกน ขนฺธเรน เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสहि
ฐาตุหิ สงฺคหิโต.

กติกิ อสงฺคหิโต.

จตุหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตเนน สตุตฺตหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิโต. (๑)

[๗] เวทนากรฺขนฺธโร กติหิ ขนฺธเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ฐาตุหิ
สงฺคหิโต.

เวทนากรฺขนฺธโร เอเกน ขนฺธเรน เอกาทสหายตเนน เอกาย ฐาตุยา
สงฺคหิโต.

กติกิ อสงฺคหิโต.

จตุหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิโต. (๒)

[๘] สญฺญากฺขนฺธโร กติหิ ขนฺธเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ฐาตุหิ
สงฺคหิโต.

สญฺญากฺขนฺธโร เอเกน ขนฺธเรน เอกาทสหายตเนน เอกาย ฐาตุยา
สงฺคหิโต.

กติกิ อสงฺคหิโต.

จตุหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิโต. (๓)

[๙] สงฺขารกฺขณฺโห กติหิ ขนฺธเหติ กติหายตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงฺคหิตโต.

สงฺขารกฺขณฺโห เอเกน ขนฺธเณน เอเกนหายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตโต.

กติกิ อสงฺคหิตโต.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตสหิ ชาติหิ อสงฺคหิตโต. (๔)

[๑๐] วิญฺญานกฺขณฺโห กติหิ ขนฺธเหติ กติหายตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงฺคหิตโต.

วิญฺญานกฺขณฺโห เอเกน ขนฺธเณน เอเกนหายตเนน สตุตฺตหิ ชาติหิ สงฺคหิตโต.

กติกิ อสงฺคหิตโต.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาติหิ อสงฺคหิตโต. (๕)

(เอกมฺมูลกํ)

[๑๑] รูปกฺขณฺโห จ เวทนามกฺขณฺโห จ กติหิ ขนฺธเหติ กติหายตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงฺคหิตตา.

รูปกฺขณฺโห จ เวทนามกฺขณฺโห จ ทฺวิหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาติหิ สงฺคหิตตา.

กติกิ อสงฺคหิตตา.

ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนหายตเนน สตุตฺตหิ ชาติหิ อสงฺคหิตตา. (๑)

[๑๒] รูปกฺขณฺโห จ สณฺณามกฺขณฺโห จ ๗เปย^๑ ทฺวิหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาติหิ สงฺคหิตตา.

^๑ สฺยา. ๗เปย นตฺถิ, เอวมฺปฺริย.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ตฺติหิ ขนฺเธหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา. (๒)

[๑๓] รูปฺกฺขนฺโร จ สงฺขารกฺขนฺโร จ ๔เปยฺ ทุวิหิ ขนฺเธหิ
เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ตฺติหิ ขนฺเธหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา. (๓)

[๑๔] รูปฺกฺขนฺโร จ วิญฺญานกฺขนฺโร จ ๔เปยฺ ทุวิหิ ขนฺเธหิ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ตฺติหิ ขนฺเธหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ธาตุหิ
อสงฺคหิตา. (๔)

(ทุกมฺมูลกํ)

[๑๕] รูปฺกฺขนฺโร จ เวทนากฺขนฺโร จ สณฺณากฺขนฺโร จ กตฺติหิ
ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

รูปฺกฺขนฺโร จ เวทนากฺขนฺโร จ สณฺณากฺขนฺโร จ ตฺติหิ ขนฺเธหิ
เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทุวิหิ ขนฺเธหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา. (๑)

[๑๖] รูปฺกฺขนฺโร จ เวทนากฺขนฺโร จ สงฺขารกฺขนฺโร จ ๔เปยฺ
ตฺติหิ ขนฺเธหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทฺวี่หิ ขนฺธเรหิ เอเกนายตเนน สตุตฺติหิ ชาติฺตฺวี่หิ อสงฺคหิตา. (๒)

[๑๗] รูปฺกฺขณฺโห จ เวทฺณากฺขณฺโห จ วิญฺญาณฺกฺขณฺโห จ
 ๔เปยฺย ตีหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺสฺหิ ชาติฺตฺวี่หิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทฺวี่หิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺตฺวี่หิ
 อสงฺคหิตา. (๓)

(ติกกมฺมลกํ)

[๑๘] รูปฺกฺขณฺโห จ เวทฺณากฺขณฺโห จ สณฺณวากฺขณฺโห จ
 สงฺขารกฺขณฺโห จ กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺวี่หิ
 อสงฺคหิตา.

รูปฺกฺขณฺโห จ เวทฺณากฺขณฺโห จ สณฺณวากฺขณฺโห จ สงฺขารกฺขณฺโห
 จ จตฺตฺวี่หิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสฺสฺหิ ชาติฺตฺวี่หิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน เอเกนายตเนน สตุตฺติหิ ชาติฺตฺวี่หิ อสงฺคหิตา.

[๑๙] รูปฺกฺขณฺโห จ เวทฺณากฺขณฺโห จ สณฺณวากฺขณฺโห จ
 วิญฺญาณฺกฺขณฺโห จ ๔เปยฺย จตฺตฺวี่หิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺสฺหิ
 ชาติฺตฺวี่หิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺตฺวี่หิ
 อสงฺคหิตา.

(จตุกกมฺมลกํ)

[๒๐] รูปฺกฺขณฺโห จ เวทฺณากฺขณฺโห จ สณฺณวากฺขณฺโห จ
 สงฺขารกฺขณฺโห จ วิญฺญาณฺกฺขณฺโห จ กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตเนหิ

กตฺติ ฐาตุหิ สงคหิตา.

ฐปฏกขณฺโธ จ เวทณากุขณฺโธ จ สญญากุขณฺโธ จ สงฆารกุขณฺโธ
จ วิญญานกุขณฺโธ จ ปญจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ
ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ
อสงคหิตา.

[๒๑] ปญจกุขณฺธา กตฺติ ขนฺธเหติ กติหายตเนหิ กตฺติ ฐาตุหิ
สงคหิตา.

ปญจกุขณฺธา ปญจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ
ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ
อสงคหิตา.

(ปญจกมฺมูลกํ)

๒. อายตนานิ

[๒๒] จกฺขายตณํ กตฺติ ขนฺธเหติ กติหายตเนหิ กตฺติ ฐาตุหิ
สงคหิตํ.

จกฺขายตณํ เอเกณ ขนฺธเสน เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา
สงคหิตํ.

กตฺติหิ อสงฺคหิตํ.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตํ.

[๒๓] โสตายตณฺ. ฆณายตณฺ. ชิวฺหายตณฺ. กายายตณฺ. รูปายตณฺ. สทฺทหายตณฺ. กนฺธายตณฺ. รสายตณฺ. โผฏฺฐพฺพายตณฺ. ๗เปฯ เอกเณ ขนฺธเณ เอกเณายตเนเน เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตํ.

กตฺติหิ อสงฺคหิตํ.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตํ.

[๒๔] มนฺายตณฺ เอกเณ ขนฺธเณ เอกเณายตเนเน สตุตฺติ ชาติฺหิ สงฺคหิตํ.

กตฺติหิ อสงฺคหิตํ.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตํ.

[๒๕] ฐมฺมายตณฺ อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา จตุหิ ขนฺธเหติ เอกเณายตเนเน เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตํ.

กตฺติหิ อสงฺคหิตํ.

เอกเณ ขนฺธเณ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตํ.

(เอกมูลกํ)

[๒๖] จกฺขวฺวายตณฺญจ^๑ โสตายตณฺญจ เอกเณ ขนฺธเณ ทฺวิหฺวยตเนหิ ทฺวิหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

^๑ ฉ., เท. จกฺขวฺยตณฺ, เอมฺปฺริ.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

จตุหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงฺกหิตา.

[๒๗] จกฺขวายตณฺจ ฆานายตณฺจ. จกฺขวายตณฺจ
ชิวฺหายตณฺจ. จกฺขวายตณฺจ กายายตณฺจ. จกฺขวายตณฺจ
รูปายตณฺจ. จกฺขวายตณฺจ สทฺทหายตณฺจ. จกฺขวายตณฺจ
กนฺธายตณฺจ. จกฺขวายตณฺจ รสายตณฺจ. จกฺขวายตณฺจ
โผฏฺฐพฺพายตณฺจ. เอเกน ขนฺธเณ ทวีหายตเนหิ ทวีหิ ธาตุหิ
สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

จตุหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงฺกหิตา.

[๒๘] จกฺขวายตณฺจ มนํายตณฺจ ทวีหิ ขนฺธเหติ ทวีหายตเนหิ
อญฺจหิ ธาตุหิ สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

ตฺติหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ ทสหิ ธาตุหิ อสงฺกหิตา.

[๒๙] จกฺขวายตณฺจ ฐมฺมํายตณฺจ อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา
จตุหิ ขนฺธเหติ ทวีหายตเนหิ ทวีหิ ธาตุหิ สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงฺกหิตา.

(ทกฺกมฺลกํ)

[๓๐] ทฺวาทสํายตนาณิ กตฺติหิ ขนฺธเหติ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ
ธาตุหิ สงฺกหิตานิ.^๑

^๑ ฉ., เท. สงฺกหิตา, เอวฺมฺปริป. อ. สงฺกหิตานิ.

ทวารวาทสายนานิ อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ
ทวารวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตานิ.

กตฺติหิ อสงฺคหิตานิ.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาตฺตฺหิ
อสงฺคหิตานิ.

(ทวารวาท)

๓. ชาตฺตฺโย

[๓๑] จกฺขุชาตฺตฺ กตฺติหิ ขนฺธเหติ กตฺติสหายตเนหิ กตฺติหิ ชาตฺตฺหิ
สงฺคหิตา.

จกฺขุชาตฺตฺ เอเกน ขนฺธเชน เอเกนอายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา
สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตฺตฺหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ สตฺตฺตรสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๓๒] โสตฺตฺชาตฺตฺ. ฆานชาตฺตฺ. ชิวฺหาชาตฺตฺ. กายชาตฺตฺ. รูปชาตฺตฺ.
สพฺพชาตฺตฺ. คนฺธชาตฺตฺ. รสชาตฺตฺ. โผฏฺฐพฺพชาตฺตฺ. จกฺขุวิญฺญาณชาตฺตฺ.
โสตฺตฺวิญฺญาณชาตฺตฺ. ฆานวิญฺญาณชาตฺตฺ. ชิวฺหาวิญฺญาณชาตฺตฺ.
กายวิญฺญาณชาตฺตฺ. มโนชาตฺตฺ. มโนวิญฺญาณชาตฺตฺ. เอเกน ขนฺธเชน
เอเกนอายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตฺตฺหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ สตฺตฺตรสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๓๓] ฐมฺมชาตฺตฺ อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา จตฺตฺหิ ขนฺธเหติ
เอเกนอายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสฺสํ ชาติโย อสงคฺคหิตา.

(เอกมฺมูลกํ)

[๓๔] จกฺขุชาติ จ โสตฺตชาติ จ เอเกน ขนฺธเณ ทฺวิฬายตเนหิ
ทฺวิฬิ ชาติโย สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสํ ชาติโย อสงคฺคหิตา.

[๓๕] จกฺขุชาติ จ ฆานชาติ จ. จกฺขุชาติ จ ชิวหาชาติ จ.
จกฺขุชาติ จ กายชาติ จ. จกฺขุชาติ จ รูปชาติ จ. จกฺขุชาติ จ
สพฺพชาติ จ. จกฺขุชาติ จ กณฺฐชาติ จ. จกฺขุชาติ จ รสชาติ จ.
จกฺขุชาติ จ โผฏฺฐพฺพชาติ จ เอเกน ขนฺธเณ ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิฬิ
ชาติโย สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสํ ชาติโย อสงคฺคหิตา.

[๓๖] จกฺขุชาติ จ จกฺขุวิญญานชาติ จ ทฺวิฬิ ขนฺธเณ
ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิฬิ ชาติโย สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

ตฺติหิ ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสํ ชาติโย อสงคฺคหิตา.

[๓๗] จกฺขุชาติ จ โสตฺตวิญญานชาติ จ. จกฺขุชาติ จ
ฆานวิญญานชาติ จ. จกฺขุชาติ จ ชิวหาวิญญานชาติ จ. จกฺขุชาติ
จ กายวิญญานชาติ จ. จกฺขุชาติ จ มโนชาติ จ. จกฺขุชาติ จ
มโนวิญญานชาติ จ ทฺวิฬิ ขนฺธเณ ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิฬิ ชาติโย
สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ตฺติหิ ขนฺธเรหิ ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺสหิ ชาติฺตฺวหิ อสงฺคหิตา.

[๓๘] จกฺขฺชาติฺ จ ฆมฺมชาติฺ จ อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา
จตฺตฺวหิ ขนฺธเรหิ ทฺวีสฺสหายตเนหิ ทฺวีสฺสหิ ชาติฺตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรณ ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺสหิ ชาติฺตฺวหิ อสงฺคหิตา.

(ทุกฺกมฺมลกํ)

[๓๙] อญฺจารส ชาติฺโย กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ
ชาติฺตฺวหิ สงฺคหิตา.

อญฺจารส ชาติฺโย อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเรหิ
ทฺวาทสฺสหายตเนหิ อญฺจารสฺสหิ ชาติฺตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺตฺวหิ
อสงฺคหิตา.

(อญฺจารสํ)

๔. สจฺจานิ

[๔๐] ทฺกฺขฺสจฺจํ กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺวหิ
สงฺคหิตํ.

ทุกขสจจํ ปญจหิ ขนฺธเหหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาติฺตหิ
สงคหิตํ.

กตฺติหิ อสงคหิตํ.

น เกหิจิ ขนฺธเหหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺตหิ
อสงคหิตํ.

[๔๑] สมุทฺยสจจํ มคฺคสจจํ เอเกน ขนฺธเณน เอเกนอายตเนน
เอกาย ชาติฺตยา สงคหิตํ.

กตฺติหิ อสงคหิตํ.

จตฺตหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ สตฺตตรสหิ ชาติฺตหิ อสงคหิตํ.

[๔๒] นิโรธสจจํ น เกหิจิ ขนฺธเหหิ เอเกนอายตเนน เอกาย
ชาติฺตยา สงคหิตํ.

กตฺติหิ อสงคหิตํ.

ปญฺจหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ สตฺตตรสหิ ชาติฺตหิ อสงคหิตํ.

(เอกมฺมูลกํ)

[๔๓] ทุกขสจฺจญฺจ สมุทฺยสจฺจญฺจ ปญฺจหิ ขนฺธเหหิ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาติฺตหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺตหิ
อสงคหิตา.

[๔๔] ทุกขสจฺจญฺจ มคฺคสจฺจญฺจ ปญฺจหิ ขนฺธเหหิ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาติฺตหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาคิจิ ชาติหิ
อสงฺคหิตา.

[๔๕] ทุกฺขสจฺจญฺจ นิโรธสจฺจญฺจ อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา
ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาคิจิ ชาติหิ
อสงฺคหิตา.

(ทุกมฺลํ)

[๔๖] ทุกฺขสจฺจญฺจ สมุทฺยสจฺจญฺจ มคฺคสจฺจญฺจ ปญฺจหิ ขนฺธเหติ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาคิจิ ชาติหิ
อสงฺคหิตา.

[๔๗] ทุกฺขสจฺจญฺจ สมุทฺยสจฺจญฺจ นิโรธสจฺจญฺจ อสงฺขตํ
ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ
ชาติหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาคิจิ ชาติหิ
อสงฺคหิตา.

(ติกมฺลํ)

[๔๘] ทุกขสจจณจ สมุทยสจจณจ มคคสจจณจ นิโรธสจจณจ
อสงขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐารสหิ ชาติฺหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺหิ
อสงคหิตา.

[๔๙] จตฺตาริ สจฺจานิ กตฺติหิ ขนฺธเหติ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ
ชาติฺหิ สงคหิตานิ.^๑

จตฺตาริ สจฺจานิ อสงขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาติฺหิ สงคหิตานิ.

กตฺติหิ อสงคหิตานิ.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺหิ
อสงคหิตานิ.

(จตุกกมฺมลกํ)

๕. อินทุரியานิ

[๕๐] จกฺขุขุทุริยํ กตฺติหิ ขนฺธเหติ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺหิ
สงคหิตํ.

จกฺขุขุทุริยํ เอเกน ขนฺธเณน เอเกนอายตเนน เอกาย ชาติฺยยา
สงคหิตํ.

กตฺติหิ อสงคหิตํ.

^๑ อ. สงคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺกหิตฺตํ.

[๕๑] โสติณฺหุทฺธิยํ, ฆานินฺหุทฺธิยํ, ชิวฺหินฺหุทฺธิยํ, กายินฺหุทฺธิยํ, อิตฺถินฺหุทฺธิยํ,
ปฺริสฺสินฺหุทฺธิยํ เอเกน ขนฺธเณน เอเกนํายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา สงฺกหิตฺตํ.
กตฺติหิ อสงฺกหิตฺตํ.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺกหิตฺตํ.

[๕๒] มนินฺหุทฺธิยํ เอเกน ขนฺธเณน เอเกนํายตเนน สตุตฺตฺหิ ชาตฺตฺหิ
สงฺกหิตฺตํ.

กตฺติหิ อสงฺกหิตฺตํ.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺกหิตฺตํ.

[๕๓] ชีวฺหิตฺตฺนฺหุทฺธิยํ ทฺวี่หิ ขนฺธเหหิ เอเกนํายตเนน เอกาย
ชาตฺตฺยา สงฺกหิตฺตํ.

กตฺติหิ อสงฺกหิตฺตํ.

ตฺติหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺกหิตฺตํ.

[๕๔] สฺสฺชินฺหุทฺธิยํ, ทฺกฺชินฺหุทฺธิยํ, โสมนสฺสฺชินฺหุทฺธิยํ, โทมนสฺสฺชินฺหุทฺธิยํ,
อุเปกฺชินฺหุทฺธิยํ, สทฺชินฺหุทฺธิยํ, วีรียินฺหุทฺธิยํ, สติณฺหุทฺธิยํ, สมมตฺชินฺหุทฺธิยํ, ปญฺณณินฺหุทฺธิยํ,
อนนฺณวตตณฺณสฺสํมิตฺตินฺหุทฺธิยํ,^๑ อณฺณณินฺหุทฺธิยํ, อณฺณวตตาวินฺหุทฺธิยํ เอเกน
ขนฺธเณน เอเกนํายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา สงฺกหิตฺตํ.

กตฺติหิ อสงฺกหิตฺตํ.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺกหิตฺตํ.

(เอกมฺมูลกํ)

^๑ สฺย. อนนฺณวตตณฺณสฺสํมิตฺตินฺหุทฺธิยํ.

[๕๔] จกขุณทุริยญจ โสติณทุริยญจ เอเกณ ขนุเชน ทวีหยาตเนหิ
ทวี่หิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กติหิ อสงคหิตา.

จตุหิ ขนุเชหิ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๕๖] จกขุณทุริยญจ ฆานินทุริยญจ, จกขุณทุริยญจ ชิวหิณทุริยญจ,
จกขุณทุริยญจ กายินทุริยญจ, จกขุณทุริยญจ อิตถินทุริยญจ,
จกขุณทุริยญจ ปุริสินทุริยญจ เอเกณ ขนุเชน ทวีหยาตเนหิ ทวี่หิ
ฐาตุหิ สงคหิตา.

กติหิ อสงคหิตา.^๑

จตุหิ ขนุเชหิ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๕๗] จกขุณทุริยญจ มนินทุริยญจ ทวี่หิ ขนุเชหิ ทวีหยาตเนหิ
อฏฐหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กติหิ อสงคหิตา.

ติหิ ขนุเชหิ ทสหายตเนหิ ทสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๕๘] จกขุณทุริยญจ ชีวิตินทุริยญจ ทวี่หิ ขนุเชหิ ทวีหยาตเนหิ
ทวี่หิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กติหิ อสงคหิตา.

ติหิ ขนุเชหิ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๕๙] จกขุณทุริยญจ สุชินทุริยญจ, จกขุณทุริยญจ ทุกชินทุริยญจ,
จกขุณทุริยญจ โสมนสสินทุริยญจ, จกขุณทุริยญจ โทมนสสินทุริยญจ,

^๑ อ. อสงคหิต.

จกขุณฺทริยฌจ อุเปกฺขิณฺทริยฌจ จกขุณฺทริยฌจ สทฺธิณฺทริยฌจ
 จกขุณฺทริยฌจ วีริยิณฺทริยฌจ, จกขุณฺทริยฌจ สติณฺทริยฌจ,
 จกขุณฺทริยฌจ สมาธิณฺทริยฌจ, จกขุณฺทริยฌจ ปญฺณิณฺทริยฌจ,
 จกขุณฺทริยฌจ อนณฺณวาทณฺณสฺสามิตฺติณฺทริยฌจ, จกขุณฺทริยฌจ
 อณฺณิณฺทริยฌจ, จกขุณฺทริยฌจ อณฺณวาทาวินฺทริยฌจ ทวีหิ ขนฺธเหติ
 ทวีหยาตเนหิ ทวีหิ ฐาตุหิ สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

ตฺติหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงฺกหิตา.

(ทุกมูลกํ)

[๖๐] พาวีสติณฺทริยานิ กตฺติหิ ขนฺธเหติ กติหายตเนหิ กตฺติหิ
 ฐาตุหิ สงฺกหิตานิ.

พาวีสติณฺทริยานิ จตุหิ ขนฺธเหติ สุตฺตหายตเนหิ เตรสหิ ฐาตุหิ
 สงฺกหิตานิ.

กตฺติหิ อสงฺกหิตานิ.

เอเกน ขนฺธเณน ปญฺจหายตเนหิ ปญฺจหิ ฐาตุหิ อสงฺกหิตานิ.

๖. ปฏิจฺจสมุปฺปาทาหิ

[๖๑] อวิชฺชา เอเกน ขนฺธเณน เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา
 สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ สุตฺตรสหิ ฐาตุหิ อสงฺกหิตา.

[๖๒] อวิชชาปจจยา สงขารธา เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน
เอกาย ฐาตุยา สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเณหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๖๓] สงขารปจจยา วิญญาณํ เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน
สตุตฺตหิ ฐาตุหิ สงคหิตํ.

กตฺติหิ อสงคหิตํ.

จตุหิ ขนฺธเณหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตํ.

[๖๔] วิญญาณปจจยา นามรูปํ จตุหิ ขนฺธเณหิ เอกาทสหายตเนหิ
เอกาทสหิ ฐาตุหิ สงคหิตํ.

กตฺติหิ อสงคหิตํ.

เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน สตุตฺตหิ ฐาตุหิ อสงคหิตํ.

[๖๕] นามรูปปจจยา สฬายตณํ ทฺวิหิ ขนฺธเณหิ ฉหายตเนหิ
ทฺวาทสหิ ฐาตุหิ สงคหิตํ.

กตฺติหิ อสงคหิตํ.

ตฺติหิ ขนฺธเณหิ ฉหายตเนหิ จหิ ฐาตุหิ อสงคหิตํ.

[๖๖] สฬายตณปจจยา ผสฺโส. ผสฺสปจจยา เวทนา.
เวทนาปจจยา ตณฺหา. ตณฺหาปจจยา อุปาทานํ. อุปาทานปจจยา
กมฺมภาโว เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา สงคหิตो.

กตฺติหิ อสงคหิตो.

จตุหิ ขนฺธเณหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตอ.

[๖๗] อุปฺปตฺติโก โส กามโก. สญฺญโก. ปญฺจโวการโก
ปญฺจโก ขนฺธโก เอกาทสหายตเนโก สุตฺตรสโก ชาติโก สงฺคหิตโก.

กตฺติโก อสงฺคหิตโก.

น เกหิจิ ขนฺธโก เอกาทสหายตเนโก เอกาย ชาติโย อสงฺคหิตโก.

[๖๘] รูปโก ปญฺจโก ขนฺธโก ปญฺจหายตเนโก อฏฺฐโก ชาติโก
สงฺคหิตโก.

กตฺติโก อสงฺคหิตโก.

น เกหิจิ ขนฺธโก สุตฺตหายตเนโก ทสโก ชาติโก อสงฺคหิตโก.

[๖๙] อรูปโก. เนวสญฺญานาสญฺญโก. จตุโวการโก จตุโก
ขนฺธโก ทฺวิหายตเนโก ทฺวิโก ชาติโก สงฺคหิตโก.

กตฺติโก อสงฺคหิตโก.

เอเคน ขนฺธเน ทสหายตเนโก โสฬสโก ชาติโก อสงฺคหิตโก.

[๗๐] อสญฺญโก. เอกโวการโก เอเคน ขนฺธเน ทฺวิหายตเนโก
ทฺวิโก ชาติโก สงฺคหิตโก.

กตฺติโก อสงฺคหิตโก.

จตุโก ขนฺธโก ทสหายตเนโก โสฬสโก ชาติโก อสงฺคหิตโก.

[๗๑] ชาติโก ทฺวิโก ขนฺธโก, ชราโก ทฺวิโก ขนฺธโก, มรณโก ทฺวิโก
ขนฺธโก เอกาทสหายตเนโก เอกาย ชาติโย สงฺคหิตโก.

กตฺติโก อสงฺคหิตโก.

ตฺติโก ขนฺธโก เอกาทสหายตเนโก สุตฺตรสโก ชาติโก อสงฺคหิตโก.

[๗๒] โสโก, ปริเทโว, ทุกุขิ, โทมนสฺสํ, อุปายาโส, สติปฏฺฐานํ, สมุมปฺปชานํ เอเกน ขนฺธเณน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยุยา สงฺคหิตํ.

กตฺติหิ อสงฺคหิตํ.

จตุหิ ขนฺธเณหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสฺสํ ชาติฺยุหิ อสงฺคหิตํ.

[๗๓] อิทธิปาโท ทฺวิหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิหายตเนหิ ทฺวิหิ ชาติฺยุหิ สงฺคหิตโต.

กตฺติหิ อสงฺคหิตโต.

ตฺติหิ ขนฺธเณหิ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสํ ชาติฺยุหิ อสงฺคหิตโต.

[๗๔] ฌานํ ทฺวิหิ ขนฺธเณหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยุยา สงฺคหิตํ.

กตฺติหิ อสงฺคหิตํ.

ตฺติหิ ขนฺธเณหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสฺสํ ชาติฺยุหิ อสงฺคหิตํ.

[๗๕] จตฺสฺโส อปฺปมณฺญาโย, ปณฺจินฺทฺริยานิ, ปณฺจ พฺลานิ, สตุตฺต โพชฺฌมฺงคา, อริโย อฏฺฐจฺงคิโก มคฺโค, ผสฺสฺโส, เวทนา, สณฺณมา, เจตนา, อธิโมกฺโข, มนสิกาโร เอเกน ขนฺธเณน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยุยา สงฺคหิตโต.

กตฺติหิ อสงฺคหิตโต.

จตุหิ ขนฺธเณหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสฺสํ ชาติฺยุหิ อสงฺคหิตโต.

[๗๖] จิตฺตํ เอเกน ขนฺธเณน เอเกนายตเนน สตุตฺตํ ชาติฺยุหิ สงฺคหิตํ.

กตฺติหิ อสงฺคหิตํ.

จตุหิ ขนฺธเณหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสฺสํ ชาติฺยุหิ อสงฺคหิตํ.

๗. ดิโก

[๗๗] กุสลา ฐมา, อกุสลา ฐมา กติหิ ขนฺธเหติ กติหยาตเนหิ
 กติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กุสลา ฐมา, อกุสลา ฐมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทวีหยาตเนหิ
 ทวีหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กติกิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสสิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๗๘] อพฺยากตา ฐมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจหิ
 ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสสิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กติกิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติหิ
 อสงฺคหิตา.

[๗๙] สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ฐมา, ทฺกฺขาย เวทนาย
 สมฺปยุตฺตา ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ ทฺวีหยาตเนหิ ตีหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กติกิ อสงฺคหิตา.

ทฺวีหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสสิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๘๐] อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ
 ทฺวีหยาตเนหิ สตฺตหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กติกิ อสงฺคหิตา.

ทฺวีหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ เอกาทสสิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๘๑] วิปากา ฐมมา จตุหิ ขนุเรหิ ทวีหายตเนหิ อฏฺจหิ
ธาดุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

เอเกน ขนุเรน ทสหายตเนหิ ทสหิ ธาดุหิ อสงคหิตา.

[๘๒] วิปากฐมมฐมมา, สงกิลฺลฺจสงกิลฺลิกา ฐมมา จตุหิ
ขนุเรหิ ทวีหายตเนหิ ทวีหิ ธาดุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

เอเกน ขนุเรน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาดุหิ อสงคหิตา.

[๘๓] เนววิปากนวิปากฐมมฐมมา อสงขตํ ขนุธโต จเปตฺวา
ปญฺจหิ ขนุเรหิ ทฺวาทสหายตเนหิ เตรสหิ ธาดุหิ สงคหิตา

กตฺติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนุเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจหิ ธาดุหิ
อสงคหิตา.

[๘๔] อุปาทีนฺนฺปาทานิยา ฐมมา ปญฺจหิ ขนุเรหิ
เอกาทสหายตเนหิ สตฺตฺรสหิ ธาดุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนุเรหิ เอเกนายตเนน เอกาย ธาดุยา อสงคหิตา.

[๘๕] อนุปาทีนฺนฺปาทานิยา ฐมมา ปญฺจหิ ขนุเรหิ
สตฺตฺตฺหายตเนหิ อฏฺจหิ ธาดุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนุเรหิ ปญฺจหายตเนหิ ทสหิ ธาดุหิ อสงคหิตา.

[๘๖] อนุปาทินฺนํอนุปาทานิยา ฐมฺมา, อสงฺกิลิฏฺฐจาสงฺกิลิสิกา ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา จตฺุหิ ขนฺธเหติ ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิฬิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสฬายตเนหิ โสฬสสิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๘๗] อสงฺกิลิฏฺฐจาสงฺกิลิสิกา ฐมฺมา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสฬายตเนหิ อฏฺฐารสสิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๘๘] สวิตกฺกสวิจารา ฐมฺมา จตฺุหิ ขนฺธเหติ ทฺวิฬายตเนหิ ตีฬิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสฬายตเนหิ ปนฺนรสสิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๘๙] อวิตกฺกวิจารมตฺตา ฐมฺมา, ปิติสหคตา ฐมฺมา จตฺุหิ ขนฺธเหติ ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิฬิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสฬายตเนหิ โสฬสสิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๙๐] อวิตกฺกาวิจารา ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสฬายตเนหิ สดฺตรสสิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ชาติฺยา
อสงฺคหิตา.

[๙๑] สุขสทคตา ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ ทฺวิหยาตเนหิ ตีหิ
ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทฺวิหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๙๒] อุปฺกฺขาสทคตา ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ ทฺวิหยาตเนหิ
สตุตฺติ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทฺวิหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ เอกาทสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๙๓] ทสฺสเนน ปหาตพฺพา ฐมา. ภาวนาย ปหาตพฺพา
ฐมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา ฐมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา
ฐมา. อาจยคามิโน ฐมา. อปจยคามิโน ฐมา. เสกฺขา ฐมา.
อเสกฺขา ฐมา. มหคฺคตา ฐมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทฺวิหยาตเนหิ
ทฺวิหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๙๔] เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพา ฐมา. เนว
ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา ฐมา. เนวอาจยคามิโน
นาปจยคามิโน ฐมา. เนวเสกฺขานาเสกฺขา ฐมา อสงฺขตํ ขนฺธโต
จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ชาติฺหิ
สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กากิจิ ธาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๙๕] ปรีตฺตา ธมฺมา ปญฺจหิ ขนฺธะหิ ทฺวาทสหายตเนหิ
อภฺยจาสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กากิจิ ธาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๙๖] อปฺปมาณา ธมฺมา, ปณฺเฑธา ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต
จเปตฺวา จตุหิ ขนฺธะหิ ทฺวียายตเนหิ ทฺวิหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธะน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๙๗] ปรีตฺตารมฺมณา ธมฺมา จตุหิ ขนฺธะหิ ทฺวียายตเนหิ
อภฺยจหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธะน ทสหายตเนหิ ทสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๙๘] มหคฺคตารมฺมณา ธมฺมา. อปฺปมาณารมฺมณา ธมฺมา.
หีนา ธมฺมา. มิจฺฉตฺตนิยตา ธมฺมา. สมฺมตฺตนิยตา ธมฺมา.
มคฺคตารมฺมณา ธมฺมา. มคฺคเหตุกา ธมฺมา. มคฺคาธิปติโน ธมฺมา
จตุหิ ขนฺธะหิ ทฺวียายตเนหิ ทฺวิหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๙๙] มชฺฌิมา ฐมา ปณฺจหิ ขนฺธเณ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐารสหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๐๐] อนิยตา ฐมา อสงฺขตํ ขนฺธโร จเปตฺวา ปณฺจหิ
ขนฺธเณ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๐๑] อุปฺปนฺนา ฐมา ปณฺจหิ ขนฺธเณ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐารสหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๐๒] อนฺุปฺปนฺนา ฐมา ปณฺจหิ ขนฺธเณ สดฺตทสหายตเนหิ
อฏฺฐหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ ปญฺจหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๐๓] อุปฺปาทิโน ฐมา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ
สตุตฺรสฺหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ เอเกนํหายตเนน เอกาย ธาตุยา อสงฺคหิตา.

[๑๐๔] อตฺถิตา ฐมา. อนาคตา ฐมา. ปจฺจุปฺปนฺนา ฐมา.
อชฺฌตฺตตา ฐมา. อชฺฌตฺตพหิทฺธา ฐมา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทฺธิจฺจิ ธาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๐๕] พหิทฺธา ฐมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ
ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทฺธิจฺจิ ธาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๐๖] อตฺถิตารมฺมณา ฐมา. อนาคตารมฺมณา ฐมา จตุหิ
ขนฺธเหติ ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิฬิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสฺหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๐๗] ปจจุปฺปนารมมณา ฐมฺมา. อชฺฌตตารมมณา ฐมฺมา.
พหิทฺฐารมมณา ฐมฺมา. อชฺฌตตพหิทฺฐารมมณา ฐมฺมา จตุหิ
ขนฺเธหิ ทุวิหยาตเนหิ อฏฺฐหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

เอเกณ ขนฺเธณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๐๘] สนิทฺสสนสฺสปฏิฆา ฐมฺมา เอเกณ ขนฺเธณ เอเกณายตเนน
เอกาย ฐาตุยา สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

จตุหิ ขนฺเธหิ เอกาทสหายตเนหิ สตฺตรสฺหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๐๙] อนิทฺสสนสฺสปฏิฆา ฐมฺมา เอเกณ ขนฺเธณ นวหายตเนหิ
นวหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

จตุหิ ขนฺเธหิ ตีหายตเนหิ นวหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๑๐] อนิทฺสสนาปปฏิฆา ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา
ปญฺจหิ ขนฺเธหิ ทุวิหยาตเนหิ อฏฺฐหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺเธหิ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

๘. ทุกั

[๑๑๑] เหตุ ฐมฺมา. เหตุ เจว สเหตุกา จ ฐมฺมา. เหตุ

เจว เหตุสมฺปยุตฺตา จ ฐมา เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน
เอกาย ชาตุยา สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺรสหิ ชาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๑๒] น เหตุ ฐมา. อเหตุกา ฐมา. เหตุวิปยุตฺตา ฐมา.
น เหตุ อเหตุกา ฐมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๑๓] สเหตุกา ฐมา. เหตุสมฺปยุตฺตา ฐมา. สเหตุกา เจว
น จ เหตุ ฐมา. เหตุสมฺปยุตฺตา เจว น จ เหตุ ฐมา. น
เหตุ สเหตุกา ฐมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ ทฺวี่หิ ชาตุหิ
สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๑๔] สปปจฺจยา ฐมา. สงฺขตา ฐมา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ชาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๑๕] อปปัจจุยา ฐมา. อสงขตา ฐมา น เกหิจิ ขนุเรหิ
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

ปญจหิ ขนุเรหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตตรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๑๖] สนิทสสุนา ฐมา เอเกน ขนุเรน เอเกนายตเนน
เอกาย ฐาตุยา สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

จตุหิ ขนุเรหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตตรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๑๗] อนิทสสุนา ฐมา อสงขตัง ขนุธโต จเปตฺวา ปญจหิ
ขนุเรหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตตรสหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนุเรหิ เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา อสงคหิตา.

[๑๑๘] สปปฏฐมา ฐมา เอเกน ขนุเรน ทสหายตเนหิ ทสหิ
ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

จตุหิ ขนุเรหิ ทวีหายตเนหิ อฏฐหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๑๙] อปฏฐมา ฐมา อสงขตัง ขนุธโต จเปตฺวา ปญจหิ
ขนุเรหิ ทวีหายตเนหิ อฏฐหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๒๐] รูปิโน รมฺมา เอเกน ขนฺธเณ เอกาทสหายตเนหิ
เอกาทสฺหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๒๑] อรูปิโน รมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา จตุหิ ขนฺธเหติ
ทฺวิฬายตเนหิ อฏฺฐหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๒๒] โลเกีย รมฺมา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐารสฺหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ธาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๒๓] โลกุตฺตรา รมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา จตุหิ
ขนฺธเหติ ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิฬิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๒๔] เกณจิ วิญญะยยา ฐมา. เกณจิ น วิญญะยยา ฐมา
อสงขตัง ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธะหิ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐารสหิ ชาติฺหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาคิจิ ชาติฺหิ
อสงคหิตา.

[๑๒๕] อาสวา ฐมา. อาสวา เจว สาสวา จ ฐมา. อาสวา
เจว อาสวสมุปฺปตฺตา จ ฐมา เอเกน ขนฺธะน เอเกนํายตเนน
เอกาย ชาติฺยา สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

จตุหิ ขนฺธะหิ เอกาทสหายตเนหิ สตฺตรสหิ ชาติฺหิ อสงคหิตา.

[๑๒๖] โน อาสวา ฐมา. อาสววิปฺปตฺตา ฐมา อสงขตัง
ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธะหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ
ชาติฺหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาคิจิ ชาติฺหิ
อสงคหิตา.

[๑๒๗] สาสวา ฐมา. สาสวา เจว โน จ อาสวา ฐมา.
อาสววิปฺปตฺตา สาสวา ฐมา ปญฺจหิ ขนฺธะหิ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐารสหิ ชาติฺหิ สงคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ฐาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๒๘] อนาสวา ฐมฺมา. อาสววิปฺปยุตฺตา อนาสวา ฐมฺมา
อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา จตุหิ ขนฺธเรหิ ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิหิ ฐาตุหิ
สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสฬายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๒๙] อาสวสมฺปยุตฺตา ฐมฺมา. อาสวสมฺปยุตฺตา เจว โน จ
อนาสวา ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเรหิ ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสฬายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๓๐] สญฺญเษณา ฐมฺมา. คณฺธา ฐมฺมา. โอฆา ฐมฺมา.
โยคา ฐมฺมา. นีวรณา ฐมฺมา. ปรามาสา ฐมฺมา. ปรามาสา เจว
ปรามญฺจา จ ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเรน เอเกนํายตเนน เอกาย ฐาตุยา
สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสฬายตเนหิ สตฺตรสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๑๓๑] โน ปรามาสา ฐมฺมา. ปรามาสวิปฺปยุตฺตา ฐมฺมา
อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสฬายตเนหิ
อฏฺฐารสหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ธาตุหิ
อสงคฺคหิตา.

[๑๓๒] ปรามญฺจา ฌมฺมา. ปรามญฺจา เจว โน จ ปรามาสา
ฌมฺมา. ปรามาสวิปฺยุตฺตา ปรามญฺจา ฌมฺมา ปญฺจหิ ขนฺธเรหิ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ธาตุหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ธาตุหิ
อสงคฺคหิตา.

[๑๓๓] อปฺรามญฺจา ฌมฺมา. ปรามาสวิปฺยุตฺตา ฌมฺมา^๑
อปฺรามญฺจา ฌมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา จตุหิ ขนฺธเรหิ
ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิฬิ ธาตุหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ อสงคฺคหิตา.

[๑๓๔] ปรามาสสมฺปยุตฺตา ฌมฺมา จตุหิ ขนฺธเรหิ ทฺวิฬายตเนหิ
ทฺวิฬิ ธาตุหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ อสงคฺคหิตา.

^๑ ฉ., เท. อยู่ ปาโจ นตฺถิ.

[๑๓๕] สารมมณา ฐมมา จตุหิ ขนฺธเหหิ ทวีหยาตเนหิ อฏฺฐหิ
 ชาติหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๑๓๖] อนารมมณา ฐมมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา เอเกน
 ขนฺธเณ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๑๓๗] จิตฺตา ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน สตฺตหิ
 ชาติหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๑๓๘] โน จิตฺตา ฐมมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา จตุหิ
 ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๑๓๙] เจตสิกกา ฐมมา. จิตฺตสมฺปยุตฺตา ฐมมา. จิตฺตสํสฺสฺสา
 ฐมมา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทุวิหิ ขนุเชหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๔๐] อเจตสิกา ฐมฺมา อสงขตํ ขนุชโต จเปตฺวา ทุวิหิ
ขนุเชหิ ทุวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

ตฺติหิ ขนุเชหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ
อสงคหิตา.

[๑๔๑] จิตฺตวิปฺปยุตฺตา ฐมฺมา. จิตฺตวิสํสฏฺฐา ฐมฺมา อสงขตํ
ขนุชโต จเปตฺวา เอเกน ขนุเชน เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ
ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

จตุหิ ขนุเชหิ เอเกนายตเนน สตุตฺตหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๔๒] จิตฺตสมฺมูจํ ฐมฺมา จตุหิ ขนุเชหิ จหายตเนหิ จหิ
ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

เอเกน ขนุเชน จหายตเนหิ ทุวาทสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๔๓] โน จิตฺตสมฺมูจํ ฐมฺมา. โน จิตฺตสทฺทโน ฐมฺมา.
โน จิตฺตานุปฺปวตฺติโน ฐมฺมา อสงขตํ ขนุชโต จเปตฺวา ทุวิหิ
ขนุเชหิ ทุวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคหิตา.

ตฺติหิ ขนุเชหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ
อสงคหิตา.

[๑๔๔] จิตตสหุโน ฐมา. จิตตานุปริวตติโน ฐมา จตุหิ
 ขนุเชหิ เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

เอเกน ขนุเชน เอกาทสหายตเนหิ สตุตตรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๔๕] จิตตัสสฏฐสมุฏฐานา ฐมา. จิตตัสสฏฐสมุฏฐานสหุโน
 ฐมา, จิตตัสสฏฐสมุฏฐานานุปริวตติโน ฐมา ตีหิ ขนุเชหิ
 เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

ทวิหิ ขนุเชหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตตรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๔๖] โน จิตตัสสฏฐสมุฏฐานา ฐมา. โน จิตตัสสฏฐ-
 สมุฏฐานสหุโน ฐมา. โน จิตตัสสฏฐสมุฏฐานานุปริวตติโน ฐมา
 อสงขตํ ขนุชโต จเปตวา ทวิหิ ขนุเชหิ ทวาทสหายตเนหิ อฏฐารสหิ
 ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

ตีหิ ขนุเชหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ
 อสงคหิตา.

[๑๔๗] อฆมตติกา ฐมา ทวิหิ ขนุเชหิ ฉหายตเนหิ ทวาทสหิ
 ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

ตีหิ ขนุเชหิ ฉหายตเนหิ ฉหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๔๘] พาหิรา ฐมา อสงขตํ ขนุชโต จเปตวา จตุหิ
 ขนุเชหิ ฉหายตเนหิ ฉหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ หนฺทายตเนหิ ทฺวาทสฺหิ ธาตุหิ อสงคฺคหิตา.

[๑๔๙] อุปาทา ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสฺสหายตเนหิ ทสฺหิ
ธาตฺวหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิฬายตเนหิ อฏฺฐหิ ธาตฺวหิ อสงคฺคหิตา.

[๑๕๐] โน อุปาทา ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ
ขนฺธเณหิ ตฺฬายตเนหิ นวหิ ธาตฺวหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ นวฬายตเนหิ นวหิ ธาตฺวหิ อสงคฺคหิตา.

[๑๕๑] อุปาทินฺนา ธมฺมา ปญฺจหิ ขนฺธเณหิ เอกาทสฺสหายตเนหิ
สตฺตฺตรสฺหิ ธาตฺวหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ เอเกนฬายตเนน เอกาย ธาตฺวยา อสงคฺคหิตา.

[๑๕๒] อนฺูปาทินฺนา ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ
ขนฺธเณหิ สตฺตฺตฬายตเนหิ อฏฺฐหิ ธาตฺวหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ ปญฺจฬายตเนหิ ทสฺหิ ธาตฺวหิ อสงคฺคหิตา.

[๑๕๓] อุปาทานา ฐมา. กิเลสา ฐมา. กิเลสา เจว
 สงฺกิลสิกา จ ฐมา. กิเลสา เจว สงฺกิลสิกา จ ฐมา. กิเลส
 เจว กิเลสสมฺปยุตฺตา จ ฐมา เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน
 เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเณ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺรสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๑๕๔] โน กิเลสา ฐมา. อสงฺกิลสิกา ฐมา. กิเลสวิปฺปยุตฺตา
 ฐมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเณ ทฺวาทสหายตเนหิ
 อฏฺฐารสฺหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺหิ
 อสงฺคหิตา.

[๑๕๕] สงฺกิลสิกา ฐมา. สงฺกิลสิกา เจว โน จ กิเลส
 ฐมา. กิเลสวิปฺปยุตฺตา สงฺกิลสิกา ฐมา ปญฺจหิ ขนฺธเณ
 ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺหิ
 อสงฺคหิตา.

[๑๕๖] อสงฺกิลสิกา ฐมา. กิเลสวิปฺปยุตฺตา อสงฺกิลสิกา
 ฐมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา จตุหิ ขนฺธเณ ทฺวิฬายตเนหิ ทฺวิฬ
 ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺตุหิ อสงคฺคหิตา.

[๑๕๗] สงกิลฺลิจฺจา ฐมฺมา. กิเลสสมปยุตฺตา ฐมฺมา. สงกิลฺลิจฺจา
เจว โน จ กิเลสา ฐมฺมา. กิเลสสมปยุตฺตา เจว โน จ กิเลสา
ฐมฺมา จตฺตุหิ ขนฺธเณหิ ทุวิทหายตเนหิ ทุวิทฺหิ ชาติฺตุหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺตุหิ อสงคฺคหิตา.

[๑๕๘] ทสฺสเนน ปหาตพฺพา ฐมฺมา. ภาวนาย ปหาตพฺพา
ฐมฺมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา ฐมฺมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา
ฐมฺมา จตฺตุหิ ขนฺธเณหิ ทุวิทหายตเนหิ ทุวิทฺหิ ชาติฺตุหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺตุหิ อสงคฺคหิตา.

[๑๕๙] น ทสฺสเนน ปหาตพฺพา ฐมฺมา. น ภาวนาย
ปหาตพฺพา ฐมฺมา. น ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา ฐมฺมา. น
ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจจฺหิ
ขนฺธเณหิ ทุวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ชาติฺตุหิ สงคฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงคฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ชาติฺตุหิ
อสงคฺคหิตา.

[๑๖๐] สวิตกุกา ฐมมา. สวิจารา ฐมมา จตุหิ ขนุเชหิ
ทวิฬายตเนหิ ตีหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

เอเกน ขนุเชน ทสฬายตเนหิ ปนุณรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๖๑] อวิตกุกา ฐมมา. อวิจารา ฐมมา อสงขตัม ขนุชโต
จเปตฺวา ปญจหิ ขนุเชหิ ทฺวาทสฬายตเนหิ สตฺตรสหิ ฐาตุหิ
สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนุเชหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ฐาตุยา
อสงคหิตา.

[๑๖๒] สปัปิติกา^๑ ฐมมา. ปิติสหคตา ฐมมา จตุหิ ขนุเชหิ
ทวิฬายตเนหิ ทฺวิหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

เอเกน ขนุเชน ทสฬายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๖๓] อปัปิติกา ฐมมา. น ปิติสหคตา ฐมมา. น สุขสหคตา
ฐมมา อสงขตัม ขนุชโต จเปตฺวา ปญจหิ ขนุเชหิ ทฺวาทสฬายตเนหิ
อฏฺฐารสหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนุเชหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ
อสงคหิตา.

^๑ อ. อสปิติกา.

[๑๖๔] สขสหคตา ฐมมา ตีหิ ขนุเชหิ ทุวิหยาตเนหิ ตีหิ
ฐาตุหิ สงคหิตา.

กติหิ อสงคหิตา.

ทุวิหิ ขนุเชหิ ทสหายตเนหิ ปนุรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๖๕] อุเปกขาสหคตา ฐมมา ตีหิ ขนุเชหิ ทุวิหยาตเนหิ
สตุตติ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กติหิ อสงคหิตา.

ทุวิหิ ขนุเชหิ ทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๖๖] น อุเปกขาสหคตา ฐมมา อสงขตัง ขนุชโต จเปตวา
ปญจหิ ขนุเชหิ ทุวาทสหายตเนหิ เตรสหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

กติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนุเชหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญจหิ ฐาตุหิ
อสงคหิตา.

[๑๖๗] กามาวจรา ฐมมา. ปริยาปนนา ฐมมา. สตุตตรา
ฐมมา ปญจหิ ขนุเชหิ ทุวาทสหายตเนหิ อฏฐารสหิ ฐาตุหิ
สงคหิตา.

กติหิ อสงคหิตา.

น เกหิจิ ขนุเชหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ
อสงคหิตา.

[๑๖๘] น กามาวจรา ฐมมา. อปริยาปนนา ฐมมา. อนตุตตรา
ฐมมา อสงขตัง ขนุชโต จเปตวา จตุหิ ขนุเชหิ ทุวิหยาตเนหิ ทุวิหิ
ฐาตุหิ สงคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสหิ ชาตฺตฺวหิ อสงฺคหิตา.

[๑๖๙] รุปาวจรา ฐมฺมา. อรูปาวจรา ฐมฺมา. นียยานิกา ฐมฺมา. นียตา ฐมฺมา. สรณฺหา ฐมฺมา จตฺตฺวหิ ขนฺธเณ ทวีฬายตเนหิ ทวีฬหิ ชาตฺตฺวหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสหิ ชาตฺตฺวหิ อสงฺคหิตา.

[๑๗๐] น รุปาวจรา ฐมฺมา. น อรูปาวจรา ฐมฺมา. อนียยานิกา ฐมฺมา. อนียตา ฐมฺมา,

อรณฺหา^๑ ฐมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเณ กตฺติฬายตเนหิ กตฺติหิ ชาตฺตฺวหิ อสงฺคหิตา.

อรณฺหา ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเณ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺสหิ ชาตฺตฺวหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิฬิ ขนฺธเณ น เกหิฬิ อายตเนหิ น กาฬิฬิ ชาตฺตฺวหิ อสงฺคหิตา.

สงฺคหาสงฺคหปทนิทฺเตโส นิฏฺฐิตो.

^๑ อ. อสรณฺหา.

๒. ทุตินโย

๒. สงคหิตเนน อสงคหิตปทนิทเทโส

[๑๗๑] จกขวายตเนน เย ธมมา ๔เปย โผฏฐัพพายตเนน เย ธมมา. จกขุชาตฺยา เย ธมมา ๔เปย โผฏฐัพพชาตฺยา เย ธมมา ขนฺธสงคฺเคน สงคฺหิตา อายตฺนสงคฺเคน อสงคฺหิตา ชาตฺสสงคฺเคน อสงคฺหิตา. เต ธมมา กตฺติ ขนฺธเหติ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ชาตฺหิ อสงคฺหิตา.

เต ธมมา จตฺตฺติ ขนฺธเหติ ทฺวิหายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาตฺหิ อสงคฺหิตา.

[๑๗๒] จกขุวิญญานชาตฺยา เย ธมมา. โสตฺวิญญานชาตฺยา เย ธมมา. ฆานวิญญานชาตฺยา เย ธมมา. ชิวฺหาวิญญานชาตฺยา เย ธมมา. กายวิญญานชาตฺยา เย ธมมา. มโนชาตฺยา เย ธมมา. มโนวิญญานชาตฺยา เย ธมมา ขนฺธสงคฺเคน สงคฺหิตา อายตฺนสงคฺเคน อสงคฺหิตา ชาตฺสสงคฺเคน อสงคฺหิตา ๔เปย^๑ เต ธมมา จตฺตฺติ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ ทฺวาทสหิ ชาตฺหิ อสงคฺหิตา.

[๑๗๓] จกขุทฺริเยน เย ธมมา. โสติณฺทฺริเยน เย ธมมา. ฆานินฺทฺริเยน เย ธมมา. ชิวฺหิณฺทฺริเยน เย ธมมา. กายินฺทฺริเยน เย ธมมา. อิตฺติณฺทฺริเยน เย ธมมา. ปฺริสินฺทฺริเยน เย ธมมา ขนฺธสงคฺเคน สงคฺหิตา อายตฺนสงคฺเคน อสงคฺหิตา ชาตฺสสงคฺเคน อสงคฺหิตา ๔เปย เต ธมมา จตฺตฺติ ขนฺธเหติ ทฺวิหายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาตฺหิ อสงคฺหิตา.

^๑ สฺยา. ๔เปย นตฺถิ.

[๑๗๔] อสญฺญาภเวณ เย ฐมฺมา. เอกโวการภเวณ เย ฐมฺมา
 ขนฺธสงฺกहेณ สงฺกหิตา อายตนสงฺกहेณ อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेณ
 อสงฺกหิตา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ ตีฬายตเนหิ นวหิ
 ชาติหิ อสงฺกหิตา.

[๑๗๕] ปริเทเวณ เย ฐมฺมา. สนิทสฺสนสฺสปฏิฆะหิ ฐมฺเมหิ เย
 ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेณ สงฺกหิตา อายตนสงฺกहेณ อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेณ
 อสงฺกหิตา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทวีฬายตเนหิ อฏฺฐจหิ
 ชาติหิ อสงฺกหิตา.

[๑๗๖] อนิทสฺสนสฺสปฏิฆะหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेณ
 สงฺกหิตา อายตนสงฺกहेณ อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेณ อสงฺกหิตา ๔เปยฺ
 เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทฬายตเนหิ โสฬสหิ ชาติหิ อสงฺกหิตา.

[๑๗๗] สนิทสฺสนะหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेณ สงฺกหิตา
 อายตนสงฺกहेณ อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेณ อสงฺกหิตา ๔เปยฺ เต
 ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทวีฬายตเนหิ อฏฺฐจหิ ชาติหิ อสงฺกหิตา.

[๑๗๘] สปฏิฆะหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อุปาทาฐมฺเมหิ เย
 ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेณ สงฺกหิตา อายตนสงฺกहेณ อสงฺกหิตา
 ชาติสงฺกहेณ อสงฺกหิตา.

เต ฐมฺมา กติหิ ขนฺธเหติ กติฬายตเนหิ กติหิ ชาติหิ
 อสงฺกหิตา.

เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ เอกาทฬายตเนหิ สตุตตรสหิ ชาติหิ
 อสงฺกหิตา.

ทสายตนา สตุตตรส ฐาตุโย สตุตฺติหฺนฺทริยา อสญฺญามโว
เอกโวการมโว. ปริเทโว สนิทฺสฺสนสฺปฺปฏิหฺม อนิทฺสฺสนํ ปฺนเรว
สฺปฺปฏิหฺม อุปาทาติ ฯ

สงคหิเตน อสงคหิตปทนิทเทโส นิฏฺฐิจิตฺ.

๓. ตติยนโย

๓. อสงฺคหิเตน สงฺคหิตปทนิทฺเทโส

[๑๗๙] เวทนาภฺขณฺธเนน เย ฐมฺมา. สญฺญาภฺขณฺธเนน เย ฐมฺมา. สงฺขารภฺขณฺธเนน เย ฐมฺมา. สมุทฺยสงฺกฺเจน เย ฐมฺมา. มคฺคสงฺกฺเจน เย ฐมฺมา. ขนฺธสงฺกฺहेเนน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺกฺहेเนน สงฺคหิตา ชาติตฺตสงฺกฺहेเนน สงฺคหิตา. เต ฐมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ชาติตฺติหิ สงฺคหิตา.

เต ฐมฺมา อสงฺขตฺตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ตีหิ ขนฺธเรหิ เอเกนายตฺเนเนน เอกาย ชาติตฺยา สงฺคหิตา.

[๑๘๐] นิโรธสงฺกฺเจน เย ฐมฺมา. ขนฺธสงฺกฺहेเนน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺกฺहेเนน สงฺคหิตา ชาติตฺตสงฺกฺहेเนน สงฺคหิตา ๕เปยฺ

เต ฐมฺมา จตฺตฺติหิ ขนฺธเรหิ เอเกนายตฺเนเนน เอกาย ชาติตฺยา สงฺคหิตา.

[๑๘๑] ชีวิตินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. ขนฺธสงฺกฺहेเนน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺกฺहेเนน สงฺคหิตา ชาติตฺตสงฺกฺहेเนน สงฺคหิตา ๕เปยฺ

เต ฐมฺมา อสงฺขตฺตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ทฺวีหิ ขนฺธเรหิ เอเกนายตฺเนเนน เอกาย ชาติตฺยา สงฺคหิตา.

[๑๘๒] อิตฺถินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. ปฺริสฺสินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. สฺขินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. ทฺฤกฺขินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. โสมนสฺสสินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. โทมนสฺสสินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. อุเปกฺขินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. สทฺธิสินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. วีรียินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. สติสินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. สมาริณฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. ปญฺณินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. อนญฺญาตญฺญสฺสามีตฺถินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. อญฺณินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. อญฺญาตาวินฺทฺริเยเนน เย ฐมฺมา. อวิชฺชาเยน เย ฐมฺมา. อวิชฺชาปจฺจุยา

สงฺขารน เย ทุมฺมา. สฬายตนปจฺจยา ผสฺสเสน เย ทุมฺมา.
 ผสฺสปจฺจยา เวทนาย เย ทุมฺมา. เวทนาปจฺจยา ตณฺหาเย เย
 ทุมฺมา. ตณฺหาปจฺจยา อุปาทาเนน เย ทุมฺมา. อุปาทานปจฺจยา^๑
 กมฺมภาเวน เย ทุมฺมา ขนฺธสงฺคเหน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหน
 สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหน สงฺคหิตา ฯเปฯ

เต ทุมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน
 เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

[๑๘๓] ชาติยา เย ทุมฺมา. ขราย เย ทุมฺมา. มรณฺเณ เย
 ทุมฺมา. ฌาเนน เย ทุมฺมา ขนฺธสงฺคเหน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหน
 สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหน สงฺคหิตา ฯเปฯ

เต ทุมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ทวีหิ ขนฺธเหติ
 เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

[๑๘๔] โสเกน เย ทุมฺมา. ทกุเชน เย ทุมฺมา. โทมนสฺสเสน เย
 ทุมฺมา. อุปายาเสน เย ทุมฺมา. สติปฏฺฐาเนน เย ทุมฺมา.
 สมฺมปฺปชานเนน เย ทุมฺมา. อปฺปมณฺเวยาย เย ทุมฺมา. ปญฺจหิ
 อินฺทฺริเยหิ เย ทุมฺมา. ปญฺจหิ พเลหิ เย ทุมฺมา. สตฺตหิ
 โพชฺฌณฺเจหิ เย ทุมฺมา. อริเยน อฏฺฐจฺังคิเกน มกฺเคน เย ทุมฺมา.
 ผสฺสเสน เย ทุมฺมา. เวทนาย เย ทุมฺมา. สณฺเวยาย เย ทุมฺมา.
 เจตนาย เย ทุมฺมา. อธิโมกฺเชน เย ทุมฺมา. มนสิกาเรน เย ทุมฺมา.
 เหตฺุหิ ทุมฺเมหิ เย ทุมฺมา. เหตฺุหิ เจว สเหตฺุเกหิ จ ทุมฺเมหิ เย
 ทุมฺมา. เหตฺุหิ เจว เหตฺุสมฺปยุตฺเตหิ จ ทุมฺเมหิ เย ทุมฺมา
 ขนฺธสงฺคเหน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหน
 สงฺคหิตา ฯเปฯ

^๑ ฉ., เท. อยู่ ปาโจ นตฺถิ.

เต ฐมา อสงฺขมฺ ฐนฺโต จเปตฺวา ตีหิ ฐนฺเทหิ เอเกนายนตเนน
เอกาย ฐาตุยา สงฺคหิตา.

[๑๘๕] อปฺปจฺเจยฺหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา. อสงฺขมฺเตหิ ฐมฺเมหิ ย
ฐมา ฐนฺตฺสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเนน สงฺคหิตา
ฐาตุสงฺคเหเนน สงฺคหิตา ๫เปย

เต ฐมา จตฺตฺหิ ฐนฺเทหิ เอเกนายนตเนน เอกาย ฐาตุยา สงฺคหิตา.

[๑๘๖] อาสเวหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา. อาสเวหิ เจว สาสเวหิ
จ ฐมฺเมหิ ย ฐมา. อาสเวหิ เจว อาสวสมฺปยุตฺเตหิ จ ฐมฺเมหิ
ย ฐมา ฐนฺตฺสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเนน สงฺคหิตา
ฐาตุสงฺคเหเนน สงฺคหิตา.

เต ฐมา อสงฺขมฺ ฐนฺโต จเปตฺวา ตีหิ ฐนฺเทหิ เอเกนายนตเนน
เอกาย ฐาตุยา สงฺคหิตา.

[๑๘๗] สณฺโณชเนหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา. คนฺเถหิ ฐมฺเมหิ ย
ฐมา. โอฆะหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา. โยเคหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา.
นีวรเณหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา. ปรามาสะหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา.
ปรามาสะหิ เจว ปรามญฺเจหิ จ ฐมฺเมหิ ย ฐมา ฐนฺตฺสงฺคเหเนน
อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเนน สงฺคหิตา ฐาตุสงฺคเหเนน สงฺคหิตา.

เต ฐมา อสงฺขมฺ ฐนฺโต จเปตฺวา ตีหิ ฐนฺเทหิ เอเกนายนตเนน
เอกาย ฐาตุยา สงฺคหิตา.

[๑๘๘] เจตฺตฺสึเกหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา. จิตฺตสมฺปยุตฺเตหิ
ฐมฺเมหิ ย ฐมา. จิตฺตสํสฺสญฺเจหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา. จิตฺตสํสฺสญฺจ-
สมฺมญฺจานะหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา. จิตฺตสํสฺสญฺจสมฺมญฺจานสทฺทฺหิ ฐมฺเมหิ
ย ฐมา. จิตฺตสํสฺสญฺจสมฺมญฺจานานุปริวตฺตตีหิ ฐมฺเมหิ ย ฐมา
ฐนฺตฺสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเนน สงฺคหิตา ฐาตุสงฺคเหเนน

สงฺกหิตา ๔เปฯ

เต ฐมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา เอเกน ขนฺธเณ
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา สงฺกหิตา.

[๑๘๙] จิตฺตสทฺฐาหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา. จิตฺตานุปริวตฺตํ
ฐมาเมหิ เย ฐมา ขนฺธสงฺกเหณ อสงฺกหิตา อายตนสงฺกเหณ
สงฺกหิตา ชาติฺยสงฺกเหณ สงฺกหิตา ๔เปฯ

เต ฐมา น เกหิจิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา
สงฺกหิตา.

[๑๙๐] อุปาทาเนหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา. กิเลเสหิ ฐมาเมหิ เย
ฐมา. กิเลเสหิ เจว สงฺกิลลเกหิ จ ฐมาเมหิ เย ฐมา. กิเลเสหิ
เจว สงฺกิลฺลเจหิ จ ฐมาเมหิ เย ฐมา. กิเลเสหิ เจว กิเลส-
สมฺปยุตฺเตหิ จ ฐมาเมหิ เย ฐมา ขนฺธสงฺกเหณ อสงฺกหิตา
อายตนสงฺกเหณ สงฺกหิตา ชาติฺยสงฺกเหณ สงฺกหิตา. เต ฐมา กตฺติ
ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ชาติฺย สงฺกหิตา.

เต ฐมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน
เอกาย ชาติฺยา สงฺกหิตา.

๑ ตโย ขนฺธา ตถา สจฺจา, อินฺทฺริยานิ จ โสฬส.
ปทานิ ปจฺจยาการ, จุทฺทสฺสุปริ จุทฺทส.
สมตฺตีส ปทา โหนฺติ, โคจฺจนเกสฺส ทสฺสวตฺถ.
ทฺเว จุลนฺตรทฺทา,^๒ อฏฺฐ โหนฺติ มหฺนฺตราทิ.^๑

อสงฺกหิตน สงฺกหิตปทนิทฺเตโส นิฏฺฐิต.

๑-๑ ฉ., เท. อัย ปาโล ทิสฺสติ. สฺยา. น ทิสฺสติ.

๒ ส. จุลนฺตรทฺทา.

๔. จตฺตถุณโย

๔. สงฺคหิตฺเตน สงฺคหิตปทนิทฺเทโส

[๑๙๑] สมุทฺยสจฺเจน เย ชมฺมา. มคฺคสจฺเจน เย ชมฺมา
ขนฺธสจฺเจน สงฺคหิตา อายตฺนสจฺเจน สงฺคหิตา ชาติฺสจฺเจน
สงฺคหิตา, เตหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา ขนฺธสจฺเจน สงฺคหิตา
อายตฺนสจฺเจน สงฺคหิตา ชาติฺสจฺเจน สงฺคหิตา.

เต ชมฺมา กตฺติ ขนฺธะหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

เต ชมฺมา เอเกน ขนฺธเณน เอเกนํายตฺเนน เอกาย ชาติฺยา
สงฺคหิตา.

[๑๙๒] อิตฺถินฺทริเยน เย ชมฺมา. ปุริสินฺทริเยน เย ชมฺมา.
สุชินฺทริเยน เย ชมฺมา. ทุกฺขินฺทริเยน เย ชมฺมา. โสมนสฺสินฺทริเยน
เย ชมฺมา. โทมนสฺสินฺทริเยน เย ชมฺมา. อุเปกฺขินฺทริเยน เย ชมฺมา.
สทฺธินฺทริเยน เย ชมฺมา. วีริยินฺทริเยน เย ชมฺมา. สติฺนฺทริเยน เย
ชมฺมา. สมาริณฺทริเยน เย ชมฺมา. ปญฺณินฺทริเยน เย ชมฺมา.
อนญฺญาตญฺญสฺสามิตฺถินฺทริเยน เย ชมฺมา. อญฺณินฺทริเยน เย ชมฺมา.
อญฺญาตาวินฺทริเยน เย ชมฺมา. อวิชฺชาเยน เย ชมฺมา. อวิชฺชาปจฺจยา
สงฺขารเณน เย ชมฺมา. สฬายตฺนปจฺจยา ผสฺเสน เย ชมฺมา.
เวทนาปจฺจยา ตณฺหาเยน เย ชมฺมา. ตณฺหาปจฺจยา อุปาทาเนน เย
ชมฺมา. อุปาทานปจฺจยา กมฺมภาเวเนน เย ชมฺมา. โสเกเนน เย ชมฺมา.
ปริเทเวเนน เย ชมฺมา. ทุกฺขเณน เย ชมฺมา. โทมนสฺเสน เย ชมฺมา.
อุปายาเสน เย ชมฺมา.

สติปฏฺฐาเนน เย ชมฺมา สมฺมปฺปชาเนน เย ชมฺมา. อปฺปมญฺญาย
เย ชมฺมา. ปญฺจหิ อินฺทริเยหิ เย ชมฺมา. ปญฺจหิ พลลหิ เย

ธมฺมา. สตุตฺติ โฟชฌงฺเคหิ ยะ ธมฺมา. อริเยน อฏฺฐงฺกิกเณ มคฺเคน
 ยะ ธมฺมา. ฝสฺเสน ยะ ธมฺมา. เจตนาเย ยะ ธมฺมา. อธิโมกฺเขน ยะ
 ธมฺมา. มนสิกาเรณ ยะ ธมฺมา.

เหตฺุหิ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. เหตฺุหิ เจว สเหตุเกหิ จ ธมฺเมหิ
 ยะ ธมฺมา. เหตฺุหิ เจว เหตุสมฺปยุตฺเตหิ จ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา.
 อาสเวหิ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. สญฺโฆชนฺเหหิ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา.
 คนฺถฺเหหิ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. โอฆฺเหหิ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. โยเคหิ
 ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. นีวรเณหิ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. ปรามาเสหิ
 ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. อุปาทาเนหิ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. กิเลเสหิ
 ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. กิเลเสหิ เจว สงฺกิลฺลิกฺเกหิ จ ธมฺเมหิ ยะ
 ธมฺมา. กิเลเสหิ เจว สงฺกิลฺลิจฺเจหิ จ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา. กิเลเสหิ
 เจว กิเลสสมฺปยุตฺเตหิ จ ธมฺเมหิ ยะ ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ สงฺคหิตา
 อายตฺนสงฺคเหณ สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ สงฺคหิตา เตหิ ธมฺเมหิ ยะ
 ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหณ สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ
 สงฺคหิตา.

เต ธมฺมา กตฺติ ขนฺธฺเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

เต ธมฺมา เอเกณ ขนฺธฺเณ เอเกนํายตเนน เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตา.

เทว^๑ สจฺจา ปนฺนรสิฺนฺหุริยา, เอกาทส ปฏฺิจฺจบปา.^๒

อุทฺธึ ปุณฺ เอกาทส โคจฺจนฺกปทเมตฺถ ตีสฺวิธาติ.^๓

สงฺคหิตน สงฺคหิตปทนิทุเทโส นิฏฺฐิตไ.

^๑ ฉ., เท. อัย ปาโจ ทิสฺสติ. สฺยา. น ทิสฺสติ.

^๒ อ. ปฏฺิจฺจสมฺปปาทา.

^๓ อ. ตีสฺวิธฺนฺติ.

๕. ปณฺจมนโย

๕. อสงฺคหิตน อสงฺคหิตปทนิทุเทโส

[๑๙๓] ฐปฏฺขณฺฐน เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา
อายตฺนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ฐาตฺตสงฺคเหณ อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ
เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา
ฐาตฺตสงฺคเหณ อสงฺคหิตา.

เต ฐมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ฐาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

เต ฐมฺมา เอเกณ ขนฺธเรณ เอเกณายตฺเนน สตฺตฺติหิ ฐาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๑๙๔] เวทฺณากุขนฺฐน เย ฐมฺมา. สญฺญากุขนฺฐน เย ฐมฺมา.
สงฺขารกุขนฺฐน เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหณ
อสงฺคหิตา ฐาตฺตสงฺคเหณ อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา ๔เปยฺ

เต ฐมฺมา ทฺวี้หิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตฺเนหิ สตฺตฺตรสฺสฺหิ ฐาตฺตฺหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๙๕] วิญฺญาณกุขนฺฐน เย ฐมฺมา. มนายตฺเนน เย ฐมฺมา.
จกฺขุวิญฺญาณฐาตฺตฺยา เย ฐมฺมา ๔เปยฺ มโนฐาตฺตฺยา เย ฐมฺมา.
มโนวิญฺญาณฐาตฺตฺยา เย ฐมฺมา. มนินฺทฺริเยณ เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ
อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ฐาตฺตสงฺคเหณ อสงฺคหิตา,
เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา ๔เปยฺ

เต ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตฺเนหิ เอกาทสฺสฺหิ ฐาตฺตฺหิ
อสงฺคหิตา.

[๑๙๖] จกฺขุวายตฺเนน เย ฐมฺมา ๔เปยฺ โผฏฺฐพฺพายตฺเนน เย
ฐมฺมา. จกฺขุฐาตฺตฺยา เย ฐมฺมา ๔เปยฺ โผฏฺฐพฺพฐาตฺตฺยา เย ฐมฺมา
ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ฐาตฺตสงฺคเหณ
อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา ๔เปยฺ

เต ฐมา จตุหิ ขนุเชหิ ทวีหายตเนหิ อฏฐหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๙๗] ฐมายตเนน เป ฐมา. ฐมฐาตุยา เป ฐมา. อิตฺถินฺทริเยน เป ฐมา. ปุริสินฺทริเยน เป ฐมา. ชีวิตินฺทริเยน เป ฐมา ขนุสสงคเหน อสงคหิตา आयตनสงคเหน อสงคหิตา ฐาตุสสงคเหน อสงคหิตา, เตหิ ฐमेหิ เป ฐมา ๔เป๔

เต ฐมา เอเกน ขนุเชน เอเกนายตเนน สตุตหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๙๘] สมุทฺยสจฺเจน เป ฐมา. มคฺคสจฺเจน เป ฐมา. นิโรธสจฺเจน เป ฐมา ขนุสสงคเหน อสงคหิตา आयตनสงคเหน อสงคหิตา ฐาตุสสงคเหน อสงคหิตา, เตหิ ฐमेหิ เป ฐมา ๔เป๔

เต ฐมา ทวีหิ ขนุเชหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺรสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๑๙๙] จกฺขนุทริเยน เป ฐมา ๔เป๔ กายินฺทริเยน เป ฐมา ขนุสสงคเหน อสงคหิตา आयตनสงคเหน อสงคหิตา ฐาตุสสงคเหน อสงคหิตา, เตหิ ฐमेหิ เป ฐมา ๔เป๔

เต ฐมา จตุหิ ขนุเชหิ ทวีหายตเนหิ อฏฐหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

[๒๐๐] สฺชินฺทริเยน เป ฐมา. ทกฺชินฺทริเยน เป ฐมา. โสมนสฺสินฺทริเยน เป ฐมา. โทมนสฺสินฺทริเยน เป ฐมา. อุเปกฺชินฺทริเยน เป ฐมา. สทฺชินฺทริเยน เป ฐมา. วีรียินฺทริเยน เป ฐมา. สตินฺทริเยน เป ฐมา. สมาชินฺทริเยน เป ฐมา. ปญฺณินฺทริเยน เป ฐมา. อนญฺญาตญฺญสฺสามิตินฺทริเยน เป ฐมา. อญฺณินฺทริเยน เป ฐมา. อญฺญาตาวินฺทริเยน เป ฐมา. อวิชฺชาเยน เป ฐมา. อวิชฺชาปจฺจุยา สงฺขาราเนน เป ฐมา ขนุสสงคเหน อสงคหิตา

อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาตุสงฺคเหณ อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ
 เย ฐมฺมา ๗เปฯ เต ฐมฺมา ทวีหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ
 สตุตฺตรสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๒๐๑] สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณนฺน เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ
 อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาตุสงฺคเหณ อสงฺคหิตา,
 เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา ๗เปฯ เต ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธเหหิ
 เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๒๐๒] วิญฺญาณปจฺจยา นามรूपนฺน เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ
 อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาตุสงฺคเหณ อสงฺคหิตา,
 เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา ๗เปฯ เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธน
 เอเกนายตเนน สตุตฺตฺหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๒๐๓] นามรูปปจฺจยา สพฺพายตเนน เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ
 อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาตุสงฺคเหณ อสงฺคหิตา,
 เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา ๗เปฯ เต ฐมฺมา ดีหิ ขนฺธเหหิ
 เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา อสงฺคหิตา.

[๒๐๔] สพฺพายตนปจฺจยา ผสฺสเนน เย ฐมฺมา. ผสฺสปจฺจยา
 เวทนาย เย ฐมฺมา. เวทนาปจฺจยา ตณฺหายนฺน เย ฐมฺมา. ตณฺหาปจฺจยา
 อุปาทาเนน เย ฐมฺมา. กมฺมภเวนฺน เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ
 อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาตุสงฺคเหณ อสงฺคหิตา,
 เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา ๗เปฯ เต ฐมฺมา ทวีหิ ขนฺธเหหิ
 เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๒๐๕] อรูปภเวนฺน เย ฐมฺมา. เนวสณฺณานาสณฺณภเวนฺน เย
 ฐมฺมา จตฺตฺวาการภเวนฺน เย ฐมฺมา. อิทธิปาเทนฺน เย ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ

อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติตูหิ อสงฺคหิตา.

[๒๐๖] อสญฺญามเวณ ยะ ฐมฺมา. เอกโวการวเวณ ยะ ฐมฺมา. ชาตียา ยะ ฐมฺมา. ขราย ยะ ฐมฺมา. มรณเณ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณ เอเกนํายตเนน สตฺตฺหิ ชาติตูหิ อสงฺคหิตา.

[๒๐๗] ปริเทเวณ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ อสงฺคหิตา เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหหิ ทวีทหายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติตูหิ อสงฺคหิตา.

[๒๐๘] โสเกณ ยะ ฐมฺมา. ทุกฺเขณ ยะ ฐมฺมา. โทมนสฺเสน ยะ ฐมฺมา. อุปายาเสน ยะ ฐมฺมา. สติปฏฺฐาเนน ยะ ฐมฺมา. สมฺมปฺปชาเนน ยะ ฐมฺมา. ฌาเนน ยะ ฐมฺมา. อปฺปมณฺญาย ยะ ฐมฺมา. ปญฺจหิ อินฺทฺริเยหิ ยะ ฐมฺมา. ปญฺจหิ พลฺเลหิ ยะ ฐมฺมา. สตฺตฺหิ โพชฺฌณฺเจหิ ยะ ฐมฺมา. อริเยน อฏฺฐจฺจิกิเกน มคฺเคน ยะ ฐมฺมา. ผลฺเสน ยะ ฐมฺมา. เวทนาย ยะ ฐมฺมา. สญฺญาย ยะ ฐมฺมา. เจตนาย ยะ ฐมฺมา. อธิโมกฺเขณ ยะ ฐมฺมา มนสิกาเรน ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา ทวีหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ สตฺตฺรสฺหิ ชาติตูหิ อสงฺคหิตา.

[๒๐๙] จิตฺเตน ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตน-สงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ

ธมฺมา ๗เป๗ เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ
เอกาทสหิ ธาตุหิ อสงฺกหิตา.

๑. ดิโก

[๒๑๐] กุสเลหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อกุสเลหิ ธมฺમેหิ เย
ธมฺมา. สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ทุกฺขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อทุกฺขมสุขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺเตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. วิปาเกหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
วิปากธมฺมธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อนฺุปาทินฺุณานฺุปาทานิเยหิ ธมฺમેหิ เย
ธมฺมา. สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิเเกหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อสงฺกิลิฏฺฐาสงฺกิลิเเกหิ
ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. สวิตกฺกสฺวิจาเรหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
อวิตกฺกวิจารมตฺเตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ปิติสหคเตหิ ธมฺમેหิ เย
ธมฺมา. สุขสหคเตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อุเปกฺขาสหคเตหิ ธมฺમેหิ
เย ธมฺมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺเพหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ภาวนาย
ปหาตพฺเพหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุเกหิ
ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุเกหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
อากฺขคามิหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อปฺยัคคามิหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
เสกฺขเขหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อเสกฺขเขหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
มหคฺคเตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อปฺปมาเณหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
ปริตฺตารมฺมเณหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. มหคฺคตารมฺมเณหิ ธมฺમેหิ เย
ธมฺมา. อปฺปมาณารมฺมเณหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ธีเนหิ ธมฺમેหิ เย
ธมฺมา. ปณฺเฑหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. มิจฺจตฺตนิยเตหิ ธมฺમેหิ เย
ธมฺมา. สมฺมตฺตนิยเตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. มคฺคารมฺมเณหิ ธมฺમેหิ
เย ธมฺมา. มคฺคเหตุเกหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. มคฺคาธิปตฺตีหิ ธมฺમેหิ
เย ธมฺมา. อตฺตitarมฺมเณหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อนาคตารมฺมเณหิ
ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ปจฺจุปฺปนฺนารมฺมเณหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.

อชฺฌตตารมมณฺเหติ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. พหิทฺฐารมมณฺเหติ ฐมฺเมหิ
 เป ฐมฺมา. อชฺฌตตพหิทฺฐารมมณฺเหติ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน
 อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ฐาตุสงฺคเหเน อสงฺคหิตา,
 เตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา เอเกเน ขนฺธเน
 ทสหายตเนหิ ทสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๒๑๑] สนิทฺสสนสปปญฺเฐหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา.
 อนิทฺสสนสปปญฺเฐหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา
 อายตนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ฐาตุสงฺคเหเน อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ
 เป ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเนหิ ทวีทหายตเนหิ อฏฺฐหิ
 ฐาตุหิ อสงฺคหิตา

๒. ทกํ

[๒๑๒] เหตฺุหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. เหตฺุหิ เจว สเหตุเกหิ จ
 ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. เหตฺุหิ เจว เหตุสมฺปยุตฺเตหิ จ ฐมฺเมหิ เป
 ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา
 ฐาตุสงฺคเหเน อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา
 ทวีหิ ขนฺธเนหิ เอกาทสหายตเนหิ สตฺตรสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๒๑๓] สเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. เหตุสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ
 เป ฐมฺมา. สเหตุเกหิ เจว น จ เหตฺุหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา.
 เหตุสมฺปยุตฺเตหิ เจว น จ เหตฺุหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. น^๑ เหตฺุหิ
 ฐมฺเมหิ สเหตุเกหิ^๑ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา
 อายตนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ฐาตุสงฺคเหเน อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ
 เป ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา เอเกเน ขนฺธเน ทสหายตเนหิ ทสหิ
 ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

^{๑-๑} ฉ., เท. น เหตุสเหตุเกหิ, ส. น เหตุส เหตุเกหิ.

[๒๑๔] อปฺปจฺเจยฺหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อสงฺขเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺกหิตา อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेเน อสงฺกหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๗เป๗ เต ฐมฺมา ทฺวียฺหิ ขนฺธะหิ เอกาทสหายตเนหิ สत्ตตรสฺหิ ชาติหิ อสงฺกหิตา.

[๒๑๕] สนิทฺสเนหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. สปปฏฺฐิเมหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺกหิตา อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेเน อสงฺกหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๗เป๗ เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธะหิ ทฺวียฺหายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติหิ อสงฺกหิตา.

[๒๑๖] ฐปฺปียฺหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺกหิตา อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेเน อสงฺกหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๗เป๗ เต ฐมฺมา เอเกเน ขนฺธะเน เอเกนํอายตเนเน สत्ตตฺหิ ชาติหิ อสงฺกหิตา.

[๒๑๗] อธิปฺปียฺหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. โลกุตฺตเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺกหิตา อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेเน อสงฺกหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๗เป๗ เต ฐมฺมา เอเกเน ขนฺธะเน ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติหิ อสงฺกหิตา.

[๒๑๘] อาสเวหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อาสเวหิ เจว สาสเวหิ จ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อาสเวหิ เจว อาสวสมฺปยุตฺเตหิ จ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺกหิตา อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेเน อสงฺกหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๗เป๗ เต ฐมฺมา ทฺวียฺหิ ขนฺธะหิ เอกาทสหายตเนหิ สत्ตตรสฺหิ ชาติหิ อสงฺกหิตา.

[๒๑๙] อนาสเวหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อาสวสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อาสวสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ อาสเวหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อาสววิปฺปยุตฺเตหิ อนาสเวหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา

ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ
อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา เอเกณ
ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติสูหิ อสงฺคหิตา.

[๒๒๐] สญฺญโฆชเนหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. คนฺถะหิ ฐมฺเมหิ ยะ
ฐมฺมา. โอะฆะหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. โยเคหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
นึวรณฺเหหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามาเสหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
ปรามาเสหิ เจว ปรามาญฺเจหิ จ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ
อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ อสงฺคหิตา,
เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา ทวีหิ ขนฺธะหิ
เอภาทสหายตเนหิ สุตฺตรสฺหิ ชาติสูหิ อสงฺคหิตา.

[๒๒๑] อปฺปรามาญฺเจหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามาสสมฺปยุตฺเตหิ
ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามาสวิปฺปยุตฺเตหิ อปฺปรามาญฺเจหิ ฐมฺเมหิ ยะ
ฐมฺมา. สารมฺมณฺเหหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา
อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ
ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา เอเกณ ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ ทสฺหิ
ชาติสูหิ อสงฺคหิตา.

[๒๒๒] อนารมฺมณฺเหหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. โน จิตฺเตหิ
ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. จิตฺตวิปฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. จิตฺตวิสํสฺสญฺเจหิ
ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. จิตฺตสมฺมฺญาเนหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. จิตฺตสทฺทฺหาหิ
ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. จิตฺตานุปฺปวตฺตํหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. พาหิเรหิ
ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อุปาทาฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ
อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหณ อสงฺคหิตา,
เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ เต ฐมฺมา เอเกณ ขนฺธเรน
เอเกณายตเนน สุตฺตํหิ ชาติสูหิ อสงฺคหิตา.

[๒๒๓] จิตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺคหิตา
 อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺคหิตา ชาติฺสงฺกहेเน อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ
 เป ฐมฺมา ๔เปฺยฺ เต ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธฺเรหิ เอกาทสหายตเนหิ
 เอกาทสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๒๒๔] เจตฺตฺสิเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตสมฺปยุตฺเตหิ
 ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตสํสฺส
 สมฺม
 เป ฐมฺมา. จิตฺตสํสฺส
 ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺคหิตา ชาติฺสงฺกहेเน
 อสงฺคหิตา เตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ๔เปฺยฺ เต ฐมฺมา ๗วฺวฺหิ ขนฺธฺเรหิ
 เอกาทสหายตเนหิ สตฺตฺตฺรสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๒๒๕] อฆฺมตฺตฺติเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेเน
 อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺคหิตา ชาติฺสงฺกहेเน อสงฺคหิตา,
 เตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ๔เปฺยฺ เต ฐมฺมา ๓วฺวฺหิ ขนฺธฺเรหิ
 เอกาทสหายตเนเน เอกาย ชาติฺยา อสงฺคหิตา.

[๒๒๖] อุปาทาเนหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิเลเสหิ ฐมฺเมหิ เป
 ฐมฺมา. กิเลเสหิ เจว สํกิลิเสเกหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิเลเสหิ
 เจว สํกิลิเสเจหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิเลเสหิ เจว
 กิเลสสมฺปยุตฺเตหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺคหิตา
 อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺคหิตา ชาติฺสงฺกहेเน อสงฺคหิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ
 เป ฐมฺมา ๔เปฺยฺ เต ฐมฺมา ๗วฺวฺหิ ขนฺธฺเรหิ เอกาทสหายตเนหิ
 สตฺตฺตฺรสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๒๒๗] อสงฺกิลลสิเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. สงฺกิลฺลฺเจหิ ฐมฺเมหิ
 ยะ ฐมฺมา. กิลลสสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. สงฺกิลฺลฺเจหิ เจว
 โน จ กิลลสสิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. กิลลสสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ
 กิลลสสิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. กิลลสวิปฺปยุตฺเตหิ อสงฺกิลลสิเกหิ
 ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ทสฺสเนน ปฺหตฺตพฺเพหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
 ภาวนาย ปฺหตฺตพฺเพหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ทสฺสเนน ปฺหตฺตพฺพเหตุเกหิ
 ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ภาวนาย ปฺหตฺตพฺพเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
 สวิตฺตเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. สวิจฺจเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
 สปิฏฺติเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปิฏฺติสทฺคเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
 สฺขสทฺคเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อุเปกฺขาสทฺคเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ
 ฐมฺมา. น กามาวจเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. รุปาวจเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ
 ฐมฺมา. อรูปาวจเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อปริยาปนฺเนหิ ฐมฺเมหิ ยะ
 ฐมฺมา. นิยุยานิเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. นิยเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ
 ฐมฺมา. อนฺนุตฺตเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. สรณฺเหหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา
 ขนฺธสงฺคฺเคน อสงฺคฺคิตา อายตฺนสงฺคฺเคน อสงฺคฺคิตา ชาติสงฺคฺเคน
 อสงฺคฺคิตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา ขนฺธสงฺคฺเคน อสงฺคฺคิตา
 อายตฺนสงฺคฺเคน อสงฺคฺคิตา ชาติสงฺคฺเคน อสงฺคฺคิตา

เต ฐมฺมา กตฺติ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติ ชาติหิ
 อสงฺคฺคิตา.

เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเรทฺถ ทสฺสหายตฺเนหิ ทสฺสิ ชาติหิ
 อสงฺคฺคิตา.

รูปฌจ ฌมมายตน์ ฌมมฐาตุ,
 อิตถิ^๑ ปม^๑ ชีวิตំ นามรูป.
 เทว ภวา ชาติ ชรา มจุจรูป,
 อนารมมณฺ โน จิตตํ จิตฺเตน วิปฺปยุตฺตํ.
 วิสฺสณฺณํ สมฺมจฺจานสฺสหา อณฺุปรวิตฺติ.
 พาหิรํ อุปาทา^๒ เทว วิสฺติ^๒ เอสนโย สฺสพฺพุโธ.

อสงฺคหิเตน อสงฺคหิตปทนิทฺเตโส นิฏฺฐจิตฺโต.

^{๑-๑} น., เท. อิตฺถิปม.

^{๒-๒} น., เท. เทว วิสโย.

๖. จฏจนโย

๖. สมปโยควิปปโยคปทนิทุเทโส

๑. ขนฺธา

[๒๒๘] รุปกฺขณฺโห กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตุหิ
สมปยุตฺโตติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺโต.

จตฺตุหิ ขนฺเธหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺติหิ ชาติฺตุหิ วิปฺปยุตฺโต.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.

[๒๒๙] เวทนาภฺกฺขณฺโห สญฺญาภฺกฺขณฺโห สงฺขารภฺกฺขณฺโห ตีหิ
ขนฺเธหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺติหิ ชาติฺตุหิ สมปยุตฺโต. เอเกนายตเนน
เอกาย ชาติฺตุยา เกหิจิ สมปยุตฺโต.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺโต.

เอเกน ขนฺเธน ทสฺสหายตเนหิ ทสฺสหิ ชาติฺตุหิ วิปฺปยุตฺโต.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.

[๒๓๐] วิญฺญาณภฺกฺขณฺโห ตีหิ ขนฺเธหิ สมปยุตฺโต. เอเกนายตเนน
เอกาย ชาติฺตุยา เกหิจิ สมปยุตฺโต.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺโต.

เอเกน ขนฺเธน ทสฺสหายตเนหิ ทสฺสหิ ชาติฺตุหิ วิปฺปยุตฺโต.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.

๒. อายตนาหิ

[๒๓๑] จกขุวายตน์ ๔เปย โผฏฐพพายตน์ ๔เปย สมปยุตตณฺติ.
นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตํ.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอเกนํายตเนน สตฺตหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนํายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๓๒] มนํายตน์ ตีหิ ขนฺธเหหิ สมปยุตฺตํ เอเกนํายตเนน
เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ สมปยุตฺตํ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกนํ ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ ทสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนํายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ.

๓. ฐาตุ

[๒๓๓] จกขุฐาตุ ๔เปย โผฏฐพพฐาตุ ๔เปย สมปยุตฺตาทิ.
นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอเกนํายตเนน สตฺตหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา.
เอเกนํายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๓๔] จกขุวิญญานฐาตุ ๔เปย มโนฐาตุ มโนวิญญานฐาตุ
ตีหิ ขนฺธเหหิ สมปยุตฺตา. เอเกนํายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ
สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกนํ ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

๔. สจฺจาทินิ

[๒๓๕] สมุทฺยสจฺจํ มคฺคสจฺจํ ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน
เอกาย ชาติยา สมฺปยุตฺตํ. เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย
ชาติยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสํ ชาติยา วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๓๖] นิโรธสจฺจํ จกฺขณฺทริยํ อเปยฺ กายินฺทริยํ อิตฺถินฺทริยํ.
ปฺริสินฺทริยํ อเปยฺ สมฺปยุตฺตณฺติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตํ.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาติยา วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๓๗] มนินฺทริยํ ตีหิ ขนฺธเหติ สมฺปยุตฺตํ. เอเกนายตเนน
เอกาย ชาติยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺสํ ชาติยา วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๓๘] สฺชินฺทริยํ ทกฺขินฺทริยํ โสมนสฺสินฺทริยํ โทมนสฺสินฺทริยํ
ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สมฺปยุตฺตํ. เอเกนายตเนน
เอกาย ชาติยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสฺหิ ชาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจฺจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๓๙] อุเปกฺขินฺทริยํ ตีหิ ขนฺธเณหิ เอเกนายตเนน จหิ ชาตฺตฺหิ
สมฺปยุตฺตํ. เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจฺจิ สมฺปยุตฺตํ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ เอกาทสฺสฺหิ ชาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตํ
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจฺจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๔๐] สทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิ วัริยฺนทฺธิทฺธิ สติทฺธิทฺธิ สมฺมาทฺธิทฺธิ ปณฺณทฺธิทฺธิ
อนณฺณทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิ
อวิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิ
อวิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิทฺธิ
สมฺปยุตฺตา เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจฺจิ
สมฺปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสฺหิ ชาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจฺจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๔๑] สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ ตีหิ ขนฺธเณหิ สมฺปยุตฺตํ.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจฺจิ สมฺปยุตฺตํ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺสฺหิ ชาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจฺจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๔๒] สฬายตณปจฺจยา ผสฺสโส ตีหิ ขนฺธเณหิ เอเกนายตเนน
สตฺตฺตฺหิ ชาตฺตฺหิ สมฺปยุตฺโต. เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย

ชาตุยา เกหิจิ สมปยุตุโต.

กตฺติหิ วิปยุตุโต.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาตุหิ วิปยุตุโต.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตุยา เกหิจิ วิปยุตุโต.

[๒๔๓] ผสฺสปจฺจยา เวทนา ตีหิ ขนฺธเหิ เอเกนายตเนน
สตุตฺติหิ ชาตุหิ สมปยุตุตา. เอเกนายตเนน เอกาย ชาตุยา เกหิจิ
สมปยุตุตา.

กตฺติหิ วิปยุตุตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาตุหิ วิปยุตุตา
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตุยา เกหิจิ วิปยุตุตา.

[๒๔๔] เวทนาปจฺจยา ตณฺหา. ตณฺหาปจฺจยา อูปาทาน.
อูปาทานปจฺจยา กมฺมภวो ตีหิ ขนฺธเหิ เอเกนายตเนน เอกาย
ชาตุยา สมปยุตุโต. เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ชาตุยา
เกหิจิ สมปยุตุโต.

กตฺติหิ วิปยุตุโต.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาตุหิ วิปยุตุโต.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตุยา เกหิจิ วิปยุตุโต.

[๒๔๕] รูปภวो ๗เปยฺ สมปยุตุตฺติ.

นตุถิ.

กตฺติหิ วิปยุตุโต.

น เกหิจิ ขนฺธเหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ตีหิ ชาตุหิ วิปยุตุโต.

[๒๔๖] อรูปภวो เนวสณฺณานาสณฺณามภวो จตุโวการภวो
๗เปยฺ สมปยุตุตฺติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺโต.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺโต.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.

[๒๔๗] อสณฺณามโว เอกโวการมโว ปริเทโว ๕เปยฺ สมฺปยุตฺโตติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺโต.

จตฺตฺหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน สตฺตฺหิ ชาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺโต
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.

[๒๔๘] โสโก ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน
เอกาย ชาตฺตฺยา สมฺปยุตฺตํ. เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจิ
สมฺปยุตฺตํ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๔๙] อุปายาสํ สติปฏฺฐานํ. สมฺมปฺปชานํ ตีหิ ขนฺธเหติ
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา สมฺปยุตฺตํ. เอเกน ขนฺธเณ
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตํ
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๕๐] อิทธิปาโท ทวีติ ขนฺธเหติ สมฺปยุตฺโต. เอเกน ขนฺธเณ
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺโต.

กตฺติ วิปฺปยุตฺโต.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺยํ วิปฺปยุตฺโต.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.

[๒๕๑] ฌานํ ทวีติ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา
สมฺปยุตฺตํ. เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ
สมฺปยุตฺตํ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺยํ วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๕๒] อปฺปมณฺเณ ปณฺจนิทฺธิยานิ ปณฺจ พฺลานิ สุตฺต
โพชฺฆงฺคา อริโย อฏฺฐจฺงฺคโก มคฺโค ตีติ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน
เอกาย ชาติฺยา สมฺปยุตฺโต. เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย
ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺโต.

กตฺติ วิปฺปยุตฺโต.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺยํ วิปฺปยุตฺโต.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.

[๒๕๓] ผลฺโส. เจตนา. มนสิกาโร ตีติ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน
สุตฺตํ ชาติฺยํ สมฺปยุตฺโต. เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย
ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺโต.

กตฺติ วิปฺปยุตฺโต.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺโต.
เอเกนํยตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๕๔] เวทนา สณฺณํ ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนํยตเนน สตฺตฺหิ
ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา. เอเกนํยตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา.
เอเกนํยตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๕๕] จิตฺตํ ตีหิ ขนฺธเหติ สมฺปยุตฺตํ. เอเกนํยตเนน เอกาย
ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตํ.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตํ.
เอเกนํยตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ.

[๒๕๖] อธิโมกฺโข ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนํยตเนน ทฺวีหิ ชาติฺหิ
สมฺปยุตฺโต. เอเกน ขนฺธเณ เอเกนํยตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ
สมฺปยุตฺโต.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺโต.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺโต.
เอเกนํยตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.

๕. ติกํ

[๒๕๗] กุสลา ฌมฺมา. อกุสลา ฌมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหติ
กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๕๘] สฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ฐมา. ทฺกฺขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตา ฐมา. เอเกน ขนฺธเณ สมฺปยุตฺตา. เอเกนายตเนน
เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺหิ ชาติฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๕๙] อทฺกฺขมฺสฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ฐมา เอเกน
ขนฺธเณ สมฺปยุตฺตา. เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ เอกาทสฺหิ ชาติฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๐] วิปากา ฐมา ๔เปยฺ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา.
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๑] วิปากมฺมฐมา. สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกฺกา ฐมา ๔เปยฺ
สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา.
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๒] เนววิปากนวิปากธมฺมธมฺมา. อนฺุปาทินฺุณฺุปาทานิยา ธมฺมา
ฯเปฯ สมฺปยุตฺตาติ

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจหิ ธาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๓] อนฺุปาทินฺุณฺุปาทานิยา ธมฺมา. อสงฺกิลิฏฺฐาสงฺกิลเสสิกา
ธมฺมา ฯเปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ธาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๔] สวิตกฺกสวิจารธา ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ สมฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา.
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๕] อวิตกฺกวิจารมตฺตา ธมฺมา. ปิตฺติสทฺคตา ธมฺมา เอเกน
ขนฺธเณ สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๖] อวิตกฺกาวิจารํ ฐมา ๕เปยฺ สมปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ธาตุยา
วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๗] สุขสฺสฺหคตา ฐมา เอเกน ขนฺธเณ สมปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๘] อุเปกฺกขาสฺสคตา ฐมา เอเกน ขนฺธเณ สมปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ เอกาทสฺสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๖๙] ทสฺสเนน ปหาตพฺพา ฐมา. ภาวนาย ปหาตพฺพา
ฐมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา ฐมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา
ฐมา. อัจยคามิโน ฐมา. อปฺยคามิโน ฐมา. เสกฺขา ฐมา.
อเสกฺขา ฐมา. มหคฺคตา ฐมา ๕เปยฺ สมปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๗๐] อปฺปมาณา ฐมา. ปณฺเฑา ฐมา ฯเปฯ สมฺปยุตฺตาติ.
นตฺถิ.

กตติ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ธาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๒๗๑] ปริตฺตารมฺมณา ฐมา ฯเปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๗๒] มหคฺคตารมฺมณา ฐมา. อปฺปมาณารมฺมณา ฐมา.
หีนา ฐมา. มิจฺจุตฺตนิยตา ฐมา. สมฺมตฺตนิยตา ฐมา.
มคฺคตารมฺมณา ฐมา. มคฺคเหตุกา ฐมา. มคฺคทปฺปติโน ฐมา
ฯเปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๗๓] อนุปฺปนฺนา ฐมา ฯเปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กติริ วิปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปณฺจหิ ธาตุหิ
วิปยุตฺตา.

[๒๗๔] อตฺติตารมฺมณา ฐมฺมา. อนนาคตารมฺมณา ฐมฺมา ๗เปฯ
สมปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กติริ วิปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธะน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา,
เอเกนอายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

[๒๗๕] ปจฺจุปปนฺนารมฺมณา ฐมฺมา. อชฺฌตฺตตารมฺมณา ฐมฺมา.
พหิทฺฐารมฺมณา ฐมฺมา. อชฺฌตฺตพหิทฺฐารมฺมณา ฐมฺมา ๗เปฯ
สมปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กติริ วิปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธะน ทสหายตเนหิ ทสหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา,
เอเกนอายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

[๒๗๖] สนิทฺสสนสปปญฺเฐมา ฐมฺมา. อนิทฺสสนสปปญฺเฐมา ฐมฺมา
๗เปฯ สมปยุตฺตาติ

นตฺถิ.

กติริ วิปยุตฺตา.

จตุหิ ขนฺธะหิ เอเกนอายตเนน สตฺตหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา,
เอเกนอายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

๖. ทุกัม

[๒๗๗] เหตุ ฐมา. เหตุ เจว สเหตุกา จ ฐมา. เหตุ เจว เหตุสมปยุตฺตา จ ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สมปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเนน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๗๘] สเหตุกา ฐมา. เหตุสมปยุตฺตา ฐมา ๔เปยฺ สมปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๗๙] สเหตุกา เจว น จ เหตุ ฐมา. เหตุสมปยุตฺตา เจว น จ เหตุ ฐมา. น เหตุ สเหตุกา ฐมา เอเกน ขนฺธเนน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๐] อปฺปจฺจยา ฐมา. อสงฺขตา ฐมา. สนิทฺสสนา ฐมา. สปปฏฺฐิมา ฐมา. รุปีโน ฐมา ๔เปยฺ สมปยุตฺตาติ.

นตุถิ.

กติหิ วิปฺปยุตฺตา.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน สตุตฺติ ชาตฺตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๑] โลกุตฺตรา ฐมาฯ ๗เปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตุถิ.

กติหิ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ชาตฺตุหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๒] อาสวา ฐมา. อาสวา เจว สาสวา จ ฐมา.
อาสวา เจว อาสวสมฺปยุตฺตา จ ฐมา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน
เอกาย ชาตฺตุยา สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย
ชาตฺตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาตฺตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๓] อนาสวา ฐมา. อาสววิปฺปยุตฺตา อนาสวา ฐมา
๗เปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตุถิ.

กติหิ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ชาตฺตุหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๔] อาสวสมฺปยุตฺตา ฐมาฯ ๗เปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตฺถิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺถา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๕] อาสวสมฺปยุตฺตา เจว โน จ อาสวา ฐมา เอเกน
ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺถา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตฺถิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺถา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๖] สญฺโฆชนา ฐมา. คณฺธา ฐมา. โอยฺมา ฐมา.
โยคา ฐมา. นีวรฺณา ฐมา. ปรามาสา ฐมา. ปรามาสา เจว
ปรามญฺจา จ ฐมา ตีหิ ขนฺธเหิ เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺถา
สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺถา เกหิจิ
สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตฺถิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺถา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๗] อปฺรามญฺจา ฐมา. ปรามาสวิปฺปยุตฺตา อปฺรามญฺจา
ฐมา ๗เป๗ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ จฺหิ ชาติฺหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๘] ปรามาสสมฺปยุตฺตา ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณน เอเกนํายตเนน
เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนํายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๘๙] สารมฺมณา ฐมฺมา อเปยฺ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณน ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนํายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๙๐] อนารมฺมณา ฐมฺมา. จิตฺตวิปฺปยุตฺตา ฐมฺมา. จิตฺตวิสํสฺสจฺจา
ฐมฺมา. อุปาทา ฐมฺมา อเปยฺ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอเกนํายตเนน สตฺตฺหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนํายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๙๑] จิตฺตา ฐมฺมา ตีหิ ขนฺธเหติ สมฺปยุตฺตา, เอเกนํายตเนน
เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺวหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๙๒] เจตสิกฺกา ฐมฺมา. จิตฺตสมฺปยุตฺตา ฐมฺมา. จิตฺตสํสฺสฺฐจฺา
ฐมฺมา. จิตฺตสํสฺสฺฐจฺสมฺมฺจฺานา ฐมฺมา. จิตฺตสํสฺสฺฐจฺสมฺมฺจฺานสทฺทฺโน ฐมฺมา.
จิตฺตสํสฺสฺฐจฺสมฺมฺจฺานานุปฺวิวตฺติโน ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน
สจฺจตฺติ ชาติฺวหิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺวหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๙๓] อนฺนฺปาทินฺนา ฐมฺมา ๔เปยฺ สมฺปยุตฺตาทิ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจหิ ชาติฺวหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๒๙๔] อุปาทานา ฐมฺมา. กิเลสฺสา ฐมฺมา. กิเลสฺสา เจว
สงฺกิลฺลสิกฺกา จ ฐมฺมา. กิเลสฺสา เจว สงฺกิลฺลิกฺกา จ ฐมฺมา. กิเลสฺสา
เจว กิเลสสมฺปยุตฺตา จ ฐมฺมา ตีหิ ขนฺธเหิ เอเกนายตเนน เอกาย
ชาติฺยา สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา
เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๔๕] อสงฺกิลลิกา ฐมฺมา. กิลลวิปฺปยุตฺตา อสงฺกิลลิกา
ฐมฺมา ๗เปฯ สมฺปยุตฺตาติ

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเนหิ น เกหิจิ อายตเนหิ นหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๒๔๖] สงฺกิลฺลิจา ฐมฺมา. กิลลสมฺปยุตฺตา ฐมฺมา ๗เปฯ
สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๔๗] สงฺกิลฺลิจา เจว โน จ กิลลสา ฐมฺมา. กิลลสมฺปยุตฺตา
เจว โน จ กิลลสา ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเน เอเกนายตเนน เอกาย
ฐาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๙๘] ทสฺสเนน ปหาตพฺพา ฐมา. ภาวนาย ปหาตพฺพา ฐมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา ฐมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา ฐมา. อเปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา. เอเกน ขนฺธเนน ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนหายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๒๙๙] สวิตฺตกา ฐมา. สวิจฺจรา ฐมา. เอเกน ขนฺธเนน เอกหายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสฺสหายตเนหิ ปนฺนรสฺสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอกหายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๐๐] อวิตฺตกา ฐมา. อวิจฺจรา ฐมา. อเปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเนหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ฐาตุยา วิปฺปยุตฺตา.

[๓๐๑] สปิฏติกา ฐมา. ปิฏิสหคฺตา ฐมา. เอเกน ขนฺธเนน เอกหายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอกหายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๐๒] สุขสหคตา ฐมา เอเกน ขนฺธเณ สมฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺสํ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๐๓] อุเปกฺขาสหคตา ฐมา เอเกน ขนฺธเณ สมฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ เอกาทสฺสํ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๐๔] น กามาวจรา ฐมา. อปรียาปนฺนา ฐมา. อนฺตฺตรา
ฐมา ฯเปฯ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ฉหิ ชาติฺหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๓๐๕] รูปาวจรา ฐมา. อรูปาวจรา ฐมา. นียยานิกา
ฐมา. นียตา ฐมา. สรณํ ฐมา กตฺติหิ ขนฺธเณหิ กตฺติหายตเนหิ
กตฺติหิ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

ธมฺมายตน์ ^๑ ธมฺมชาตฺ,	ทุกฺขสจฺจฉนฺจ ชีวิตฺ.
สพฺพายตน์ นามรูป,	จตฺตารโ จ มหาภวา.
ชาติ ชรา จ มรณ,	ติเกสฺสเวกฺขนวีสฺติ.
โคจฺจนเกสฺส จ ปณฺณาส.	อฏฺฐ จฺจนฺตเร ปทา.
มฺहनฺตเร ปนฺนรส,	อฏฺฐารส ตโต ปเร.
เตวีส ปทสฺสํ เอตฺ,	สมฺปโยเค น ลพฺภตีสฺติ. ^๑

สมฺปโยควิปฺปโยคปทนิทฺเทโส นิฏฺฐิต.

^{๑-๑} สฺยา. อยํ ปาโจ น ทิสฺสตี, ฉ., เท. ทิสฺสตี.

๗. สัตตมโนโย

๗. สมปยุตฺเตน วิปฺปยุตฺตปทนิทุเทโส

[๓๐๖] เวทนาภูษณฺเห เย ฐมฺมา. สญฺญาภูษณฺเห เย ฐมฺมา. สงฺขารภูษณฺเห เย ฐมฺมา. วิญฺญาณภูษณฺเห เย ฐมฺมา. มนํายตเนน เย ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเรหิ เอเกนํายตเนน สตฺตหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนํายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๐๗] จกฺขุวิญฺญาณฐาตุยา เย ฐมฺมา ๕เปฯ มโนฐาตุยา เย ฐมฺมา. มโนวิญฺญาณฐาตุยา เย ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อยตเนหิ เอกาย ฐาตุยา วิปฺปยุตฺตา.

[๓๐๘] มนินฺทุทริเยน เย ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเรหิ เอเกนํายตเนน สตฺตหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนํายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๐๙] อุเปกฺขินฺทุทริเยน เย ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อยตเนหิ ปญฺจหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๑๐] สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาเณน เย ฐมฺมา. สฬายตนปจฺจยา ผสฺสเณน เย ฐมฺมา. ผสฺสปจฺจยา เวทนาย เย ฐมฺมา. ผสฺสเณน เย ฐมฺมา. เวทนาย เย ฐมฺมา. สญฺญาย เย ฐมฺมา. เจตนาย เย ฐมฺมา. จิตฺเตน เย ฐมฺมา. มนสิกาเรน เย ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ

เย ฐมา วิปยุตฺตา. เต ฐมา จตฺตฺติ ขนฺธํ อเณนํยตเนน
 สุตตฺติ ฐาตฺติ วิปยุตฺตา, อเณนํยตเนน เอกาย ฐาตฺยา เกหิจิ
 วิปยุตฺตา.

[๓๑๑] อธิโมกฺขนํ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ เย
 ฐมา วิปยุตฺตา. เต ฐมา น เกหิจิ ขนฺธํ น เกหิจิ
 อายตเนหิ เอกาย ฐาตฺยา วิปยุตฺตา.

[๓๑๒] อทุกฺขมสฺสาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐเมหิ เย
 ฐมา. อุเปกฺขาสหคเตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ
 ฐเมหิ เย ฐมา วิปยุตฺตา. เต ฐมา น เกหิจิ ขนฺธํ น
 เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจํ ฐาตฺติ วิปยุตฺตา.

[๓๑๓] สวิตกฺกสฺวิจฺจเรหิ ฐเมหิ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ
 ฐเมหิ เย ฐมา วิปยุตฺตา. เต ฐมา น เกหิจิ ขนฺธํ น
 เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ฐาตฺยา วิปยุตฺตา.

[๓๑๔] จิตฺเตหิ ฐเมหิ เย ฐมา. เจตฺตฺเกหิ ฐเมหิ เย
 ฐมา. จิตฺตสมฺปยุตฺเตหิ ฐเมหิ เย ฐมา จิตฺตสํสฺสฺสเจหิ ฐเมหิ
 เย ฐมา. จิตฺตสํสฺสฺสจฺจจฺจเนหิ ฐเมหิ เย ฐมา. จิตฺตสํสฺสฺส-
 จฺจจ
 ฐเมหิ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา วิปยุตฺตา.
 เต ฐมา จตฺตฺติ ขนฺธํ อเณนํยตเนน สุตตฺติ ฐาตฺติ วิปยุตฺตา,
 อเณนํยตเนน เอกาย ฐาตฺยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

[๓๑๕] สวิตกฺเกหิ ฐเมหิ เย ฐมา. สฺวิจฺจเรหิ ฐเมหิ เย
 ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา วิปยุตฺตา. เต ฐมา
 น เกหิจิ ขนฺธํ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ฐาตฺยา วิปยุตฺตา.

[๓๑๖] อุเปกฺขาสหคเตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ

ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธะหิ
กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตฺเนหิ ปญฺจหิ
ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา.

ขนฺธา จตุโร อายตฺนญฺจเมกํ,
ชาติฺสุ สตฺต เทวปี จ อินฺทฺริยโต.
ตโย ปฏฺิจจ ตถริว ผสฺสปญฺจมา,
อริยมุจฺจนา มนสิ ติเกสุ ตีณิ.
สตฺตนฺตฺรา เทว จ มเนน ยุตฺตา,
วิตกฺกวิจฺจารณา อุเปกฺขกาย จาติ.

สมฺปยุตฺเตน วิปฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส นิฏฺฐิตो.

๘. อภฺรจฺมหนโย

๘. วิปฺปยุตฺเตน สมฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส

[๓๑๗] รุกฺขณฺเณ เย ฐมา วิปฺปยุตฺตา, เต ฐมา กติฺติ
ขนฺเธิ กติฺหายตเนฺหิ กติฺหิ ฐาตุหิ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

[๓๑๘] เวทฺณากฺขนฺเณ เย ฐมา. สญฺญากฺขนฺเณ เย ฐมา.
สงฺขารกฺขนฺเณ เย ฐมา. วิญฺญาณกฺขนฺเณ เย ฐมา ๕เปยฺ
สรณฺเห ฐเมหิ เย ฐมา. อรณฺเห ฐเมหิ เย ฐมา
วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมา กติฺหิ ขนฺเธิ กติฺหายตเนฺหิ กติฺหิ ฐาตุหิ
สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

ฐมฺมายตโน^๑ ฐมฺมฐาตุ, อถ ชีวิตํ นามรูปํ.
สพฺพายตโน ชาติขรามตํ, เทว จ ติเก น ลพฺภาเร.
ปจฺมนุตฺเต สตฺต จ, โคจฺจเก ทส อปรนฺเต.
จุกฺกทส จ จ มตฺถเก, อิจฺเจเต สตฺตจจฺจตาฬีส ฐมา.
สมฺมุจฺเจเท น ลพฺภานฺติ, โมฆปฺมุจฺจเกน จาติ.^๑

วิปฺปยุตฺเตนสมฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส นิฏฺฐิตो.

^๑ สฺยา. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ, ฉ., เท. ทิสฺสติ.

๙. นวมนโย

๙. สมฺปยุตฺเตน สมฺปยุตฺตปทนิทฺเตโส

[๓๑๙] เวทนาภฺขณฺเชน เย ฐมา. สญฺญาภฺขณฺเชน เย ฐมา. สงฺขารภฺขณฺเชน เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา เต ฐมา กตฺติ ขนฺเเชหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ชาติฺตุหิ สมฺปยุตฺตา.

เต ฐมา ตีหิ ขนฺเเชหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาติฺตุหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๒๐] วิญฺญาณภฺขณฺเชน เย ฐมา. มนายตเนน เย ฐมา. จกฺขวิญฺญาณชาติฺตุยา เย ฐมา ๔เปยฺ มโนชาติฺตุยา เย ฐมา. มโนวิญฺญาณชาติฺตุยา เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา ๔เปยฺ เต ฐมา ตีหิ ขนฺเเชหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๒๑] สมฺทยสฺสเจน เย ฐมา. มคฺคสฺสเจน เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา. เต ฐมา ตีหิ ขนฺเเชหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตุยา สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺเชน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๒๒] มนินฺหฺริเยน เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา. เต ฐมา ตีหิ ขนฺเเชหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๒๓] สฺชินฺหฺริเยน เย ฐมา. ทฺกฺชินฺหฺริเยน เย ฐมา. โสมนสฺสินฺหฺริเยน เย ฐมา. โทมนสฺสินฺหฺริเยน เย ฐมา สมฺปยุตฺตา,

เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมฺปยุตฺตา. เต ฐมมา ตีหิ ขนฺธเหหิ
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตุยา สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย
ชาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๒๔] อุเปกฺขินฺทริเยน เป ฐมมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ
เป ฐมมา สมฺปยุตฺตา. เต ฐมมา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน จหิ
ชาตฺตฺหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๒๕] สทฺธินฺทริเยน เป ฐมมา. วีริยนฺทริเยน เป ฐมมา.
สตฺธินฺทริเยน เป ฐมมา. สมารินฺทริเยน เป ฐมมา. ปญฺณินฺทริเยน
เป ฐมมา. อนญฺญาตญฺญสฺสามีตฺตินฺทริเยน เป ฐมมา. อญฺณินฺทริเยน
เป ฐมมา. อญฺญาตาวินฺทริเยน เป ฐมมา. อวิชฺชาเยน เป ฐมมา.
อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารเหหิ เป ฐมมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เป
ฐมมา สมฺปยุตฺตา. เต ฐมมา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน เอกาย
ชาตุยา สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณน เอเกนายตเนน เอกาย ชาตุยา
เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๒๖] สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาเณน เป ฐมมา สมฺปยุตฺตา,
เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมฺปยุตฺตา. เต ฐมมา ตีหิ ขนฺธเหหิ
สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๒๗] สฬายตนปจฺจยา ผสฺเสน เป ฐมมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ
ฐมเมหิ เป ฐมมา สมฺปยุตฺตา. เต ฐมมา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน
สจฺจตฺถิ ชาตฺตฺหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณน เอเกนายตเนน เอกาย
ชาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๒๘] ฝสฺสปจฺจยา เวทนาย เย ฐมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สมปยุตฺตา. เต ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน สตฺตติ ฐาตุหิ สมปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๒๙] เวทนาปจฺจยา ตณฺหาย เย ฐมา. ตณฺหาปจฺจยา อุปาทาเนน เย ฐมา. กมฺมภเวเนน เย ฐมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สมปยุตฺตา. เต ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา สมปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเนน เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๓๐] โสเกน เย ฐมา. ทุกฺเขน เย ฐมา. โทมนสฺสเนน เย ฐมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สมปยุตฺตา. เต ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา สมปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๓๑] อุปายาเสน เย ฐมา. สติปฏฺฐาเนน เย ฐมา. สมมปฺปชาเนน เย ฐมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สมปยุตฺตา. เต ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา สมปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเนน เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๓๒] อิฏฺฐิปาเทเนน เย ฐมา สมปยุตฺตา. เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สมปยุตฺตา. เต ฐมา ทุวิหิ ขนฺธเหติ สมปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๓๓] ฌาเนน เย ฐมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สมปยุตฺตา. เต ฐมา ทุวิหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน เอกาย

ธาตุยา สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๓๔] อปฺปมณฺวยาย เย ธมฺมา. ปญฺจหิ อินฺทฺริเยหิ เย ธมฺมา. ปญฺจหิ พลลฺลหิ เย ธมฺมา. สตฺตหิ โพชฺฆณฺจเณหิ เย ธมฺมา. อริเยน อฏฺฐจฺจุคฺคเณ มคฺคเณ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺธเณหิ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๓๕] ผสฺสเณ เย ธมฺมา. เจตฺตนาเย ธมฺมา. มนสิกาเรน เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺธเณหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๓๖] เวทฺตนาเย ธมฺมา. สณฺณายาเย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺธเณหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๓๗] จิตฺเตน เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺธเณหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๓๘] อธิโมกฺขนเย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺธเณหิ เอเกนายตเนน ทฺวีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

[๓๓๙] สุขาย เวทนาย สมปยุตเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. ทุกขาย เวทนาย สมปยุตเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. อทุกขมสุขาย เวทนาย สมปยุตเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา. เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ สมปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๔๐] สวิตกกสวิจาเรหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. อวิตกกวจิอารมตฺเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. ปิติสหคเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา. เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๔๑] สุขสหคเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. อูปกฺขาสหคเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา. เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ สมปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๔๒] เหตฺุหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. เหตฺุหิ เจว สเหตุเกหิ จ ฐมเมหิ เป ฐมมา. เหตฺุหิ เจว เหตุสมปยุตเตหิ จ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา. เต ฐมมา ตีหิ ขนฺธเหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา สมปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๔๓] สเหตุเกหิ เจว น จ เหตฺุหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. เหตุสมปยุตเตหิ เจว น จ เหตฺุหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. น เหตฺุหิ สเหตุเกหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา. เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๔๔] อาสเวหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. อาสเวหิ เจว สาสเวหิ

จ ฐมเมหิ เป ฐมมา. อาสเวหิ เจว อาสวสมปยุตเตหิ จ ฐมเมหิ
 เป ฐมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา. เต
 ฐมมา ตีหิ ขนฺธะหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา สมปยุตฺตา,
 เอเกน ขนฺธะน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๔๕] อาสวสมปยุตเตหิ เจว โน จ อาสเวหิ ฐมเมหิ เป
 ฐมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา. เต
 ฐมมา เอเกน ขนฺธะน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ
 สมปยุตฺตา.

[๓๔๖] สญฺโฆชเนหิ คนฺธะหิ โอะฆะหิ โยเคหิ นีวรเณหิ
 ปรามาเสหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. ปรามาเสหิ เจว ปรามญฺเจหิ จ
 ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา
 สมปยุตฺตา. เต ฐมมา ตีหิ ขนฺธะหิ เอเกนายตเนน เอกาย
 ชาติฺยา สมปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธะน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา
 เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๔๗] ปรามาสสมปยุตเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา,
 เตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา. เต ฐมมา เอเกน ขนฺธะน
 เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๔๘] จิตฺเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ
 เป ฐมมา สมปยุตฺตา. เต ฐมมา ตีหิ ขนฺธะหิ สมปยุตฺตา,
 เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๔๙] เจตสิเกหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสมปยุตเตหิ
 ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสํสฺสญฺเจหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสํสฺสญฺจ-
 สมฺมจฺจาเนหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสํสฺสญฺจสมฺมจฺจานสหญฺหิ ฐมเมหิ

เย ทุมมา. จิตฺตสํสกุจฺจสมฺภูจฺฉานานุปริวตฺตํ ทุมเมหิ เย ทุมมา
สมปยุตฺตา, เตหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา สมปยุตฺตา. เต ทุมมา เอเกน
ขนฺธเณ เอเกนายตเนน สตฺตํ ชาติวํ สมปยุตฺตา.

[๓๕๐] อุปาทาเนหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา. กิเลเสหิ ทุมเมหิ เย
ทุมมา. กิเลเสหิ เจว สงฺกิลิเกหิ จ ทุมเมหิ เย ทุมมา. กิเลเสหิ
เจว สงฺกิลิเกหิ จ ทุมเมหิ เย ทุมมา. กิเลเสหิ เจว
กิเลสสมปยุตฺเตหิ จ ทุมเมหิ เย ทุมมา สมปยุตฺตา เตหิ ทุมเมหิ
เย ทุมมา สมปยุตฺตา.

เต ทุมมา ตีหิ ขนฺธเหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติวํ
สมปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติวํ เกหิจิ
สมปยุตฺตา.

[๓๕๑] สงฺกิลิเกหิ เจว โน จ กิเลเสหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา.
กิเลสสมปยุตฺเตหิ เจว โน จ กิเลเสหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา.
สวิตฺตเกหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา. สวิจฺจเรหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา.
สปรีติเกหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา. ปีติสหคเตหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา
สมปยุตฺตา, เตหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา สมปยุตฺตา. เต ทุมมา เอเกน
ขนฺธเณ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติวํ เกหิจิ สมปยุตฺตา.

[๓๕๒] สุขสหคเตหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา. อุเปกฺขาสหคเตหิ
ทุมเมหิ เย ทุมมา สมปยุตฺตา, เตหิ ทุมเมหิ เย ทุมมา
สมปยุตฺตา.

เต ทุมมา กติหิ ขนฺธเหิ กติหายนฺเตหิ กติหิ ชาติวํ
สมปยุตฺตา.

เต ทุมมา เอเกน ขนฺธเณ สมปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย
ชาติวํ เกหิจิ สมปยุตฺตา.

อรุปรกษณฐา ^๑ จตุตาโร,	มนายตนเมว จ.
วิญญานธาตุโย สุตต,	เทว สจจา จุททสินทริยา.
ปจฺเจเย ทวาทส ปทา,	ตโต อุปริ โสฬส.
ติเกสุ อฏฺฐ โคจฺจนเก,	เตจตุตาฬิสมเว จ.
มหนตฺตรทฺगे สุตต,	ปทา ปิฏฺฐิจฺทเกสุ จ.
นวมสฺส ปทสฺเสเต,	นิทฺเทเส สงฺคหํ คตาติ. ^๑

สมปยุตฺเตน สมปยุตฺตปทนิทฺเทโส นิฏฺฐิโต.

^๑ สฺยา. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ, จ., เท. ทิสฺสติ

๑๐. ทสมนโย

๑๐. วิปฺปยุตฺเตน วิปฺปยุตฺตปทนิทฺเตโส

[๓๕๓] รูปกฺขณฺเหเน ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ฐมฺมา กตฺติหิ ขนฺเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฐาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺเหหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺหิ ฐาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๕๔] เวทนาภฺกฺขณฺเหเน ยะ ฐมฺมา. สญฺญาภฺกฺขณฺเหเน ยะ ฐมฺมา. สงฺขารกฺขณฺเหเน ยะ ฐมฺมา. วิญฺญาณกฺขณฺเหเน ยะ ฐมฺมา. มนายตเนน ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา ๔เปยฺ

เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺเหเน ทสฺหายตเนหิ ทสฺหิ ฐาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๕๕] จกฺขวายตเนน ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ โผฏฺฐพฺพายตเนน ยะ ฐมฺมา. จกฺขุฐาตฺตฺยา ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ โผฏฺฐพฺพฐาตฺตฺยา ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺเหหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺหิ ฐาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๕๖] จกฺขุวิญฺญาณฐาตฺตฺยา ยะ ฐมฺมา ๔เปยฺ มโนฐาตฺตฺยา ยะ ฐมฺมา. มโนวิญฺญาณฐาตฺตฺยา ยะ ฐมฺมา. สมฺมทฺยสจฺเจน ยะ ฐมฺมา. มคฺคสจฺเจน ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๕๗] นิโรธสฺสเจเน ยะ ฐมา. จกฺขุณฺทริเยเน ยะ ฐมา
ฯเปฯ กายินฺทริเยเน ยะ ฐมา.. อิตฺถินฺทริเยเน ยะ ฐมา. ปุริสินฺทริเยเน
ยะ ฐมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ ยะ ฐมา วิปฺปยุตฺตา. เต
ฐมา จตุหิ ขนฺธเหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๕๘] มนินฺทริเยเน ยะ ฐมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ ยะ
ฐมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสหิ
ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๕๙] สฺชินฺทริเยเน ยะ ฐมา. ทฺกฺขินฺทริเยเน ยะ ฐมา.
โสมนสฺสินฺทริเยเน ยะ ฐมา. โทมนสฺสินฺทริเยเน ยะ ฐมา วิปฺปยุตฺตา,
เตหิ ฐเมหิ ยะ ฐมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมา เอเกน ขนฺธเณ
ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย
ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๖๐] อุเปกฺขินฺทริเยเน ยะ ฐมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐเมหิ
ยะ ฐมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ
เอกาทสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๓๖๑] สทฺธิณฺทริเยเน ยะ ฐมา. วิริยินฺทริเยเน ยะ ฐมา.
สตีณฺทริเยเน ยะ ฐมา. สมาริณฺทริเยเน ยะ ฐมา. ปญฺณินฺทริเยเน
ยะ ฐมา. อนญฺญาตญฺญสฺสามิตฺธิณฺทริเยเน ยะ ฐมา. อญฺณินฺทริเยเน
ยะ ฐมา. อญฺญาตาวินฺทริเยเน ยะ ฐมา. อวิชฺชาย ยะ ฐมา.

อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารเอหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย
 ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ
 โสฬสหิ ชาติฺตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยุยา เกหิจิ
 วิปฺปยุตฺตา.

[๓๖๒] สงฺขารปจฺจยา วิณฺญาเณน เย ธมฺมา. สฬายตนปจฺจยา
 ผสฺสเสน เย ธมฺมา. ผสฺสปจฺจยา เวทนาย เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา
 เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ
 ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาติฺตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย
 ชาติฺยุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๖๓] เวทนาปจฺจยา ตณฺหาเย เย ธมฺมา. ตณฺหาปจฺจยา
 อุปาทาเนน เย ธมฺมา. กมฺมภเวเนน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
 ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ
 ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาติฺตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย
 ชาติฺยุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๖๔] รุปรภเวเนน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย
 ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ
 อายตเนหิ ตีหิ ชาติฺตุหิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๖๕] อสณฺณภเวเนน เย ธมฺมา. เอกโวการภเวเนน เย ธมฺมา.
 ปรีเทวเนน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา
 วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา จตฺตุหิ ขนฺธเณ เอเกนายตเนน สตฺตติ ชาติฺตุหิ
 วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๖๖] อรุปรภเวเนน เย ธมฺมา. เนวสณฺณานาสณฺณภเวเนน เย
 ธมฺมา. จตฺตโวการภเวเนน เย ธมฺมา. โสเกเนน เย ธมฺมา. ทุกฺขเณน เย
 ธมฺมา. ไทมนสฺสเสน เย ธมฺมา. อุปายาเสน เย ธมฺมา. สติปฏฺฐจาเนน

เย ธมฺมา. สมฺมปฺปชาเนน เย ธมฺมา. อิทธิปาเทน เย ธมฺมา.
 ฌาเนน เย ธมฺมา. อปฺปมณฺเวยเยน เย ธมฺมา. ปณฺจหิ อินฺทฺริเยหิ เย
 ธมฺมา. ปณฺจหิ พลฺเลหิ เย ธมฺมา. สตฺตฺตฺติ โปชฺฌณฺเญหิ เย ธมฺมา.
 อริเยน อฏฺฐจฺจติเกน มคฺคเณน เย ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ
 เย ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณน ทสฺสหายตฺตฺตฺเนหิ
 โสฬสฺสหิ ชาตฺตฺตฺติ วิปฺปยฺยตฺตฺตา, เอเกนํยตฺตฺตฺเนน เอกาย ชาตฺตฺตฺยา เกหิจฺจิ
 วิปฺปยฺยตฺตฺตา.

[๓๖๗] ผสฺสเสน เย ธมฺมา. เวทนาย เย ธมฺมา. สณฺณาย เย
 ธมฺมา. เจตนาย เย ธมฺมา. จิตฺเตน เย ธมฺมา. มนสิกาเรน เย
 ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา. เต ธมฺมา
 เอเกน ขนฺธเณน ทสฺสหายตฺตฺตฺเนหิ ทสฺสหิ ชาตฺตฺตฺติ วิปฺปยฺยตฺตฺตา, เอเกนํยตฺตฺตฺเนน
 เอกาย ชาตฺตฺตฺยา เกหิจฺจิ วิปฺปยฺยตฺตฺตา.

[๓๖๘] อธิโมกฺขเณน เย ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย
 ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณน ทสฺสหายตฺตฺตฺเนหิ
 ปนฺนรสฺสหิ ชาตฺตฺตฺติ วิปฺปยฺยตฺตฺตา, เอเกนํยตฺตฺตฺเนน เอกาย ชาตฺตฺตฺยา เกหิจฺจิ
 วิปฺปยฺยตฺตฺตา.

๑. ตัก

[๓๖๙] กุสฺสเลหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อกุสฺสเลหิ ธมฺเมหิ เย
 ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา. เต ธมฺมา
 เอเกน ขนฺธเณน ทสฺสหายตฺตฺตฺเนหิ โสฬสฺสหิ ชาตฺตฺตฺติ วิปฺปยฺยตฺตฺตา,
 เอเกนํยตฺตฺตฺเนน เอกาย ชาตฺตฺตฺยา เกหิจฺจิ วิปฺปยฺยตฺตฺตา.

[๓๗๐] สฺขาย เวทนาย สมฺมปฺยตฺเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา.
 ทุกฺขาย เวทนาย สมฺมปฺยตฺเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา, เตหิ
 ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยฺยตฺตฺตา. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณน

ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺสํ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๗๑] อทุกขมสฺสขาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ เอกาทสฺสํ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๗๒] วิปาเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺสํ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๗๓] วิปากธมฺมฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสฺสเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสํ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๗๔] เนววิปากนวิปากธมฺมฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อนฺุปาทินฺุ-
ปาทานิเยหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา
วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๓๗๕] อนฺุปาทินฺุ นานฺุปาทานิเยหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสฺสเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ
ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ
อายตเนหิ ฉหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๗๖] สวิตกกถาเรหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺสี ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๗๗] อวิตกกถาเรหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา. ปีติสสคเตหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสี ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๗๘] อวิตกกถาเรหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมมา น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ฐาตุยา วิปฺปยุตฺตา.

[๓๗๙] สุขสสคเตหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺสี ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๘๐] อุปฺเพกขาสสคเตหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ เอกาทสฺสี ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๘๑] ทสฺสเนน ปหาตพฺเพหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา. ภาวนาย ปหาตพฺเพหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุเกหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุเกหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา. อัจยคามีหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา. อปฺจยคามีหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา. เสกฺขเณหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา. อเสกฺขเณหิ ฐมเมหิ ยะ ฐมมา.

มหคฺคเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา
วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๘๒] อปฺปมาเณหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ปณฺเฑหิ ฐมฺเมหิ เป
ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๓๘๓] ปริตฺตารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๘๔] มหคฺคตารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อปฺปมาณารมฺมเณหิ
ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ทีเณหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. มิจฺจตฺตนิยเตหิ
ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สมฺมตฺตนิยเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. มคฺคตารมฺมเณหิ
ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. มคฺคเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. มคฺคธาธิปตฺตีหิ
ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๘๕] อนุปฺปนฺเนหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเณ น
เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๘๖] อตฺตitarมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อนาคตารมฺมเณหิ

ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาตฺวหิ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺวหา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๘๗] ปจฺจุปปนฺนารมฺมเณหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อชฺฌตฺตาร-
มฺมเณหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. พหิทฺฐารมฺมเณหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา.
อชฺฌตฺตพหิทฺฐารมฺมเณหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ
ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาตฺวหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย
ชาตฺวหา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๘๘] สนิทฺสสนสฺสปรกฺกิเณหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อนิทฺสสน-
สฺสปรกฺกิเณหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา
วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา จตฺวหิ ขนฺธเณ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาตฺวหิ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺวหา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

๒. ทุกํ

[๓๘๙] เหตฺุหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. สเหตุเกหิ ธมฺเมหิ เย
ธมฺมา. เหตุสมฺปยุตฺเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. เหตุหิ เจว สเหตุเกหิ
จ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. สเหตุเกหิ เจว น จ เหตุหิ ธมฺเมหิ เย
ธมฺมา. เหตุหิ เจว เหตุสมฺปยุตฺเตหิ จ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา.
เหตุสมฺปยุตฺเตหิ เจว น จ เหตุหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. น เหตุหิ
สเหตุเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา
วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ
ชาตฺวหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺวหา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๐] อปฺปจฺเจยฺหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อสงฺขเตหิ ธมฺเมหิ เย

ธมฺมา. สนิทฺสฺสเนหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. สปปฏฺฐิเมหิ ธมฺเมหิ เย
 ธมฺมา. ฐปฺปิทฺติ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย
 ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธะหิ เอเกนายตเนน สุตฺตหิ ฐาตุหิ
 วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๑] โลกุตฺตเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
 ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ฐาตุหิ
 วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๒] อาสเวหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อาสวสมฺปยุตฺเตหิ
 ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อาสเวหิ เจว สาสเวหิ จ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา.
 อาสเวหิ เจว อาสวสมฺปยุตฺเตหิ จ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา.
 อาสวสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ อาสเวหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา
 วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา เอเกน
 ขนฺธะน ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺสหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน
 เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๓] อนาสเวหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อาสววิปฺปยุตฺเตหิ
 อนาสเวหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา
 วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ฐาตุหิ
 วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๔] สญฺญาเนหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. คณฺเถหิ ธมฺเมหิ เย
 ธมฺมา. โอฆะหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. โยเคหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา.
 นีวรเณหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. ปรามาเสหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา.
 ปรามาสสมฺปยุตฺเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. ปรามาเสหิ เจว ปรามญฺเญหิ

จ ฐมเมหิ เย ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา
วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๕] อปรามญฺเจหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. ปรามาสวิปฺปยุตฺเตหิ
อปรามญฺเจหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เย
ฐมมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมมา น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๖] สารมมเณหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. จิตฺเตหิ ฐมเมหิ เย
ฐมมา. เจตสีเกหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. จิตฺตสมฺปยุตฺเตหิ ฐมเมหิ เย
ฐมมา. จิตฺตสํสฺสญฺเจหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. จิตฺตสํสฺสญฺจสมฺมญฺจาเนหิ
ฐมเมหิ เย ฐมมา. จิตฺตสํสฺสญฺจสมฺมญฺจानสทฺฐาหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา.
จิตฺตสํสฺสญฺจสมฺมญฺจานานุปริวตฺตํหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
ฐมเมหิ เย ฐมมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสหิ ฐาตุหิ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๗] อนารมมเณหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. จิตฺตวิปฺปยุตฺเตหิ
ฐมเมหิ เย ฐมมา. จิตฺตวิสํสฺสญฺเจหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. อุปาทาฐมเมหิ
เย ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา วิปฺปยุตฺตา. เต
ฐมมา จตุหิ ขนฺธเณ เอเกนายตเนน สตุตฺตหิ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๘] อนุปาทินฺเนหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
ฐมเมหิ เย ฐมมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ชมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจหิ
 ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา.

[๓๙๙] อุปาทาเนหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. กิเลเสหิ ชมฺเมหิ เย
 ชมฺมา. สงฺกิลิฏฺฐเจหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. กิเลสสมฺปยุตฺเตหิ ชมฺเมหิ
 เย ชมฺมา. กิเลเสหิ เจว สงฺกิลิเสเกหิ จ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา.
 กิเลเสหิ เจว สงฺกิลิฏฺฐเจหิ จ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. สงฺกิลิฏฺฐเจหิ เจว
 โน จ กิเลเสหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. กิเลเสหิ เจว กิเลสสมฺปยุตฺเตหิ
 จ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. กิเลสสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ กิเลเสหิ
 ชมฺเมหิ เย ชมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ชมฺมา เอเกน ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาติฺหิ
 วิปฺปยุตฺตา, เอเกนํายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๐๐] อสงฺกิลิเสเกหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. กิเลสวิปฺปยุตฺเตหิ
 อสงฺกิลิเสเกหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ชมฺเมหิ เย
 ชมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ชมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ชาติฺหิ
 วิปฺปยุตฺตา.

[๔๐๑] ทสฺสเนน ปหาตพฺเพหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. ภาวนาย
 ปหาตพฺเพหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุเกหิ
 ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุเกหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา
 วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ชมฺมา เอเกน ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาติฺหิ
 วิปฺปยุตฺตา, เอเกนํายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๐๒] สวิตฺถเกหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา. สวิจาเรหิ ชมฺเมหิ เย

ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺสํ ชาตฺวํ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺวํ เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๐๓] อวิตกฺเกหิ ธมฺเมหิ เป ธมฺมา. อวิจฺจเรหิ ธมฺเมหิ เป
ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา
น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ชาตฺวํ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๐๔] สปัฏฺติเกหิ ธมฺเมหิ เป ธมฺมา. ปิตฺสทฺคเตหิ ธมฺเมหิ
เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ธมฺเมหิ เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสํ ชาตฺวํ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺวํ เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๐๕] สุขสทฺคเตหิ ธมฺเมหิ เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
ธมฺเมหิ เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺสํ ชาตฺวํ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺวํ เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๐๖] อุกฺกฺเขยสทฺคเตหิ ธมฺเมหิ เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
ธมฺเมหิ เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ เอกาทสฺสํ ชาตฺวํ
วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺวํ เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๐๗] น กามาวจเรหิ ธมฺเมหิ เป ธมฺมา. อปริยาปนฺเนหิ
ธมฺเมหิ เป ธมฺมา. อนุตฺตเรหิ ธมฺเมหิ เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ
ธมฺเมหิ เป ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา.

เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ จฺหิ ชาตฺวํ
วิปฺปยุตฺตา.

[๔๐๘] รูปาวจเรหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อรูปาวจเรหิ ฐมฺเมหิ
 เย ฐมฺมา. นียยานิเกหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. นียเตหิ ฐมฺเมหิ เย
 ฐมฺมา. สรณฺเหหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เตหิ ฐมฺเมหิ เย
 ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ฐมฺมา กตฺติ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ
 ฐาตฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเรน ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ฐาตฺตฺหิ
 วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

ฐมฺมายตน์ ฐมฺมฐาตฺ,	ทฺกฺขสจฺจญฺจ ชีวิตฺ.
สพฺพายตน์ นามรूपิ,	จตฺตาโร จ มหาภวา.
ชาติ ชรา จ มรณฺ,	ติเกสฺสเวกฺขนวีสฺติ.
โคจฺจนเกสฺส จ ปญฺญาส,	อญฺจ จฺพฺพนฺตเร ปทา.
มหนฺตเร ปนฺนรส,	อญฺจารส ตโต ปเร.
เตวีส ปทสฺสํ เอตฺ,	สมฺปโยเค น ลพฺพตฺติ.

วิปฺปยุตฺเตน วิปฺปยุตฺตปทนิทฺเตโส นิฏฺฐิต.

๑๑. เอกาทสมนโย

๑๑. สงคหิตเนน สมปยุตตวิปยุตตปทนิทุเทโส

[๔๐๙] สมุทยสจฺเจน เย ฌมฺมา. มกฺกสจฺเจน เย ฌมฺมา
ขนฺธสงฺกहेเนน สงฺกหิตา อายตนสงฺกहेเนน สงฺกหิตา ชาติฺตสงฺกहेเนน สงฺกหิตา.

เต ฌมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหติ กติหายตเนนหิ กตฺติหิ ชาติฺตหิ สมปยุตฺตา.

เต ฌมฺมา ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนํายตเนเนน สตฺตติหิ ชาติฺตหิ
สมปยุตฺตา, เอเกนํขนฺธเเนน เอเกนํายตเนเนน เอกาย ชาติฺตยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปยุตฺตา.

เอเกนํ ขนฺธเเนน ทสหายตเนนหิ ทสหิ ชาติฺตหิ วิปยุตฺตา,
เอเกนํายตเนเนน เอกาย ชาติฺตยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

[๔๑๐] อิตฺถินฺทริเยเนน เย ฌมฺมา. ปุริสินฺทริเยเนน เย ฌมฺมา
ขนฺธสงฺกहेเนน สงฺกหิตา อายตนสงฺกहेเนน สงฺกหิตา ชาติฺตสงฺกहेเนน
สงฺกหิตา.

เต ฌมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหติ กติหายตเนนหิ กตฺติหิ ชาติฺตหิ
สมปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปยุตฺตา.

จตฺตหิ ขนฺธเหติ เอเกนํายตเนเนน สตฺตติหิ ชาติฺตหิ วิปยุตฺตา,
เอเกนํายตเนเนน เอกาย ชาติฺตยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

[๔๑๑] สฺชินฺทริเยเนน เย ฌมฺมา. ทฺกฺชินฺทริเยเนน เย ฌมฺมา.
โสมนสฺสินฺทริเยเนน เย ฌมฺมา. โทมนสฺสินฺทริเยเนน เย ฌมฺมา ขนฺธสงฺกहेเนน
สงฺกหิตา อายตนสงฺกहेเนน สงฺกหิตา ชาติฺตสงฺกहेเนน สงฺกหิตา ฯเปฯ

เต ชมมา ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาติฺหิ
สมปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาติฺหิ วิปปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปปยุตฺตา.

[๔๑๒] อุเปกฺขินฺทริเยน ยะ ชมมา ขนฺธสงฺกहेเน สงคหิตา
อายตนสงฺกहेเน สงคหิตา ชาติฺสงฺกहेเน สงคหิตา. เต ชมมา ตีหิ
ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน ทฺวิหิ ชาติฺหิ สมปยุตฺตา, เอเกนายตเนน
เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺหิ ชาติฺหิ วิปปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปปยุตฺตา.

[๔๑๓] สทฺธินฺทริเยน ยะ ชมมา. วิริยินฺทริเยน ยะ ชมมา.
สติณฺทริเยน ยะ ชมมา. สมาธิณฺทริเยน ยะ ชมมา. ปญฺณินฺทริเยน
ยะ ชมมา. อนญฺญาตญฺญสฺสามีติณฺทริเยน ยะ ชมมา. อญฺญินฺทริเยน
ยะ ชมมา. อญฺญาตาวินฺทริเยน ยะ ชมมา. อวิชฺชาเย ยะ ชมมา.
อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารเหติ ยะ ชมมา. สฬายตนปจฺจยา ผสฺเสน ยะ
ชมมา. เวทนาปจฺจยา ตณฺหาเย ยะ ชมมา. ตณฺหาปจฺจยา อุปาทาเนน
ยะ ชมมา. กมฺมภาเวเน ยะ ชมมา ขนฺธสงฺกहेเน สงคหิตา
อายตนสงฺกहेเน สงคหิตา ชาติฺสงฺกहेเน สงคหิตา เต ชมมา ตีหิ
ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาติฺหิ สมปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเณ
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเน ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๑๔] ปริเทเวณ เย ฐมา ขนฺธสงฺคเหณ สงฺคหิตา
อายตณสงฺคเหณ สงฺคหิตา ชาติฺสงฺคเหณ สงฺคหิตา. เต ฐมา กตฺติ
ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๑๕] โสเกณ เย ฐมา. ทุกฺเคน เย ฐมา. โทมนสฺเสน เย
ฐมา ขนฺธสงฺคเหณ สงฺคหิตา อายตณสงฺคเหณ สงฺคหิตา ชาติฺสงฺคเหณ
สงฺคหิตา. เต ฐมา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาติฺหิ
สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเน ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๑๖] อุปายาเสน เย ฐมา. สติปฏฺฐาเนน เย ฐมา.
สมฺมปฺปชาเนน เย ฐมา. อปฺปมณฺณาย เย ฐมา. ปณฺจหิ
อินฺทฺริเยหิ เย ฐมา. ปณฺจหิ พลฺเลหิ เย ฐมา. สตฺตหิ
โพชฺฆณฺจเกหิ เย ฐมา. อริเยน อฏฺฐจฺงกฺเกน มคฺเคน เย ฐมา.
ผสฺเสน เย ฐมา. เจตนาเยน เย ฐมา. อวิโมกฺเคน เย ฐมา.
มนสิกาเรน เย ฐมา. เหตุหิ ฐเมหิ เย ฐมา. เหตุหิ เจว
สเหตุเกหิ จ ฐเมหิ เย ฐมา. เหตุหิ เจว เหตุสมฺปยุตฺเตหิ จ

ฐมเมหิ เย ฐมมา. อาสเวหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. อาสเวหิ เจว
 ฐาสเวหิ จ ฐมเมหิ เย ฐมมา. อาสเวหิ เจว อาสวสมปยุตเตหิ จ
 ฐมเมหิ เย ฐมมา. สญโฆชเนหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. คนฺเถหิ
 ฐมเมหิ เย ฐมมา. โอเขหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. โยเคหิ ฐมเมหิ เย
 ฐมมา. นีวรณฺเหหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. ปรามาเสหิ ฐมเมหิ เย
 ฐมมา. อุปาทาเนหิ ฐมเมหิ เย ฐมมา. กิเลสฺเหหิ ฐมเมหิ เย
 ฐมมา. กิเลสฺเหหิ เจว สงฺกิลฺลิสฺสเกหิ จ ฐมเมหิ เย ฐมมา. กิเลสฺเหหิ
 เจว สงฺกิลฺลิสฺสเจหิ จ ฐมเมหิ เย ฐมมา. กิเลสฺเหหิ เจว กิเลส-
 สมปยุตเตหิ จ ฐมเมหิ เย ฐมมา ขนฺธสงฺคเหน สงฺคหิตา
 อายตนสงฺคเหน สงฺคหิตา ฐาตุสงฺคเหน สงฺคหิตา เต ฐมมา กตฺติ
 ขนฺธเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฐาตุหิ สมปยุตฺตา.

เต ฐมมา ตีหิ ขนฺธเรหิ เอเกนายตเนน สตุตฺติ ฐาตุหิ
 สมปยุตฺตา, เอเกน ขนฺธเรน เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ
 สมปยุตฺตา.

กตฺติหิ วิปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ ทสหิ ฐาตุหิ วิปยุตฺตา,
 เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

เทว^๑ สจฺจา ปนฺนรสิณฺหุริยา, เอกาทส ปฏิจฺจปทา.

อุทฺธ^๑ ปฺน เอกาทส, โคจฺจนฺนปทเมตฺถ ตีสฺวิชาติ.^๑

สงคหิเตน สมปยุตตวิปยุตตปทนิทเทโส นิฏฺฐิต.

^๑ สฺยา. อํ ปาโง น ทิสฺสติ, ฉ., เท. ทิสฺสติ

๑๒. ทวาทสมนโย

๑๒. สมฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเทโส

[๔๑๗] เวทนาภฺขณฺเฐน เป ฐมา. สญฺญาภฺขณฺเฐน เป ฐมา. สงฺขารภฺขณฺเฐน เป ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมา กตฺติ ขนฺเฐน กติหายตเนน กตฺติ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

เต ฐมา ตีหิ ขนฺเฐน ทฺวิหายตเนน อฏฺฐหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา. กตฺติ อสงฺคหิตา.

ทฺวิหิ ขนฺเฐน ทสหายตเนน ทสหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๑๘] วิญฺญาณภฺขณฺเฐน เป ฐมา. มนายตเนน เป ฐมา. จกฺขวิญฺญาณชาติฺยา เป ฐมา ๗เปฯ มโนชาติฺยา เป ฐมา. มโนวิญฺญาณชาติฺยา เป ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมา ตีหิ ขนฺเฐน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

ทฺวิหิ ขนฺเฐน เอกาทสหายตเนน สตฺตรสหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๑๙] สมฺมุทฺตสจฺเจน เป ฐมา. มคฺคสจฺเจน เป ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมา จตุหิ ขนฺเฐน ทฺวิหายตเนน ทฺวิหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺเฐน ทสหายตเนน โสฬสหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๐] มนินฺทฺริเยน เป ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมา ตีหิ ขนฺเฐน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตา.

กตฺติ อสงฺคหิตา.

ทฺวิหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๑] สุกฺขินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. ทฺกุกฺขินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. โสมนสฺสินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. โทมนสฺสินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา สมปยุตฺตา, เต ฐมฺมา ตีหิ ขนฺธเหติ ทฺวิหฺยาตเนหิ ทฺวิหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทฺวิหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๒] อุเปกฺขินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา สมปยุตฺตา, เต ฐมฺมา ตีหิ ขนฺธเหติ ทฺวิหฺยาตเนหิ สตุตฺติ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทฺวิหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๓] สทฺธินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. วีริยนฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. สติณฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. สมาธิณฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. ปญฺณินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. อนญฺญาตณฺณสฺสามีติณฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. อญฺณินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. อญฺญาตาวินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. อวิชฺชาเยน เย ฐมฺมา. อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารเหติ เย ฐมฺมา สมปยุตฺตา, เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทฺวิหฺยาตเนหิ ทฺวิหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๔] สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาเณน เย ฐมฺมา สมปยุตฺตา, เต ฐมฺมา ตีหิ ขนฺธเหติ เอเกนํยตเนน เอกาย ฐาตุยา สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทวิหิ ขนฺธเหติ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตสหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๕] สพายตฺนปจฺจยา ผสฺสเนน เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต
ฐมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทวิหายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๖] ผสฺสปจฺจยา เวทนาย เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต
ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ ทวิหายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทวิหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๗] เวทนายปจฺจยา ตณฺหยา เย ฐมา. ตณฺหาปจฺจยา
อุปาทาเนน เย ฐมา. กมฺมกเวเนน เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต
ฐมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทวิหายตเนหิ ทวิหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๘] โสเกน เย ฐมา. ทุกฺขเนน เย ฐมา. โทมนสฺสเนน
เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมา ตีหิ ขนฺธเหติ ทวิหายตเนหิ ทวิหิ
ชาติหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทวิหิ ขนฺธเหติ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

[๔๒๙] อุปายาเสเนน เย ฐมา. สติปญฺญาเนน เย ฐมา.
สมฺมปฺปชานเนน เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมา จตุหิ ขนฺธเหติ

ทวิหยาตเนหิ ทวิหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๐] อิทธิปาเทน ยะ ชมฺมา สมปยุตฺตา, เต ชมฺมา ตีหิ
ขนฺธเนหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทวิหิ ขนฺธเนหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺรสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๑] ฌาเนน ยะ ชมฺมา สมปยุตฺตา, เต ชมฺมา ตีหิ
ขนฺธเนหิ ทวิหยาตเนหิ ทวิหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทวิหิ ขนฺธเนหิ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๒] อปฺปมณฺเวย ยะ ชมฺมา. ปณฺจหิ อินฺทฺริเยหิ ยะ
shm. ปณฺจหิ พลฺเลหิ ยะ ชมฺมา. สตุตฺตหิ โพชฺฌณฺเวย ยะ ชมฺมา.
อริเยน อฏฺฐจฺกฺเกน มกฺเคน ยะ ชมฺมา สมปยุตฺตา, เต ชมฺมา
จตุหิ ขนฺธเนหิ ทวิหยาตเนหิ ทวิหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๓] ฝสฺเสน ยะ ชมฺมา. เจตนา ยะ ชมฺมา. มนสิกาเรน
ยะ ชมฺมา สมปยุตฺตา, เต ชมฺมา จตุหิ ขนฺธเนหิ ทวิหยาตเนหิ
อฏฺฐจฺกฺเก ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธะน ทสหายตเนหิ ทสสิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๔] เวทนาย เย ฐมา. สญฺญาย เย ฐมา สมฺปยุตฺตา,
เต ฐมา ตีหิ ขนฺธะน ทสหายตเนหิ อญฺจหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทฺวี่หิ ขนฺธะน ทสหายตเนหิ ทสสิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๕] จิตฺเตน เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมา ตีหิ
ขนฺธะน เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทฺวี่หิ ขนฺธะน เอกาทสหายตเนหิ สตฺตฺรสสิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๖] อธิมฺภะน เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมา จตฺตฺหิ
ขนฺธะน ทสหายตเนหิ ตีหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธะน ทสหายตเนหิ ปนฺนรสสิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๗] สฺชาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐเมหิ เย ฐมา.
ทฺกฺชาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐเมหิ เย ฐมา. อทฺกฺชเมสฺชาย
เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐเมหิ เย ฐมา. สวิตกฺกสวิจาเรหิ ฐเมหิ
เย ฐมา. อวิตกฺกวิจามตฺเตหิ ฐเมหิ เย ฐมา. ปิตฺติสทฺเตหิ
ฐเมหิ เย ฐมา. สฺชสทฺเตหิ ฐเมหิ เย ฐมา. อฺเปกฺกขาสทฺเตหิ
ฐเมหิ เย ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมา เอเกน ขนฺธะน
เอเกนายตเนน เอกาย ชาตฺตฺยา อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตฺตฺหิ ขนฺธะน เอกาทสหายตเนหิ สตฺตฺรสสิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๘] เหตฺุหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. เหตฺุหิ เจว สเหตุเกหิ จ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. เหตฺุหิ เจว เหตุสมปยุตฺเตหิ จ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา สมปยุตฺตา, เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหหิ ทุวิหยาตเนหิ ทุวิหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๓๙] สเหตุเกหิ เจว น จ เหตฺุหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. เหตุสมปยุตฺเตหิ เจว น จ เหตฺุหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. น เหตุ สเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา สมปยุตฺตา, เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเนน เอเกนฺยาตเนน เอกาย ฐาตุยา สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๔๐] อาสเวหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อาสเวหิ เจว สาสเวหิ จ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อาสเวหิ เจว อาสวสมปยุตฺเตหิ จ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา สมปยุตฺตา, เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหหิ ทุวิหยาตเนหิ ทุวิหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเนน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๔๑] อาสวสมปยุตฺเตหิ เจว โน จ อาสเวหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา สมปยุตฺตา, เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเนน เอเกนฺยาตเนน เอกาย ฐาตุยา สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๔๒] สณฺโณชเนหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กนฺเถหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. โอบเณหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. โยเคหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. นีวรเณหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ปฺรามาสเณหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ปฺรามาสเณหิ เจว ปฺรามญฺเจหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเรหิ ทฺวียายตเนหิ ทฺวียหิ ชาตุหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๔๓] ปฺรามาสสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเรน เอเกนํยตเนน เอกาย ชาตุยา อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๔๔] จิตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมฺมา ตีหิ ขนฺธเรหิ เอเกนํยตเนน เอกาย ชาตุยา อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

ทฺวียหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺตรสหิ ชาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๔๕] เจตฺตสิเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตสํสฺสญฺเจหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตสํสฺสญฺจ-สมฺภูจํเนหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตสํสฺสญฺจสมฺภูจํนสทฺฐหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตสํสฺสญฺจสมฺภูจํนํปฺริวตฺตตีหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเรน เอเกนํยตเนน สตุตฺติ ชาตุหิ อสงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๔๖] อุปาทาเนหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิเลเสหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิเลเสหิ เจว สงฺกิลิเกหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิเลเสหิ เจว สงฺกิลิฏฺเฐหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิเลเสหิ เจว กิเลส-สมฺปยุตฺเตหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเรหิ ทุวิหยาตเนหิ ทุวิหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๔๗] สงฺกิลิฏฺเฐหิ เจว โน จ กิเลเสหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิเลสสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ กิเลเสหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สวิตกฺเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สวิจาเรหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สปริตฺติเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ปิตฺติสทฺทเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สุขสทฺทเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อุเปกฺขาสทฺทเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

เต ฐมฺมา เอเกน ขนฺธเรน เอเกนํหายตเนน เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเรหิ เอกาทสฺสหายตเนหิ สตฺตตรสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

อรุณฺณขณฺธา. ^๑	จตุตฺตาโร,	มณายตนมว จ.
วิณฺณมณฺธชาติฺโย	สตฺต,	เทว สจฺจา จุทฺทสิณฺทริยา.
ปจฺจเย ทฺวาทส ปทา,		ตโต อุปริ โสฬส.
ติเกสุ อฏฺฐ โคจฺฉเก,		เตจจตุตฺทาลีสเมว จ.
มหนฺตรทฺฤเก สตฺต,		ปทา ปิณฺณจฺจุเกสุ ฉ.
นวมสฺส ปทสฺเสเต,		นิทฺเทเส สงฺคหํ กตฺตาติ. ^๑

สมฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเทโส นิณฺนิจิโต.

^๑ สย. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ, ฉ., เท. ทิสฺสติ

๑๓. เตรสมนโย

๑๓. อสงคฺหิตน สมฺปยุตฺตวิปฺปยุตฺตปทนิทฺเทโส

[๔๔๘] รูปกฺขณฺชนฺ เย ชมฺมา ขนฺธสงฺกฺเหณ อสงฺกฺหิตา อายตฺน-
สงฺกฺเหณ อสงฺกฺหิตา ชาติฺตฺตฺสงฺกฺเหณ อสงฺกฺหิตา. เต ชมฺมา กติฺติ
ขนฺธฺเหติ กติฺติหายตฺเนติ กติฺติ ชาติฺตฺติ สมฺปยุตฺตา.

เต ชมฺมา ตีฺติ ขนฺธฺเหติ สมฺปยุตฺตา, เอเกนํายตฺเนน เอกาย
ชาติฺตฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กติฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธฺชนฺ ทสฺหายตฺเนติ ทสฺสิ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนํายตฺเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๔๙] ชมฺมาายตฺเนน เย ชมฺมา. ชมฺมาชาติฺตฺยา เย ชมฺมา.
อิตฺถินฺทฺริเยน เย ชมฺมา. ปุริสฺสินฺทฺริเยน เย ชมฺมา. ชีวิตินฺทฺริเยน เย
shmā. วิญฺญาณปจฺจยา นามรूपेณ เย ชมฺมา. อสฺสณฺณวาทเณน เย
shmā. เอกโวการวาทเณน เย ชมฺมา. ชาติฺยา เย ชมฺมา. ชฺราย เย
shmā. มรเณน เย ชมฺมา ขนฺธสงฺกฺเหณ อสงฺกฺหิตา อายตฺนสงฺกฺเหณ
อสงฺกฺหิตา ชาติฺตฺตฺสงฺกฺเหณ อสงฺกฺหิตา ๕เปยฺ เต ชมฺมา ตีฺติ ขนฺธฺเหติ
สมฺปยุตฺตา, เอเกนํายตฺเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กติฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธฺชนฺ ทสฺหายตฺเนติ ทสฺสิ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา,
เอเกนํายตฺเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๕๐] อรูปกฺวเณน เย ชมฺมา. เนวสฺสณฺณนาสฺสณฺณวาทเณน เย
shmā. จตฺตฺโวการวาทเณน เย ชมฺมา. อิทิธิปาเทน เย ชมฺมา ขนฺธสงฺกฺเหณ

อสงฺกหิตา อายตนสงฺกहेเน อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेเน อสงฺกหิตา. เต
 ฐมา กติหิ ขนฺธเหติ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตาทิ.

นตฺถิ.

กติกิ วิปฺปยุตฺตา.

จตุหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนเน สตฺตหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา,
 เอเกนายตเนเน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๕๑] กุสเลหิ ฐเมหิ เป ฐมา. อกุสเลหิ ฐเมหิ เป
 ฐมา. สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐเมหิ เป ฐมา. ทุกฺขาย
 เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐเมหิ เป ฐมา. อทุกฺขมสุขาย เวทนาย
 สมฺปยุตฺเตหิ ฐเมหิ เป ฐมา. วิปาเกหิ ฐเมหิ เป ฐมา.
 วิปากฐมฐเมหิ เป ฐมา. อนุปาทินฺนอนุปาทานิเยหิ ฐเมหิ เป
 ฐมา. สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิเสเกหิ ฐเมหิ เป ฐมา. อสงฺกิลิฏฺฐาสงฺกิลิเสเกหิ
 ฐเมหิ เป ฐมา. สวิตกฺกสวิจาเรหิ ฐเมหิ เป ฐมา.
 อวิตกฺกวิจามตฺเตหิ ฐเมหิ เป ฐมา. ปิติสหคเตหิ ฐเมหิ เป
 ฐมา. สุขสหคเตหิ ฐเมหิ เป ฐมา. อุเปกฺขาสหคเตหิ ฐเมหิ
 เป ฐมา. ทสฺสเนเน ปหาตพฺเพหิ ฐเมหิ เป ฐมา. ภาวนาย
 ปหาตพฺเพหิ ฐเมหิ เป ฐมา. ทสฺสเนเน ปหาตพฺพเหตุเกหิ
 ฐเมหิ เป ฐมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุเกหิ ฐเมหิ เป ฐมา.
 อัจยคามิหิ ฐเมหิ เป ฐมา. อปฺจยคามิหิ ฐเมหิ เป ฐมา.
 เสกฺขเหหิ ฐเมหิ เป ฐมา. อเสกฺขเหหิ ฐเมหิ เป ฐมา.
 มหคฺคเตหิ ฐเมหิ เป ฐมา. อปฺปมาเณหิ ฐเมหิ เป ฐมา.
 ปริตฺตารมฺมเณหิ ฐเมหิ เป ฐมา. มหคฺคตารมฺมเณหิ ฐเมหิ เป
 ฐมา. อปฺปมาณารมฺมเณหิ ฐเมหิ เป ฐมา. ธีเนหิ ฐเมหิ เป
 ฐมา. ปณฺเฑหิ ฐเมหิ เป ฐมา. มิจฺจตฺตนิยเตหิ ฐเมหิ เป
 ฐมา. สมฺมตฺตนิยเตหิ ฐเมหิ เป ฐมา. มคฺคตารมฺมเณหิ ฐเมหิ

เย ฐมา. มคฺคเหตุเกหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา. มคฺคาธิปตฺตีหิ ฐมาเมหิ
 เย ฐมา. อตฺตารมฺมเณหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา. อนาคตารมฺมเณหิ
 ฐมาเมหิ เย ฐมา. ปจฺจุปฺปนฺนารมฺมเณหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา. อชฺฌตฺตาร-
 มฺมเณหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา. พหิทฺฐารมฺมเณหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา.
 อชฺฌตฺตพหิทฺฐารมฺมเณหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา.

สเหตุเกหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา. เหตุสมฺปยุตฺเตหิ ฐมาเมหิ เย
 ฐมา. สเหตุเกหิ เจว น จ เหตุหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา.
 เหตุสมฺปยุตฺเตหิ เจว น จ เหตุหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา. ^๑น เหตุหิ
 สเหตุเกหิ ^๑ ฐมาเมหิ เย ฐมา ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺกหิตา อายตนสงฺกहेเน
 อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेเน อสงฺกหิตา เต ฐมา กตฺติ ขนฺธเห
 กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ชาติหิ สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

จตุหิ ขนฺธเห เอเกนายตเนเน สตฺตหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา,
 เอเกนายตเนเน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๕๒] ฐปฺปหิ ฐมาเมหิ เย ฐมา ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺกหิตา
 อายตนสงฺกहेเน อสงฺกหิตา ชาติสงฺกहेเน อสงฺกหิตา. เต ฐมา
 ตฺติ ขนฺธเห สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนเน เอกาย ชาติยา เกหิจิ
 สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเเน ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา,
 เอเกนายตเนเน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

๑ - ๑ น., เท. นเหตุสเหตุเกหิ.

[๔๕๓] อรูปฺปีหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. โลกุตฺตเรหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อนาสเวหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อาสวสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อาสวสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ อาสเวหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อาสววิปฺปยุตฺเตหิ อนาสเวหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อสญฺโฆชนิเยหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อคณฺณนิเยหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อโนณฺนิเยหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อโยคนิเยหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อนีวรณฺนิเยหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อปรามญฺเจหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ปรามาสสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ปรามาสวิปฺปยุตฺเตหิ อปรามญฺเจหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สารมฺมณฺเหหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ขนฺธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา ชาติฺตฺสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา เต ฐมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺหิ สมฺปยุตฺตาคี.

นตฺถิ.

กตฺติหิ วิปฺปยุตฺตา.

จิตฺตฺหิ ขนฺธเรหิ เอเกนายตเนเนน สตฺตฺหิ ชาติฺตฺหิ วิปฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๕๔] อนารมฺมณฺเหหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. โน จิตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตวิปฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตวิสํสฺสญฺเจหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตสมฺภูจฺจาเนหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตสทฺทฺหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. จิตฺตานุปฺปวตฺตํหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. พาหิเรหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อุปาทาฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา ขนฺธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา ชาติฺตฺสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา. เต ฐมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺหิ สมฺปยุตฺตา.

เต ฐมฺมา ตีหิ ขนฺธเรหิ สมฺปยุตฺตา, เอเกนายตเนเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา
เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

[๔๕๕] อนุปาทานิเยหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อุปาทานสมฺปยุตฺเตหิ
ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อุปาทานสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ อุปาทานเณหิ
ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อุปาทานวิปฺปยุตฺเตหิ อนุปาทานิเยหิ ฐมฺเมหิ ยะ
ฐมฺมา. อสงฺกิลลเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อสงฺกิลฺลเจหิ ฐมฺเมหิ ยะ
ฐมฺมา. กิลลสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. สงฺกิลฺลเจหิ เจว โน
จ กิลลเสหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. กิลลสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ
กิลลเสหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. กิลลวิปฺปยุตฺเตหิ อสงฺกิลลเกหิ
ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺเพหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
ภาวนาย ปหาตพฺเพหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุเกหิ
ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
สวิตฺตเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. สวิจฺจเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
สปปิตฺตเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปิตฺตสทฺตเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
สขสทฺตเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อุเปกฺขาสทฺตเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ
ฐมฺมา. น กามาวจเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. รูปาวจเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ
ฐมฺมา. อรูปาวจเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. อปริยาปนฺเนหิ ฐมฺเมหิ ยะ
ฐมฺมา. นียฺยานิเกหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. นียเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา.
อนุตฺตเรหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. สรณฺเหหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา
ขนฺธสงฺกहेเน อสงฺกหิตา อายตฺนสงฺกहेเน อสงฺกหิตา ธาตุสงฺกहेเน
อสงฺกหิตา. เต ฐมฺมา กตฺติ ขนฺธเณ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ธาตุหิ
สมฺปยุตฺตาติ.

นตฺถิ.

กตฺติ วิปฺปยุตฺตา.

จตุหิ ขนุเรหิ เอเกนายตเนน สตุตหิ ฐาตุหิ วิปยุตฺตา,
เอเกนายตเนน เอกาย ฐาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

รูปญจ^๑ ฌมมายตน์ ฌมมฐาตุ,
อิติปิพมํ ฐีวิตํ นามรูป.
เทว ภวา ชาติขรา มจจุรูป,
อนารมมณฺ โน จิตตํ จิตฺเตน วิปยุตฺตํ.
วิสฺสฏฺฐํ สมฺภูจฺจณสฺสหา, อนุปริวตฺติ พาหิรํ อุปาหา.
เทว วิสโย เอส นโย สพุทฺโธติ.^๑

อสงคหิเตน สมปยุตตวิปยุตตปทนิทุเทโส นิฏฺฐจิตฺโต.

^{๑ - ๑} สยา. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ, ฉ., เท. ทิสฺสติ

๑๔. จุกุทสมนโย

๑๔. วิปฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเทโส

๑. ขนฺธาทิ

[๔๕๖] รูปกุขนฺธเณ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา, เต ธมฺมา กติหิ
ขนฺธเณหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิหยาตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.
กติกิหิ อสงฺคหิตา.

เอเกณ ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๕๗] เวทนากุขนฺธเณ เย ธมฺมา. สญฺญากุขนฺธเณ เย ธมฺมา.
สงฺขารกุขนฺธเณ เย ธมฺมา. วิญฺญาณกุขนฺธเณ เย ธมฺมา. มนายตเนน
เย ธมฺมา. มนินฺทริเยน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา ^๑เต ธมฺมา กติหิ
ขนฺธเณหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา เอเกณ ขนฺธเณ
เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.^๑
กติกิหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเณหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๕๘] จกฺขวายตเนน เย ธมฺมา ๔เปยฺ โสภฺจพฺพายตเนน เย
ธมฺมา. จกฺขุชาติฺยเย เย ธมฺมา ๔เปยฺ โสภฺจพฺพชาติฺยเย ธมฺมา
วิปฺปยุตฺตา ๔เปยฺ เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิหยาตเนหิ อฏฺฐหิ
ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

^{๑-๑} สยา. อยฺ ปาโง น ทิสฺสตี, ฉ., เท. ทิสฺสตี

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ อสงฺกหิตา.

[๔๕๙] จกฺขวิญฺญาณธาคฺคฺยา เย ธมฺมา. โสตฺวิญฺญาณธาคฺคฺยา
เย ธมฺมา. จ्ञานวิญฺญาณธาคฺคฺยา เย ธมฺมา. ชีวฺหาวิญฺญาณธาคฺคฺยา
เย ธมฺมา. กายวิญฺญาณธาคฺคฺยา เย ธมฺมา. มโนธาคฺคฺยา เย ธมฺมา.
มโนวิญฺญาณธาคฺคฺยา เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา อสงฺขตํ
ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจหิ ขนฺธเหหิ ทฺวาทสหายตเนหิ สตฺตรสฺหิ
ธาตฺวหิ สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ธาคฺคฺยา อสงฺกหิตา.

๒. สจฺจาที

[๔๖๐] ทฺกฺขสจฺเจน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา จตฺตฺหิ
ขนฺธเหหิ ทฺวีทสหายตเนหิ ทฺวีหิ ธาตฺวหิ สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตฺวหิ อสงฺกหิตา.

[๔๖๑] สมฺมทฺยสจฺเจน เย ธมฺมา. มคฺคสจฺเจน เย ธมฺมา
วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจหิ ขนฺธเหหิ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ธาตฺวหิ สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ธาตฺวหิ อสงฺกหิตา.

[๔๖๒] นิโรธสจฺเจน เย ธมฺมา. จกฺขขนฺทฺริเยน เย ธมฺมา

โสตินุทริเยน เย ธมฺมา. ฆานินุทริเยน เย ธมฺมา. ชิวฺหินุทริเยน เย
 ธมฺมา. กายินุทริเยน เย ธมฺมา. อิตฺถินุทริเยน เย ธมฺมา.
 ปุริสินุทริเยน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา จตฺุหิ ขนฺธเหติ
 ทฺวิฬายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสฬายตเนหิ ทสฺหิ ชาตฺวหิ อสงฺคหิตา.

มฺนิณุทริเยน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต
 จเปตฺวา เอเกน ขนฺธเณ เอกาทสฬายตเนหิ เอกาทสฺหิ ชาตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตฺุหิ ขนฺธเหติ เอเกนายตเนน สดฺตหิ ชาตฺวหิ อสงฺคหิตา.^๑

[๔๖๓] สฺชินุทริเยน เย ธมฺมา. ทฺกฺชินุทริเยน เย ธมฺมา.
 โสมนสฺสินุทริเยน เย ธมฺมา. โทมนสฺสินุทริเยน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา.
 เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสฬายตเนหิ
 อฏฺฐารสฺหิ ชาตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาตฺวหิ
 อสงฺคหิตา.

[๔๖๔] อุเปกฺชินุทริเยน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา
 อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสฬายตเนหิ เตรสฺหิ
 ชาตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

^{๑-๑} น., เท. อิม ปาฐา นตฺถิ.

นโย] ๑๔. วิปฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเทโส ๒. สจฺจาทิ ๑๓๓

น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจหิ ฐาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๔๖๕] สทฺธินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. วิริยิณฺทฺริเยน เย ฐมฺมา.
สตินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. สมฺมาธินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. ปญฺณินฺทฺริเยน
เย ฐมฺมา. อนนฺดาตณฺณสฺสามิณฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. อณฺณินฺทฺริเยน
เย ฐมฺมา. อญฺญาตาวินฺทฺริเยน เย ฐมฺมา. อวิชฺชาย เย ฐมฺมา.
อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขาระหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ
ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธะหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ
ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๔๖๖] สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาเณน เย ฐมฺมา. สฬายตนปจฺจยา
ผสฺเสน เย ฐมฺมา. ผสฺสปจฺจยา เวทนาย เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต
ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา เอเกน ขนฺธะนฺ เอกาทสหายตเนหิ
เอกาทสฺหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธะหิ เอเกนํายตเนน สत्ตฺตฺติ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๖๗] เวทนาปจฺจยา ตณฺหาย เย ฐมฺมา. ตณฺหาปจฺจยา
อุปาทาเนน เย ฐมฺมา. กมฺมภาเวน เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต
ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธะหิ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐารสฺหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธะหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๔๖๘] อุปปตฺติภาเวน เย ธมฺมา. สญฺญาภาเวน เย ธมฺมา. ปญฺจวาทกาภาเวน เย ธมฺมา. วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา จตุทฺติ ขนฺธเรหิ ทฺวิฬายตเนหิ ตีหิ ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรณ ทสฬายตเนหิ ปนฺนรสฺหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๖๙] กามภาเวน เย ธมฺมา. วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา จตุทฺติ ขนฺธเรหิ ทฺวิฬายตเนหิ ปญฺจหิ ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรณ ทสฬายตเนหิ เตรสฺหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๗๐] รูปภาเวน เย ธมฺมา. อสญฺญาภาเวน เย ธมฺมา. เอกวาทกาภาเวน เย ธมฺมา. ปริเทเวน เย ธมฺมา. วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา จตุทฺติ ขนฺธเรหิ ทฺวิฬายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรณ ทสฬายตเนหิ ทสฺหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๗๑] อรูปภาเวน เย ธมฺมา. เนวสญฺญานาสญฺญาภาเวน เย ธมฺมา. จตุวาทกาภาเวน เย ธมฺมา. โสเกน เย ธมฺมา. ทฺกฺกฺเขน เย ธมฺมา. ไทมนสฺสเสน เย ธมฺมา. อุปายาสเสน เย ธมฺมา. สติปฏฺฐจาเนน เย ธมฺมา. สมฺมปฺปชาเนน เย ธมฺมา. อิทธิปาทเนน เย ธมฺมา. ฌาเนน เย ธมฺมา. อปฺปมณฺณาย เย ธมฺมา. ปญฺจหิ อินฺทฺริเยหิ เย ธมฺมา. ปญฺจหิ พลลฺลหิ เย ธมฺมา. สตฺตฺหิ โพชฺฌณฺเจหิ เย ธมฺมา. อริเยน อฏฺฐจฺกฺกเณน มคฺเคน เย ธมฺมา. วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโรโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสฬายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

นโย] ๑๔. วิปฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทุเทโส ๔. ติกํ ๑๓๕

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ชาติฺตุหิ
อสงฺคหิตา.

๓. ผสฺสาทิสตฺตํ

[๔๗๒] ผสฺเสน เป ฐมฺมา. เวทนาย เป ฐมฺมา. สมฺมณาย เป
ฐมฺมา. เจตนาย เป ฐมฺมา. จิตฺเตน เป ฐมฺมา. มนสิกาเรน เป
ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโรตฺ จเปตฺวา เอเกน
ขนฺธเรน เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสสิ ชาติฺตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเรหิ เอเกนอายตเนน สตฺตหิ ชาติฺตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๗๓] อธิโมกฺเขน เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ
ขนฺธโรตฺ จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสหายตเนหิ สตฺตรสสิ
ชาติฺตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ชาติฺตุยา
อสงฺคหิตา.

๔. ติกํ

[๔๗๔] กุสเลหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อกุสเลหิ ฐมฺเมหิ เป
ฐมฺมา. สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ทุกฺขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา
อสงฺขตํ ขนฺธโรตฺ จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐารสสิ ชาติฺตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ชาติฺหิ
อสงฺคหิตา.

[๔๗๕] อพฺยาगतฺเตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต
ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธเรหิ ทฺวียายตเนหิ ทฺวิหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๗๖] อทุกฺขมสฺสขาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เย
ฐมฺมา. วิปาเกหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตฺ
ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสฺสหายตเนหิ เตรสฺหิ ชาติฺหิ
สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปณฺจหิ ชาติฺหิ
อสงฺคหิตา.

[๔๗๗] วิปากฐมฺมฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลฺลิกเกหิ
ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตฺ ขนฺธโต จเปตฺวา
ปณฺจหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสฺสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ชาติฺหิ
อสงฺคหิตา.

[๔๗๘] เนววิปากนวิปากฐมฺมฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อนฺุปาตินฺุ-
ปาทานิเยหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อนฺุปาตินฺุ นานฺุปาทานิเยหิ ฐมฺเมหิ
เย ฐมฺมา. อสงฺกิลิฏฺฐาสงฺกิลฺลิกเกหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา.
เต ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธเรหิ ทฺวียายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

นโย] ๑๔. วิปฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปฺนินฺทเทโส ๔. ดิํ ๑๓๗

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๗๙] อุปาทินฺนุปาทานิเยหิ ฌมฺเมหิ ยะ ฌมฺมา วิปฺปยุตฺตา.
เต ฌมฺมา จตฺตุหิ ขนฺธเรหิ ทฺวิหายตเนหิ ตีหิ ชาติฺตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺหิ ชาติฺตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๘๐] อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลสิเกหิ ฌมฺเมหิ ยะ ฌมฺมา วิปฺปยุตฺตา.
เต ฌมฺมา จตฺตุหิ ขนฺธเรหิ ทฺวิหายตเนหิ ทฺวิหิ ชาติฺตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๘๑] สวิตกฺกสฺวิจฺจาเรหิ ฌมฺเมหิ ยะ ฌมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต
ฌมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสหายตเนหิ
สตฺตฺตรสฺหิ ชาติฺตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ชาติฺตุยา อสงฺคหิตา.

[๔๘๒] อวิตกฺกวิจฺจามตฺเตหิ ฌมฺเมหิ ยะ ฌมฺมา. ปิตฺติสฺสคเตหิ
ฌมฺเมหิ ยะ ฌมฺมา. สุขสฺสคเตหิ ฌมฺเมหิ ยะ ฌมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต
ฌมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐารสฺหิ ชาติฺตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาติฺตุหิ
อสงฺคหิตา.

[๔๘๓] อวิตถกาวิจาเรหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต
 ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทฺวียายตเนหิ ตีหิ ธาตุหิ สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสฺสี ธาตุหิ อสงฺกหิตา.

[๔๘๔] อุเปกฺขาสทฺทเทหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต
 ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ
 เตรสฺสี ธาตุหิ สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจหิ ธาตุหิ อสงฺกหิตา.

[๔๘๕] ทสฺสเนน ปฺหัตตพฺเพหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ภาวนาย
 ปฺหัตตพฺเพหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ทสฺสเนน ปฺหัตตพฺพเหตุเกหิ
 ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ภาวนาย ปฺหัตตพฺพเหตุเกหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
 อาจยคามีหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อปจยคามีหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
 เสฏฺเฆหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. อเสฏฺเฆหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
 มหคฺคเตหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา อสงฺขตํ
 ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺสี
 ธาตุหิ สงฺกหิตา.

กตฺติหิ อสงฺกหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ธาตุหิ อสงฺกหิตา.

[๔๘๖] เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปฺหัตตพฺเพหิ ธมฺમેหิ เย
 ธมฺมา. เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปฺหัตตพฺพเหตุเกหิ ธมฺમેหิ เย
 ธมฺมา. ^๑เนวอาจยคามีหิ ^๒นาปจยคามีหิ^๑ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา.
 เนวเสฏฺเฆนาเสฏฺเฆหิ ธมฺમેหิ เย ธมฺมา. ปริตฺเตหิ ธมฺમેหิ เย
 ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทฺวียายตเนหิ ทฺวีย

^๑ ฉ., เท. เนวอาจยคามินาปจยคามีหิ.

นโย] ๑๔. วิปฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเทโส ๔. ติกั ๑๓๕

ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๘๗] อปฺปมาเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. ปณฺเฑหิ ฐมฺเมหิ เย
วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิหายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาตฺตฺหิ
สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๘๘] ปริตฺตารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต
ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเณหิ ทฺวาทสหายตเนหิ
ทฺวาทสฺหิ ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๘๙] มหคฺคตารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อปฺปมาณา-
รมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. หีนฺเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา.
มิจฺจตฺตฺตฺนียเตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. สมฺมตฺตฺตฺนียเตหิ ฐมฺเมหิ เย
ฐมฺมา. มคฺคตารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. มคฺคเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ
เย ฐมฺมา. มคฺคาธิปตฺตีหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา
อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเณหิ ทฺวาทสหายตเนหิ
อฏฺฐจารสฺหิ ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๙๐] มชฺฌิเมหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อนฺนียเตหิ ฐมฺเมหิ เย
ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิหายตเนหิ ทฺวิหิ
ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๙๑] อุปฺปนฺเนหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อนฺุปฺปนฺเนหิ ฐมฺเมหิ
 เย ฐมฺมา. อุปฺปาทีหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อตีเตหิ ฐมฺเมหิ เย
 ฐมฺมา. อนาคเตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. ปจฺจุปฺปนฺเนหิ ฐมฺเมหิ เย
 ฐมฺมา. อชฺฌตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. พหิทฺธาหิ ฐมฺเมหิ เย
 ฐมฺมา. สนิทฺสสนสฺสปฏิเมหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อนิทฺสสนสฺสปฏิเมหิ
 ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธเณ
 ทฺวิหายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๙๒] อตีตารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อนาคตารมฺมเณหิ
 ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อชฺฌตฺตารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา.
 พหิทฺธารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ
 ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเณ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ
 ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

[๔๙๓] ปจฺจุปฺปนฺนารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อชฺฌตฺต-
 พหิทฺธารมฺมเณหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ
 ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเณ ทฺวาทสหายตเนหิ ทฺวาทส-
 ชาตฺตฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณ น เกหิจิ อายตเนหิ นหิ ชาตฺตฺหิ อสงฺคหิตา.

๕. ทุกํ

[๔๙๔] เหตฺุหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. เหตุสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. เหตฺุหิ เจว สเหตุเกหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สเหตุเกหิ เจว น จ เหตฺุหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. เหตฺุหิ เจว เหตุสมฺปยุตฺเตหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. เหตุสมฺปยุตฺเตหิ เจว น จ เหตฺุหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. น เหตฺุหิ สเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจหิ ขนฺธเหหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ฐาตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตฺวหิ อสงฺคหิตา.

[๔๙๕] อเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. เหตุวิปฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. น เหตุ อเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตฺวหิ ขนฺธเหหิ ทฺวีสหายตเนหิ ทฺวีหิ ฐาตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตฺวหิ อสงฺคหิตา.

[๔๙๖] อปฺปจฺจเยหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อสงฺขเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สนิทฺสเนหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สปปฏฺฐิเมหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. รุปีหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. โลกุตฺตเรหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตฺวหิ ขนฺธเหหิ ทฺวีสหายตเนหิ อฏฺฐหิ ฐาตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสฺสทฺธิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๙๗] โลเกเยหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา
จตุหิ ขนฺธเณหิ ทวิหฺวยตเนหิ ทวิหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสทฺธิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๙๘] อาสเวหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อาสวสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ
เย ฐมฺมา. อาสเวหิ เจว สาสเวหิ จ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อาสเวหิ
เจว อาสวสมฺปยุตฺเตหิ จ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อาสวสมฺปยุตฺเตหิ เจว
โน จ อาสเวหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ
ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจหิ ขนฺธเณหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺสทฺธิ
ธาตฺวหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๔๙๙] สาสเวหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อาสววิปฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ
เย ฐมฺมา. สาสเวหิ เจว โน จ อาสเวหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา.
อาสววิปฺปยุตฺเตหิ เจว^๑ สาสเวหิ จ^๑ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา.
เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเณหิ ทวิหฺวยตเนหิ ทวิหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสฺสทฺธิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๐] อนาสเวหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา. อาสววิปฺปยุตฺเตหิ
อนาสเวหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเณหิ

^{๑-๑} ฉ., เท. นตฺถิ.

นโย] ๑๔. วิปฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเตโส ๕. ทุกํ ๑๔๓

ทวิหยาตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสฺหยาตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๑] สณฺโฆชเนหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. คนฺเถหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. โอะเชหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. โยเคหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. นีวรเณหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามาเสหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามาสสมฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามาเสหิ เจว ปรามฏฺเฐหิ จ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปณฺจหิ ขนฺธเณหิ ทฺวาทสฺหยาตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเณหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๒] ปรามฏฺเฐหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามาสวิปฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามฏฺเฐหิ เจว โน จ ปรามาเสหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามาสวิปฺปยุตฺเตหิ ปรามฏฺเฐหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิหยาตเนหิ ทฺวิหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสฺหยาตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๓] อปฺรามฏฺเฐหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา. ปรามาสวิปฺปยุตฺเตหิ อปฺรามฏฺเฐหิ ฐมฺเมหิ ยะ ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิหยาตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสฺหยาตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๔] สารมมณเณหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. เจตฺติเกหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสมฺปยุตฺเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสํสฺสฺสเจหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสํสฺสฺสจฺจสมฺมจฺจาเนหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสํสฺสฺสจฺจสมฺมจฺจานสหาญหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสํสฺสฺสจฺจสมฺมจฺจานานุปริวตฺตีหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา เอเกน ขนฺธเณ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

จตุหิ ขนฺธเณหิ เอเกนหายตเนน สตฺตหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๕] อนารมมณเณหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตวิปฺปยุตฺเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. จิตฺตสํสฺสฺสเจหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. อุปาเทหิ ฐมเมหิ^๑ เป ฐมมา. อนฺุปาทินฺเนหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมมา จตุหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิหายตเนหิ อฏฺฐจฺหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ทสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๖] อุปาทินฺเนหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมมา จตุหิ ขนฺธเณหิ ทฺวิหายตเนหิ ตีหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ ปนฺนรสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๗] อุปาทาเนหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. กิเลเสหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. สงฺกิลิฏฺฐเจหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. กิเลสสมฺปยุตฺเตหิ ฐมเมหิ เป ฐมมา. กิเลเสหิ เจว สงฺกิลิเสเกหิ จ ฐมเมหิ เป ฐมมา.

^๑ ฉ., เท. อุปาทาฐมเมหิ.

นโย] ๑๔. วิปฺปยุตฺเตน สงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเทโส ๕. ทํ ๑๔๕

กิลเสหิ เจว สงฺกิลิฏฺเฐหิ จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สงฺกิลิฏฺเฐหิ เจว
โน จ กิลเสหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิลเสหิ เจว กิลเสสสมฺปยุตฺเตหิ
จ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิลเสสสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ กิลเสหิ
ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา
ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๘] สงฺกิลิเสเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. อสงฺกิลิฏฺเฐหิ ฐมฺเมหิ
เป ฐมฺมา. กิลเสวิปฺปยุตฺเตหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. สงฺกิลิเสเกหิ เจว
โน จ กิลเสหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิลเสวิปฺปยุตฺเตหิ สงฺกิลิเสเกหิ
ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ
ทฺวียหายตเนหิ ทฺวียหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๐๙] อสงฺกิลิเสเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. กิลเสวิปฺปยุตฺเตหิ
อสงฺกิลิเสเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา จตุหิ
ขนฺธเหติ ทฺวียหายตเนหิ อฏฺฐหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเรน ทสหายตเนหิ ทสหิ ฐาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๑๐] ทสฺสเนน ปหาตพฺเพหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ภาวนาย
ปหาตพฺเพหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุเกหิ
ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา. ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุเกหิ ฐมฺเมหิ เป ฐมฺมา
วิปฺปยุตฺตา. เต ฐมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ
ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ฐาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๑๑] น ทสฺสเนน ปหาตพฺเพหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. น ภาวนาย ปหาตพฺเพหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. น ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. น ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทฺวิหยาตเนหิ ทฺวิหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๑๒] สฺวิตฺถเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. สฺวิจฺจเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสฺสหายตเนหิ สตฺตฺรสฺหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ธาตุยา อสงฺคหิตา.

[๕๑๓] สฺปฺปิตฺติเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. ปิตฺติสฺสคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. สฺขสฺสคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสฺสหายตเนหิ อฏฺฐารสฺหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กตฺติหิ อสงฺคหิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเหติ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาหิจิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

[๕๑๔] อุเปกฺขาสฺสคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสฺสหายตเนหิ เตรสฺหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

นโย] ๑๔. วิปฺปยุตฺเตน สงฺกฺขิตาสงฺกฺขิตปทนิทฺเตโส ๕. ทุกํ ๑๔๗

กตฺติหิ อสงฺกฺขิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตฺเตหิ ปญฺจหิ ธาตุหิ
อสงฺกฺขิตา.

[๕๑๕] กามาวจเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. ปรียาปนฺเนหิ ธมฺเมหิ
เย ธมฺมา. สอฺตุตฺเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา
จตุหิ ขนฺธเรหิ ทฺวิหยาตฺเตหิ ทฺวิหิ ธาตุหิ สงฺกฺขิตา.

กตฺติหิ อสงฺกฺขิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตฺเตหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ อสงฺกฺขิตา.

[๕๑๖] น กามาวจเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อปรียาปนฺเนหิ
ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อนฺตุตฺเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต
ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเรหิ ทฺวิหยาตฺเตหิ อฏฺฐหิ ธาตุหิ สงฺกฺขิตา.

กตฺติหิ อสงฺกฺขิตา.

เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตฺเตหิ ทสฺหิ ธาตุหิ อสงฺกฺขิตา.

[๕๑๗] รูปาวจเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อรูปาวจเรหิ ธมฺเมหิ
เย ธมฺมา. นียฺยานิกะหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. นียเตหิ ธมฺเมหิ เย
ธมฺมา สรณฺเหหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา. เต ธมฺมา อสงฺขตํ
ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเรหิ ทฺวาทสหายตฺเตหิ อฏฺฐารสฺหิ
ธาตุหิ สงฺกฺขิตา.

กตฺติหิ อสงฺกฺขิตา.

น เกหิจิ ขนฺธเรหิ น เกหิจิ อายตฺเตหิ น กากิจิ ธาตุหิ
อสงฺกฺขิตา.

[๕๑๘] น รูปาวจเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. น อรูปาวจเรหิ
ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อนินฺยฺยานิกะหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา. อนินฺยเตหิ ธมฺเมหิ

เย ฐมา. อรณเหติ ฐมาเมหิ เย ฐมา วิปยุตตดา เต ฐมา กติหิ
 ขนุเรหิ กติหายตเนหิ กติหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.

เต ฐมา จตุหิ ขนุเรหิ ทุวิหายตเนหิ ทุวิหิ ฐาตุหิ สงคหิตา.
 กติหิ อสงคหิตา.

เอเกน ขนุเรน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฐาตุหิ อสงคหิตา.

ฐมายตน์ ฐมฐาตุ, อถ ฐีวิต์ นามรูป.
 สพายตนาชาติโย^๑ ฐรา มตญจ, เทว จ ติเก น ลพฺภเร.
 ปจมนุตเร สตุต จ, โคจฺจนเก ทส อปรนฺเต.
 จุฑทส จ จ มตฺถเก, อิจฺเจเต สตุตจตุตทาลีส ฐมา.
 สมฺมจฺเณเท น ลพฺภนฺติ, โมฆปฺปจฺจนเกน จาติ.

วิปยุตฺเตน สงคหิตาสงคหิตปทนิทุเทโส นิฏฺฐิตอ.

ฐาตุกถาปกรณํ นิฏฺฐิตํ.

^๑ จ., เท. สพายตน์ ชาติขรามต.

อภิธรรมปิฎก ปุคคลบัญญัติปาติ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.
มติก

๑. เอกกอุทเทส

[๑] น ปญฺญตฺติโย ขนฺธปญฺญตฺติ, อายตฺนปญฺญตฺติ, ชาติปญฺญตฺติ, สจฺจปญฺญตฺติ, อินฺทริยปญฺญตฺติ, ปุคฺคปญฺญตฺติ.

ขนฺธปญฺญตฺติ

[๒] กิตฺตาวตฺตา ขนฺธานํ ขนฺธปญฺญตฺติ.

ยวตฺตา ปญฺจขนฺธา: รูปขนฺโ, เวทนขนฺโ, สณฺณขนฺโ, สงฺขารขนฺโ, วิญฺญาณขนฺโ; เอตฺตาวตฺตา ขนฺธานํ ขนฺธปญฺญตฺติ.

อายตฺนปญฺญตฺติ

[๓] กิตฺตาวตฺตา อายตฺนानํ อายตฺนปญฺญตฺติ.

ยวตฺตา ทฺวาทสายตฺนानิ: จกฺขวายตฺนํ, รูปายตฺนํ, โสตฺตายตฺนํ, สทฺทายตฺนํ, ฆานายตฺนํ, คนฺธายตฺนํ, ชิวฺหายตฺนํ, รสายตฺนํ, กายายตฺนํ, โผฏฺฐพฺพายตฺนํ, มนฺธายตฺนํ, ฐมฺมายตฺนํ; เอตฺตาวตฺตา อายตฺนानํ อายตฺนปญฺญตฺติ.

ชาติปญฺญตฺติ

[๔] กิตฺตาวตฺตา ชาติํ ชาติปญฺญตฺติ.

ยวตฺตา อฏฺฐารส ชาติโย: จกฺขุชาติ, รูปชาติ, จกฺขุวิญฺญาณชาติ, โสตฺรชาติ, สทฺทชาติ, โสตฺรวิญฺญาณชาติ, ฆานชาติ, คนฺธชาติ, ฆานวิญฺญาณชาติ, ชิวฺหาชาติ, รสชาติ, ชิวฺหาวิญฺญาณชาติ, กายชาติ,

โผฏฐัพพชาตฺ, กายวิญญาณชาตฺ, มโนชาตฺ, ฐมฺมชาตฺ, มโนวิญญาณชาตฺ;
เอตฺตาวตฺตา ชาตฺถํ ชาตฺปณณตฺติ.

สจฺจปณณตฺติ

[๕] กิตฺตาวตฺตา สจฺจจํ สจฺจปณณตฺติ.

ยาวตฺตา จตฺตาริ สจฺจจํ: ทุกฺขสจฺจํ, สมุทฺยสจฺจํ, นิโรธสจฺจํ,
มคฺคสจฺจํ; เอตฺตาวตฺตา สจฺจจํ สจฺจปณณตฺติ.

อินฺทฺริยปณณตฺติ

[๖] กิตฺตาวตฺตา อินฺทฺริยานํ อินฺทฺริยปณณตฺติ.

ยาวตฺตา พาวีสตฺติอินฺทฺริยานํ: จกฺขุอินฺทฺริยํ, โสตฺติอินฺทฺริยํ, ฆานินฺทฺริยํ,
ชีวนินฺทฺริยํ, กายินฺทฺริยํ, มนินฺทฺริยํ, อิตฺถินฺทฺริยํ, ปุริสอินฺทฺริยํ, ชีวิตฺติอินฺทฺริยํ,
สุขินฺทฺริยํ, ทุกฺขินฺทฺริยํ, โสมนสฺสอินฺทฺริยํ, โทมนสฺสอินฺทฺริยํ, อุเปกฺขินฺทฺริยํ,
สทฺธิอินฺทฺริยํ, วีริยอินฺทฺริยํ, สตฺติอินฺทฺริยํ, สมาธิอินฺทฺริยํ, ปณฺณินฺทฺริยํ,
อนณฺณตณฺณสฺสสามิตฺติอินฺทฺริยํ, อณฺณินฺทฺริยํ, อณฺณตาวินฺทฺริยํ;
เอตฺตาวตฺตา อินฺทฺริยานํ อินฺทฺริยปณณตฺติ.

กิตฺตาวตฺตา ปุคฺคลจํ ปุคฺคลปณณตฺติ.

๑. เอกกอุทฺเทโส.

[๗] สมยวิมฺตโต, อสมยวิมฺตโต, กุปฺปชฺชโม, อกุปฺปชฺชโม,
ปริหานชฺชโม, อปริหานชฺชโม, เจตนาภพฺโป, อนฺนรฺกขนาภพฺโป, ปุคฺคชฺชโน,
โคตรฺกฺ, ภายุปรโต, อภายุปรโต, ภาพฺพาคมโน, อภาพฺพาคมโน, นียโต,
อนียโต, ปฏฺธิปนฺนโก, ผลญฺจโต, สมสฺสี, จิตกปฺปี, อริโย, อนริโย, เสโย,
อเสโย,^{๑-๑} เนวเสขนาเสโย,^๑ เทวิทฺทฺ, ฌพฺภินฺ, สมฺมาสมฺพุทฺโธ, ปจฺเจก-

^{๑-๑} ฉ., เท. เสกฺโข, อเสกฺโข, เนวเสกฺขนาเสกฺโข, เอวฺมุปริปี.

๓. ดิกอุทฺทเทโส

[๙] ตโย ปุคฺคลา:-

นिरาโส, อาสํโส, วิคตาสโส.

ตโย คิลานุปมา ปุคฺคลา.

กายสกุขี, ทิฏฐิปปตฺโต, สทฺธาวิมตฺโต.

คฺคฺคภาณี, ปุพฺผภาณี, มตฺตภาณี.

อรุณฺณมจิตฺโต ปุคฺคโล, วิชฺชูปมจิตฺโต ปุคฺคโล, วชิรฺรูปมจิตฺโต ปุคฺคโล.

อนุโร, เอกจกฺข, ทฺวิจกฺข.

อวฺกฺขชฺชปณฺณ ปุคฺคโล, อจฺจจกฺชปณฺณ ปุคฺคโล, ปุณฺณปณฺณ ปุคฺคโล.

อตฺตเอกจฺโจ ปุคฺคโล กาเมสฺสุ จ ภเวสฺสุ จ อวิตฺตราโค, อตฺตเอกจฺโจ
 ปุคฺคโล กาเมสฺสุ วิตฺตราโค ภเวสฺสุ อวิตฺตราโค, อตฺตเอกจฺโจ ปุคฺคโล
 กาเมสฺสุ จ ภเวสฺสุ จ วิตฺตราโค.

ปาสาณเลชฺฐปโม ปุคฺคโล, ปจฺวีเลชฺฐปโม ปุคฺคโล, อุทกเลชฺฐปโม ปุคฺคโล.

ตโย โปตฺตถฺกุปมา ปุคฺคลา.

ตโย กาสิกวตฺตฺถุปมา ปุคฺคลา.

สุปปเมยโย, ทฺปปเมยโย, อปปเมยโย.

อตฺตเอกจฺโจ ปุคฺคโล น เสวิตพฺโพ, น ภชิตพฺโพ, น
 ปยิรฺรุปาสิตพฺโพ. อตฺตเอกจฺโจ ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ, ภชิตพฺโพ,
 ปยิรฺรุปาสิตพฺโพ. อตฺตเอกจฺโจ ปุคฺคโล สกฺกตฺวา ครุคฺกตฺวา^๑ เสวิตพฺโพ,
 ภชิตพฺโพ, ปยิรฺรุปาสิตพฺโพ.

^๑ ฉ. ครุ กตฺวา, เอวฺมปฺริปี.

อตถะกัจโจ ปุคฺคโล ชิคฺคณิตพุโพ, น เสวิตพุโพ, น ภชิตพุโพ,
 น ปยิริปาสิตพุโพ. อตถะกัจโจ ปุคฺคโล อชฺฌเปกฺกชิตพุโพ, น
 เสวิตพุโพ, น ภชิตพุโพ, น ปยิริปาสิตพุโพ. อตถะกัจโจ ปุคฺคโล
 เสวิตพุโพ, ภชิตพุโพ, ปยิริปาสิตพุโพ. อตถะกัจโจ ปุคฺคโล สึเลสุ
 ปริปุรฺการี,^๑ สมาริสฺสมิ มตฺตโสการี, ปณณาย มตฺตโสการี.

อตถะกัจโจ ปุคฺคโล สึเลสุ จ ปริปุรฺการี, สมาริสฺสมิณฺจ
 ปริปุรฺการี, ปณณาย มตฺตโสการี. อตถะกัจโจ ปุคฺคโล สึเลสุ จ
 ปริปุรฺการี, สมาริสฺสมิณฺจ ปริปุรฺการี, ปณณาย จ ปริปุรฺการี.

ตโย สตถาโร.

อปรเปปิ ตโย สตถาโร.

ดิโกทุเทโส นิฏฺฐิตो.

๔. จตฺตูกอฏฺเทโส

[๑๐] จตฺตารอ ปุคฺคลา:-

อสปฺปริโส, อสปฺปริเสน อสปฺปริสตรอ, สปฺปริโส, สปฺปริเสน
 สปฺปริสตรอ.

ปาโป, ปาเปณ ปาปตรอ, กลฺยาโณ, กลฺยาเณน กลฺยาณตรอ.
 ปาปธมฺโม, ปาปธมฺเมณ ปาปธมฺมตรอ, กลฺยาณธมฺโม,
 กลฺยาณธมฺเมณ กลฺยาณธมฺมตรอ.

สาวชฺโช, วชฺชพฺพุโล, อปฺปสาวชฺโช,^๒ อนวชฺโช.

อุคฺคฆฏิตณฺณ, วิปณฺจิตณฺณ, เนยฺโย, ปทปรโม.

^๑ ฉ. ปริปุรฺการี, เอวมฺปิริ.

^๒ ฉ. อปฺปาวชฺโช, เอวมฺปิริ.

ยุตตปฏิกาโณ โน มุตตปฏิกาโณ, มุตตปฏิกาโณ โน ยุตต-
ปฏิกาโณ, ยุตตปฏิกาโณ จ มุตตปฏิกาโณ จ, เนว ยุตตปฏิกาโณ
โน มุตตปฏิกาโณ.

จตุตตารโ ชมมกถิกา ปุคฺคลา.

จตุตตารโ วลาหกุปมา ปุคฺคลา.

จตุตตารโ มุสิกุปมา ปุคฺคลา.

จตุตตารโ อมพฺพปมา ปุคฺคลา.

จตุตตารโ กุมฺภปมา ปุคฺคลา.

จตุตตารโ อุทกรหฺพปมา ปุคฺคลา.

จตุตตารโ พลฺลพฺพรูปมา ปุคฺคลา.

จตุตตารโ อาสีวิรูปมา ปุคฺคลา.

อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล อนนฺนวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุวอ อวณฺณารหฺสฺส
วณฺณํ ภาสีตา โหติ, อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล อนนฺนวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุวอ
วณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสีตา โหติ, อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล อนนฺนวิจฺจ
อปฺริโยคาเหตุวอ อปฺปสาทนีเย จาเน ปสาทํ อุปฺทิสฺตา โหติ,
อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล อนนฺนวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุวอ ปสาทนีเย จาเน
อปฺปสาทํ อุปฺทิสฺตา โหติ.

อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล อนนฺนวิจฺจ ปฺริโยคาเหตุวอ อวณฺณารหฺสฺส
อวณฺณํ ภาสีตา โหติ, อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล อนนฺนวิจฺจ ปฺริโยคาเหตุวอ
วณฺณารหฺสฺส วณฺณํ ภาสีตา โหติ, อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล อนนฺนวิจฺจ
ปฺริโยคาเหตุวอ อปฺปสาทนีเย จาเน อปฺปสาทํ อุปฺทิสฺตา โหติ,
อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล อนนฺนวิจฺจ ปฺริโยคาเหตุวอ ปสาทนีเย จาเน
ปสาทํ อุปฺทิสฺตา โหติ.

อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ
ตจฺจนํ กาเลน, โน จ โข วณฺณารหฺสฺส วณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ

ตจฉน์ กาเลน, อตุเถกจโจ ปุคฺคโล วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสิตา
โหติ ภุตํ ตจฉน์ กาเลน, โน จ ขี อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสิตา
โหติ ภุตํ ตจฉน์ กาเลน. อตุเถกจโจ ปุคฺคโล อวณฺณารหสฺส จ
อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภุตํ ตจฉน์ กาเลน, วณฺณารหสฺส จ วณฺณํ
ภาสิตา โหติ ภุตํ ตจฉน์ กาเลน. อตุเถกจโจ ปุคฺคโล เนว
อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภุตํ ตจฉน์ กาเลน, โน จ
วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสิตา โหติ ภุตํ ตจฉน์ กาเลน.

อัญจนาผลรูปชีวี โน ปุณณผลรูปชีวี, ปุณณผลรูปชีวี โน
อัญจนาผลรูปชีวี, อัญจนาผลรูปชีวี จ ปุณณผลรูปชีวี จ, เนว
อัญจนาผลรูปชีวี โน ปุณณผลรูปชีวี.

ตโม ตมปรายโน, ตโม โชติปรายโน, โชติ ตมปรายโน, โชติ
 โชติปรายโน.

โอเอนโตเอนโต, โอเอนตุนเอนโต, อุนเอนโตเอนโต, อุนเอนตุนเอนโต.

จตุตทาโร รุกขุปมา ปุคฺคฉา:

รูปปุปผาโน, รูปปุปสนโน, โสสปุปผาโน, โสสปุปสนโน.

ลูขบปปมาโณ, ลูขบปปสนฺโณ, ฌมฺขบปปมาโณ, ฌมฺขบปปสนฺโณ.

อตฺถเอกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ, โน พรหิตาย.
 อตฺถเอกจฺโจ ปุคฺคโล พรหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ, โน อตฺตหิตาย.
 อตฺถเอกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย เจว ปฏิปนฺโน โหติ พรหิตาย จ.
 อตฺถเอกจฺโจ ปุคฺคโล เนว อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ โน พรหิตาย.

อตฺเถกัจโจ ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป โหติ อตฺตปรีตูปนํญโยคมนฺนุยฺตโต.
 อตฺเถกัจโจ ปุคฺคโล ปฺรนฺตโป โหติ ปฺรปรีตูปนํญโยคมนฺนุยฺตโต. อตฺเถกัจโจ
 ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป จ โหติ อตฺตปรีตูปนํญโยคมนฺนุยฺตโต ปฺรนฺตโป จ
 ปฺรปรีตูปนํญโยคมนฺนุยฺตโต. อตฺเถกัจโจ ปุคฺคโล เหนว อตฺตนฺตโป โหติ

น อตฺตปริตฺตาปนาณฺโยคมนฺนุยฺยโต น ปรนฺตโป น ปรปริตฺตาปนาณฺโยค-
มนฺนุยฺยโต. โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม นิจฺจนาโต
นิพฺพุโต สิตฺถีภูโต สุขปฏฺฐิสฺสเวทึ พุรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหฺรติ.

สราโค, สโทโส, สโมโห, สมาน.

อตฺถเอกฺโข ปุคฺคโล ลาภี โหติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส น
ลาภี อธิปณฺณารมฺมวิปสฺสนาย. อตฺถเอกฺโข ปุคฺคโล ลาภี โหติ อธิปณฺณา-
รณมฺมวิปสฺสนาย น ลาภี อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส. อตฺถเอกฺโข ปุคฺคโล
ลาภี เจว โหติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส ลาภี จ อธิปณฺณารมฺม-
วิปสฺสนาย. อตฺถเอกฺโข ปุคฺคโล เนว ลาภี โหติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส
น ลาภี อธิปณฺณารมฺมวิปสฺสนาย.

อนุสฺตคามี ปุคฺคโล, ปฏฺฐิสฺตคามี ปุคฺคโล, จิตฺตโต ปุคฺคโล,
ติณฺณเณ ปารคโต เถเล ติฏฺฐจติ พุรหฺมเณ.

อปปสฺสุโต สฺสฺเตน อนุปฺปนฺโน, อปปสฺสุโต สฺสฺเตน อูปฺปนฺโน,
พหุสฺสุโต สฺสฺเตน อนุปฺปนฺโน, พหุสฺสุโต สฺสฺเตน อูปฺปนฺโน.

สมณมฺจโล, สมณปทุโม, สมณปณฺธุรีโก, สมณฺสฺส สมณสฺสุมาโล.

จตุกกฺกอุทฺทเทโส นิฏฺฐิตโต.

๕. ปณฺจกอุทฺทเทโส

[๑๑] ปณฺจ ปุคฺคลา:-

อตฺถเอกฺโข ปุคฺคโล อารมฺภติ^๑ จ วิปฺปฏฺฐิสารึ จ โหติ, ตณฺจ
เจโตวิมฺุตตี ปณฺณาวิมฺุตตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส เต
อูปฺปนฺนา ปาปกา อกฺุสลา ฐมฺมา อปริเสสา นิสฺสชฺฌนฺติ.

^๑ จ., เท. อารมฺภติ, เอวฺมปริปิ.

อตถกจโจ ปุคคโล อารมภติ น วิปปฏิสาร์ จ โหติ ตณจ
เจโตวิมุตตี ปณณวิมุตตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตถสฺส เต
อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ฆมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ.

อตถกจโจ ปุคคโล นารมภติ วิปปฏิสาร์ จ โหติ ตณจ
เจโตวิมุตตี ปณณวิมุตตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตถสฺส เต
อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ฆมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ.

อตถกจโจ ปุคคโล นารมภติ น วิปปฏิสาร์ โหติ ตณจ
เจโตวิมุตตี ปณณวิมุตตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตถสฺส เต
อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ฆมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ.

อตถกจโจ ปุคคโล นารมภติ น วิปปฏิสาร์ โหติ, ตณจ
เจโตวิมุตตี ปณณวิมุตตี ยถาภูตํ ปชานาติ, ยตถสฺส เต อุปฺปนฺนา
ปาปกา อกุสลา ฆมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ. ทตฺวา อวชานาติ,
สํวาเสน อวชานาติ, อาเรยฺยมุโข โหติ, โลโล โหติ, มนฺโท โมมฺโห
โหติ. ปณจ โยธาชีวปฺมา ปุคฺคลา. ปณจ ปิณฺทปาทิกา. ปณจ
ขลฺลฺลจฺจนาภตฺติกา. ปณจ เอกาสนิกา. ปณจ ปัสฺสกุลิกา. ปณจ
เตจีวริกา. ปณจ อารณฺณิกา. ปณจ รุกฺขมฺมูลิกา. ปณจ อพฺโฆกาสิกฺกา.
ปณจ เนสฺสชฺชิกา. ปณจ ยถาสนฺนตฺติกา. ปณจ โสสานิกา.

ปณจกอุทเทโส นิฏฺฐิต.

๖. จกฺกอุทฺทเทโส

[๑๒] จ ปุคฺคลา:-

อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนภิสมฺพุชฺฌตฺติ, ตตฺถ จ สพฺพพณฺณตํ ปาปฺปณาติ พลฺลสฺส จ วสฺสีภาวํ.

อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนภิสมฺพุชฺฌตฺติ, น จ ตตฺถ สพฺพพณฺณตํ ปาปฺปณาติ น จ พลฺลสฺส
วสฺสีภาวํ.

อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนภิสมฺพุชฺฌตฺติ, ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ทุกฺขสฺส นตฺถโร โหติ, สวากปารมฺมิจ
ปาปฺปณาติ.

อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนภิสมฺพุชฺฌตฺติ, ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ทุกฺขสฺส นตฺถโร โหติ, น จ
สวากปารมฺมิจ ปาปฺปณาติ.

อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนภิสมฺพุชฺฌตฺติ, น จ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ทุกฺขสฺส นตฺถโร โหติ, อนาคามี
โหติ อนาคนฺตฺวา^๑ อิตฺถตฺตํ.

อตฺตเถกจฺโจ ปุคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนภิสมฺพุชฺฌตฺติ, น จ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ทุกฺขสฺส นตฺถโร โหติ,
โสตาปนฺนสกทาคามิ โหติ อากนฺตฺวา^๑ อิตฺถตฺตํ.

จกฺกอุทฺทเทโส นิฏฺฐิตฺโต.

^๑ จ. อนาคนฺตา, เอวฺมปริปี.

๗. สัตตกอุทเทโส

[๑๓] สัตต ปุคฺคฺลา:-

สัตต อุทฏฺพมา ปุคฺคฺลา. สกั นิมฺมุโค นิมฺมุโคว โหติ,
อุมฺมุชฺชิตฺวา นิมฺมุชฺชติ,^๑ อุมฺมุชฺชิตฺวา จิตฺโต โหติ, อุมฺมุชฺชิตฺวา วิปสฺสติ
วิโลเกติ, อุมฺมุชฺชิตฺวา ปตฺรติ, อุมฺมุชฺชิตฺวา ปฏิคฺคาชฺชปฺตฺโต โหติ,
อุมฺมุชฺชิตฺวา ติณฺโณ โหติ ปารคฺโต ธเล ติฏฺฐติ พฺราหฺมโณ.

อุภโตภาควิมุตฺโต, ปญฺญาวิมุตฺโต, กายสกฺขี, ทิฏฺฐิปปตฺโต,
สทฺธาวิมุตฺโต, ฆมฺมานุสารี, สทฺธานุสารี.

สัตตกอุทเทโส นิฏฺฐิตो.

๘. อฏฺฐกอุทเทโส

[๑๔] อฏฺฐ ปุคฺคฺลา:-

จตฺตารโ มคฺคสมงฺคิโน, จตฺตารโ ผลสมงฺคิโน ปุคฺคฺลา.

อฏฺฐกอุทเทโส นิฏฺฐิตो.

๙. นวกอุทเทโส

[๑๕] นว ปุคฺคฺลา:-

สมฺมาสมพฺพุโ, ปจฺเจกสมพฺพุโ, อุภโตภาควิมุตฺโต, ปญฺญาวิมุตฺโต,
กายสกฺขี, ทิฏฺฐิปปตฺโต, สทฺธาวิมุตฺโต, ฆมฺมานุสารี, สทฺธานุสารี.

นวกอุทเทโส นิฏฺฐิตो.

^๑ ฉ. นิมฺมุชฺชติ, เอวฺมฺปริปิ.

๑๐. ทสกอุทเทโส

[๑๖] ทส ปุคฺคฺลา:-

ปญฺจนํ อิทฺ นินฺฺจา, ปญฺจนํ อิทฺ วิหาย นินฺฺจา.

ทสกอุทเทโส นินฺฺจิต.

ปุคคลบัญญัติมาติกา นินฺฺจิตา.

นิทเทโส

๑. เอกกบุคคลปณตติ

[๑] กตโม จ ปุคฺคโล สมยวิมุตโต.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล กาเลน กาลํ สมเยน สมยํ อฏฺฐ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสวา วิหฺรติ, ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา เอกฺกเจ อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สมยวิมุตโต.

[๒] กตโม จ ปุคฺคโล อสมยวิมุตโต.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล น หเว โข กาเลน กาลํ สมเยน สมยํ อฏฺฐ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสวา วิหฺรติ, ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อสมยวิมุตโต. สพฺเพปิ อริยปุคฺคลา อริเย วิโมกฺเข อสมยวิมุตฺตา.

[๓] กตโม จ ปุคฺคโล กุปฺปมฺโม.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล ลาภี โหติ รูปสหคตํ วา อรูปสหคตํ วา สฺมาปตฺตึนํ, โส จ โข น นิกามลาภี โหติ น อภิจฺฉลาภี, น อภิสฺสลาภี น ยตฺถิจฺฉํ ยทิจฺฉํ ยาวตฺถิจฺฉํ สฺมาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ. จานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ ตสฺส ปุคฺคลสฺส ปมาทมาคมฺม ตา สฺมาปตฺติโย กุปฺเปยฺยํ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล กุปฺปมฺโม.

[๔] กตโม จ ปุคฺคโล อกุปฺปมฺโม.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล ลาภี โหติ รูปสหคตํ วา อรูปสหคตํ วา สฺมาปตฺตึนํ, โส จ โข นิกามลาภี โหติ อภิจฺฉลาภี อภิสฺสลาภี, ยตฺถิจฺฉํ ยทิจฺฉํ ยาวตฺถิจฺฉํ สฺมาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ. อฏฺฐานเมตํ

อนวกาโส, ยํ ตสฺส ปุคคลสฺส ปมาทมาคฺคม ตา สมาปตฺติโย
 กุปฺเปยฺยํ. อयํ วุจฺจติ ปุคคลโณ อกุปฺปชฺชโม. สพฺเพปิ อริยปุคฺคลา
 อริเย วิโมกฺখে อกุปฺปชฺชมา.

[๕] กตโม จ ปุคคลโณ ปรีหานธมฺโม.

อิเธกฺวจฺเ จ ปุคคลโณ ลาภี โหติ รุปสฺสทคฺคานํ วา อรูปสฺสทคฺคานํ
 วา สมาปตฺติณํ, โส จ โข น นิกามลาภี โหติ น อภิจฺจนลาภี น
 อกสิรลาภี, น ยตฺถภิจฺจนํ ยทิจฺจนํ ยาวติจฺจนํ สมาปชฺชตฺติปิ วุฏฺฐจฺติปิ.
 จานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ โส ปุคคลโณ ปมาทมาคฺคม ตาหิ
 สมาปตฺติหิ ปรีหาเยยฺย. อयํ วุจฺจติ ปุคคลโณ ปรีหานธมฺโม.

[๖] กตโม จ ปุคคลโณ อปรีหานธมฺโม.

อิเธกฺวจฺเ จ ปุคคลโณ ลาภี โหติ รุปสฺสทคฺคานํ วา อรูปสฺสทคฺคานํ
 วา สมาปตฺติณํ. โส จ โข นิกามลาภี โหติ อภิจฺจนลาภี อกสิรลาภี,
 ยตฺถภิจฺจนํ ยทิจฺจนํ ยาวติจฺจนํ สมาปชฺชตฺติปิ วุฏฺฐจฺติปิ. อมฺหจฺจเนตํ
 อนวกาโส, ยํ โส ปุคคลโณ ปมาทมาคฺคม ตาหิ สมาปตฺติหิ
 ปรีหาเยยฺย. อยํ วุจฺจติ ปุคคลโณ อปรีหานธมฺโม. สพฺเพปิ อริยปุคฺคลา
 อริเย วิโมกฺখে อปรีหานธมฺมา.

[๗] กตโม จ ปุคคลโณ เจตนาภพฺโป.

อิเธกฺวจฺเ จ ปุคคลโณ ลาภี โหติ รุปสฺสทคฺคานํ วา อรูปสฺสทคฺคานํ
 วา สมาปตฺติณํ, โส จ โข น นิกามลาภี โหติ น อภิจฺจนลาภี น
 อกสิรลาภี, น ยตฺถภิจฺจนํ ยทิจฺจนํ ยาวติจฺจนํ สมาปชฺชตฺติปิ วุฏฺฐจฺติปิ.
 สเจ อนุสฺสยเจเตตฺติ, น ปรีहाยติ ตาหิ สมาปตฺติหิ. สเจ น
 อนุสฺสยเจเตตฺติ, ปรีहाยติ ตาหิ สมาปตฺติหิ. อยํ วุจฺจติ ปุคคลโณ
 เจตนาภพฺโป.

[๘] กตโม จ ปุคฺคโล อนุรุขนาภพโป.

อิเธจโจ ปุคฺคโล ลาภี โหติ รูปสหคตานิ วา อรูปสหคตานิ วา สมาปตฺตีนํ, โส จ โข น นิคามลาภี โหติ น อภิจนฺลาภี น อภิสิรลาภี, น ยตฺถิจจนํ ยทิจจนํ ยาวติจจนํ สมาปชฺชติปิ วุฏฺฐาติปิ. สเจ อนุรุขติ, น ปริหายติ, ตาหิ สมาปตฺตีสหิ. สเจ นานุรุขติ ปริหายติ ตาหิ สมาปตฺตีสหิ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อนุรุขนาภพโป.

[๙] กตโม จ ปุคฺคโล ปุณฺณชโน.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส ตีนี สญฺญเชนานิ อปฺปหีนานิ, น จ เตสํ ทุมมานํ ปหานาย ปฏิปนฺโน. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ปุณฺณชโน.

[๑๐] กตโม จ ปุคฺคโล โคตรภู.

เยสํ ทุมมานํ สมฺนนฺตฺรา อริยธมฺมสฺส อวกฺกนฺติ โหติ เตหิ ทุมเมหิ สมฺนนาโคโต ปุคฺคโล. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล โคตรภู.

[๑๑] กตโม จ ปุคฺคโล ภายุปรโต.

สตุตฺเต สเฆา ภายุปรตา เย จ ปุณฺณชนา สีลวณฺโต. อรหา อภายุปรโต.

[๑๒] กตโม จ ปุคฺคโล อภพฺพาคมนโน.

เย เต ปุคฺคลา กมฺมวารเณน สมฺนนาโคตา กิเลสวารเณน สมฺนนาโคตา วิปาการวณฺเนน สมฺนนาโคตา อสฺสทฺฐา อจฺจนฺตีกา ทุปฺปญฺญา ชพา^๑ อภพฺพา นิยามํ โอภกมิตฺตํ กุสเลสุ ทุมเมสุ สมฺมตฺตํ. อิเม วุจฺจนฺติ ปุคฺคลา อภพฺพาคมนนา.

^๑ น. เอพา, เอวมฺปริปิ.

[๑๓] กตโม จ ปุคฺคโล ภพฺพาคมนโน.

เย เต ปุคฺคลา น กมฺมวารณฺเน สมนฺนาคตา น กิเลสวารณฺเน
 สมนฺนาคตา น วิปាកาวรณฺเน สมนฺนาคตา สทฺธา จฺนฺทิกา
 ปญฺจวณฺโโต อนฺเฬา ภพฺพา นียามํ โอฏฺกมิตฺตํ กุสเลสุ ฐมฺเมสุ
 สมฺมตฺตํ. อิมํ วุจฺจหนฺติ ปุคฺคลา ภพฺพาคมนนา.

[๑๔] กตโม จ ปุคฺคโล นียโต.

ปญฺจ ปุคฺคลา อานนฺตริกา เป จ มิจฺฉาทิกฺขจิกา นียตา, อฏฺฐ
 จ อริยปุคฺคลา นียตา. อวเสสา ปุคฺคลา อนียตา.

[๑๕] กตโม จ ปุคฺคโล ปฏิปนฺนโก.

จตฺตารโ มคฺคสมฺภุคิโน ปุคฺคลา ปฏิปนฺนกา จตฺตารโ ผลสมฺภุคิโน
 ปุคฺคลา ผลญฺจิตา.^๑

[๑๖] กตโม จ ปุคฺคโล สมสึสี.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส อปฺพุพฺพํ อจฺริมํ อาสวปริยาทานญจ โหติ
 ชีวิตปริยาทานญจ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สมสึสี.

[๑๗] กตโม จ ปุคฺคโล จิตกปฺปี.

อยมฺวจ ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลสจฺจิกิริยาเย ปฏิปนฺโน อสฺส
 กปฺปสฺส จ อุตฺททยฺหนเวลา อสฺส เหนว ตาว กปฺโป อุตฺททยฺเหยย
 ยาวายํ ปุคฺคโล น โสตาปตฺติผลํ สจฺจิกโรติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล
 จิตกปฺปี. สพฺเพปิ มคฺคสมฺภุคิโน ปุคฺคลา จิตกปฺปิโน.

[๑๘] กตโม จ ปุคฺคโล อริโย.

^๑ จ. ผล จิตา, เอวมฺปฺริปี.

อิเษกจโจ ปุคฺคโล อฏฺฐ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสิตฺวา วิหริติ
ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา อาสฺวา ปริกฺขิณา โหนฺติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล
อภโตภาควิมตฺโต.

[๒๕] กตโม จ ปุคฺคโล ปณฺณาวิมุตฺโต.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล น เหว โข อญฺจ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสิตฺวา
วิหฺรติ, ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อญฺ วุจฺจติ
ปุคฺคโล ปณฺณาวิมุตฺโต.

[๒๖] กตโม จ ปุคฺคโล กายสฺกฺขี.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล อญฺจ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสิตฺวา วิหฺรติ,
ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา เอกฺกเจ อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อญฺ
วุจฺจติ ปุคฺคโล กายสฺกฺขี.

[๒๗] กตโม จ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตฺโต.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล "อิทํ ทฺวณฺหติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อญฺ
ทฺวณฺสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อญฺ ทฺวณฺนิโรธติ ยถาภูตํ
ปชานาติ, "อญฺ ทฺวณฺนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ.
ตถาคตฺตปฺปเวทิตา จสฺส ฐมฺมา ปณฺณาย โวทิสฺสา โหนฺติ โวจฺริตา.
ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา เอกฺกเจ อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อญฺ
วุจฺจติ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตฺโต.

[๒๘] กตโม จ ปุคฺคโล สทฺธาวิมุตฺโต.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล "อิทํ ทฺวณฺหติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อญฺ
ทฺวณฺสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อญฺ ทฺวณฺนิโรธติ ยถาภูตํ ปชานาติ
"อญฺ ทฺวณฺนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตถาคตฺตปฺปเวทิตา
จสฺส ฐมฺมา ปณฺณาย โวทิสฺสา โหนฺติ โวจฺริตา, ปณฺณาย จสฺส
ทิสฺวา เอกฺกเจ อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ, โน จ โข ยถา
ทิฏฺฐิปปตฺตสฺส. อญฺ วุจฺจติ ปุคฺคโล สทฺธาวิมุตฺโต.

[๒๙] กตโม จ ปุคฺคโล ฐมมานุสारी.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺนสฺส ปณฺณิหฺนุทริยํ
อริมตฺตํ โหติ ปณฺณาวาหิ ปณฺณापฺพุพฺพจฺคมํ อริยมคฺคํ ภาเวติ. อยํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล ฐมมานุสारी. โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺโน
ปุคฺคโล ฐมมานุสारी. ผลญฺจโต ทิฏฺฐิปปตฺโต.

[๓๐] กตโม จ ปุคฺคโล สทฺธานุสारी.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺนสฺส สทฺธิหฺนุทริยํ
อริมตฺตํ โหติ สทฺธาวาหิ สทฺธापฺพุพฺพจฺคมํ อริยมคฺคํ ภาเวติ. อยํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล สทฺธานุสारी. โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺโน
ปุคฺคโล สทฺธานุสारी. ผลญฺจโต สทฺธาวิมุตฺโต.

[๓๑] กตโม จ ปุคฺคโล สตฺตกฺขตฺตฺตฺปรโม.

อิทฺธกฺโข ปุคฺคโล ติณฺณํ สณฺโณชฺชนานํ ปรีกฺขยา โสตาปนฺโน
โหติ อวินิปาทธมฺโม นียโต สมฺโพธิปรายโน, โส สตฺตกฺขตฺตํ เทเว
จ มานุเส จ สนฺหาวิตฺวา สํสริตฺวา ทฺกฺขสฺสหนฺตํ กโรติ. อยํ วุจฺจติ
ปุคฺคโล สตฺตกฺขตฺตฺตฺปรโม.

[๓๒] กตโม จ ปุคฺคโล โกลฺโล.

อิทฺธกฺโข ปุคฺคโล ติณฺณํ สณฺโณชฺชนานํ ปรีกฺขยา โสตาปนฺโน
โหติ อวินิปาทธมฺโม นียโต สมฺโพธิปรายโน, โส เทว วา ติณฺโณ วา
กฺลานิ สนฺหาวิตฺวา สํสริตฺวา ทฺกฺขสฺสหนฺตํ กโรติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล
โกลฺโล.

[๓๓] กตโม จ ปุคฺคโล เอกพีซี.

อิเธกัจโจ ปุคฺคโล ติณฺณํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา โสตาปนโน
 โหติ อวินิปาตธมฺโม นียโต สมฺโพธิปรายโน. โส เอกํเยว มาณสํ
 ภาวํ นิพฺพตฺเตตฺวา ทุกฺขสฺสन्दํ กโรติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล เอกพีธี.

[๓๔] กตโม จ ปุคฺคโล สกทาคามี.

อิเธกัจโจ ปุคฺคโล ติณฺณํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา รากโทสโมหานํ
 ตนฺตุตา สกทาคามี โหติ สกิทเว อิมํ โลกํ อาคณฺดฺวา ทุกฺขสฺสन्दํ
 กโรติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สกทาคามี.

[๓๕] กตโม จ ปุคฺคโล อนาคามี.

อิเธกัจโจ ปุคฺคโล ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ
 ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา
 โลกา. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อนาคามี.

[๓๖] กตโม จ ปุคฺคโล อนุตฺราปรีนิพฺพายี.

อิเธกัจโจ ปุคฺคโล ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ
 ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ, ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา
 โลกา, โส อุปฺปนฺน^๑ วา สมฺนฺนฺตรา อปฺปตฺตํ วา เวมฺชณํ
 อายุปรฺมาณํ อริยมคฺคํ สญฺชเนติ อุปฺริฏฺฐิमानํ สญฺโฆชนานํ ปหานาย.
 อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อนุตฺราปรีนิพฺพายี.

[๓๗] กตโม จ ปุคฺคโล อุปฺหจฺจปรีนิพฺพายี.

^๑ ฉ. อุปฺปนฺน, เอวมฺปรี.

อิธกจโจ ปุคฺคโล ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ
ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ, ตตฺถ ปรีนฺพิพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา
โลกา, โส อติกฺกมิตฺวา เวมฺขณํ อายุปฺปมาณํ อุพฺพจฺจ วา กาลกิริยํ
อริยมคฺคํ สญฺขเนติ อุปรินฺนิจฺจมานํ สญฺโฆชนานํ ปหานาย. อญฺญํ วุจฺจติ
ปุคฺคโล อุพฺพจฺจปรีนฺพิพายี.

[๓๘] กตโม จ ปุคฺคโล อสงฺขารปรีนฺพิพายี.

อิธกจโจ ปุคฺคโล ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ
ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ, ตตฺถ ปรีนฺพิพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา
โลกา, โส อสงฺขารเณ อริยมคฺคํ สญฺขเนติ อุปรินฺนิจฺจมานํ สญฺโฆชนานํ
ปหานาย. อญฺญํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อสงฺขารปรีนฺพิพายี.

[๓๙] กตโม จ ปุคฺคโล สสงฺขารปรีนฺพิพายี.

อิธกจโจ ปุคฺคโล ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ
ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ, ตตฺถ ปรีนฺพิพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา
โลกา, โส สสงฺขารเณ อริยมคฺคํ สญฺขเนติ อุปรินฺนิจฺจมานํ สญฺโฆชนานํ
ปหานาย. อญฺญํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สสงฺขารปรีนฺพิพายี.

[๔๐] กตโม จ ปุคฺคโล อุทฺธโสโต อกนิฏฺฐคามิ.

อิธกจโจ ปุคฺคโล ปญฺจนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ
ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ, ตตฺถ ปรีนฺพิพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา
โลกา, โส อวิหา จูโต อตฺตปฺปํ คจฺจติ, อตฺตปฺปา จูโต สุทฺธสํ
คจฺจติ, สุทฺธสสา จูโต สุทฺธสํ คจฺจติ, สุทฺธสสิยา จูโต อกนิฏฺฐํ
คจฺจติ, อกนิฏฺฐเณ อริยมคฺคํ สญฺขเนติ อุปรินฺนิจฺจมานํ สญฺโฆชนานํ
ปหานาย. อญฺญํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อุทฺธโสโต อกนิฏฺฐคามิ.

[๔๑] กตโม จ ปุคฺคโล โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน.

ติณฺณํ สญฺโฆชนานํ ปหานาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผล-
สัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, ยสฺส ปุคฺคลสฺส ตีณิ สญฺโฆชนานิ ปหีนานิ.
อัยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล โสตาปนฺโน.

[๔๒] กามราคพฺยาปาทานํ ตณฺหาวย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล
สกทาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, ยสฺส ปุคฺคลสฺส กามราคพฺยาปาทา
ตณฺหาตา. อัยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สกทาคามี.

[๔๓] กามราคพฺยาปาทานํ อนวเสสปปหานาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล
อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, ยสฺส ปุคฺคลสฺส กามราคพฺยาปาทา
อนวเสสา ปหีนา. อัยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อนาคามี.

[๔๔] รุปราคะ รุปราคะมานอุทฺทจฺจอวิชฺชา ย อนวเสสปปหานาย
ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล อรหตฺตผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, ยสฺส ปุคฺคลสฺส
รूपราโค อรูปราโค มาโน อุทฺทจฺจ อวิชฺชา อนวเสสา ปหีนา. อัยํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล อรหา.

เอกกนิตฺยเตโส นิฏฺฐิตो.

๒. ทุกปุคฺคลปณณตฺติ

[๔๕] กตโม จ ปุคฺคโล โกธโน.

ตตฺถ กตโม โกธो.

โย โกโร กุชฌนา กุชฌิตตตัม, โทโส หุสนา หุสิตตตัม,
 พยาปตติ พยาปชชนา พยาปชชิตตตัม, วิโรโร ปฏิวโรโร, จณทิกกัม
 อสุโรโป, อนตตมมตา จิตตสส อยัม วุจจติ โกโร. ยสส ปุคฺคสส
 อยัม โกโร อปฺปทีโน, อยัม วุจจติ ปุคฺคโล โกโรโน.

[๔๖] กตโม จ ปุคฺคโล อุปนาหิ. ตตถ กตโม อุปนาโห.

ปุพฺพกาลัม โกโร, อปรกาลัม อุปนาโห, โย เอวรฺฐโป อุปนาโห
 อุปนหนา อุปนาหิตตตัม, อฏฺฐปนา จปนา สณฺฐปนา, อนุสฺสณฺทนา
 อนุปฺพนฺธนา, ทพฺพทิกมมัม โกโรสส อยัม วุจจติ อุปนาโห. ยสส
 ปุคฺคสส อยัม อุปนาโห อปฺปทีโน. อยัม วุจจติ ปุคฺคโล อุปนาหิ.

[๔๗] กตโม จ ปุคฺคโล มกฺขิ. ตตถ กตโม มกฺโข.

โย มกฺโข มกฺขายนา มกฺขายิตตตัม, นิฏฺฐจริยัม นิฏฺฐจริยกมมัม. อยัม
 วุจจติ มกฺโข. ยสส ปุคฺคสส อยัม มกฺโข อปฺปทีโน. อยัม วุจจติ
 ปุคฺคโล มกฺขิ.

[๔๘] กตโม จ ปุคฺคโล ปลาสิ. ตตถ กตโม ปลาโส.

โย ปลาโส ปลาสาयนา ปลาสายิตตตัม ปลาสาหาโร วิวาทฏฺฐานัม,
 ยุคคฺคาโห อปฺปฏฺฐินิสฺสคฺโค, อยัม วุจจติ ปลาโส. ยสส ปุคฺคสส อยัม
 ปลาโส อปฺปทีโน. อยัม วุจจติ ปุคฺคโล ปลาสิ.

[๔๙] กตโม จ ปุคฺคโล อิสฺสุกิ. ตตถ กตมา อิสฺสา.

ยา ปฺรลาภสํกการการมานนฺวณฺทนปฺชนาสุ อิสฺสา, อิสฺสาयนา,
 อิสฺสายิตตตัม, อุสฺสา, อุสฺสยนา, อุสฺสยิตตตัม. อยัม วุจจติ อิสฺสา. ยสส
 ปุคฺคสส อยัม อิสฺสา อปฺปทีนา. อยัม วุจจติ ปุคฺคโล อิสฺสุกิ.

[๕๐] กตโม จ ปุคฺคโล มจฺจนี. ตตฺถ กตมํ มจฺจนี.

ปญฺจ มจฺจนียานิ อาวาสมจฺจนี กุลมจฺจนี ลาภมจฺจนี
วณฺณมจฺจนี ฐมฺมมจฺจนี, ยํ เอวฺรูปํ มจฺเจนํ มจฺจนฺรายนํ
มจฺจนฺรายิตตํ, เววิจฺฉํ กทริยํ กฏฺฏกฏฺฏกตา อคฺคหิตตํ จิตฺตสฺส.
อิทํ วุจฺจติ มจฺจนี. ยสฺส ปุคฺคลสฺส อิทํ มจฺจนี อปฺปหีนํ อयํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล มจฺจนี.

[๕๑] กตโม จ ปุคฺคโล สโถ. ตตฺถ กตมํ สาเถยฺย.

อิเธกฺขจฺโจะ ปุคฺคโล สโถ โหติ ปริสโถ, ยํ ตตฺถ สถํ สธตา
สาเถยฺย, กทฺชพฺพา กทฺชพฺปิ, ปริกฺชตฺตา ปริกฺชติ, อิทํ วุจฺจติ
สาเถยฺย. ยสฺส ปุคฺคลสฺส อิทํ สาเถยฺย อปฺปหีนํ. อयํ วุจฺจติ
ปุคฺคโล สโถ.

[๕๒] กตโม จ ปุคฺคโล มายาวี. ตตฺถ กตมา มายา.

อิเธกฺขจฺโจะ ปุคฺคโล กาเยน พุจฺจริตํ จริตฺวา วาจา ย พุจฺจริตํ
จริตฺวา มนฺสา พุจฺจริตํ จริตฺวา ตสฺส ปฏฺิฉนาทฺนเหตุ ปาปิกํ อิจฺฉํ
ปณฺิหติ, "มา มํ ชณฺเณติ อิจฺฉติ, "มา มํ ชณฺเณติ สงฺกปฺปติ,
"มา มํ ชณฺเณติ วาจํ ภาสติ, "มา มํ ชณฺเณติ กาเยน ปรฺกมฺติ,
ยา เอวฺรูปา มายา มายาวิตา อจฺจาสรา วณฺณนา นิกฺติ วิกิริณา
ปริหรณา กุหนา ปริกฺุหนา ฉาหนา ปฏฺิฉนาทฺนา อนฺุตฺตานิคมมํ
อนาวิกมมํ โวจฺฉนาทฺนา ปาปกิริยา. อยํ วุจฺจติ มายา. ยสฺส
ปุคฺคลสฺส อยํ มายา อปฺปหีนา. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล มายาวี.

[๕๓] กตโม จ ปุคฺคโล อหิริโก. ตตฺถ กตมํ อหิริกํ.

ยํ น หิริยติ หิริยิตพฺเพน, น หิริยติ ปาปกาณํ อกฺุสลาณํ
ฐมฺมานํ สฺมาปตฺติยา. อิทํ วุจฺจติ อหิริกํ.

อิมินา อหิริเกณ สมณนาคโต ปุคฺคโล อหิริโก.

[๕๔] กตโม จ ปุคฺคโล อโนตฺตปปี. ตตฺถ กตมํ อโนตฺตปปี.

ยํ น โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิตพฺเพน, น โอตฺตปฺปติ ปาปกาณํ
อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา. อิํ วุจฺจติ อโนตฺตปปี.

อิมินา อโนตฺตปฺเปน สมณนาคโต ปุคฺคโล อโนตฺตปปี.

[๕๕] กตโม จ ปุคฺคโล ทฺวพฺพโจ. ตตฺถ กตมา โทวจสฺสตา.

สทฺธมฺมิเก วุจฺจมาเน โทวจสฺสายํ โทวจสฺสียํ โทวจสฺสตา,
วิปฺปฏิกุสลาหิตา วิปฺจฺจนึกสาคตา อนาทริยํ อนาทรตา อการวตา
อปฺปฏิสฺสวตา, อยํ วุจฺจติ โทวจสฺสตา.

อิมาย โทวจสฺสตาย สมณนาคโต ปุคฺคโล ทฺวพฺพโจ.

[๕๖] กตโม จ ปุคฺคโล ปาปมิตฺโต. ตตฺถ กตมา ปาปมิตฺตตา.

เย เต ปุคฺคลา อสฺสทฺธา ทฺวสฺสีลา อปฺปสฺสตา มจฺฉริโน
ทฺวปฺปญฺญา, ยา เตสํ เสวนา นิเสวนา สํเสวนา ภาวนา สฺมภาวนา
ภตฺติ สฺมภตฺติ สฺมปวฺงกตา, อยํ วุจฺจติ ปาปมิตฺตตา. อิมาย
ปาปมิตฺตตาย สมณนาคโต ปุคฺคโล ปาปมิตฺโต.

[๕๗] กตโม จ ปุคฺคโล อินฺทริเยสฺส อคฺคตฺตทวารो. ตตฺถ
กตมา อินฺทริเยสฺส อคฺคตฺตทวารตา.

อิธกฺขโจ ปุคฺคโล จกฺขุณา รุปํ ทิสฺวา นิमितฺตคฺคาหิ โหติ
อนุพฺยณฺชนคฺคาหิ, ยตฺตวาทิกรณเมณํ จกฺขุณฺทริยํ อสํวตํ วิหรณฺตํ
อภิขฺฉาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา ฌมฺมา อนฺวาสสเวยฺยํ, ตสฺส
สํวราย น ปฏฺวิปชฺชติ, น รกฺขติ จกฺขุณฺทริยํ, จกฺขุณฺทริเย น สํวรํ
อาปชฺชติ. โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ยเปยฺ ยมาเนน คนฺธี ยายิตฺวา ยเปยฺ
ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ยเปยฺ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา ยเปยฺ

มนสา ฐมฺมํ วิญญา ย นิมิตฺตคฺคาหี โหติ อนุพฺยณฺชนคฺคาหี,
ยตฺวาธิกรณเมณํ มนินฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิขุฉาโทมนสฺสา ปาปกา
อกุสลา ฐมฺมา อนุวาสสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย น ปฏิปชฺชติ, น
รกฺขติ มนินฺทริยํ, มนินฺทริเย น สํวรํ อาปชฺชติ, ยา อิมสํ จณฺห์
อินฺทริยานํ อคฺคตฺติ อโคปนา อนารกฺโข อสํวโร. อยํ วุจฺจติ
อินฺทริเยสุ อคฺคตฺตทวารตา.

อิมาย อินฺทริเยสุ อคฺคตฺตทวารตาย สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล
อินฺทริเยสุ อคฺคตฺตทวารโร.

[๕๘] กตโม จ ปุคฺคโล โภชเน อมตฺตณฺณ. ตตฺถ กตมา
โภชเน อมตฺตณฺณตา.

อิเธกฺจโจ ปุคฺคโล อปฺปปฏิสงฺขา อโยนิโส อาหารํ อาหารเถติ
ทวาย มทาย มณฺฑนาย วิภูสฺนาย, ยา ตตฺถ อสนฺตฺตฺตฺตฺต
อมตฺตณฺณตา อปฺปปฏิสงฺขา โภชเน. อยํ วุจฺจติ โภชเน อมตฺตณฺณตา.

อิมาย โภชเน อมตฺตณฺณตาย สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล โภชเน
อมตฺตณฺณ.

[๕๙] กตโม จ ปุคฺคโล มุฏฺฐสฺสติ. ตตฺถ กตมํ มุฏฺฐสฺสจฺจํ.

ยา อสฺสติ อนนฺตฺสติ อปฺปปฏิสฺสติ อสฺสติ อสรณฺตา อธารณฺตา
ปีลาปนฺตา สมฺมุสนฺตา. อิทํ วุจฺจติ มุฏฺฐสฺสจฺจํ.

อิมินา มุฏฺฐสฺสจฺเจเน สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล มุฏฺฐสฺสติ.

[๖๐] กตโม จ ปุคฺคโล อสมฺปชฺชาโน. ตตฺถ กตมํ อสมฺปชฺชณฺ.

ยํ อณฺฎาณํ อทสฺสนํ อนภิสฺมโย อนนฺุโพโซ อสมฺโพโซ
อปฺปปฏิเวโซ อสงฺคาหฺนา อปริโยคาหฺนา อสมฺเปกฺขนา อปฺจเวกฺขณา
อปฺจกฺขกมฺมํ ทุมฺเมชฺชณฺ พาลญํ อสมฺปชฺชณฺ โมโห ปโมโห สมฺโมโห
อวิชฺชา อวิชฺโชโหม อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปริยฺยจฺ्ञานํ

อวิชชาลงฺกิ โมโห อกุสลมฺมส์. อิํ วุจฺจติ อสมปชจณํ.

อิมินา อสมปชจณเณ สมนนาคโต ปุคฺคโล อสมปชาน.

[๖๑] กตโม จ ปุคฺคโล สิลวิปนฺโน. ตตฺถ กตมา สิลวิปตฺติ.

กายิกอ วิตฺตกโม, วาสสิกอ วิตฺตกโม, กายิกวาสสิกอ วิตฺตกโม.

อยํ วุจฺจติ สิลวิปตฺติ. สพฺพมปิ ทสฺสสึลยํ สิลวิปตฺติ.

อิมาย สิลวิปตฺติยา สมนนาคโต ปุคฺคโล สิลวิปนฺโน.

[๖๒] กตโม จ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิวิปนฺโน. ตตฺถ กตมา ทิฏฺฐิวิปตฺติ.

นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิฏฺฐํ, นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกฺกาทุกฺกฏานํ
กมฺมานํ ผลวิปาโก, นตฺถิ อยํ โลโก, นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ
มาตา, นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตุตา โอปปาติกา, นตฺถิ โลเก
สมณพฺราหฺมณา สมนคฺคตา สมนปาฏิปนฺนา, เย อิมญจํ โลกํ
ปรนฺจํ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺจิกตฺวา ปเวเทนฺตฺติ, ยา เอวรูปา
ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิจิตฺตํ ทิฏฺฐิจิหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺพนฺทิตํ
ทิฏฺฐิสณฺโณชนํ คาโห ปฏิกฺคาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมคฺโค
มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตนํ วิปริเยสคฺคาโห. อยํ วุจฺจติ
ทิฏฺฐิวิปตฺติ. สพฺพปาปิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิวิปตฺติ.

อิมาย ทิฏฺฐิวิปตฺติยา สมนนาคโต ปุคฺคโล ทิฏฺฐิวิปนฺโน.

[๖๓] กตโม จ ปุคฺคโล อชฺจตฺตสณฺโณชน.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส ปณฺจ โอรมภาตียานิ สณฺโณชนานิ อปฺปทีนานิ,

อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อชฺจตฺตสณฺโณชน.

[๖๔] กตโม จ ปุคฺคโล พหิทฺฐาสณฺโณชน.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส ปณฺจทฺธมฺภาตียานิ สณฺโณชนานิ อปฺปทีนานิ.

อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล พหิทฺฐาสณฺโณชน.

[๖๕] กตโม จ ปุคฺคโล อุกฺกโรโน. ตตฺถ กตโม โกโร.

โย โกโร กุชฌนา กุชฌิตตํ, โทโส ๑ หุสนา หุสิตตํ,^๑
 พยาปตฺติ พยาปชฺชนา พยาปชฺชิตตํ, วิโรโร ปฏฺวิโรโร, จณฺทิกุกํ
 อสุโรโป, อนตฺตมนตา จิตฺตสฺส. อयํ วุจฺจติ โกโร. ยสฺส ปุคฺคลสฺส
 อयํ โกโร ปหิโน. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อุกฺกโรโน.

[๖๖] กตโม จ ปุคฺคโล อนุปนาหิ. ตตฺถ กตโม อุปนาโห.

ปุพฺพกาลํ โกโร, อปรกาลํ อุปนาโห, โย เอวฺรูป อุปนาโห
 อุปนหนา อุปนาหิตตํ, อฏฺฐปนา จปนา สณฺฐปนา, อนุสฺสันทนา
 อนุปปพฺพหนา ทพฺพหิภมฺม โกรสฺส. อยํ วุจฺจติ อุปนาโห. ยสฺส
 ปุคฺคลสฺส อยํ อุปนาโห ปหิโน. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อนุปนาหิ.

[๖๗] กตโม จ ปุคฺคโล อมกฺขิ. ตตฺถ กตโม มกฺโข.

โย มกฺโข มกฺขายนา มกฺขายิตตํ, นิฏฺฐจริยํ นิฏฺฐจริยภมฺม. อยํ
 วุจฺจติ. มกฺโข. ยสฺส ปุคฺคลสฺส อยํ มกฺโข ปหิโน, อยํ วุจฺจติ
 ปุคฺคโล อมกฺขิ.

[๖๘] กตโม จ ปุคฺคโล อปฺลาสิ. ตตฺถ กตโม ปฺลาโส.

โย ปฺลาโส ปฺลาสาเยนา ปฺลาสาเยิตตํ, ปฺลาสาหาโร วิวาทฏฺฐจฺานํ
 ยุคฺคคาโห, อปฺปฏฺวินิสฺสคโค. อยํ วุจฺจติ ปฺลาโส. ยสฺส ปุคฺคลสฺส อยํ
 ปฺลาโส ปหิโน. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อปฺลาสิ.

[๖๙] กตโม จ ปุคฺคโล อนิสฺสุเก. ตตฺถ กตมา อิสฺสา.

ยา ปฺรลาภสฺสการการฺมานนนวนฺทนปฺชนาสุ อิสฺสา อิสฺสาเยนา
 อิสฺสาเยิตตํ, อฺสุยา อฺสุยนา อฺสุยิตตํ. อยํ วุจฺจติ อิสฺสา. ยสฺส

^{๑-๑} ฉ., เท. หุสนา, หุสิตตํ.

บุคคลสส อัย อิสสา ปหีนา. อัย วุจติ ปุคโล อนิสสุกกี.

[๗๐] กตโม จ ปุคโล อมจณรี. ตตถ กตม มจณริย.

ปณจ มจณரியานิ อาวาสมจณริย กุลมจณริย ลามมจณริย
วณณมจณริย ฐมมมจณริย, ยัม เอวรूप มจณเร มจณรายนา
มจณรายิตตตัม, เวริจณ กทริย กฏกณจุกตา, อคคหิตตตัม จิตตสส.
อิหัม วุจติ มจณริย. ยสส ปุคคสส อิหัม มจณริย ปหีน. อัย วุจติ
ปุคคโล อมจณรี.

[๗๑] กตโม จ ปุคคโล อสโธ.^๑ ตตถ กตม สาเถยย.^๑

อิธกจโจ สโธ โหติ ปริสโธ, ยัม ตตถ สถ สธตา สาเถยย
กทพตา กทพพิย, ปริกขตตา ปริกขติย. อิหัม วุจติ สาเถยย.
ยสส ปุคคสส อิหัม สาเถยย ปหีน, อัย วุจติ ปุคคโล อสโธ.

[๗๒] กตโม จ ปุคคโล อมายาวี. ตตถ กตมา มายา.

อิธกจโจ ปุคคโล กาเยน ทุจจริตัม จริตวา, วาจาเย ทุจจริตัม
จริตวา, มนสา ทุจจริตัม จริตวา, ตสส ปฏิจณาทนเหตุ ปาปิกัม อิจณ
ปณิหติ, "มา มัม ชณณชาติ อิจณติ, "มา มัม ชณณชาติ สงกปปติ,
"มา มัม ชณณชาติ วาจัม ภาสติ, "มา มัม ชณณชาติ กาเยน ปรรกมติ,
ยา เอวรूप มายา มายาวิตา, อจจาสรา วณจนา นิกติ วิกิริณา
ปิริหรณา, กุหนา ปริกุหนา, ฉาหนา ปฏิจณาหนา, อนุตตานีกมม
อนาวีกมม, โวจณาหนา ปาปกิริยา. อัย วุจติ มายา. ยสส
ปุคคสส อัย มายา ปหีนา. อัย วุจติ ปุคคโล อมายาวี.

^{๑-๑} ฉ., เท. อสโธ, สาเถยย.

[๗๓] กตโม จ ปุคฺคโล หิริมา. ตตฺถ กตมํ หิริยํ.

ยํ หิริยติ หิริยิตพฺเพน, หิริยติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฆมฺมานํ
สมาปตฺติยา. อयํ วุจฺจติ หิริ.

อิมาย หิริยา สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล หิริมา.

[๗๔] กตโม จ ปุคฺคโล โอตฺตปปิ. ตตฺถ กตมํ โอตฺตปปิ.

ยํ โอตฺตปปติ โอตฺตปปิตพฺเพน, โอตฺตปปติ ปาปกาณํ อกุสลานํ
ฆมฺมานํ สมาปตฺติยา. อิํ วุจฺจติ โอตฺตปปิ.

อิมินา โอตฺตปปเนน สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล โอตฺตปปิ.

[๗๕] กตโม จ ปุคฺคโล สุวโจ. ตตฺถ กตมา โสวจฺจสุตฺตา.

สทฺธมฺมิเก วุจฺจมาเน โสวจฺจสุตฺตํ โสวจฺจสุตฺติยํ โสวจฺจสุตฺตา,
อปฺปฏิกูลคาหิตา อวิปฺพจฺจนิกสาตฺตา, สาหริยํ สาหฺรตา, สการวตา
สปปฏิสฺสวตา, อยํ วุจฺจติ โสวจฺจสุตฺตา.

อิมาย โสวจฺจสุตฺตาย สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล สุวโจ.

[๗๖] กตโม จ ปุคฺคโล กลฺยาณมิตฺโต. ตตฺถ กตมา
กลฺยาณมิตฺตตา.

เย เต ปุคฺคลา สทฺธา สีลวนฺโต พหุสฺสุตฺตา จาควนฺโต
ปญฺจวนฺโต, ยา เตสํ เสวนา นิสฺเสวนา สํเสวนา ภาชนา สมฺภาชนา
ภตฺติ สมฺภตฺติ สมฺปวงฺกตา, อยํ วุจฺจติ กลฺยาณมิตฺตตา.

อิมาย กลฺยาณมิตฺตตฺตาย สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล กลฺยาณมิตฺโต.

[๗๗] กตโม จ ปุคฺคโล อินฺทฺริเยสุ กุตฺตทวารโ. ตตฺถ กตมา
อินฺทฺริเยสุ กุตฺตทวารตา.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล จกฺขุณา ฐปํ ทิสฺวา น นิมิตฺตคฺคาหิ โหติ
นानุพฺยณฺชนคฺคาหิ, ยตฺวาธิกรณเมเน จกฺขุณฺทฺริยํ อสํวตํ วิหรนฺตุ

อภิขุมาโทมนสสา ปาปกา อกุสลา ฐมา อนวาสสเวยฺยํ, ตสฺส
 สํวราย ปฏิปชฺชติ, รกฺขติ จกฺขฺนหฺริยํ, จกฺขฺนหฺริเย สํวรํ อาปชฺชติ.
 โสเตน สทฺทํ สุตฺวา อเปยฺย ฆาเนน กนฺธํ ฆายิตฺวา อเปยฺย ชิวฺหาย
 รสํ สายิตฺวา อเปยฺย กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา อเปยฺย มนฺสา ฐมํ
 วิณฺณาย น นิमितฺตคฺคาหิ โหติ นานูปยณฺชนคฺคาหิ ยตฺวาธิกรณเมนํ
 มนินฺหฺริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิขุมาโทมนสสา ปาปกา อกุสลา
 ฐมา อนวาสสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชติ, รกฺขติ มนินฺหฺริยํ,
 มนินฺหฺริเย สํวรํ อาปชฺชติ. ยา อิเมสํ จณฺห์ อินฺหฺริยานํ คฺคตฺติ
 โคปนา อารกฺโข สํวโร. อยํ วุจฺจติ อินฺหฺริเยสฺส คฺคตฺตทวารตา.

อิมาย อินฺหฺริเยสฺส คฺคตฺตทวารตาย สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล อินฺหฺริเยสฺส
 คฺคตฺตทวารโร.

[๗๘] กตโม จ ปุคฺคโล โภชเน มตฺตณฺณ. ตตฺถ กตมา
 โภชเน มตฺตณฺณตา.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล ปฏฺิสงฺขา โยนิโส อาหารํ อาหาเรติ "เนว
 ทวาย น มทาย น มณฺทนาย น วิภฺุสนาย, ยาวเทว อิมสฺส
 กายสฺส จิตฺติยา ยาปนาย วิหิํสุปรติยา พฺรหฺมจฺริยานุคฺคหาย, อิติ
 ปฺราณณจ เวทนํ ปฏฺิหงฺขามิ, นวณจ เวทนํ น อุปฺปาเทสฺสามิ,
 ยาตฺรา จ เม ภวิสฺสติ อนวชฺชตา จ ผาสฺสุวิหาโร จาติ. ยา ตตฺถ
 สนฺตฺตฺตฺตจิตฺตา มตฺตณฺณตา ปฏฺิสงฺขา โภชเน. อยํ วุจฺจติ โภชเน มตฺตณฺณตา.

อิมาย โภชเน มตฺตณฺณตาย สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล โภชเน
 มตฺตณฺณ.

[๗๙] กตโม จ ปุคฺคโล อุปฺปจฺจิตฺตสฺสติ. ตตฺถ กตมา สติ.

ยา สติ อนุสฺสติ ปฏฺิสฺสติ สติ สรณตา ธารณตา อปฺลาปนตา
 อสมฺมุสนตา สติ สตินฺหฺริยํ สติพฺลํ สมฺมาสติ. อยํ วุจฺจติ สติ.

อิมาย สติยา สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล อุปฺปจฺจิตฺตสฺสติ.

[๘๐] กตโม จ ปุคฺคโล สมฺปชาโน. ตตฺถ กตมํ สมฺปชณฺณํ.

ยา ปณฺณา ปชานนา, วิจโย ปวิจโย ฃมฺมวิจโย, สลฺลภฺขณา
อุปลภฺขณา ปจฺจุปลภฺขณา ปณฺทิจจํ โกสฺสํ เนปฺพณฺณํ, เวทฺทฺยา
จินฺตา อุปปริกฺขา ฐีรี เมธา ปริณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชณฺณํ
ปโตโท ปณฺณา ปณฺณินฺทริยํ ปณฺณาพลํ ปณฺณาสตุฏฺฐิ ปณฺณาปาสาโท
ปณฺณาอาโลโก ปณฺณาโอภาโส ปณฺณาปชฺโชโต ปณฺณารตนํ อโมโห
ฃมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ. อิทํ วุจฺจติ สมฺปชณฺณํ.

อิมินา สมฺปชณฺเณน สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล สมฺปชาโน.

[๘๑] กตโม จ ปุคฺคโล สีสสมฺปนฺโน. ตตฺถ กตมา สีสสมฺปทา.

กายิกโก อวฺตติกฺกโม วาจสิโก อวฺตติกฺกโม กายิกวาจสิโก อวฺตติกฺกโม.
อโย วุจฺจติ สีสสมฺปทา. สพฺโพปิ สีสสํวโร สีสสมฺปทา.

อิมาย สีสสมฺปทาย สมฺนฺนาคโต ปุคฺคโล สีสสมฺปนฺโน.

[๘๒] กตโม จ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน. ตตฺถ กตมา
ทิฏฺฐิสมฺปทา.

"อตฺถิ ทินฺนํ, อตฺถิ ยิฏฺฐํ, อตฺถิ หุตํ, อตฺถิ สุกฺกฏทุกฺกฏานํ
กมฺมานํ ผลวิปาโก,"^๑ อตฺถิ อโย โลโก, อตฺถิ ปโร โลโก, อตฺถิ
มาตา, อตฺถิ ปิตา, อตฺถิ สตุตา โอบปาติกา, อตฺถิ โลเก
สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฺฏิปนฺนา, เย อิมญฺจ โลกํ
ปรณฺจ โลกํ สยํ อภิณฺวา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตติ. ยา เอวรูปา
ปณฺณา ปชานนา ๗เป๗ อโมโห ฃมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ. อโย วุจฺจติ
ทิฏฺฐิสมฺปทา. สพฺพาปิ สมฺมาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิสมฺปทา.

^๑ ฉ., เท., อ. ผล วิปาโก.

อิมาย ทิฏฐิสมปทาย สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ทิฏฐิสมปนฺโน.

[๘๓] กตเม เทว ปุคฺคลา ทูลลภา โลกสฺมี.

โย จ ปุพฺพการี โย จ กตญฺญ กตเวที. อิเม เทว ปุคฺคลา
ทูลลภา โลกสฺมี.

[๘๔] กตเม เทว ปุคฺคลา ทุตฺตปฺปยา.

โย จ ลหุํ ลหุํ นิกฺขิปปติ, โย จ ลหุํ ลหุํ วิสฺสชฺเชติ.
อิเม เทว ปุคฺคลา ทุตฺตปฺปยา.

[๘๕] กตเม เทว ปุคฺคลา สุตฺตปฺปยา.

โย จ ลหุํ ลหุํ น นิกฺขิปปติ โย จ ลหุํ ลหุํ น
วิสฺสชฺเชติ อิเม เทว ปุคฺคลา สุตฺตปฺปยา.

[๘๖] กตเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วทฺฒนฺติ.

โย จ น กุกฺกัจจายิตพฺพํ กุกฺกัจจายติ โย จ กุกฺกัจจายิตพฺพํ
น กุกฺกัจจายติ อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วทฺฒนฺติ.

[๘๗] กตเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วทฺฒนฺติ.

โย จ น กุกฺกัจจายิตพฺพํ น กุกฺกัจจายติ, โย จ กุกฺกัจจายิตพฺพํ
กุกฺกัจจายติ. อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วทฺฒนฺติ.

[๘๘] กตโม จ ปุคฺคโล หีนานิมฺตฺโต.

อิธกฺจโจ ปุคฺคโล ทฺสฺสีโล โหติ ปาปทมฺโม โส อญฺญํ
ทฺสฺสีลํ ปาปทมฺมํ เสวติ ภาชติ ปยิริปาสติ. อโย วุจฺจติ ปุคฺคโล
หีนานิมฺตฺโต.

[๘๙] กตโม จ ปุคฺคโล ปณฺีตาริมุตฺโต.

อิเฑกจฺโจ ปุคฺคโล สีลวา โหติ กลฺยาณธมฺโม, โส อญฺญํ สีลวณฺฺตํ
กลฺยาณธมฺมํ เสวติ ภาวติ ปยิริปาสติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ปณฺีตาริมุตฺโต.

[๙๐] กตโม จ ปุคฺคโล ติตฺโต.

ปจฺเจกสมฺพุทฺธา เย จ ตถาคตสฺส สาวกา อรหณฺโต ติตฺตา.
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ติตฺโต จ ตปฺเปตา จ.

ทุกฺนิทฺเทโส นิฏฺฐิตฺโต.

๓. ติกปุคฺคลปณฺณตฺติ

[๙๑] กตโม จ ปุคฺคโล นิราโส.

อิเฑกจฺโจ ปุคฺคโล ทุสฺสีโล โหติ ปาปธมฺโม อสฺสจฺจิ สจฺจสฺสร-
สมฺมาจาริ ปฏฺิจฺจนฺนกมฺมณฺโต อสฺสมโณ สมณปฏฺิณฺโณ อพฺรหฺมจารี
พฺรหฺมจารีปฏฺิณฺโณ อนฺโตปฺปติ^๑ อวสฺสุโต กสมฺพุทฺธาโต,^๒ โส สฺสณฺาติ
"อิตฺถนฺนาโม กิร ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺติ^๓
ปณฺณาวิมุตฺติ^๓ ทิฏฺฐเจว ธมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺจิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหริตฺติ. ตสฺส น เอวํ โหติ "กฺุทาสฺสุ" นามาทฺตปิ อาสวานํ ขยา
อนาสวํ เจโตวิมุตฺติ^๓ ปณฺณาวิมุตฺติ^๓ ทิฏฺฐเจว ธมฺเม สยํ อภินฺญา
สจฺจิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสามีติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล นิราโส.

[๙๒] กตโม จ ปุคฺคโล อาสฺโส.

อิเฑกจฺโจ ปุคฺคโล สีลวา โหติ กลฺยาณธมฺโม, โส สฺสณฺาติ
"อิตฺถนฺนาโม กิร ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺติ^๓

^๑ อ. อนฺโตปฺปติ.

^๒ ฉ., เท. กสมฺพุทฺธาโต, เอวฺมฺปรีปิ.

^๓ ส. กุทาสฺสุ, เอวฺมฺปรีปิ.

ปณณวิมุตตี ทิฏฐเจว ฐมเม สยํ อภินญา สจฺจนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
 วิหริตฺติ, ตสฺส เอวํ โหติ "กฺทาสุสุ นามามหฺมปิ อาสวานํ ขยา
 อนาสวํ เจโตวิมุตตี ปณณวิมุตตี ทิฏฐเจว ฐมเม สยํ อภินญา
 สจฺจนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสามีติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อาสโส.

[๙๓] กตโม จ ปุคฺคโล วิคตาโส.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตตี
 ปณณวิมุตตี ทิฏฐเจว ฐมเม สยํ อภินญา สจฺจนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ. โส สฺสณาคิ "อิตฺถนฺนโม กิร ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ
 เจโตวิมุตตี ปณณวิมุตตี ทิฏฐเจว ฐมเม สยํ อภินญา สจฺจนิกตฺวา
 อุปสมฺปชฺช วิหริตฺติ, ตสฺส น เอวํ โหติ "กฺทาสุสุ นามามหฺมปิ
 อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตตี ปณณวิมุตตี ทิฏฐเจว ฐมเม สยํ
 อภินญา สจฺจนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสามีติ. ตํ กิสุส เหตุ. ยา
 หิสุส ปุพฺเพ อวิมุตตสฺส วิมุตตาสา, सा ปฏิปสฺสทฺธา. อयํ วุจฺจติ
 ปุคฺคโล วิคตาโส.

[๙๔] ตตฺถ กตเม ตโย คิลานฺูปมา ปุคฺคลา.

ตโย คิลานา: อิธกจฺโจ คิลานो ลภนฺโต वा สप्पายานิ
 โภชนานิ อลภนฺโต वा สप्पายานิ โภชนานิ, ลภนฺโต वा
 สप्पายานิ ภสฺซชฺชานิ อลภนฺโต वा สप्पายานิ ภสฺซชฺชานิ, ลภนฺโต
 वा ปฏฺฐูป^๑ อุปฏฺฐจากํ อลภนฺโต वा ปฏฺฐูป อุปฏฺฐจากํ, เนา วุจฺจติ
 ตมฺหา อาพาธา. (๑)

อิธ ปเนกจฺโจ คิลานो ลภนฺโต वा สप्पายานิ โภชนานิ
 อลภนฺโต वा สप्पายานิ โภชนานิ, ลภนฺโต वा สप्पายานิ ภสฺซชฺชานิ

^๑ ฉ., เท. ปติรูป, เอวมฺปฺริ.

อลภนฺโต วา สปปายานิ เกสชฺชานิ, ลภนฺโต วา ปฏฺฐูปํ อุပ္ภูจํ
อลภนฺโต วา ปฏฺฐูปํ อุပ္ภูจํ วุฏฺฐาติ ตมฺหา อาพาธา. (๒)

อิธ ปนฺนํจฺโจ คิลานํ ลภนฺโต สปปายานิ โภชนานิ โน
อลภนฺโต, ลภนฺโต สปปายานิ เกสชฺชานิ โน อลภนฺโต, ลภนฺโต
ปฏฺฐูปํ อุပ္ภูจํ โน อลภนฺโต วุฏฺฐาติ ตมฺหา อาพาธา. (๓)

ตตฺร ยวายํ คิลานํ ลภนฺโต สปปายานิ โภชนานิ โน
อลภนฺโต, ลภนฺโต สปปายานิ เกสชฺชานิ โน อลภนฺโต, ลภนฺโต
ปฏฺฐูปํ อุပ္ภูจํ โน อลภนฺโต วุฏฺฐาติ ตมฺหา อาพาธา, อิมํ
คิลานํ ปฏฺฐิจ ภาควตา^๑ คิลานภตฺตํ อนุญญาตํ คิลานเกสชฺชํ
อนุญญาตํ, คิลานูปฺภูจโก อนุญญาโต, อิมญฺจ ปน คิลานํ ปฏฺฐิจ
อญฺเฌปี คิลานา อุပ္ภูจาทพฺพา.

เอวเมว^๒ ตโย คิลานูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.
กตเม ตโย.

อิธฺจฺโจ ปุคฺคโล ลภนฺโต วา ตถาคตํ ทสฺสนาย, อลภนฺโต
วา ตถาคตํ ทสฺสนาย, ลภนฺโต วา ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ
สวนาย^๓ อลภนฺโต วา ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ สวนาย, เนว
โอฏกมฺติ นียามํ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ สมฺมตฺตํ. (๑)

อิธ ปนฺนํจฺโจ ปุคฺคโล ลภนฺโต วา ตถาคตํ ทสฺสนาย,
อลภนฺโต วา ตถาคตํ ทสฺสนาย, ลภนฺโต วา ตถาคตปฺปเวทิตํ
ฐมฺมวินยํ สวนาย, อลภนฺโต วา ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ สวนาย,
โอฏกมฺติ นียามํ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ สมฺมตฺตํ. (๒)

^๑ ส. อยํ ปาโง นตฺติ.

^๒ ฉ., เท. เอวเมว, เอวมุปรีปิ.

^๓ ฉ., เท. สวณาย, เอวมุปรีปิ.

อิธ ปณฺณกฺโข ปุคฺคฺโล ลภนฺโต ตถาคตํ ทสฺสนาย โน
อลภนฺโต, ลภนฺโต ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ สวณาย โน อลภนฺโต,
โอฏกมฺมตฺติ นียามิ กุสฺเสสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ สมฺมตฺตํ. (๓)

ตตฺร ยวายํ ปุคฺคฺโล ลภนฺโต ตถาคตํ ทสฺสนาย โน
อลภนฺโต, ลภนฺโต ตถาคตปฺปเวทิตํ ฐมฺมวินยํ สวณาย โน อลภนฺโต,
โอฏกมฺมตฺติ นียามิ กุสฺเสสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ สมฺมตฺตํ. อิมํ ปุคฺคฺลํ ปฏฺิจฺจ
ภควตา ฐมฺมเทสฺสนา อนฺนญฺจาทา, อิมญฺจ ปน^๑ ปุคฺคฺลํ ปฏฺิจฺจ
อนฺนเยสฺสมฺปิ ฐมฺโม เทเสตฺตพฺโพ. อิมเ ตโย คิลานฺนปฺมา ปุคฺคฺลา
สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

[๔๕] กตโม จ ปุคฺคฺโล กายสฺกขี.

อิธกฺโข ปุคฺคฺโล อฏฺฐ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสิตฺวา^๒ วิหฺรติ,
ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา เอกจฺเจ อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อยํ
วุจฺจติ ปุคฺคฺโล กายสฺกขี.

[๔๖] กตโม จ ปุคฺคฺโล ทิฏฺฐิปปตฺโต.

อิธกฺโข ปุคฺคฺโล "อิทํ ทฺวักขนฺติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อยํ
ทฺวักขสมฺภโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อยํ ทฺวักขนิโรธติ ยถาภฺตํ
ปชานาติ, "อยํ ทฺวักขนิโรธคามินี ปฏฺิจฺจาทติ ยถาภฺตํ ปชานาติ,
ตถาคตปฺปเวทิตา จสฺส ฐมฺมา ปณฺณาย วอทิฏฺฐา โหนฺติ วอจฺริตา,
ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา เอกจฺเจ อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อยํ
วุจฺจติ ปุคฺคฺโล ทิฏฺฐิปปตฺโต.

[๔๗] กตโม จ ปุคฺคฺโล สทฺธาวิมฺตฺโต.

อิธกฺโข ปุคฺคฺโล "อิทํ ทฺวักขนฺติ ยถาภฺตํ ปชานาติ ฯเปฯ

^๑ ฉ., เท. อยํ ปาโจ นตฺถิ.

^๒ ส. ผุสฺสิตฺวา, เอวฺมฺปรีปิ.

ตถาคตปฺปเวทิตา จสฺส ธมฺมา ปณฺณาย โวทิสฺสวาทา โหนฺติ โวจริตา,
 ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา เอกจฺเจ อาสวา ปริกฺขิณา โหนฺติ, โน จ โข
 ยถาทิสฺสวาทปฺปตฺตสฺส. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สหฺชาวิมฺตโต.

[๙๘] กตโม จ ปุคฺคโล กุณฺณภาณิ.

อิเธกจฺจ ปุคฺคโล มุสฺสาวาทิ โหติ สหฺคคโต วา ปริสคคโต
 วา ฌาติมฺหคคโต วา ปุคฺคมฺหคคโต วา ราชกฺุลมฺหคคโต วา
 อภินิโต สกฺขิปุญฺโจ "เอหิ โภ" ปุริส ยํ ชานาสิ, ตํ วเทหิติ, โส
 อชานํ วา อาห^๑ "ชานามิติ, ชานํ วา อาห "น ชานามิติ, อปฺสฺสํ
 วา อาห "ปฺสฺสามิติ, ปฺสฺสํ วา อาห "น ปฺสฺสามิติ. อิติ อตฺตเหตุ
 วา ปฺรเหตุ วา อามิสฺสกิจฺจเหตุ วา สมฺปชานมฺุสา ภาสิตา โหติ.
 อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล กุณฺณภาณิ.

[๙๙] กตโม จ ปุคฺคโล ปุพฺพภาณิ.

อิเธกจฺจ ปุคฺคโล มุสฺสาวาทิ ปหาเย มุสฺสาวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ
 สหฺคคโต วา ปริสคคโต วา ฌาติมฺหคคโต วา ปุคฺคมฺหคคโต วา
 ราชกฺุลมฺหคคโต วา อภินิโต สกฺขิปุญฺโจ "เอหิ โภ ปุริส ยํ
 ชานาสิ, ตํ วเทหิติ, โส อชานํ วา อาห "น ชานามิติ, ชานํ วา
 อาห "ชานามิติ, อปฺสฺสํ วา อาห "น ปฺสฺสามิติ, ปฺสฺสํ วา อาห
 "ปฺสฺสามิติ. อิติ อตฺตเหตุ วา ปฺรเหตุ วา อามิสฺสกิจฺจเหตุ วา น
 สมฺปชานมฺุสา ภาสิตา โหติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ปุพฺพภาณิ.

[๑๐๐] กตโม จ ปุคฺคโล มธฺภาณิ.

อิเธกจฺจ ปุคฺคโล ยา สา วาจา เนพา^๒ กณฺณนฺสุชา เปมฺนียา^๓
 หทยงฺคมา โปริ พหุชนกนฺดา พหุชนมนฺนาปา, ตถารูปี วาจํ ภาสิตา

^๑ จ., เท. เอหฺมโ, เอวฺมฺปริปิ.

^๒ ส., อ. อหฺ, เอวฺมฺปริปิ.

^๓ จ., เท. เนลา.

^๔ จ., เท., อ. เปมฺนียา, เอวฺมฺปริปิ.

โหติ. อโย วุจฺจติ ปุคฺคโล มรฺฐภาณิ.

[๑๐๑] กตโม จ ปุคฺคโล อรฺกฺขปมจิตฺโต.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล โกรโณ โหติ อฺปายาสพฺหฺโล, อฺปมฺปิ วุตฺโต สฺมาน อภิสซฺชติ กุปฺปติ พฺยาปซฺชติ ปตฺติฏฺฐียติ,^๑ โกปณฺจ โทสณฺจ อฺปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ. เสยฺยถาปิ นาม ทฺมฺมจฺจารุโก กณฺเฏน วา กจฺลายนฺ วา ฆณฺณิโต ภียโยโส มตฺตายนฺ อาสวํ เทติ.

เอวเมว อิเธกฺโข ปุคฺคโล โกรโณ โหติ อฺปายาสพฺหฺโล, อฺปมฺปิ วุตฺโต สฺมาน อภิสซฺชติ กุปฺปติ พฺยาปซฺชติ ปตฺติฏฺฐียติ, โกปณฺจ โทสณฺจ อฺปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ. อโย วุจฺจติ ปุคฺคโล อรฺกฺขปมจิตฺโต.

[๑๐๒] กตโม จ ปุคฺคโล วิชฺชปมจิตฺโต.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล "อิทํ ทฺกฺขณฺติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย ทฺกฺขสมฺภโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย ทฺกฺขณิโรธติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย ทฺกฺขณิโรธคามินิ ปฏฺฐิพาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ. เสยฺยถาปิ นาม จกฺขมา ปฺริโส รตฺตตฺตทฺตการติมิสํ^๒ วิชฺชนฺตริกาย รฺูปานิ ปสฺเสยฺย, เอวเมว อิเธกฺโข ปุคฺคโล "อิทํ ทฺกฺขณฺติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย ทฺกฺขสมฺภโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย ทฺกฺขณิโรธติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย ทฺกฺขณิโรธคามินิ ปฏฺฐิพาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ. อโย วุจฺจติ ปุคฺคโล วิชฺชปมจิตฺโต.

[๑๐๓] กตโม จ ปุคฺคโล วิชฺชปมจิตฺโต.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺุตฺตี ปณฺณาวิมฺุตฺตี ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภินฺณวา สจฺจณิกตฺวา อฺปสมฺปซฺช

^๑ ฉ., เท. ปตฺติฏฺฐียติ, เอวมฺปรี.ปิ.

^๒ ส. ตมิสํ.

วิหฺรติ. เสยฺยถาปี นาม วชิรฺสฺส นตฺถิ กิณฺณจิ อเมทฺธํ นาม มณี^๑
 วา ปาสาโน^๒ วา.

เอวเมว อิธกจฺใจ ปุคฺคโล อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺุตฺตี
 ปณฺณาวิมฺุตฺตี ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภินฺณวา สจฺจิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
 วิหฺรติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล วชิรฺปมฺจิตโต.

[๑๐๔] กตโม จ ปุคฺคโล อนโร.

อิธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ตถารูปํ จกฺขุ น โหติ, ยถารูปเณ
 จกฺขุณา อนนฺติคํ วา โภคํ อธิคฺจฺเจยฺย, อธิคํ วา โภคํ ผาตี
 กรเยย. ตถารูปมฺปิสฺส^๓ จกฺขุ น โหติ, ยถารูปเณ จกฺขุณา
 กุสลาकुสเล ฐมฺเม ชาเนยฺย, สาวชฺชานวชฺเช ฐมฺเม ชาเนยฺย,
 หีนปฺปณฺีเต ฐมฺเม ชาเนยฺย, กณฺ्हสฺสุกฺสปฺปฏิภาเค ฐมฺเม ชาเนยฺย.
 อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อนโร.

[๑๐๕] กตโม จ ปุคฺคโล เอกจกฺขุ.

อิธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ตถารูปํ จกฺขุ โหติ, ยถารูปเณ จกฺขุณา
 อนนฺติคํ วา โภคํ อธิคฺจฺเจยฺย, อธิคํ วา โภคํ ผาตี กรเยย.
 ตถารูปมฺปิสฺส จกฺขุ น โหติ, ยถารูปเณ จกฺขุณา กุสลาकुสเล ฐมฺเม
 ชาเนยฺย, สาวชฺชานวชฺเช ฐมฺเม ชาเนยฺย, หีนปฺปณฺีเต ฐมฺเม ชาเนยฺย,
 กณฺ्हสฺสุกฺสปฺปฏิภาเค ฐมฺเม ชาเนยฺย. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล เอกจกฺขุ.

[๑๐๖] กตโม จ ปุคฺคโล ทฺวิจกฺขุ.

อิธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ตถารูปํ จกฺขุ โหติ, ยถารูปเณ จกฺขุณา
 อนนฺติคํ วา โภคํ อธิคฺจฺเจยฺย, อธิคํ วา โภคํ ผาตี กรเยย.
 ตถารูปมฺปิสฺส จกฺขุ โหติ, ยถารูปเณ จกฺขุณา กุสลาकुสเล ฐมฺเม

^๑ ส. มณี.

^๒ ส. ปาสาโน.

^๓ ส. ปนฺสฺส.

ชานะย, สวาทฺชานวชเช ฐมฺเม ชานะย, หีนปฺปณฺเฑ ฐมฺเม ชานะย,
กณฺหสฺสูกฺกสฺสปฏิภาเค ฐมฺเม ชานะย. อัย วุจฺจติ ปุคฺคโล ทฺวิจฺจชฺ.

[๑๐๗] กตโม จ ปุคฺคโล อวฺกชฺชปณฺโณ.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล อารามํ คนฺตวาทิ^๑ โหติ อภิกฺขณํ ภิกฺขุณํ
สนฺติเก ฐมฺมสฺสวณาย. ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกฺลยาณํ
มชฺฌกฺลยาณํ ปริโยสานกฺลยาณํ สาทถํ สพฺพญฺชนํ, เกวลปฺริปฺญณํ
ปฺริสฺสทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสนฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา
กถาย เนว อาที มนสิกโรติ, น มชฺฌํ มนสิกโรติ, น ปริโยสานํ
มนสิกโรติ, วุจฺจติโตปิ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย เนว อาที
มนสิกโรติ, น มชฺฌํ มนสิกโรติ, น ปริโยสานํ มนสิกโรติ,
เสยฺยถาปิ นาม กุมฺภो นิกฺกชฺช^๒ ตตถ อุกํ อาสิตฺถํ วิวตฺตติ^๓ โน
สณฺจติ. เอวเมว อิเธกฺโข ปุคฺคโล อารามํ คนฺตวาทิ โหติ อภิกฺขณํ
ภิกฺขุณํ สนฺติเก ฐมฺมสฺสวณาย, ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกฺลยาณํ
มชฺฌกฺลยาณํ ปริโยสานกฺลยาณํ สาทถํ สพฺพญฺชนํ เกวลปฺริปฺญณํ
ปฺริสฺสทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสนฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา
กถาย เนว อาที มนสิกโรติ, น มชฺฌํ มนสิกโรติ, น ปริโยสานํ
มนสิกโรติ, วุจฺจติโตปิ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย เนว อาที
มนสิกโรติ, น มชฺฌํ มนสิกโรติ, น ปริโยสานํ มนสิกโรติ. อัย
วุจฺจติ ปุคฺคโล อวฺกชฺชปณฺโณ.

[๑๐๘] กตโม จ ปุคฺคโล อฺจุจฺจนฺตปณฺโณ.^๔

อิเธกฺโข ปุคฺคโล อารามํ คนฺตวาทิ โหติ อภิกฺขณํ ภิกฺขุณํ
สนฺติเก ฐมฺมสฺสวณาย,^๕ ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกฺลยาณํ

^๑ ฉ., เท. คนฺตา. เอวฺมฺปฺริย. ส. คโต.

^๔ ฉ., เท. อฺจุจฺจนฺตปณฺโณ.

^๒ ฉ., เท. นิกฺกชฺช.

^๕ ฉ., เท. ฐมฺมสฺสวณาย

^๓ ฉ., เท. วิวตฺตติ.

มชฺฌกถุยาณํ ปริโยสานกถุยาณํ สาตถํ สพฺพญชฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ
 ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสณฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา
 กถาย อาทิมฺปิ มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปริโยสานมฺปิ
 มนสิกโรติ. วุฏฺฐิตอ จ ไซ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย เนว อาทึ
 มนสิกโรติ, น มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, น ปริโยสานมฺปิ มนสิกโรติ.
 เสยฺยถาปี นาม ปุริสสฺส อจฺจุจฺเเค^๑ นานาขชฺชกานิ อากิณฺณานิ ตีลา
 ตณฺหุลา โมทกา พทฺธา. โส ตมฺหา อาสนา วุฏฺฐหนฺโต สติสมฺโมสา
 ปกิเรยฺย. เอวเมว อิธกจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ คนฺตฺวา โหติ
 อภิภฺขณํ ภิกฺขุณฺ สนฺติเก ฐมฺมสฺสวานาย, ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสณฺติ
 อาทิกถุยาณํ มชฺฌกถุยาณํ ปริโยสานกถุยาณํ สาตถํ สพฺพญชฺชนํ
 เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสณฺติ. โส ตสฺมี อาสเน
 นิสินฺโน ตสฺสา กถาย อาทิมฺปิ มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ,
 ปริโยสานมฺปิ มนสิกโรติ, วุฏฺฐิตอ จ^๒ ไซ^๒ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา
 กถาย เนว อาทิมฺปิ มนสิกโรติ, น มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, น
 ปริโยสานมฺปิ มนสิกโรติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อจฺจุจฺคปณฺณเ.

[๑๐๙] กตโม จ ปุคฺคโล ปุถุปณฺณเ.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล อารามํ คนฺตฺวา โหติ อภิภฺขณํ ภิกฺขุณฺ
 สนฺติเก ฐมฺมสฺสวานาย, ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสณฺติ อาทิกถุยาณํ
 มชฺฌกถุยาณํ ปริโยสานกถุยาณํ สาตถํ สพฺพญชฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ
 ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสณฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา
 กถาย อาทิมฺปิ มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปริโยสานมฺปิ
 มนสิกโรติ, วุฏฺฐิตอ ตมฺหา อาสนา ตสฺสา กถาย อาทิมฺปิ
 มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปริโยสานมฺปิ มนสิกโรติ.

^๑ จ., เท. อจฺจุจฺเเค.

^๒ ส. ปททฺวํ นตฺถิ.

เสยฺยถาปิ นาม กุมฺโม อุกุกฺโข ตตฺถ^๑ อุทกํ อาสิตฺตํ
สณฺหาติ โน วิวตฺตติ.

เอวเมว อิธกฺโข ปุคฺคโล อารามํ คนฺตฺวา โหติ อภิกฺขณํ
ภิกฺขุํ สนฺติเก ฐมฺมสฺสวนาย, ตสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมํ เทเสนฺติ อาทิกฺลยาณํ
มชฺฌกฺลยาณํ ปริโยสานกฺลยาณํ สาตถํ สพฺพณฺชนํ เกวลปริปฺปณฺณํ
ปริสฺสทฺธํ พุรหฺมจิริยํ ปกาเสนฺติ. โส ตสฺมี อาสเน นิสินฺโน ตสฺสา
กถาย อาทิมฺปิ มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปริโยसानมฺปิ
มนสิกโรติ, วุฏฺฐิโตปิ ตมฺหา อาสเน ตสฺสา กถาย อาทิมฺปิ
มนสิกโรติ, มชฺฌมฺปิ มนสิกโรติ, ปริโยसानมฺปิ มนสิกโรติ. อยํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล ปุณฺณปณฺณ.

[๑๑๐] กตโม จ ปุคฺคโล กาเมสฺสุ จ ภเวสฺสุ จ อวีตฺราโค.

โสตาปนฺนสกทาคามิโน. อิมํ วุจฺจหนฺติ ปุคฺคลา กาเมสฺสุ จ
ภเวสฺสุ จ อวีตฺราคา.

[๑๑๑] กตโม จ ปุคฺคโล กาเมสฺสุ วีตฺราโค ภเวสฺสุ อวีตฺราโค.

อนาคามี. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล กาเมสฺสุ วีตฺราโค ภเวสฺสุ อวีตฺราโค.

[๑๑๒] กตโม จ ปุคฺคโล กาเมสฺสุ จ ภเวสฺสุ จ วีตฺราโค.

อรรหา. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล กาเมสฺสุ จ ภเวสฺสุ จ วีตฺราโค.

[๑๑๓] กตโม จ ปุคฺคโล ปาสาณเลขฺรูปโม.

อิธกฺโข ปุคฺคโล อภินฺทํ กุชฺฌติ, โส จ ขวสฺส โกโร จิรํ
ทีฆมรตฺตํ อนฺุเสติ. เสยฺยถาปิ นาม ปาสาณ เลขา น ขิปปํ ลุชฺชติ
วาเตน วา อุทเกน วา, จิรภูจิติกา โหติ.

^๑ ฉ., เท. ตตฺร.

เอวเมว อิธกัจโจ ปุคฺคโล อภินุหํ กุชฺฌติ, โส จ ขวสฺส
โกโธ จิรํ ทิฆรตฺตํ อนฺุเสติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ปาสาณเลชูปโม.

[๑๑๔] กตโม จ ปุคฺคโล ปจฺวีเลชูปโม.

อิธกัจโจ ปุคฺคโล อภินุหํ กุชฺฌติ, โส จ ขวสฺส โกโธ น
จิรํ ทิฆรตฺตํ อนฺุเสติ. เสยฺยถาปิ นาม ปจฺวียา^๑ เลขา ขิปปํ ลุชฺชติ
วาเตน วา อุทเกน วา, น จิรฎฺฐิติกา โหติ.

เอวเมว อิธกัจโจ ปุคฺคโล อภินุหํ กุชฺฌติ, โส จ ขวสฺส
โกโธ น จิรํ ทิฆรตฺตํ อนฺุเสติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ปจฺวีเลชูปโม.

[๑๑๕] กตโม จ ปุคฺคโล อุทกเลชูปโม.

อิธกัจโจ ปุคฺคโล อคาพฺเหนปิ วุจฺจมาโน ผรุสฺเณปิ วุจฺจมาโน
อมฺนาเปนปิ วุจฺจมาโน สํสฺนฺหติ เจว^๒ สนฺุธิยติ เจว^๓ สมฺโมทติ เจว.^๔
เสยฺยถาปิ นาม อุทเก เลขา ขิปปํ ลุชฺชติ, น จิรฎฺฐิติกา โหติ.

เอวเมว อิธกัจโจ ปุคฺคโล อคาพฺเหนปิ วุจฺจมาโน ผรุสฺเณปิ
วุจฺจมาโน อมฺนาเปนปิ วุจฺจมาโน สํสฺนฺหติ เจว สนฺุธิยติ เจว
สมฺโมทติ เจว. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อุทกเลชูปโม.

[๑๑๖] ตตฺถ กตเม ตโย โปตฺถกุปฺมา ปุคฺคลา.

ตโย โปตฺถกา:

นโวปิ โปตฺถโก ทฺพพณฺโณ เจว โหติ ทฺกฺขสมฺผลฺโส จ
อปปคฺโข จ.

มชฺฌิมปิ โปตฺถโก ทฺพพณฺโณ เจว โหติ ทฺกฺขสมฺผลฺโส จ
อปปคฺโข จ.

^๑ ฉ., เท. ปถวียา.

^๒ ฉ., เท. สํสฺนฺหติเมว.

^๓ ฉ., เท. สนฺุธิยติเมว.

^๔ ฉ., เท. สมฺโมทติเมว. เอวฺมปฺริย.

ชิตฺตมฺปิ ปโตถโก ทุพฺพนฺโณ เจว โหติ ทุขสมฺผลสฺส จ
อปปคฺโข จ. ชิตฺตมฺปิ ปโตถกํ อุกฺขลฺปริมฺชฺชนํ วา กโรนฺติ,
สงฺการกฺขณฺว วา นํ จตฺตฺเทนฺติ.

เอวเมว ตโยเม ปโตถกฺกฺมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา ภิกฺขุสฺส
กตเม ตโย.

นโว เจปิ ภิกฺขุ โหติ ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม, อิทมฺสฺส
ทุพฺพนฺตตาย.

เสยฺยถาปิ สโต ปโตถโก ทุพฺพนฺโณ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เย
โข ปนฺตฺส เสวณฺติ ภาชนฺติ ปยฺรฺปาสนฺติ ทิฏฺฐาณฺตฺติ อาปฺชชนฺติ,
เตสนฺตํ โหติ ทิฆมฺมตฺตํ อหิตาย ทุขาย, อิทมฺสฺส ทุขสมฺผลสฺสตาย.

เสยฺยถาปิ สโต ปโตถโก ทุขสมฺผลสฺส, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เยสํ โข
ปนฺตฺส^๑ ปฏฺิคฺคณฺหาติ จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปจฺจยภาสชฺชปริกฺขารํ,
เตสนฺตํ น มหปฺพลํ โหติ น มหานิสฺสํ, อิทมฺสฺส อปปคฺขตาย.
เสยฺยถาปิ สโต ปโตถโก อปปคฺโข, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.

มชฺฌิมโ เจปิ ภิกฺขุ โหติ ๔เปยฺย เถโร เจปิ ภิกฺขุ โหติ
ตุสฺสีโล ปาปธมฺโม, อิทมฺสฺส ทุพฺพนฺตตาย.

เสยฺยถาปิ สโต ปโตถโก ทุพฺพนฺโณ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เย
โข ปนฺตฺส เสวณฺติ ภาชนฺติ ปยฺรฺปาสนฺติ ทิฏฺฐาณฺตฺติ อาปฺชชนฺติ,
เตสนฺตํ โหติ ทิฆมฺมตฺตํ อหิตาย ทุขาย, อิทมฺสฺส ทุขสมฺผลสฺสตาย.

เสยฺยถาปิ สโต ปโตถโก ทุขสมฺผลสฺส, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เยสํ โข
ปนฺตฺส ปฏฺิคฺคณฺหาติ จีวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปจฺจยภาสชฺชปริกฺขารํ,

^๑ สฺยา. อยํ ปาโง นตฺถิ, เอวมฺปฺริปิ.

เตสนฺตํ น มหปฺพลํ โหติ น มหานิสฺสํ. อิทมฺสฺส อปฺปคฺขมตฺตาย.

เสยฺยถาปิ โส ปอตฺถโก อปฺปคฺโข, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.

เอวํวโป เจ เถโร ภิกฺขุ สงฺฆมชฺฌเม ภณฺติ, ตเมเน ภิกฺขุ
เอวมาหํสุ "กึ นุ โข ตฺยหํ พาลสฺส อพฺยตฺตสฺส ภณฺติเตน, ตวมฺปิ
นาม ภณฺติพฺพํ มณฺณสฺสิติ. โส กุปฺโต อนตฺตมโน ตถารูปี วาจํ
นิจฺจุณเรติ, ยถารูปาย วาจา ย สงฺโฆ ตํ อุกฺกชิปฺติ, สงฺการกฺกุณฺเณ นํ
โปตฺถกํ.

อิมเ ตโย ปอตฺถกูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา ภิกฺขุสุ.

[๑๑๗] ตตฺถ กตเม ตโย กาสิกวตฺถูปมา ปุคฺคลา.

ตีณิ กาสิกวตฺถานิ: นวมฺปิ กาสิกวตฺถํ วณฺณวณฺตณฺเจว โหติ
สุขสมฺปสฺสณฺจ มหคฺขมณฺจ, มชฺฌิมมฺปิ กาสิกวตฺถํ วณฺณวณฺตณฺเจว
โหติ สุขสมฺปสฺสณฺจ มหคฺขมณฺจ, ชินฺณมฺปิ กาสิกวตฺถํ วณฺณวณฺตณฺเจว
โหติ สุขสมฺปสฺสณฺจ มหคฺขมณฺจ. ชินฺณมฺปิ กาสิกวตฺถํ รตนปฺลิวเณ
วา กโรนฺติ, คณฺธกรณฺฑเก วา นํ นิกฺกชิปฺนฺติ.

เอวเมว ตโยเม กาสิกวตฺถูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
ภิกฺขุสุ.

กตเม ตโย.

นโว เจปิ ภิกฺขุ โหติ สีลวา กลฺยาณธมฺโม, อิทมฺสฺส สุวณฺณตฺตาย.

เสยฺยถาปิ ตํ กาสิกวตฺถํ วณฺณวณฺตํ ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เย
โฆ ปนสฺส เสวนฺติ ภาชนฺติ ปิยฺรฺปาสนฺติ ทิฏฺฐานฺตํ อปฺปชฺชนฺติ,
เตสนฺตํ โหติ ทิฆรตฺตํ หิตาย สุขาย, อิทมฺสฺส สุขสมฺปสฺสตฺตาย.
เสยฺยถาปิ ตํ กาสิกวตฺถํ สุขสมฺปสฺสํ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เยสํ โฆ
ปน โส ปฏิกฺคณฺหาติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยภาสชฺชปฺริกฺขารํ,
เตสนฺตํ มหปฺพลํ โหติ มหานิสฺสํ, อิทมฺสฺส มหคฺขมตฺตาย.

เสยยถาปิ ตํ กาสีกวตถํ มหคฺฆํ, ตถูปโม อयํ ปุคฺคโล.
มชฺฌิโม เจปิ ภิกฺขุ ๕เป๕ เกโร เจปิ ภิกฺขุ โหติ สีลวา
กลฺยาณธมฺโม, อิทมสฺส สุวณฺณตฺตาย.

เสยยถาปิ ตํ กาสีกวตถํ วัฒนฺวณฺตํ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เย
โฆ ปนสฺส เสวณฺติ ภาชนฺติ ปยิริปาสนฺติ ทิฏฺฐาณฺคตฺติ อาปชฺชนฺติ,
เตสนฺตํ โหติ ทิฆมฺมตฺตํ หิตาย สุขาย, อิทมสฺส สุขสมฺพลสฺสตฺตาย.

เสยยถาปิ ตํ กาสีกวตถํ สุขสมฺพลสฺสํ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เยสํ โฆ
ปน โส ปฏฺฐิคฺคณฺหาติ จีวรปิณฺณปาตเสนาสนคิลาณปจฺจุยภาสชฺชปริกฺขารํ,
เตสนฺตํ มหปฺพลํ โหติ มหานิสฺสํ, อิทมสฺส มหคฺฆตฺตาย.

เสยยถาปิ ตํ กาสีกวตถํ มหคฺฆํ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.
เอวรूप เจ เกโร ภิกฺขุ สงฺฆมมชฺฌเม ภณฺติ, ตเมเน ภิกฺขุ เอวมาหํสุ
อปฺปสทฺทา อายสฺสมนฺโต โหถ, เกโร ภิกฺขุ ฅมฺมณฺจ วินยณฺจ
ภณฺตฺติ. ตสฺส ตํ วจเน อาเรยฺย คจฺฉติ, คณฺธกรณฺฑเกว น
กาสีกวตถํ.

อิมे ทโย กาสีกวตฺถูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา ภิกฺขุสุ.

[๑๑๘] กตโม จ ปุคฺคโล สุปฺปเมยฺโย.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล อฺพุทฺธโต โหติ อุนฺนโฬ^๑ จปฺโล มฺขโร
วิกิณฺณวาโจ มุฏฺฐสฺสติ อสฺมปฺชาโน อสฺมาทิตโต วิพฺภานฺตจิตฺโต
ปากฺกนิทฺริโย. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สุปฺปเมยฺโย.

[๑๑๙] กตโม จ ปุคฺคโล ทุปฺปเมยฺโย.

^๑ สී., อี. อุนฺนโล, เอวมฺปรีป.

อิธกัจโจ ปุคฺคโล อนุทฺธโต โหติ อนุหนโฬ อจปโล อมุขโร
อวิกิณฺณวาโจ อปฺภุจิตฺตฺสสฺติ สมฺปชาโน สมาหิตो เอกกฺคจิตฺโต
สํวตฺตนิทฺริโย. อโย วุจฺจติ ปุคฺคโล ทฺวปฺปเมยฺโย.

[๑๒๐] กตโม จ ปุคฺคโล ทฺวปฺปเมยฺโย.

อิธกัจโจ ปุคฺคโล อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺุตฺติ
ปณฺณาวิมฺุตฺติ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภินฺณวา สจฺฉิกตฺวา อฺปฺสมฺปชฺช
วิหฺรติ. อโย วุจฺจติ ปุคฺคโล ทฺวปฺปเมยฺโย.

[๑๒๑] กตโม จ ปุคฺคโล น เสวิตพฺโพ น ภชิตพฺโพ น
ปยฺริปาสิตพฺโพ.

อิธกัจโจ ปุคฺคโล ทินโน โหติ สีเลน สมาธิना ปณฺณาย.
เอวฺรฺอุป ปุคฺคโล น เสวิตพฺโพ น ภชิตพฺโพ น ปยฺริปาสิตพฺโพ
อณฺณตฺร อนุทฺทยา อณฺณตฺร อนุกมฺปา.

[๑๒๒] กตโม จ ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ ภชิตพฺโพ ปยฺริปาสิตพฺโพ.

อิธกัจโจ ปุคฺคโล สทิสฺโส โหติ สีเลน สมาธินา ปณฺณาย.
เอวฺรฺอุป ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ ภชิตพฺโพ ปยฺริปาสิตพฺโพ. ตํ กิสุส
เหตุ. สีลสามณฺณคตฺตานํ สตํ สีลกถา จ โน ภวิสฺสติ, สา จ โน
ผาสฺสุ ภวิสฺสติ, สา จ โน ปวตฺตตินิ ภวิสฺสติ, สมาธิสามณฺณคตฺตานํ
สตํ สมาธิกถา จ โน ภวิสฺสติ, สา จ โน ผาสฺสุ ภวิสฺสติ, สา จ
โน ปวตฺตตินิ ภวิสฺสติ. ปณฺณาสามณฺณคตฺตานํ สตํ ปณฺณากถา จ โน
ภวิสฺสติ, สา จ โน ผาสฺสุ ภวิสฺสติ, สา จ โน ปวตฺตตินิ ภวิสฺสติ.
ตสฺมา เอวฺรฺอุป ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ ภชิตพฺโพ ปยฺริปาสิตพฺโพ.

[๑๒๓] กตโม จ ปุคฺคโล สกุกตฺวา ครุกตฺวา เสวิตพฺโพ
ภชิตพฺโพ ปยฺริปาสิตพฺโพ.

อิเษจโจ ปุคฺคโล อธิโก โหติ สีเลน สมานา ปณณาย.
เอวรูปโป ปุคฺคโล สกุกตฺวา ครุกตฺวา เสวิตพุโพ ภาชิตพุโพ
ปยิรฺปาสิตพุโพ. ตํ กิสฺส เหตุ.

"อปริปฺปํ วา สีลขณฺหํ ปริปฺปเรสฺสามิ, ปริปฺปํ วา สีลขณฺหํ
ตตฺถ ตตฺถ ปณณาย อนฺนุคฺคหิสฺสามิ, อปริปฺปํ วา สมานิขณฺหํ
ปริปฺปเรสฺสามิ, ปริปฺปํ วา สมานิขณฺหํ ตตฺถ ตตฺถ ปณณาย
อนฺนุคฺคหิสฺสามิ, อปริปฺปํ วา ปณณากฺขณฺหํ ปริปฺปเรสฺสามิ, ปริปฺปํ วา
ปณณากฺขณฺหํ ตตฺถ ตตฺถ ปณณาย อนฺนุคฺคหิสฺสามิ^๑.

ตสฺมา เอวรูปโป ปุคฺคโล สกุกตฺวา ครุกตฺวา เสวิตพุโพ ภาชิตพุโพ
ปยิรฺปาสิตพุโพ.

[๑๒๔] กตโม จ ปุคฺคโล ชิกฺขจฺฉิตพุโพ น เสวิตพุโพ น ภาชิตพุโพ
น ปยิรฺปาสิตพุโพ.

อิเษจโจ ปุคฺคโล หุสฺสีโล โหติ ปาปธฺมโม อสฺสิจิ สงฺกสฺสร-
สมาจาโร ปฏิจฺจนฺนกมฺมโนโต อสฺสมณเณ สมณปฏินฺนโย อพฺรหฺมจารี
พฺรหฺมจารีปฏินฺนโย อนฺโตปฺปติ อวสฺสุโต กสมฺพุทฺธาโต. เอวรูปโป ปุคฺคโล
ชิกฺขจฺฉิตพุโพ น เสวิตพุโพ น ภาชิตพุโพ น ปยิรฺปาสิตพุโพ. ตํ
กิสฺส เหตุ.

กิญฺจาปิ เอวรูปสฺส ปุคฺคลสฺส น ทิฏฺฐานฺนุคฺติ อปชฺชติ, อถ
โข นํ ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺรหฺมจฺฉนฺติ "ปาปมิตฺโต ปุริสปุคฺคโล
ปาปสหาโย ปาปสมฺปวฺงโกติ.

เสยฺยถาปิ นาม อหิ คฺคฺคโต กิญฺจาปิ น อํสติ, อถ โข นํ
มกฺขเทติ. เอวเมว กิญฺจาปิ เอวรูปสฺส ปุคฺคลสฺส น ทิฏฺฐานฺนุคฺติ อปชฺชติ.

^๑ ฉ. อนฺนุคฺคหิสฺสามิ.

อถ โข น ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺจติ "ปาปมิตฺโต ปุริสปุคฺคโล
ปาปสหาโย ปาปสมฺปจฺโกติ.

ตสฺมา เอวฺวโป ปุคฺคโล ชิคฺคจฺฉิตฺตํ น เสวิตํ น
ภชิตํ น ปยิริปาสิตํ.

[๑๒๕] กตโม จ ปุคฺคโล อชฺฌเปกฺขิตํ น เสวิตํ น
ภชิตํ น ปยิริปาสิตํ.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล โกธโน โหติ อุปายาสพฺหฺโล, อปฺปมฺปิ
วฺตุโต สฺमानอภิสทฺทติ กุปฺปติ พฺยาปทฺทติ ปตฺติจฺฉยติ, โกปณฺจ
โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ.

เสยฺยถาปี นาม ทฺวญฺจารโก^๑ กญฺเณ วา กจฺลาย วา ฆญฺญิตฺ^๒
ภิชฺชโยโส มตฺตตาย อาสว^๓ เทติ.^๓ เอวเมว อิเธกฺโข ปุคฺคโล โกธโน
โหติ อุปายาสพฺหฺโล, อปฺปมฺปิ วฺตุโต สฺमानอภิสทฺทติ กุปฺปติ
พฺยาปทฺทติ ปตฺติจฺฉยติ, โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ.

เสยฺยถาปี นาม ตินฺนทฺกาลาตํ กญฺเณ วา กจฺลาย วา ฆญฺญิตํ^๒
ภิชฺชโยโส มตฺตตาย จิจฺฉิณฺณยติ จิจฺฉิณฺณยติ. เอวเมว อิเธกฺโข ปุคฺคโล
โกธโน โหติ อุปายาสพฺหฺโล, อปฺปมฺปิ วฺตุโต สฺमानอภิสทฺทติ
กุปฺปติ พฺยาปทฺทติ ปตฺติจฺฉยติ, โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ
ปาตฺกโรติ.

เสยฺยถาปี นาม คฺคณฺโปกญฺเณ วา กจฺลาย วา ฆญฺญิตํ^๒
ภิชฺชโยโส มตฺตตาย ทฺตคฺคณฺโขอ โหติ. เอวเมว อิเธกฺโข ปุคฺคโล
โกธโน โหติ อุปายาสพฺหฺโล, อปฺปมฺปิ วฺตุโต สฺमानอภิสทฺทติ
กุปฺปติ พฺยาปทฺทติ ปตฺติจฺฉยติ, โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺกโรติ.

^๑ ส. ทฺวญฺจารกา.

^๒ ส. ฆญฺญิตา.

^{๓-๓} ส. อสฺสวโนติ.

เอวรูป ปุคฺคโล อชฺฌเปกฺขิตพฺโพ น เสวิตพฺโพ น ภชิตพฺโพ
น ปยิริปาสิตพฺโพ. ตํ กิสฺส เหตุ.

"อกโกเสยฺยปิ มํ ปริภาเสยฺยปิ มํ, อนตฺถมฺปิ เม" กเรยฺยาติ.

ตสฺมา เอวรูป ปุคฺคโล อชฺฌเปกฺขิตพฺโพ น เสวิตพฺโพ น
ภชิตพฺโพ น ปยิริปาสิตพฺโพ.

[๑๒๖] กตโม จ ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ ภชิตพฺโพ ปยิริปาสิตพฺโพ.

อิเธกฺวจฺจ ปุคฺคโล สีลฺวา โหติ กลฺยาณธมฺโม, เอวรูป ปุคฺคโล
เสวิตพฺโพ ภชิตพฺโพ ปยิริปาสิตพฺโพ. ตํ กิสฺส เหตุ.

กิญฺจาปิ เอวรูปสฺส ปุคฺคลสฺส น^๒ วิกฺขจฺจนาณฺตํ อาปชฺชติ, อถ
โข นํ กลฺยาณํ กิตฺติสํวาทํ อพฺพยุคฺคจฺจนฺติ "กลฺยาณมิตฺโต ปุริสปุคฺคโล
กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมุปฺปวฺโกติ.

ตสฺมา เอวรูป ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ ภชิตพฺโพ ปยิริปาสิตพฺโพ.

[๑๒๗] กตโม จ ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปริการี, สฺมาธิสฺมึ
มตฺตโสการี, ปญฺญา มตฺตโสการี.

โสตาปนฺนสกทาคามิโน. อิมํ วุจฺจนฺติ ปุคฺคลา สีเลสุ
ปริปริการีโน, สฺมาธิสฺมึ มตฺตโสการีโน, ปญฺญา มตฺตโสการีโน.

[๑๒๘] กตโม จ ปุคฺคโล สีเลสุ จ ปริปริการี, สฺมาธิสฺมึญจ
ปริปริการี, ปญฺญา มตฺตโสการี.

อนาคามี. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สีเลสุ จ ปริปริการี, สฺมาธิสฺมึญจ
ปริปริการี, ปญฺญา มตฺตโสการี.

^๑ ส. ม.

^๒ ส. ปน.

[๑๒๙] กตโม จ ปุคฺคโล สีเลสุ จ ปริปฺปการี, สมာธิสมฺมิจ
ปริปฺปการี, ปณฺณาย จ ปริปฺปการี.

อรรหา. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สีเลสุ จ ปริปฺปการี, สมာธิสมฺมิจ
ปริปฺปการี, ปณฺณาย จ ปริปฺปการี.

[๑๓๐] ตตฺถ กตเม ตโย สตุถาโร.

อิเธกฺโข สตุถา กามานํ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, น รูปานํ
ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, น เวทนานํ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ. อิธ
ปนฺเนกฺโข สตุถา กามานญฺจ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, รูปานญฺจ
ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, น เวทนานํ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ.

อิธ ปนฺเนกฺโข สตุถา กามานญฺจ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ,
รูปานญฺจ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, เวทนานญฺจ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ.

ตตฺถ ยวายํ สตุถา กามานํ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, น รูปานํ
ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, น เวทนานํ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ.
อรูปาวจรสมุปฺปตฺติยา ลาภี สตุถา เตน ทฏฺฐพฺโพ.

ตตฺถ ยวายํ สตุถา กามานญฺจ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, รูปานญฺจ
ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, น เวทนานํ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ.
อรูปาวจรสมุปฺปตฺติยา ลาภี สตุถา เตน ทฏฺฐพฺโพ.

ตตฺถ ยวายํ สตุถา กามานญฺจ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, รูปานญฺจ
ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ, เวทนานญฺจ ปริณฺฬํ ปณฺณายเปติ. สมฺมาสมฺพุทฺโธ
สตุถา เตน ทฏฺฐพฺโพ. อีเม ตโย สตุถาโร.

[๑๓๑] ตตฺถ กตเม อปเรปี ตโย สตุถาโร.

อิเธกฺโข สตุถา ทิฏฺฐเจ เจว ฐมฺเม อตฺตตานํ สจฺจโต เถตฺโต
ปณฺณายเปติ, อภิสมฺปฺราयญฺจ อตฺตตานํ สจฺจโต เถตฺโต ปณฺณายเปติ.

อิธ ปเนกจโจ สตุถา ทิฏฐเจ^๑ เจว^๑ ฐมเม อตุตตานํ สจฺจโต
 เถตโต ปณฺณาเปติ, โน จ โข อภิสมฺปรายํ อตุตตานํ สจฺจโต
 เถตโต ปณฺณาเปติ.

อิธ ปเนกจโจ สตุถา ทิฏฐเจ เจว ฐมเม อตุตตานํ สจฺจโต
 เถตโต น ปณฺณาเปติ, อภิสมฺปรายณฺจ อตุตตานํ สจฺจโต เถตโต น
 ปณฺณาเปติ.

ตตฺถ ยวายํ สตุถา ทิฏฐเจ เจว ฐมเม อตุตตานํ สจฺจโต
 เถตโต ปณฺณาเปติ, อภิสมฺปรายณฺจ อตุตตานํ สจฺจโต เถตโต
 ปณฺณาเปติ. สสฺสทวาทิ สตุถา เตน ทฏฺฐพฺโพ.

ตตฺถ ยวายํ สตุถา ทิฏฐเจ เจว ฐมเม อตุตตานํ สจฺจโต
 เถตโต ปณฺณาเปติ, โน จ โข อภิสมฺปรายํ อตุตตานํ สจฺจโต
 เถตโต ปณฺณาเปติ. อุกฺเขทวาทิ สตุถา เตน ทฏฺฐพฺโพ.

ตตฺถ ยวายํ สตุถา ทิฏฐเจ เจว ฐมเม อตุตตานํ สจฺจโต
 เถตโต น ปณฺณาเปติ, อภิสมฺปรายณฺจ อตุตตานํ สจฺจโต เถตโต น
 ปณฺณาเปติ. สมฺมาสมฺพุทฺโธ สตุถา เตน ทฏฺฐพฺโพ. อิมะ อปเรปี
 ตโย สตุถาโร.

ติกนิตฺเตโส นิฏฺฐิตโ.

^{๑-๑} ส., อ. ทิฏฐเจ.

๔. จตฺตกฺกปุคฺคลปณฺตติ

[๑๓๒] กตโม จ ปุคฺคโล อสฺสปุริโส.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล ปาณาดิปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, กาเมสฺมิจฺฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञายี โหติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อสฺสปุริโส.

[๑๓๓] กตโม จ ปุคฺคโล อสฺสปุริเสน อสฺสปุริสตรो.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล อตฺตนา จ ปาณาดิปาตี โหติ ปรณฺจ ปาณาดิปาเต สมากฺกเปติ, อตฺตนา จ อทินฺนาทายี โหติ ปรณฺจ อทินฺนาทาเน สมากฺกเปติ, อตฺตนา จ กาเมสฺมิจฺฉาจารี โหติ ปรณฺจ กาเมสฺมิจฺฉาจาเร สมากฺกเปติ, อตฺตนา จ มุสาวาที โหติ ปรณฺจ มุสาวาทเ สมากฺกเปติ, อตฺตนา จ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञายี โหติ ปรณฺจ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञาเน สมากฺกเปติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อสฺสปุริเสน อสฺสปุริสตรो.

[๑๓๔] กตโม จ ปุคฺคโล สฺสปุริโส.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล ปาณาดิปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ, กาเมสฺมิจฺฉาจารา ปฏฺวิโรโต โหติ, มุสาวาทา^๑ ปฏฺวิโรโต โหติ,^๑ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञานา ปฏฺวิโรโต โหติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สฺสปุริโส.

[๑๓๕] กตโม จ ปุคฺคโล สฺสปุริเสน สฺสปุริสตรो.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล อตฺตนา จ ปาณาดิปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ ปาณาดิปาตา เวรมณียา สมากฺกเปติ, อตฺตนา จ อทินฺนาทานา

^{๑-๑} อ. อิม ปาจา นตฺถิ.

ปฏิวโรโต โหติ ปณจ อทินฺนาทานา เวรมณียา สมาทเปติ, อตฺตนา จ กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวโรโต โหติ ปณจ กาเมสุมิจฺฉาจารา เวรมณียา สมาทเปติ, อตฺตนา จ มุสสาวาหา ปฏิวโรโต โหติ ปณจ มุสสาวาหา เวรมณียา สมาทเปติ, อตฺตนา จ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञา จานา ปฏิวโรโต โหติ ปณจ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञา เวรมณียา สมาทเปติ. อัย วุจฺจติ ปุคฺคโล สปปริเสน สปปริสตรो.

[๑๓๖] กตโม จ ปุคฺคโล ปาโป.

อิเรกจฺโจ ปุคฺคโล ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, กาเมสุมิจฺฉาจารี โหติ, มุสสาวาที โหติ, ปิสุณวาโจ^๑ โหติ, ผรุสวาโจ^๒ โหติ, สมฺพปฺปลาปปี โหติ, อภิขณฺณาลุ โหติ, พุยาปฺนฺนจิตฺโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ. อัย วุจฺจติ ปุคฺคโล ปาโป.

[๑๓๗] กตโม จ ปุคฺคโล ปาเปน ปาปตรो.

อิเรกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตนา จ ปาณาติปาตี โหติ ปณจ ปาณาติปาเต สมาทเปติ, อตฺตนา จ อทินฺนาทายี โหติ ปณจ อทินฺนาทานา สมาทเปติ, อตฺตนา จ กาเมสุมิจฺฉาจารี โหติ ปณจ กาเมสุมิจฺฉาจารา สมาทเปติ, อตฺตนา จ มุสสาวาที โหติ ปณจ มุสสาวาเท สมาทเปติ, อตฺตนา จ ปิสุณวาโจ โหติ ปณจ ปิสุณาย วาจาเย สมาทเปติ, อตฺตนา จ ผรุสวาโจ โหติ ปณจ ผรุสวาย วาจาเย สมาทเปติ, อตฺตนา จ สมฺพปฺปลาปปี โหติ ปณจ สมฺพปฺปลาเป สมาทเปติ, อตฺตนา จ อภิขณฺณาลุ โหติ ปณจ อภิขณฺณาย สมาทเปติ, อตฺตนา จ พุยาปฺนฺนจิตฺโต โหติ ปณจ พุยาปาเท สมาทเปติ, อตฺตนา จ มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ ปณจ มิจฺฉาทิฏฺฐิยา สมาทเปติ. อัย วุจฺจติ ปุคฺคโล ปาเปน ปาปตรो.

^๑ ส. ปิสุณวาโจ.

^๒ ส. ผรุสวาโจ.

[๑๓๘] กตโม จ ปุคฺคโล กลยาโณ.

อิเธกฺวจิ ปุคฺคโล ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ, กาเมสุมิฉนฺจจารา ปฏฺวิโรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ, ปิสฺสณาย วาจาย ปฏฺวิโรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏฺวิโรโต โหติ, สมุพฺพลปา ปฏฺวิโรโต โหติ, อนภิขุณฺณาลู โหติ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล กลยาโณ.

[๑๓๙] กตโม จ ปุคฺคโล กลยาณฺเณ กลยาณตโร.

อิเธกฺวจิ ปุคฺคโล อตฺตนา จ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ ปาณาติปาตา เวรมณฺียา สმაทเปติ, อตฺตนา จ อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ อทินฺนาทานา เวรมณฺียา สმაทเปติ, อตฺตนา จ กาเมสุมิฉนฺจจารา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ กาเมสุมิฉนฺจจารา เวรมณฺียา สმაทเปติ, อตฺตนา จ มุสาวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ มุสาวาทา เวรมณฺียา สმაทเปติ, อตฺตนา จ ปิสฺสณาย วาจาย ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ ปิสฺสณาย วาจาย เวรมณฺียา สმაทเปติ, อตฺตนา จ ผรุสาย วาจาย ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ ผรุสาย วาจาย เวรมณฺียา สმაทเปติ, อตฺตนา จ สมุพฺพลปา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ สมุพฺพลปา เวรมณฺียา สმაทเปติ, อตฺตนา จ อนภิขุณฺณาลู โหติ ปรณฺจ อนภิขุณฺณาย สმაทเปติ, อตฺตนา จ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ ปรณฺจ อพฺยาปาเท สმაทเปติ, อตฺตนา จ สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ ปรณฺจ สมฺมาทิฏฺฐิยา สმაทเปติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล กลยาณฺเณ กลยาณตโร.

[๑๔๐] กตโม จ ปุคฺคโล ปาปชฺชโม.

อิเธกฺวจิ ปุคฺคโล ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ ๫เปฯ มิฉนฺจทิฏฺฐิ โหติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ปาปชฺชโม.

[๑๔๑] กตโม จ ปุคฺคโล ปาปธมฺเมน ปาปธมฺมตโร.

อิธกจโจ ปุคฺคโล อตฺตนา จ ปาณาติปาตี โหติ ปรณจ
 ปาณาติปาเต สમાทเปติ, อตฺตนา จ อทินฺนาทายี โหติ ปรณจ
 อทินฺนาทาเน สમાทเปติ ะเปยฺ อตฺตนา จ มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ ปรณจ
 มิจฺฉาทิฏฺฐิยา สમાทเปติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ปาปธมฺเมน
 ปาปธมมฺโร.

[๑๔๒] กตโม จ ปุคฺคโล กถฺยาณธมฺโม.

อิเชกจโจ บุคคโล ปาณาติปาตา ปฏิวิโรโต โหติ, อทินนาทานา
 ปฏิวิโรโต โหติ अपेข सम्มาทิฏ्ฐิ โหติ. อयं วุจฺจติ บุคคโล
 กลยาณธมโม.

[๑๔๓] กตโม จ ปุคฺคโล กถยาณธมฺเมเน กถยาณธมฺมตโร.

อิเชกจโจ ปุคฺคโล อุตตนา จ ปาณาติปาตา ปฏีวโร โหติ
 ปรณฺจ ปาณาติปาตา เวรมณียา สมหาเปติ ฯเปฯ อุตตนา จ
 สมมาทิจฺฉิ โหติ ปรณฺจ สมมาทิจฺฉิยา สมหาเปติ. อภัย วุจฺจติ
 ปุคฺคโล กลฺยาณธมฺเมเน กลฺยาณธมฺมตโร.

[๑๔๔] กตโม จ ปุคฺคโล สาทุโข.

อิเชกัจโจ ปุคฺคโล สวาทฺเชน กายกมฺเมน สมณฺนาคโต โหติ,
 สวาทฺเชน วจีกมฺเมน สมณฺนาคโต โหติ, สวาทฺเชน มโนกมฺเมน
 สมณฺนาคโต โหติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สวาทฺโซ.

[๑๔๕] กตโม จ ปุคฺคโล วชฺชพฺหุโล.

อิเชกัจโจ ปุคฺคโล สาวชฺเชน พหุสํ กายกมฺเมน สมนฺนาคโต
โหติ อปฺปํ อนวชฺเชน, สาวชฺเชน พหุสํ วจิกมฺเมน สมนฺนาคโต
โหติ. อปฺปํ อนวชฺเชน, สาวชฺเชน พหุสํ มโนกมฺเมน สมนฺนาคโต
โหติ อปฺปํ อนวชฺเชน. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล วชฺชพฺพโล.

[๑๔๖] กตโม จ ปุคฺคโล อปฺปสวชฺชโ.

อิเธกัจโจ ปุคฺคโล อนวชฺเชน พหุลํ กายกมฺเมน สมฺนฺนาคโต
โหติ อปฺปํ สวชฺเชน, อนวชฺเชน พหุลํ วจีกมฺเมน สมฺนฺนาคโต
โหติ อปฺปํ สวชฺเชน, อนวชฺเชน พหุลํ มโนกมฺเมน สมฺนฺนาคโต
โหติ อปฺปํ สวชฺเชน, อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อปฺปสวชฺชโ.

[๑๔๗] กตโม จ ปุคฺคโล อนวชฺชโ.

อิเธกัจโจ ปุคฺคโล อนวชฺเชน กายกมฺเมน สมฺนฺนาคโต โหติ,
อนวชฺเชน วจีกมฺเมน สมฺนฺนาคโต โหติ, อนวชฺเชน มโนกมฺเมน
สมฺนฺนาคโต โหติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล อนวชฺชโ.

[๑๔๘] กตโม จ ปุคฺคโล อุกฺขมฺมิตฺตญฺ.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส สห อุททาหฺนฺนเวลาย ฐมฺมาภิสฺมโย โหติ. อยํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล อุกฺขมฺมิตฺตญฺ.

[๑๔๙] กตโม จ ปุคฺคโล วิปญฺจิตฺตญฺ.^๑

ยสฺส ปุคฺคลสฺส สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถเ วิภาชียมาเน
ฐมฺมาภิสฺมโย โหติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล วิปญฺจิตฺตญฺ.

[๑๕๐] กตโม จ ปุคฺคโล เนยฺโย.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส อุทฺทเทสโต ปริปฺพุจฺจโต โยนิโส มนสิกรโต
กถฺยาณมิตฺเต เสวโต ภาชโต ปยิริปาสโต เอวํ อนุปฺพุเพน
ฐมฺมาภิสฺมโย โหติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล เนยฺโย.

[๑๕๑] กตโม จ ปุคฺคโล ปทปรโม.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส พหุํปิ สฺสณโต พหุํปิ ภาณโต พหุํปิ

^๑ อ. วิปญฺจิตฺตญฺ.

ธารยโต พหุํปิ วาจยโต น ตาย ชาติยา ฌมฺมาภิสฺมโย โหติ. อํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล ปทปรโม.

[๑๕๒] กตโม จ ปุคฺคโล ยุตฺตปฏฺิภาโน โน มุตฺตปฏฺิภาโน.

อิธกฺโข ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺโง สฺमानํ ยุตฺตํ วทติ โน สํ.
อํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ยุตฺตปฏฺิภาโน โน มุตฺตปฏฺิภาโน.

[๑๕๓] กตโม จ ปุคฺคโล มุตฺตปฏฺิภาโน โน ยุตฺตปฏฺิภาโน.

อิธกฺโข ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺโง สฺमानํ สํ วทติ โน ยุตฺตํ.
อํ วุจฺจติ ปุคฺคโล มุตฺตปฏฺิภาโน โน ยุตฺตปฏฺิภาโน.

[๑๕๔] กตโม จ ปุคฺคโล ยุตฺตปฏฺิภาโน จ มุตฺตปฏฺิภาโน จ.

อิธกฺโข ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺโง สฺमानํ ยุตฺตณฺจ วทติ
สํณฺจ. อํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ยุตฺตปฏฺิภาโน จ มุตฺตปฏฺิภาโน จ.

[๑๕๕] กตโม จ ปุคฺคโล เณว ยุตฺตปฏฺิภาโน โน
มุตฺตปฏฺิภาโน.

อิธกฺโข ปุคฺคโล ปณฺหํ ปุณฺโง สฺमानํ เณว ยุตฺตํ วทติ โน
สํ. อํ วุจฺจติ ปุคฺคโล เณว ยุตฺตปฏฺิภาโน โน มุตฺตปฏฺิภาโน.

[๑๕๖] ตตฺถ กตเม จตฺตาริ ฌมฺมกถิกา ปุคฺคลา.

อิธกฺโข ฌมฺมกถิกิ อปฺปณฺจ ภาสติ อสทิตฺตณฺจ, ปริสา จสฺส
อกุสลา โหติ สหิตาสทิตฺตสฺส. เอวํปว ฌมฺมกถิกิ เอวํปาย ปริสาย
ฌมฺมกถิกิเตว สขํ คจฺฉติ.

อิธ ปณฺกจฺโข ฌมฺมกถิกิ อปฺปณฺจ ภาสติ สทิตฺตณฺจ ปริสา
จสฺส กุสลา โหติ สหิตาสทิตฺตสฺส. เอวํปว ฌมฺมกถิกิ เอวํปาย
ปริสาย ฌมฺมกถิกิเตว สขํ คจฺฉติ.

อิธ ปนกกจโจ ฐมมกถโก พหุญจ ภาสติ อสทิตญจ, ปริสา
จสฺส อกฺขลา^๑ โหติ สหิตาสทิตสฺส. เอวฺรูป โฐมมกถโก เอวฺรูปาย
ปริสาย ฐมมกถโกเตวว สงฺขํ คจฺจติ.

อิธ ปนกกจโจ ฐมมกถโก พหุญจ ภาสติ สทิตญจ, ปริสา
จสฺส กฺขลา โหติ สหิตาสทิตสฺส. เอวฺรูป โฐมมกถโก เอวฺรูปาย
ปริสาย ฐมมกถโกเตวว สงฺขํ คจฺจติ. อิมะ จตฺตาริ ฐมมกถิกา ปุคฺคลา.

[๑๕๗] ตตฺถ กตเม จตฺตาริ วลาหกุปมา ปุคฺคลา.

จตฺตาริ วลาหกา คชฺชิตา โน วสฺสิตา, วสฺสิตา โน คชฺชิตา,
คชฺชิตา จ วสฺสิตา จ, เนว คชฺชิตา โน วสฺสิตา.

เอวเมว จตฺตาริเม วลาหกุปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม จตฺตาริ. คชฺชิตา โน วสฺสิตา, วสฺสิตา โน
คชฺชิตา, คชฺชิตา จ วสฺสิตา จ, เนว คชฺชิตา โน วสฺสิตา.

กถญจ ปุคฺคโล คชฺชิตา โหติ โน วสฺสิตา.

อิธกกจโจ ปุคฺคโล ภาสิตา โหติ, โน กตฺตา. เอวํ ปุคฺคโล
คชฺชิตา โหติ, โน วสฺสิตา. เสยฺยถาปิ โส วลาหโก คชฺชิตา โน
วสฺสิตา, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. (๑)

กถญจ ปุคฺคโล วสฺสิตา โหติ โน คชฺชิตา.

อิธกกจโจ ปุคฺคโล กตฺตา โหติ, โน ภาสิตา. เอวํ ปุคฺคโล
วสฺสิตา โหติ, โน คชฺชิตา. เสยฺยถาปิ โส วลาหโก วสฺสิตา โน
คชฺชิตา, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. (๒)

กถญจ ปุคฺคโล คชฺชิตา จ โหติ วสฺสิตา จ.

^๑ ฉ., เท. น กฺขลา.

อิเรกจฺโจ ปุคฺคโล ภาสิตา จ โหติ, กตฺตา จ. เอวํ ปุคฺคโล
คชฺชิตา จ โหติ, วสฺสิตา จ. เสยฺยถาปิ โส วลาหโก คชฺชิตา จ
วสฺสิตา จ, ตถูปโม อयํ ปุคฺคโล. (๓)

กถณฺจ ปุคฺคโล เนว คชฺชิตา โหติ โน วสฺสิตา.

อิเรกจฺโจ ปุคฺคโล เนว ภาสิตา โหติ, โน กตฺตา. เอวํ
ปุคฺคโล เนว คชฺชิตา โหติ, โน วสฺสิตา. เสยฺยถาปิ โส วลาหโก
เนว คชฺชิตา โน วสฺสิตา, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. (๔)

อิเม จตฺตารो วลาหกุปฺมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชमानา โลกสฺมี.

[๑๕๘] ตตฺถ กตฺเม จตฺตารो มฺหิฏฺฐปฺมา ปุคฺคลา.

จตฺสโส มฺหิฏฺฐกา: คารํ กตฺตา^๑ โน วสฺสิตา, วสฺสิตา โน คารํ
กตฺตา, คารํ กตฺตา จ วสฺสิตา จ, เนว คารํ กตฺตา โน วสฺสิตา.

เอวเมว จตฺตารอเม^๒ มฺหิฏฺฐปฺมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชमानา
โลกสฺมี. กตฺเม จตฺตารอ. คารํ กตฺตา โน วสฺสิตา, วสฺสิตา โน คารํ
กตฺตา, คารํ กตฺตา จ วสฺสิตา จ, เนว คารํ กตฺตา โน วสฺสิตา.

กถณฺจ ปุคฺคโล คารํ กตฺตา โหติ โน วสฺสิตา.

อิเรกจฺโจ ปุคฺคโล ฐมฺมํ ปริยาปฺณนํ สุตฺตํ เคยฺยํ เวยฺยาकरणํ
คถํ อฺกฺขณํ อิติวุตฺตํ ชาติกํ อพฺภุตฐมฺมํ เวทลลํ. โส "อิหํ
ทุกฺขนฺติ ยถาภุตํ นปฺปชานาติ, "อโยํ ทุกฺขสมฺภโยติ ยถาภุตํ
นปฺปชานาติ, "อโยํ ทุกฺขนิโรธโรติ ยถาภุตํ นปฺปชานาติ, "อโยํ
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺฐิพฺพาติ ยถาภุตํ นปฺปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล
คารํ กตฺตา โหติ โน วสฺสิตา. เสยฺยถาปิ สว มฺหิฏฺฐกา คารํ กตฺตา
โน วสฺสิตา, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. (๑)

^๑ อ. ขตฺตา. เอวมฺปรีติ.

^๒ ส. จตฺตารอ.

[๑๕๙] ตตถ กตเม จตฺตารโ อมฺพุปมา ปุคฺคลา.

จตฺตาริ อมฺพานิ: อามํ ปกฺกวณฺณิ, ปกฺกํ อามวณฺณิ, อามํ
อามวณฺณิ, ปกฺกํ ปกฺกวณฺณิ.

เอวเมว จตฺตาริเม อมฺพุปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม จตฺตารโ. อาโม ปกฺกวณฺณิ, ปกฺโก อามวณฺณิ,
อาโม อามวณฺณิ, ปกฺโก ปกฺกวณฺณิ.

กถณฺจ ปุคฺคโล อาโม โหติ ปกฺกวณฺณิ.

อิเธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏฺธิกฺกนฺตํ
อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิณฺชิตํ^๑ ปสาริตํ สงฺฆาฏิปตฺตจิวรรณณํ. โส
"อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, "อยํ ทุกฺขสมุทฺทโยติ ยถาภูตํ
นปฺปชานาติ, "อยํ ทุกฺขนิโรธติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, "อยํ
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ^๒ นปฺปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล
อาโม โหติ ปกฺกวณฺณิ. เสยฺยถาปิ ตํ อมฺพํ อามํ ปกฺกวณฺณิ,
ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. (๑)

กถณฺจ ปุคฺคโล ปกฺโก โหติ อามวณฺณิ.

อิเธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส น ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏฺธิกฺกนฺตํ
อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิณฺชิตํ ปสาริตํ สงฺฆาฏิปตฺตจิวรรณณํ. โส
"อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขสมุทฺทโยติ ยถาภูตํ
ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขนิโรธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล ปกฺโก โหติ อามวณฺณิ.
เสยฺยถาปิ ตํ อมฺพํ ปกฺกํ อามวณฺณิ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. (๒)

กถณฺจ ปุคฺคโล อาโม โหติ อามวณฺณิ.

อิเธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส น ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏฺธิกฺกนฺตํ

^๑ ฉ. สมิณฺชิตํ, เอวฺมปริปิ.

^๒ อ. อยํ ปาโง นตฺถิ.

อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิมฺขิตํ ปสาริตํ สงฺฆาภูิปตฺตจីวรชารณํ. โส
 "อิทํ ทุกฺขนฺตํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ฯเปฯ "อโย ทุกฺขนิโรธคามินี
 ปฏฺวิปทาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล อาโม โหติ
 อามวณฺณํ. เสยฺยถาปิ ตํ อมฺพํ อามํ อามวณฺณํ, ตณฺหโม อโย ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล ปกฺโก โหติ ปกฺกวณฺณํ.

อิเธกัจจสฺส ปุคฺคผลสฺส ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏฺวิกฺกนฺตํ
 อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิมฺขิตํ ปสาริตํ สงฺฆาภูิปตฺตจีวรชารณํ. โส
 "อิทํ ทุกฺขนฺตํ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯเปฯ "อโย ทุกฺขนิโรธคามินี
 ปฏฺวิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล ปกฺโก โหติ ปกฺกวณฺณํ.
 เสยฺยถาปิ ตํ อมฺพํ ปกฺกํ ปกฺกวณฺณํ, ตณฺหโม อโย ปุคฺคโล. (๔)

อิมะ จตฺตารโ อมฺพุปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

[๑๖๐] ตตฺถ กตเม จตฺตารโ กุมฺภูปมา ปุคฺคลา.

จตฺตารโ กุมฺภา: ตฺจุโณ ปิหิโต, ปุโร วิวโณ^๑ ตฺจุโณ วิวโณ,
 ปุโร ปิหิโต.

เอวเมว จตฺตารโमे กุมฺภูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม จตฺตารโ. ตฺจุโณ ปิหิโต, ปุโร วิวโณ, ตฺจุโณ วิวโณ,
 ปุโร ปิหิโต.

กถญจ ปุคฺคโล ตฺจุโณ โหติ ปิหิโต.

อิเธกัจจสฺส ปุคฺคผลสฺส ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏฺวิกฺกนฺตํ
 อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิมฺขิตํ ปสาริตํ สงฺฆาภูิปตฺตจีวรชารณํ. โส
 "อิทํ ทุกฺขนฺตํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ฯเปฯ "อโย ทุกฺขนิโรธคามินี
 ปฏฺวิปทาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล ตฺจุโณ โหติ ปิหิโต.

^๑ อ. ปิวโณ. เอวฺมฺปริปิ.

เสยยถาปี โส กุมโภ ตุจโน ปิหิตโต, ตถูปโม อัย ปุคคโล.

กถณจ ปุคคโล ปุโร โหติ วิวโณ.

อิทธกจจสส ปุคคผลสส น ปาสาทิกं โหติ อภิกกนตं ปฏิกกนตं
อาโลกิตं วิโลกิตं สมมิมชิตं ปสาริตं สงฆาปฏิปัตตจิวรรชารณ. โส
"อิทํ ทุกขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ อเปย" "อัย ทุกขนิโรธคามินี
ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. เอวํ ปุคคโล ปุโร โหติ วิวโณ.
เสยยถาปี โส กุมโภ ปุโร วิวโณ, ตถูปโม อัย ปุคคโล.

กถณจ ปุคคโล ตุจโน โหติ วิวโณ.

อิทธกจจสส ปุคคผลสส น ปาสาทิกं โหติ อภิกกนตं ปฏิกกนตं
อาโลกิตं วิโลกิตं สมมิมชิตं ปสาริตं สงฆาปฏิปัตตจิวรรชารณ. โส
"อิทํ ทุกขนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ อเปย" "อัย ทุกขนิโรธคามินี
ปฏิปทาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. เอวํ ปุคคโล ตุจโน โหติ วิวโณ.
เสยยถาปี โส กุมโภ ตุจโน วิวโณ, ตถูปโม อัย ปุคคโล.

กถณจ ปุคคโล ปุโร โหติ ปิหิตโต.

อิทธกจจสส ปุคคผลสส ปาสาทิกं โหติ อภิกกนตं ปฏิกกนตं
อาโลกิตं วิโลกิตं สมมิมชิตं ปสาริตं สงฆาปฏิปัตตจิวรรชารณ. โส
"อิทํ ทุกขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ อเปย" "อัย ทุกขนิโรธคามินี
ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. เอวํ ปุคคโล ปุโร โหติ ปิหิตโต.
เสยยถาปี โส กุมโภ ปุโร ปิหิตโต, ตถูปโม อัย ปุคคโล.

อิเม จตฺตารโ กุมฺภูปมา ปุคคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

[๑๖๑] ตตฺถ กตฺเม จตฺตารโ อุทฺทรหฺนูปมา ปุคคลา.

จตฺตารโ อุทฺทรหฺทา: อุตฺตารโน คมฺภีโรภาโส คมฺภีโร อุตฺตารโนภาโส
อุตฺตารโน อุตฺตารโนภาโส, คมฺภีโร คมฺภีโรภาโส.

เอวเมว จตฺตารอเม อุตฺตรหฺนุปมา ปุคฺคลา สฺนโต สํวชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม จตฺตารอ.

อฺตุตฺตานอ คมฺภีโรภาโส, คมฺภีโร อฺตุตฺตานาภาโส, อฺตุตฺตานอ
อฺตุตฺตานาภาโส, คมฺภีโร คมฺภีโรภาโส.

กถญจ ปุคฺคโล อฺตุตฺตานอ โหติ คมฺภีโรภาโส.

อิเธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ
อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิณฺชิตํ ปสาริตํ สงฺฆาภูิปตฺตจิวรรณํ. โส
"อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ฯเปฯ "อโย ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล อฺตุตฺตานอ โหติ
คมฺภีโรภาโส. เสยฺยถาปิ โส อุตฺตรหฺนุ อฺตุตฺตานอ คมฺภีโรภาโส
ตถูปโม อโย ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล คมฺภีโร โหติ อฺตุตฺตานาภาโส.

อิเธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส น ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ
อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิณฺชิตํ ปสาริตํ สงฺฆาภูิปตฺตจิวรรณํ. โส
"อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯเปฯ "อโย ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล คมฺภีโร โหติ
อฺตุตฺตานาภาโส. เสยฺยถาปิ โส อุตฺตรหฺนุ คมฺภีโร อฺตุตฺตานาภาโส,
ตถูปโม อโย ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล อฺตุตฺตานอ โหติ อฺตุตฺตานาภาโส.

อิเธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส น ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ
อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิณฺชิตํ ปสาริตํ สงฺฆาภูิปตฺตจิวรรณํ. โส
"อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ฯเปฯ "อโย ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏฺธิปทาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล อฺตุตฺตานอ โหติ
อฺตุตฺตานาภาโส. เสยฺยถาปิ โส อุตฺตรหฺนุ อฺตุตฺตานอ อฺตุตฺตานาภาโส,
ตถูปโม อโย ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล คมฺภีโร โหติ คมฺภีโรภาโส.

อิธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกกนฺตํ
อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิชฺชิตํ ปสาริตํ สงฺฆาปฏิปัตตจิวรรณํ. โส
"อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯเปฯ "อัยํ ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล คมฺภีโร โหติ คมฺภีโรภาโส.
เสยฺยถาปิ โส อุกฺกรหโต คมฺภีโร คมฺภีโรภาโส, ตถูปโม อัยํ ปุคฺคโล.
อิเม จตฺตารो อุกฺกรหทูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

[๑๖๒] ตตฺถ กตเม จตฺตารो พลฺพิทฐูปมา ปุคฺคลา.

จตฺตารอ พลฺพิทฐา:^๑ สกควจฺณโ^๒ โน ปรควจฺณโ, ปรควจฺณโ
โน สกควจฺณโ, สกควจฺณโ จ ปรควจฺณโ, จ เนว สกควจฺณโ
โน ปรควจฺณโ.

เอวเมว จตฺตารอเม พลฺพิทฐูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม จตฺตารอ. สกควจฺณโ โน ปรควจฺณโ, ปรควจฺณโ
โน สกควจฺณโ, สกควจฺณโ จ ปรควจฺณโ จ, เนว สกควจฺณโ
โน ปรควจฺณโ.

กถญจ ปุคฺคโล สกควจฺณโ โหติ โน ปรควจฺณโ.

อิธกจฺจ ปุคฺคโล สกปริสฺส อฺพเพชิตา โหติ, โน ปรปริสฺส. เอวํ
ปุคฺคโล สกควจฺณโ โหติ โน ปรควจฺณโ. เสยฺยถาปิ โส
พลฺพิทฐอ สกควจฺณโ โน ปรควจฺณโ, ตถูปโม อัยํ ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล ปรควจฺณโ โหติ โน สกควจฺณโ.

อิธกจฺจ ปุคฺคโล ปรปริสฺส อฺพเพชิตา โหติ, โน สกปริสฺส. เอวํ
ปุคฺคโล ปรควจฺณโ โหติ โน สกควจฺณโ. เสยฺยถาปิ โส พลฺพิทฐอ

^๑ ฉ., เท. พลฺพิทฐา.

^๒ ส. สควจฺณโ.

ปรควจณฺโฑ โน สกควจณฺโฑ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล สกควจณฺโฑ จ โหติ ปรควจณฺโฑ จ.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล สกปริสญจ อุพฺเพชิตา โหติ, ปรปริสญจ.
เอวํ ปุคฺคโล สกควจณฺโฑ จ โหติ ปรควจณฺโฑ จ. เสยฺยถาปิ โส
พลีพทุโส สกควจณฺโฑ จ ปรควจณฺโฑ จ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล เนว สกควจณฺโฑ โหติ โน ปรควจณฺโฑ.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล เนว สกปริสํ อุพฺเพชิตา โหติ, โน ปรปริสํ.
เอวํ ปุคฺคโล เนว สกควจณฺโฑ โหติ โน ปรควจณฺโฑ. เสยฺยถาปิ
โส พลีพทุโส เนว สกควจณฺโฑ โน ปรควจณฺโฑ, ตถูปโม อยํ
ปุคฺคโล. อีเม จตฺตารो พลีพทุฐปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี.

[๑๖๓] ตตฺถ กตเม จตฺตารो อาสีวีสฺสฺสฺส ปุคฺคลา.

จตฺตารो อาสีวีสฺสา: อากตฺวิโส โน โฆรวีโส, โฆรวีโส โน
อากตฺวิโส, อากตฺวิโส จ โฆรวีโส จ, เนว อากตฺวิโส โน โฆรวีโส.

เอวเมว จตฺตารอเม อาสีวีสฺสฺสฺส ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม จตฺตารอ.

อากตฺวิโส โน โฆรวีโส, โฆรวีโส โน อากตฺวิโส, อากตฺวิโส จ
โฆรวีโส จ, เนว อากตฺวิโส โน โฆรวีโส.

กถญจ ปุคฺคโล อากตฺวิโส โหติ โน โฆรวีโส.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล อภินฺหํ กุชฺฌตฺติ. โส จ ขวสฺส โกโธ น
จิรํ ทิฆรตฺตํ อนฺุเสตฺติ. เอวํ ปุคฺคโล อากตฺวิโส โหติ โน โฆรวีโส.
เสยฺยถาปิ โส อาสีวีสฺส อากตฺวิโส โน โฆรวีโส, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล โฆรวีโส โหติ โน อากตฺวิโส.

อิธกจโจ ปุคฺคโล น เหว ไช^๑ อภินฺหํ กุชฺฌติ. โส จ ขวสฺส โกโร จิรํ ที่ฆรตฺตํ อนฺุเสติ. เอวํ ปุคฺคโล โฆรวิสो โหติ โน อากตฺวิโส. เสยฺยถาปิ โส อาสีวิโส โฆรวิสो โน อากตฺวิโส, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล อากตฺวิโส จ โหติ โฆรวิสो จ.

อิธกจโจ ปุคฺคโล อภินฺหํ กุชฺฌติ. โส จ ขวสฺส โกโร จิรํ ที่ฆรตฺตํ อนฺุเสติ. เอวํ ปุคฺคโล อากตฺวิโส จ โหติ โฆรวิสो จ. เสยฺยถาปิ โส อาสีวิโส อากตฺวิโส จ โฆรวิสो จ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.

กถญจ ปุคฺคโล เหว อากตฺวิโส โหติ โน โฆรวิสो.

อิธกจโจ ปุคฺคโล น เหว ไช อภินฺหํ กุชฺฌติ. โส จ ขวสฺส โกโร น จิรํ ที่ฆรตฺตํ อนฺุเสติ. เอวํ ปุคฺคโล เหว อากตฺวิโส โหติ โน โฆรวิสอ. เสยฺยถาปิ โส อาสีวิโส เหว อากตฺวิโส โน โฆรวิสอ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. อิเม จตฺตารอ อาสีวิสูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

[๑๖๔] กถญจ ปุคฺคโล อนนฺุวิจฺจ อปริโยคาเหตุวา อวณฺณารหฺสฺส วณฺณํ ภาสิตา โหติ.

อิธกจโจ ปุคฺคโล ทุปฺปฏฺฐิปนฺนํ มิจฺฉาปฏฺฐิปนฺนํ ติตฺถิยานํ ติตฺถิยสวากานํ วณฺณํ ภาสติ "สุปปฏฺฐิปนฺนา อิติปิ" "สมฺมาปฏฺฐิปนฺนา อิติปิติ. เอวํ ปุคฺคโล อนนฺุวิจฺจ อปริโยคาเหตุวา อวณฺณารหฺสฺส วณฺณํ ภาสิตา โหติ. (๑)

กถญจ ปุคฺคโล อนนฺุวิจฺจ อปริโยคาเหตุวา วณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ.

^๑ ส. เหว ไช.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล สุปฺปฏิปนฺนํ สมฺมาปฺปฏิปนฺนํ พุทฺธานํ
 พุทฺธสาวกานํ อวณฺณํ ภาสติ "ทฺบุปฺปฏิปนฺนา อิตฺติปิ "มิจฺฉาปฺปฏิปนฺนา
 อิตฺติปิติ. เอวํ ปุคฺคโล อนนฺนฺวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุว าวณฺณารหสฺส
 อวณฺณํ ภาสิตา โหติ.

กถณฺจ ปุคฺคโล อนนฺนฺวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุว อปฺปสาทนีเย
 จาเน ปสาทํ อุปทฺธิสฺสา โหติ.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล ทฺบุปฺปฏิปทาย มิจฺฉาปฺปฏิปทาย ปสาทํ ชนฺเต
 "สุปฺปฏิปทา อิตฺติปิ "สมฺมาปฺปฏิปทา อิตฺติปิติ. เอวํ ปุคฺคโล อนนฺนฺวิจฺจ
 อปฺริโยคาเหตุว อปฺปสาทนีเย จาเน ปสาทํ อุปทฺธิสฺสา โหติ. (๓)

กถณฺจ ปุคฺคโล อนนฺนฺวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุว ปสาทนีเย จาเน
 อปฺปสาทํ อุปทฺธิสฺสา โหติ.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล สุปฺปฏิปทาย สมฺมาปฺปฏิปทาย อปฺปสาทํ
 ชนฺเต "ทฺบุปฺปฏิปทาอิตฺติปิ "มิจฺฉาปฺปฏิปทา อิตฺติปิติ. เอวํ ปุคฺคโล อนนฺนฺวิจฺจ
 อปฺริโยคาเหตุว ปสาทนีเย จาเน อปฺปสาทํ อุปทฺธิสฺสา โหติ. (๔)

[๑๖๕] กถณฺจ ปุคฺคโล อนนฺนฺวิจฺจ ปฺริโยคาเหตุว าวณฺณารหสฺส
 อวณฺณํ ภาสิตา โหติ.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล ทฺบุปฺปฏิปนฺนํ มิจฺฉาปฺปฏิปนฺนํ ติตฺถิยานํ
 ติตฺถิยสาวกานํ อวณฺณํ ภาสติ "ทฺบุปฺปฏิปนฺนา อิตฺติปิ "มิจฺฉาปฺปฏิปนฺนา
 อิตฺติปิติ. เอวํ ปุคฺคโล อนนฺนฺวิจฺจ ปฺริโยคาเหตุว าวณฺณารหสฺส
 อวณฺณํ ภาสิตา โหติ. (๑)

กถณฺจ ปุคฺคโล อนนฺนฺวิจฺจ ปฺริโยคาเหตุว าวณฺณารหสฺส าวณฺณํ
 ภาสิตา โหติ.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล สุปฺปฏิปนฺนํ สมฺมาปฺปฏิปนฺนํ พุทฺธานํ

พทุทธสาวกานํ วณฺณํ ภาสติ "สุปฏิปนฺนา อิติปิ "สมฺมาปฏิปนฺนา
อิติปิ. เอวํ ปุคฺคโล อนฺวิจฺจ ปริโยคาเหตุวา วณฺณารหสฺส วณฺณํ
ภาสิตา โหติ. (๒)

ภณฺจ ปุคฺคโล อนฺวิจฺจ ปริโยคาเหตุวา อปฺปสาทนีเย จาเน
อปฺปสาทํ อุปทิสิตา โหติ.

อิเธกฺวจิ ปุคฺคโล ทฺวปฺปฏิปทาย มิจฺฉาปฏิปทาย อปฺปสาทํ
ชเนติ "ทฺวปฺปฏิปทา อิติปิ "มิจฺฉาปฏิปทา อิติปิ. เอวํ ปุคฺคโล อนฺวิจฺจ
ปริโยคาเหตุวา อปฺปสาทนีเย จาเน อปฺปสาทํ อุปทิสิตา โหติ. (๓)

ภณฺจ ปุคฺคโล อนฺวิจฺจ ปริโยคาเหตุวา ปสาทนีเย จาเน
ปสาทํ อุปทิสิตา โหติ.

อิเธกฺวจิ ปุคฺคโล สุปฏิปทาย สมฺมาปฏิปทาย ปสาทํ ชเนติ
"สุปฏิปทา อิติปิ "สมฺมาปฏิปทา อิติปิ. เอวํ ปุคฺคโล อนฺวิจฺจ
ปริโยคาเหตุวา ปสาทนีเย จาเน ปสาทํ อุปทิสิตา โหติ. (๔)

[๑๖๖] ภณฺจ ปุคฺคโล อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ
ภฺตุํ ตจฺจํ กาเลน, โน จ โข วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสิตา โหติ
ภฺตุํ ตจฺจํ กาเลน.

อิเธกฺวจิ ปุคฺคโล วณฺโณปิ สํวิชฺชติ อวณฺโณปิ สํวิชฺชติ. โย
ตตฺถ อวณฺโณ ตํ ภณฺติ ภฺตุํ ตจฺจํ กาเลน, โย ตตฺถ วณฺโณ ตํ
น ภณฺติ ภฺตุํ ตจฺจํ กาเลน, เอวํ ปุคฺคโล อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ
ภาสิตา โหติ ภฺตุํ ตจฺจํ กาเลน, โน จ โข วณฺณารหสฺส วณฺณํ
ภาสิตา โหติ ภฺตุํ ตจฺจํ กาเลน. (๑)

ภณฺจ ปุคฺคโล วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสิตา โหติ ภฺตุํ ตจฺจํ
กาเลน, โน จ โข อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภฺตุํ ตจฺจํ
กาเลน.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล วณฺโณปิ สํวิชฺชติ อวณฺโณปิ สํวิชฺชติ. โย
 ตตฺถ วณฺโณ ตํ ภณฺติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน, โย ตตฺถ อวณฺโณ ตํ
 น ภณฺติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน. เอวํ ปุคฺคโล วณฺณารหฺสฺส วณฺณํ
 ภาสิตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน, โน จ โข อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ
 ภาสิตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน. (๒)

กถญจ ปุคฺคโล อวณฺณารหฺสฺส จ อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ
 ตจฺจนํ กาเลน, วณฺณารหฺสฺส จ วณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน.

อิธกจฺโจ^๑ ปุคฺคโล^๑ วณฺโณปิ สํวิชฺชติ อวณฺโณปิ สํวิชฺชติ. โย
 ตตฺถ^๒ อวณฺโณ ตํ ภณฺติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน, โยปิ ตตฺถ วณฺโณ
 ตมฺปิ ภณฺติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน. ตตฺถ กาลญฺญ โหติ ตสฺส
 ปณฺหสฺส เวยยากรณาย. เอวํ ปุคฺคโล อวณฺณารหฺสฺส จ อวณฺณํ
 ภาสิตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน, วณฺณารหฺสฺส จ วณฺณํ ภาสิตา
 โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน. (๓)

กถญจ ปุคฺคโล เนว อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ
 ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน, โนปิ วณฺณารหฺสฺส วณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ
 ตจฺจนํ กาเลน.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล วณฺโณปิ สํวิชฺชติ อวณฺโณปิ สํวิชฺชติ. โย
 ตตฺถ อวณฺโณ ตํ น ภณฺติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน, โยปิ ตตฺถ วณฺโณ
 ตมฺปิ น ภณฺติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน. อุเปกฺขโก วิหฺรติ สโต
 สมฺปชาโน. เอวํ ปุคฺคโล เนว อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ
 ภูตํ ตจฺจนํ กาเลน, โนปิ วณฺณารหฺสฺส วณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ
 ตจฺจนํ กาเลน. (๔)

^{๑-๑} ส. อิธกจฺเจ ปุคฺคเล.

^๒ ฉ., เท. ตตร.

[๑๖๗] กตโม จ ปุคคโล อฏฺฐานผลุปชีวี โน ปุณณผลุปชีวี.

ยสฺส ปุคคณสฺส อฏฺฐหโต ฌฏฺโต วายมโต อาชีโว อภินิพฺพุตตติ
โน ปุณณโต. อยํ วุจฺจติ ปุคคโล อฏฺฐานผลุปชีวี โน ปุณณผลุปชีวี.

กตโม จ ปุคคโล ปุณณผลุปชีวี โน อฏฺฐานผลุปชีวี. ปรณิรมิต-
วสวตฺติเทเว^๑ อุปาทาย ตตฺถุปริ^๒ เทวา ปุณณผลุปชีวินโน น
อฏฺฐานผลุปชีวินโน.

กตโม จ ปุคคโล อฏฺฐานผลุปชีวี จ ปุณณผลุปชีวี จ.

ยสฺส ปุคคณสฺส อฏฺฐหโต ฌฏฺโต วายมโต อาชีโว อภินิพฺพุตตติ
ปุณณโต จ. อยํ วุจฺจติ ปุคคโล อฏฺฐานผลุปชีวี จ ปุณณผลุปชีวี จ.

กตโม จ ปุคคโล เณว อฏฺฐานผลุปชีวี โน ปุณณผลุปชีวี.
เนรยิกา เณว อฏฺฐานผลุปชีวินโน โน ปุณณผลุปชีวินโน.

[๑๖๘] กถญจ ปุคคโล ตโม โหติ ตมปรายโน.

อิธกจฺโจ ปุคคโล นีเจ กุเล ปจฺจชาโต โหติ จณฺหาถกฺกุล
วา เนสาถกฺกุล วา เวณกฺกุล^๓ วา รกฺกการกฺกุล วา ปุคฺกสฺสกฺกุล วา
ทลิตฺเท อปฺปนฺนปานโกชเน กสิรวุตฺติเก, ยตฺถ กสิเรน ฌาสจฺฉาโท
ลพฺภติ. โส จ โหติ ทฺพพณฺโณ ทฺพทสิโก โอโกฏฺฐิมโก พหฺวาพาโธ
กาณฺโณ วา กุณฺนี วา ขณฺโฆ วา ปกฺขหโต วา, น ลากิ อนฺนสฺส
ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยวาสถปทีเปยฺยสฺส.
โส กาเยน ทฺวจฺจริตํ จรติ วาจาเยน ทฺวจฺจริตํ จรติ, มนฺสา ทฺวจฺจริตํ
จรติ, โส กาเยน ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา วาจาเยน ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา มนฺสา
ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺกตฺตี วิณีปาตํ
นिरยํ อุปฺปชฺชติ. เอวํ ปุคคโล ตโม โหติ ตมปรายโน.

^๑ ฉ., เท. ปรณิรมิตวสวตฺติ เทเว.

^๒ ฉ., เท. ตตฺถุปริ.

^๓ ฉ., เท. เวณกฺกุล.

กถญจ ปุคฺคโล ตโม โหติ ไชติปรายโน.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล นีเจ กุเล ปจฺจชาโต โหติ จณฺทาลกุเล
 วา เนสาทกุเล วา เวณกุเล วา รถการกุเล วา ปุฏฺฐกุเล วา
 ทฬิทฺเท อปฺปนฺนปानโภชน กสิรวุตฺติเก, ยตถ กสิเรน ฆาสจฺฉาโท
 ลพฺภติ. โส จ โหติ ทุพฺพณฺโณ ทุทฺธสิโก โอโกฏฺฐิมโก พหฺวาพาโ
 กาโน วา กุณฺโณ วา ฌณฺโฆ วา ปกฺขหโต วา, น ลภี อนฺนสฺส
 ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส.
 โส กาเยน สุจฺริตํ จรติ, วาจาเยน สุจฺริตํ จรติ, มนฺสา สุจฺริตํ จรติ.
 โส กาเยน สุจฺริตํ จริตฺวา วาจาเยน สุจฺริตํ จริตฺวา มนฺสา สุจฺริตํ
 จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา สุกฺคํ สกฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ.
 เอวํ ปุคฺคโล ตโม โหติ ไชติปรายโน.

กถญจ ปุคฺคโล ไชติ โหติ ตมปรายโน.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล อจฺเจ กุเล ปจฺจชาโต โหติ ขตฺติยมหา-
 สาลกุเล วา พุราหุณฺนมหาสาลกุเล วา คหปติมหาสาลกุเล วา
 อจฺเจ มหฺตฺตเน มหฺโมเค ปหฺตฺตาตฺตฺรปรชเต ปหฺตฺตฺวิตฺตฺตฺรปกรณ
 ปหฺตฺตรณณฺเณ. โส จ โหติ อภิรัฐโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก ปรมาย
 วณฺณนโปกฺขรตฺตาย สมณฺนาคโต, ลภี อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส
 ยานสฺส มาลาคนฺธิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส. โส กาเยน
 ทฺวจฺจฺริตํ จรติ, วาจาเยน ทฺวจฺจฺริตํ จรติ, มนฺสา ทฺวจฺจฺริตํ จรติ. โส
 กาเยน ทฺวจฺจฺริตํ จริตฺวา วาจาเยน ทฺวจฺจฺริตํ จริตฺวา มนฺสา ทฺวจฺจฺริตํ
 จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา อปายํ ทฺวกฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ
 อุปปชฺชติ. เอวํ ปุคฺคโล ไชติ โหติ ตมปรายโน.

กถญจ ปุคฺคโล ไชติ โหติ ไชติปรายโน.

อิเชกจโจ ปุคคโล อุจเจ กุเล ปจจาชาโต โหติ
 ขตติยมหาสาลกุเล วา พุราหณมมหาสาลกุเล วา คหปติมหาสาลกุเล
 วา อชฺเฌ มหทฺธเน มหาโกเค ปหุตชาตฺฐปฺรชเต ปหุตวิตฺตูปกรณ
 ปหุตธนธมฺเ. โส จ โหติ อภิรุโป ทสฺสนีโย ปาสาทิกโก ปรมาย
 วนฺณโปกฺขรตาย สมฺนฺนาคโต, ลากิ อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส
 ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส. โส กาเยน
 สฺจจริตํ จรติ วาจาเย สฺจจริตํ จรติ, มนฺสา สฺจจริตํ จรติ. โส กาเยน
 สฺจจริตํ จริตฺวา วาจาเย สฺจจริตํ จริตฺวา มนฺสา สฺจจริตํ จริตฺวา
 กายสฺส เกทา ปรมมรณา สฺสคฺคิ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. เอวํ
 ปุคคโล ไชติ โหติ ไชติปรายโน.

[๑๖๙] กถญจ ปุคคโล โอนโตณโต โหติ ๕เปยฺ เอวํ ปุคคโล
 โอนโตณโต โหติ.

กถญจ ปุคคโล โอนตฺตฺถนโต โหติ ๕เปยฺ เอวํ ปุคคโล
 โอนตฺตฺถนโต โหติ.

กถญจ ปุคคโล อุณฺณโตณโต โหติ ๕เปยฺ เอวํ ปุคคโล
 อุณฺณโตณโต โหติ.

กถญจ ปุคคโล อุณฺณตฺตฺถนโต โหติ ๕เปยฺ เอวํ ปุคคโล
 อุณฺณตฺตฺถนโต โหติ.

[๑๗๐] ตตฺถ กตเม จตฺตารอ รุกฺขุปมา ปุคคลา.

จตฺตารอ รุกฺขา: เผคฺคฺ สारปฺริวารอ, สารอ เผคฺคฺปฺริวารอ,
 เผคฺคฺ เผคฺคฺปฺริวารอ, สารอ สारปฺริวารอ.

เอวเมว จตฺตารอเม รุกฺขุปมา ปุคคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสฺมี. กตเม จตฺตารอ. เผคฺคฺ สारปฺริวารอ สารอ เผคฺคฺปฺริวารอ

เผคฺคฺ ผะคฺคฺปริวาโร, สาโร สารปริวาโร.

กถณฺจ ปุคฺคโล ผะคฺคฺ โหติ สารปริวาโร.

อิเธกฺจฺจ ปุคฺคโล ทุสฺสีโล โหติ ปาปธมฺโม, ปริสา จ ขวสฺส
โหติ สีลวตี กถฺยาณธมฺมา. เอวํ ปุคฺคโล ผะคฺคฺ โหติ สารปริวาโร.
เสยฺยธะปาปี โส รุกฺโข ผะคฺคฺ สารปริวาโร. ตถูปโม อयํ ปุคฺคโล.

กถณฺจ ปุคฺคโล สาโร โหติ ผะคฺคฺปริวาโร.

อิเธกฺจฺจ ปุคฺคโล สีลวา โหติ กถฺยาณธมฺโม, ปริสา จ ขวสฺส
โหติ ทุสฺสีลา^๑ ปาปธมฺมา.^๑ เอวํ ปุคฺคโล สาโร โหติ ผะคฺคฺปริวาโร.
เสยฺยธะปาปี โส รุกฺโข สาโร ผะคฺคฺปริวาโร, ตถูปโม อयํ ปุคฺคโล.

กถณฺจ ปุคฺคโล ผะคฺคฺ โหติ ผะคฺคฺปริวาโร.

อิเธกฺจฺจ ปุคฺคโล ทุสฺสีโล โหติ ปาปธมฺโม, ปริสาปิสฺส โหติ
ทุสฺสีลา ปาปธมฺมา. เอวํ ปุคฺคโล ผะคฺคฺ โหติ ผะคฺคฺปริวาโร.
เสยฺยธะปาปี โส รุกฺโข ผะคฺคฺ ผะคฺคฺปริวาโร, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.

กถณฺจ ปุคฺคโล สาโร โหติ สารปริวาโร.

อิเธกฺจฺจ ปุคฺคโล สีลวา โหติ กถฺยาณธมฺโม, ปริสาปิสฺส โหติ
สีลวตี กถฺยาณธมฺมา. เอวํ ปุคฺคโล สาโร โหติ สารปริวาโร.
เสยฺยธะปาปี โส รุกฺโข สาโร^๒ สารปริวาโร, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล.

อิเม จตฺตารอ รุกฺขูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

[๑๗๑] กตโม จ ปุคฺคโล รูปปฺปมาเณ รูปปฺปสนฺโน.

อิเธกฺจฺจ ปุคฺคโล อารอฺหํ วา ปสฺสิตฺวา ปริณหาํ วา ปสฺสิตฺวา
สณฺจานํ วา ปสฺสิตฺวา ปาริปฺปรี วา ปสฺสิตฺวา ตตฺถ ปมาณํ คเหตฺวา

^{๑-๑} อ. ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม.

^๒ อ. สาโร โหติ.

ปสาทํ ชเนติ. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล รุปฺปปมาโณ รุปฺปปสนฺโน.

กตโม จ ปุคฺคโล โฆสฺสปมาโณ โฆสฺสปสนฺโน.

อิเธกฺวจฺใจ ปุคฺคโล ปรวณฺณนาย ปรีโณมนาย ปรีปสฺสํนาย
ปรวณฺณหาริกาย^๑ ตตฺถ ปมาณํ คเหตุวา ปสาทํ ชเนติ. อयํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล โฆสฺสปมาโณ โฆสฺสปสนฺโน.

[๑๗๒] กตโม จ ปุคฺคโล ลฺหฺสปมาโณ ลฺหฺสปสนฺโน.

อิเธกฺวจฺใจ ปุคฺคโล จีวรลฺหฺ วา ปสฺสิตฺวา ปตฺตลฺหฺ^๒ วา
ปสฺสิตฺวา^๒ เสนาสนลฺหฺ วา ปสฺสิตฺวา วิวิธํ วา ทุกฺกรการิกํ ปสฺสิตฺวา
ตตฺถ ปมาณํ คเหตุวา ปสาทํ ชเนติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล
ลฺหฺสปมาโณ ลฺหฺสปสนฺโน.

กตโม จ ปุคฺคโล ฐมฺมปฺปมาโณ ฐมฺมปฺปสนฺโน.

อิเธกฺวจฺใจ ปุคฺคโล สีสํ วา ปสฺสิตฺวา สมาสํ วา ปสฺสิตฺวา
ปณฺณํ วา ปสฺสิตฺวา ตตฺถ ปมาณํ คเหตุวา ปสาทํ ชเนติ. อยํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล ฐมฺมปฺปมาโณ ฐมฺมปฺปสนฺโน.

[๑๗๓] กถญจ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺวิปฺนโน โหติ โน ปรีหิตาย.

อิเธกฺวจฺใจ ปุคฺคโล อตฺตนา สีสสมฺปฺนโน โหติ, โน ปรี
สีสสมฺปทาย สมาสเปติ; อตฺตนา สมาสสมฺปฺนโน โหติ, โน ปรี
สมาสสมฺปทาย สมาสเปติ; อตฺตนา ปณฺณสมฺปฺนโน, โหติ โน ปรี
ปณฺณสมฺปทาย สมาสเปติ; อตฺตนา วิมุตฺติสมฺปฺนโน โหติ, โน ปรี
วิมุตฺติสมฺปทาย สมาสเปติ; อตฺตนา วิมุตฺติฅาณทสฺสนสมฺปฺนโน โหติ,
โน ปรี วิมุตฺติฅาณทสฺสนสมฺปทาย สมาสเปติ. เอวํ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย

^๑ ส. ปรวณฺณหาริยา. อ. ปรวณฺณภาริกาย.

^๒ - ๒ ส. อิม ปาจา นตฺติ.

ปฏฺิปนฺโน โหติ โน ปรหิตาย.

กถญจ ปุคฺคโล ปรหิตาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โน อตฺตหิตาย.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล อตฺตนา น สีสฺมปนฺโน โหติ, ปรํ สีสฺมปฺทาย
สมาทเปติ; อตฺตนา น สมาริสฺมปนฺโน โหติ, ปรํ สมาริสฺมปฺทาย
สมาทเปติ; อตฺตนา น ปณฺณาสฺมปนฺโน โหติ, ปรํ ปณฺณาสฺมปฺทาย
สมาทเปติ; อตฺตนา น วิมุตฺติสมฺปนฺโน โหติ, ปรํ วิมุตฺติสมฺปทาย
สมาทเปติ; อตฺตนา น วิมุตฺติฅาณทสฺสนสมฺปนฺโน โหติ, ปรํ
วิมุตฺติฅาณทสฺสนสมฺปทาย สมหาทเปติ. เอวํ ปุคฺคโล ปรหิตาย
ปฏฺิปนฺโน โหติ โน อตฺตหิตาย.

กถญจ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย เจว ปฏฺิปนฺโน โหติ ปรหิตาย จ.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล อตฺตนา จ สีสฺมปนฺโน โหติ, ปรญจ
สีสฺมปฺทาย สมหาทเปติ; อตฺตนา จ สมาริสฺมปนฺโน โหติ, ปรญจ
สมาริสฺมปฺทาย สมหาทเปติ; อตฺตนา จ ปณฺณาสฺมปนฺโน โหติ,
ปรญจ ปณฺณาสฺมปฺทาย สมหาทเปติ; อตฺตนา จ วิมุตฺติสมฺปนฺโน
โหติ, ปรญจ วิมุตฺติสมฺปทาย สมหาทเปติ; อตฺตนา จ
วิมุตฺติฅาณทสฺสนสมฺปนฺโน โหติ, ปรญจ วิมุตฺติฅาณทสฺสนสมฺปทาย
สมสาทเปติ. เอวํ^๑ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย เจว ปฏฺิปนฺโน โหติ ปรหิตาย จ.

กถญจ ปุคฺคโล เนว อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โน ปรหิตาย.

อิเธกฺโข ปุคฺคโล อตฺตนา น สีสฺมปนฺโน โหติ, โน ปรํ
สีสฺมปฺทาย สมหาทเปติ; อตฺตนา น สมาริสฺมปนฺโน โหติ, โน ปรํ
สมาริสฺมปฺทาย สมหาทเปติ; อตฺตนา น ปณฺณาสฺมปนฺโน โหติ, โน
ปรํ ปณฺณาสฺมปฺทาย สมหาทเปติ; อตฺตนา น วิมุตฺติสมฺปนฺโน โหติ, โน

^๑ อ. อยํ ปาโธ นตฺถิ.

ปร วิมุตติสมปทาย สมาทเปติ; อตตนา น วิมุตติฌาณทสฺสนสมปโน
โหติ, โน ปร วิมุตติฌาณทสฺสนสมปทาย สมาทเปติ. เอว ปุคฺคโล
เนว อตตทิตาย ปฏิปนโน โหติ โน ปรทิตาย.

[๑๗๔] กถญจ ปุคฺคโล อตตนตโป โหติ อตตปริตูปนานุ-
โยคมนุยุตฺโต.

อิธกจฺจ ปุคฺคโล อเจลกโ โหติ มุตฺตาจโร หตฺถาปเลขน
น เอหิกทนต์โก น ติฏฐกทนต์โก นากิหฺมฺ น อุกฺกิสฺส กตฺ น
นิมนฺตโน สาทียติ, โส น กุมภิมฺขา ปฏิคฺคณฺหาติ น กโลปิมุข^๑
ปฏิคฺคณฺหาติ น เอพกมนฺตรํ น ทณฺฑมนฺตรํ น มุสฺสลมฺนฺตรํ^๒ น
ทฺวินฺนํ ภูณฺฆมานนํ น คพฺภินิยา น ปายมานาย น ปุริสฺสนฺตรคตฺตาย
น สงฺกิตฺตีสฺส น ยตฺถ สว อฺปฏฺฐิตโ โหติ น ยตฺถ มกฺขิกา
สณฺทสณฺทจารินี, น มจฺฉํ น มสฺสํ, น สฺรํ น เมรยํ น ฤโสทกํ
ปิวติ. โส เอกาคาริกโ วา โหติ เอกาลอฺปิโก, ทฺวาคาริกโ วา โหติ
ทฺวาลอฺปิโก ๔เปยฺย สตฺตาคาริกโ วา โหติ สตฺตาลอฺปิโก; เอกิสฺสาปิ
ทตฺติยา ยาเปติ, ทฺวิหิปี ทตฺตีหิ ยาเปติ ๔เปยฺย สตฺตหิปี ทตฺตีหิ
ยาเปติ; เอกาทิกมฺปิ อาหารํ อาหาเรติ, ทฺวิหิกมฺปิ^๓ อาหารํ อาหาเรติ
๔เปยฺย สตฺตาทิกมฺปิ อาหารํ อาหาเรติ. อิติ เอวรูปํ อชฺชมาสิกมฺปิ
ปริยายภตฺตโกชฺชานานุโยคมนุยุตฺโต วิหริติ. โส สากภฺกโข วา โหติ,
สวามภฺกโข วา โหติ, นีวารภฺกโข วา โหติ, ททฺทลภฺกโข วา
โหติ, หภฺกโข วา โหติ, กณภฺกโข วา โหติ, อจามภฺกโข วา
โหติ, ปิณฺณภฺกโข วา โหติ, ตินภฺกโข วา โหติ, โคมยภฺกโข
วา โหติ, วณฺมุลผลลาหาโร^๔ ยาเปติ ปวตฺตผลโกชฺชํ. โส สาณานิปี ฐาเรติ,

^๑ ฉ., เท. กโฬปิมุข.

^๒ ฉ., เท. มุสฺสลมฺนฺตรํ.

^๓ ส. ทฺวาทิกมฺปิ.

^๔ อ. วณฺมุลผลลาหาเร.

มสากฺขานิปิ ชาเรติ, ฉวทฺสฺสานิปิ ชาเรติ, ปัสสฺสูลานิปิ ชาเรติ,
 ตีรียานิปิ ชาเรติ, อชินมฺปิ^๑ ชาเรติ, อชินกฺขิปมฺปิ ชาเรติ, กุสจිරมฺปิ
 ชาเรติ, วากจිරมฺปิ ชาเรติ, ผลกจिरมฺปิ ชาเรติ, เกสมกฺขพลมฺปิ
 ชาเรติ, วาพกมฺพลมฺปิ ชาเรติ, อลฺลภกฺขมฺปิ^๒ ชาเรติ เกสมสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 โหติ เกสมสฺส
 อุกฺกุกฺกิปิ โหติ อุกฺกุกฺกิปฺปชานมฺนุยฺตฺโต, กณฺณกฺกปสฺสยิปิ โหติ,
 กณฺณกฺกปสฺสเย เสยฺยํ กปฺเปติ, สายตฺตียกมฺปิ อุทโกโรหณานุโยคมฺนุยฺตฺโต
 วิหริติ.

อิตฺติ เอวรूपํ อเนกวิหิตํ กายสฺส อาตปนปริตฺตปณฺณานุโยคมฺนุยฺตฺโต
 วิหริติ, เอวํ ปุคฺคโล อตฺตตฺนตฺโป โหติ อตฺตตฺตปริตฺตปณฺณานุโยคมฺนุยฺตฺโต.

[๑๗๕] กถญจ ปุคฺคโล ปฺรณฺตโป โหติ ปฺรปริตฺตปณฺณานุโยคมฺนุยฺตฺโต.

อิธกฺขจํ ปุคฺคโล โอโรพฺภโก โหติ สฺฐกรโก มาควโก สากฺกณโก
 ลฺลทฺโท มจฺจฉาตโก โจโร จโรฉาตโก โคฉาตโก^๔ พนฺธนาคารโก,
 เย วา ปนฺณเณปิ เกจิ กุรฺรกกมฺมฺนตา. เอวํ ปุคฺคโล ปฺรณฺตโป โหติ
 ปฺรปริตฺตปณฺณานุโยคมฺนุยฺตฺโต.

[๑๗๖] กถญจ ปุคฺคโล อตฺตตฺนตฺโป จ โหติ อตฺตตฺตปริตฺตปณฺณานุ-
 โยคมฺนุยฺตฺโต, ปฺรณฺตโป จ ปฺรปริตฺตปณฺณานุโยคมฺนุยฺตฺโต.

อิธกฺขจํ ปุคฺคโล ราชา วา โหติ ขตฺติโย มุทฺธาภิสฺสฺสฺสฺสฺส
 พฺรหฺมโณ วา มหาสาล. โส ปฺรตฺติเมณ นกรสฺส นวํ สฺนถาคาร^๖
 การาเปตฺวา เกสมสฺสํ โอหาเรตฺวา ขุราชินํ นีวาเสตฺวา สปฺปิเตเลน
 กายํ อพฺภณฺชิตฺวา มิคฺวิสาเณน ปิฏฺฐี กณฺฑพฺพมาโน^๗ สฺนถาคาร

^๑ ส., อ. อชินานิ. ^๒ อ. อลฺลภกฺขิก. ^๓ อ. โลจโน. ^๔ ส., อ. อยํ ปาโณ นตฺติ.

^๕ จ., เท. มุทฺธาภิสฺสฺสฺสฺส. ^๖ จ., เท. สฺนถาคาร. ^๗ ส. กณฺฑพฺพมาโน.

ปวิสติ สทุธี มหเสยา พุราหฺมณน จ ปุโรหิตน. โส ตตถ
อนนฺตรหิตาย ภูมียา หริตฺปฺลิตฺตํ สยํ กปเปติ. เอกิสฺสา
คาวียา สรฺปวจฺจนํ ยํ เอกสฺมี ธเน ชีรํ โหติ เตน^๑ ราชายาเปติ,
ยํ ทุตฺตยสฺมี ธเน ชีรํ โหติ^๒ เตน มหเส ยายเปติ, ยํ ตตฺตยสฺมี ธเน
ชีรํ โหติ เตน พุราหฺมณน ปุโรหิตํ ยายเปติ, ยํ จตฺตยสฺมี ธเน ชีรํ
โหติ เตน อคฺคิ ชุหติ อวเสเสน วจฺจโก ยายเปติ. โส เอวมาห
"เอตฺตกา อสฺมา หนฺนํ ยณฺณตฺตํ, เอตฺตกา วจฺจตฺรา หนฺนํ
ยณฺณตฺตํ, เอตฺตกา วจฺจตฺริโย หนฺนํ ยณฺณตฺตํ, เอตฺตกา
อชา หนฺนํ ยณฺณตฺตํ, เอตฺตกา อรฺพฺมา หนฺนํ ยณฺณตฺตํ,
เอตฺตกา^๓ อสฺสา หนฺนํ ยณฺณตฺตํ" เอตฺตกา รุกฺษา ฉิขฺชนํ
ยฺยตฺตํ, เอตฺตกา ทพฺพา ลฺยณฺณํ พริหีสฺสํ ตายาติ. เปยฺยสฺส เต
โหนฺติ ทาสาติ วา เปสฺสาติ วา กมฺมกรฺาติ^๓ วา เตปิ ทณฺทตฺตํ
ภยตฺตํ อสฺสํ รุทฺมานา ปริกมฺมานิ กโรนฺติ. เอวํ ปุคฺคโล
อตฺตนํไป จ โหติ อตฺตปฺริตาปนาโนโยคมนฺนํ, ปฺรณํไป จ
ปฺรปฺริตาปนาโนโยคมนฺนํ.

[๑๗๗] กถณจ ปุคฺคโล เนว อตฺตนํไป จ โหติ น อตฺตปฺริ-
ตาปนาโนโยคมนฺนํ, น ปฺรณํไป จ น ปฺรปฺริตาปนาโนโยคมนฺนํ.

โส อนตฺตนํไป อปฺรณํไป ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม นิจฺจํโต นิพฺพุโต
สํติฏฺฐโต สฺวปฺปสิวาทิ พุราหฺมณน อตฺตนา วิหริติ.

อิธ ตถาคโต โลเก อปฺปชฺชติ อรํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณ-
สมฺปนฺโน สกฺโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ
พุทฺโธ ภควา. โส อิมํ โลกํ สทวํ สมารํ สพุราหฺมณํ สสฺสมณพุราหฺมณํ
ปชฺชํ สทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกถวา ปเวเทติ. โส ฐมํ เทเสติ

^{๑-๑} ส. อิม ปาจา นตฺถิ.

^๒ ส. อิม ปาจา นตฺถิ.

^๓ อ. กมฺมกรโร.

อาทิกุลยาณํ มชฺฌกกุลยาณํ ปรีโยสานกุลยาณํ สาตถํ สพฺพญฺชนํ;
 เกวลปรีปนุณํ ปรีสุทฺธํ พุรฺหมจฺริยํ ปกาเสติ. ตํ ฐมฺมํ สุกฺขาติ
 คหปติ วา คหปติปฺตฺโต วา อณฺณตฺรสมิ วา กุเล ปจฺจาชาโต. โส
 ตํ ฐมฺมํ สุตฺวา ตถาคเต สทฺธํ ปฏฺฐิลภาติ. โส เตन สทฺธาปฏฺฐิลาเภน
 สมฺนฺนาคโต อิติ ปฏฺฐิสถฺยกิจฺจติ "สมฺพาโห ฆรฺวาโส ราชปโต,
 อพฺโฆกาโส ปพฺพชฺชชา, นยิทํ สุกฺกํ อคารํ อชฺฌวาสตา เอกนฺตปรีปนุณํ
 เอกนฺตปรีสุทฺธํ สงฺขลิกฺขิตํ พุรฺหมจฺริยํ จริตฺตํ, ยนฺนฺนาหํ เกสมสฺสํ
 โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชฺชเยนฺติ. โส อปเรน สมเยน อปฺปํ วา โภคกฺขนฺธํ ปหาย
 มหนฺตํ วา โภคกฺขนฺธํ ปหาย อปฺปํ วา ฌาติปรีวฏฺฐํ ปหาย
 มหนฺตํ วา ฌาติปรีวฏฺฐํ ปหาย เกสมสฺสํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ
 วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺติ.

[๑๗๘] โส เอวํ ปพฺพชฺชิตो สฺมาโน ภิกฺขุโนํ สิกฺขาสาชีวสฺมาปโน
 ปาณฺดาติปาตํ ปหาย ปาณฺดาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ นินฺทิตทณฺโห
 นินฺทิตสตุโธ ลชฺฐี ทยาปโน สพฺพปาณญฺตฺติตานุกมฺปิ วิหฺรติ.

อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ ทินฺนาทายี
 ทินฺนปฏฺฐิกฺขี, อถเนน สจฺจิภูเตน อตฺตนา วิหฺรติ.

อพุรฺหมจฺริยํ ปหาย พุรฺหมจฺจาริ โหติ อาราจฺจาริ ปฏฺฐิวิโรโต
 เมถุณา คามธมฺมา.

มุสฺสาวาทํ ปหาย มุสฺสาวาทา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ สจฺจวาที สจฺจสนฺโห
 เถโต ปจฺจยโก อวิสฺวาทโก โลกสฺส.

ปิสุณํ วาจํ ปหาย ปิสุณาย วาจาเย ปฏฺฐิวิโรโต โหติ, อิตฺโต
 สุตฺวา น อมฺตฺร อกฺขาตา อิมสํ เปทาเย, อมฺตฺร วา สุตฺวา น

๑ จ., เท. สหิตาน. ๒ ส. ผรุสา. ๓ จ., เท. อิตฺติกุมาริกาปฏิกุคคณา, เอวมฺปิ. ๔ จ., เท. ตาสีทาสปฏิกุคคณา ๕ จ., เท. อุกุโฏทวณฺณนิกิตฺตาสายิตา.

[๑๘๐] โส สนตุญโจ โหติ กายปริหาริเกน จีวเรน
 กุจฉิปริหาริเกน ปิณฑปาเตน. โส เยน เยเนว ปกุกมติ สมาทาเยว
 ปกุกมติ, เสยฺยถาปี นาม^๑ ปกุกชี สุกุโณ เยน เยเนว เทติ
 สปัตตภาโว เทติ. เอวเมว ภิกขุ สนตุญโจ โหติ กายปริหาริเกน
 จีวเรน กุจฉิปริหาริเกน ปิณฑปาเตน. โส^๑ เยน เยเนว ปกุกมติ
 สมาทาเยว ปกุกมติ. โส อิมินา อริเยน สีสกฺขนุเชน สมนฺนาคโต
 อชฺฌตฺตํ อนวชฺชสฺสํ ปฏิสฺสเวเทติ.

[๑๘๑] โส จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคาคาหิ โหติ
 นานุกฺขณณคฺคาคาหิ. ยตฺวาธิกรณเมณํ จกฺขุณฺทริยํ อสฺสํวตฺตํ วิหรณฺตํ
 อภิขุฉาโทมนสฺสา ปาปกา อุกฺกุสลา ฐมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส
 สํวราย ปฏิปชฺชติ, รกฺขติ จกฺขุณฺทริยํ, จกฺขุณฺทริเย สํวรํ อาปชฺชติ;
 โสเตน สทฺทํ สุตฺวา อเปยฺย ฌาเนน คนฺธี ฌายิตฺวา อเปยฺย ชิวฺหา
 รสํ สายิตฺวา อเปยฺย กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา อเปยฺย มนฺสา^๓ ฐมํ
 วิญฺญาย น นิमितฺตคฺคาคาหิ โหติ นานุกฺขณณคฺคาคาหิ. ยตฺวาธิกรณเมณํ
 มนินฺทริยํ อสฺสํวตฺตํ วิหรณฺตํ อภิขุฉาโทมนสฺสา ปาปกา อุกฺกุสลา
 ฐมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชติ, รกฺขติ มนินฺทริยํ,
 มนินฺทริเย สํวรํ อาปชฺชติ. โส อิมินา อริเยน อินฺทริยสํวเรน
 สมนฺนาคโต อชฺฌตฺตํ อพฺยาเสกสฺสํ ปฏิสฺสเวเทติ.

[๑๘๒] โส อภิกฺกนฺเต ปฏิกฺกนฺเต สมฺปชานการิ โหติ,
 อาโลกิเต วิโลกิเต สมฺปชานการิ โหติ, สมฺมิณฺชิตे ปสาริเต
 สมฺปชานการิ โหติ, สงฺฆาปฏิปัตตจิวรธารणे สมฺปชานการิ โหติ,
 อสิตे ปีเต ขายิตे สายิตे สมฺปชานการิ โหติ, อจฺจารปสฺสาวกมฺเม

^๑ ส. อยฺ สทฺโท นตฺถิ.

^๒ ส. อยฺ สทฺโท นตฺถิ.

^๓ ส. มาณสา.

สมปชานการี โหติ, คเต จิตะ นิสินฺเน สุตเต ชาคริตะ ภาสิตะ
ตุณฺหิภาเว สมปชานการี โหติ.

โส อิมินา จ^๑ อริเยน สิลกฺขนฺธเณ สมนฺนาโคโต อิมินา จ
อริเยน อินฺทริยสํวเรณ สมนฺนาโคโต อิมินา จ อริเยน สติสมฺปชณฺเณ
สมนฺนาโคโต อิมาย จ อริยาย สนฺตญฺจียา สมนฺนาโคโต วิวิตฺตํ
เสนาสนํ ภาชติ อรณฺณํ รุกฺขมฺลํ ปพฺพตํ กนฺทํ คิริคูหํ สฺसानํ
วนปตฺถํ อพฺโปกาสํ ปลาลปฺปญฺชํ. โส ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต
นิสีทติ ปลลฺลงกํ อากฺขิตฺวา อุชฺฐํ กายํ ปณฺธิชาย ปริมุขํ สตี
อุปฏฺฐเปตฺวา. โส อภิชฺฌํ โลเก ปหาย วิคตฺวาภิชฺฌเณ เจตฺสา
วิหริติ, อภิชฺฌาย จิตฺตํ ปริโสเชติ; พฺยาปาทปโทสํ ปหาย
อพฺยาปนฺนจิตฺโต วิหริติ สพฺพปาณฆฺฏทิตานุกมฺปิ, พฺยาปาทปโทสา
จิตฺตํ ปริโสเชติ; ถีนมิทฺฐํ ปหาย วิคตฺถีนมิทฺฐเณ วิหริติ อาโลกสณฺณํ
สโต สมฺปชาน, ถีนมิทฺฐา จิตฺตํ ปริโสเชติ; อุทฺธจฺจกุกฺกจฺจํ ปหาย
อนฺุทฺธโต วิหริติ อชฺฌตฺตํ วูปสนฺตจิตฺโต, อุทฺธจฺจกุกฺกจฺจา จิตฺตํ
ปริโสเชติ; วิจิกิจฺจนํ ปหาย ติณฺณวิจิกิจฺจเณ วิหริติ ออกถกฺกํ กุสเลสุ
ธมฺเมสุ, วิจิกิจฺจาย จิตฺตํ ปริโสเชติ.

[๑๘๓] โส อิเม ปณฺจ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปฺกภิเลเส
ปณฺณาย ทฺวพฺพลีกรเณ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ
สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกชํ ปีติสฺสขํ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ;
วิตกฺกวิจารานํ วูปสมฺมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตกฺกํ
อวิจาร์ สมาธิชํ ปีติสฺสขํ ทฺุตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ; ปีตียา
จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหริติ, สโต จ สมฺปชาน สฺขณฺจ กาเยน

^๑ ส. อยํ สทฺโท นตฺถิ.

ปฏิสัเวเทติ, ยํ ตํ อริยา อาจิขฺชนฺติ "อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ, ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ; สุขสฺส จ ปหานา ทฺกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมา อทฺกฺขมสฺสํ อุเปกฺขาสติปาริสฺสทฺธี จตฺตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ.

โส เอวํ สสมาหิตเต จิตฺเต ปริสฺสทฺเธ ปรีโยทาเต อนนฺดเกณ วิคตฺตูปกฺกิเลเส มุทฺตญฺเต กมฺมณิเย จิตเต อาเนญชฺปฺตเต ปุพฺเพ-
 นิวาสานุสฺสติฌาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส อนนฺทวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ
 อนุสฺสเรติ. เสยฺยถิํ. เอกมฺปิ ชาตี เทวํปิ ชาตีโย ติสฺโสปิ ชาตีโย
 จตฺสโสปิ ชาตีโย ปณฺจปิ ชาตีโย ทสฺปิ ชาตีโย วีสมฺปิ ชาตีโย
 ตีสมฺปิ ชาตีโย จตฺตาสีสมฺปิ ชาตีโย ปณฺณาสมฺปิ ชาตีโย ชาติสฺตมฺปิ
 ชาติสทฺสสมฺปิ ชาติสทสทฺสสมฺปิ อนนฺทเกปิ สํวฏฺฏกฺกปฺเป อนนฺทเกปิ
 วิวฏฺฏกฺกปฺเป อนนฺทเกปิ สํวฏฺฏวิวฏฺฏกฺกปฺเป "อมุตราสีเอร์นาโม เอวํโคตฺโต
 เอวํณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทฺกฺขปฏิสัเวที เอวมายฺยปริยนฺโต, โส
 ตโต จโต อมฺตร อฺทปาที; ตตฺตราปาสีเอร์นาโม เอวํโคตฺโต เอวํณฺโณ
 เอวมาหาโร เอวํสุขทฺกฺขปฏิสัเวที เอวมายฺยปริยนฺโต, โส ตโต จโต
 อธิฐปฺนฺโนติ. อิติ สาการํ สอฺทฺทสํ อนนฺทวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสเรติ.

[๑๘๔] โส เอวํ สสมาหิตเต จิตฺเต ปริสฺสทฺเธ ปรีโยทาเต อนนฺดเกณ
 วิคตฺตูปกฺกิเลเส มุทฺตญฺเต กมฺมณิเย จิตเต อาเนญชฺปฺตเต สตฺตฺตานํ
 จตฺตปฺปาตฌาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส ทิพฺเพน จกฺขฺนา วิสฺสทฺเธน
 อติกฺกนฺตมานุสฺสเกณ สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หิเน ปณฺเฑ
 สุวณฺเณ ทฺพพณฺเณ สุกฺเต ทฺกฺคเต ยถากมฺมฺปเค สตฺเต ปชานาติ
 "อิมะ วต โภณฺโต สตฺตฺตา กายทฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา วจฺจิทฺตฺจฺริเตน
 สมฺนฺนาคตา มโนทฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา, อริยานํ อุปฺวาทกา
 มิจฺจาทิฏฺฐิกา มิจฺจาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา. เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณ

อุปายํ ทุคฺคํ วิณีปาตํ นิรยํ อุปปนฺนา. อิมํ วา ปน^๑ โภโกโต
 สตุตา กายสุจริเตน สมณฺนาคตา วจีสุจริเตน สมณฺนาคตา
 มโนสุจริเตน สมณฺนาคตา, อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิจกา
 สมฺมาทิฏฺฐิจกมฺมสมาทานา. เต กายสุสฺส เภทา ปรมฺมรณฺนา สุคตํ สกฺคํ
 โลกํ อุปปนฺนาติ. โส อิติ ทิพฺเพน จกฺขฺนา วิสุทฺเธน อติฏฺกนฺตมานุสฺเสน
 สตุเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน ทิเน ปณฺีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ
 สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตุเต ปชานาติ.

[๑๘๕] โส เอวํ สมหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปรีโยทาเต
 อนนฺดเณ วิคตฺตูปกฺกิลเส มุทฺตฺตฺเต กมฺมณฺเย จิตฺเต อาเนญชฺชปฺตฺเต
 อาสวานํ ขยณฺณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส "อิทํ ทุคฺชนฺติ
 ยถาภูตํ ปชานาติ, "อโยํ ทุคฺชสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อโยํ
 ทุคฺชนิโรธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อโยํ ทุคฺชนิโรธคามินี ปฏฺิปปาติ
 ยถาภูตํ ปชานาติ, "อิมํ อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อโยํ
 อาสวสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อโยํ อาสวนิโรธติ ยถาภูตํ
 ปชานาติ, "อโยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏฺิปปาติ ยถาภูตํ ปชานาติ.
 ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจติ,
 ภาวาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจติ, อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจติ. "วิมฺุตตสฺมี
 วิมฺุตตมิตฺติ ฌาณํ โหติ. "ชฺีณนา ชาติ วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ, กตํ กรณฺียํ,
 นาปรํ อิตฺถตฺตยาตฺติ ปชานาติ. เอวํ ปุคฺคโล เนว อตฺตนฺตโป [...]
 โหติ น อตฺตปฺริตาปนาณฺุโยคมนฺุยุตฺโต, น ปฺรนฺตโป น
 ปฺรปฺริตาปนาณฺุโยคมนฺุยุตฺโต. โส อนตฺตนฺตโป [๒] อปฺรนฺตโป ทิฏฺฐเจว
 ธมฺเม นิจฺจนาโต นิพฺพุโต สิตฺติภูโต สุขปฏฺิสสฺวทํ พุรฺหมภูเตน อตฺตนา
 วิหฺรติ.

^๑ อ. อโยํ สทฺโท นตฺติ.

[๒] เอตฺถนฺตเร จสทฺโท อตฺติ.

[๑๘๖] กตโม จ ปุคฺคโล สราโค.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส ราโค อปฺปหีนโน. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สราโค.
กตโม จ ปุคฺคโล สโทโส.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส โทโส อปฺปหีนโน. อयํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สโทโส.
กตโม จ ปุคฺคโล สโมโห.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส โมโห อปฺปหีนโน. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สโมโห.
กตโม จ ปุคฺคโล สมานโน.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส มาโน อปฺปหีนโน. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สมานโน.

[๑๘๗] กถญจ ปุคฺคโล ลาภี โหติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส, น
ลาภี อธิปญฺญาธมฺมวิปัสสนาย.

อิเธกฺวจิ ปุคฺคโล ลาภี โหติ รูปสหคตานิ วา อรูปสหคตานิ
วา สมาปตฺติํ, น ลาภี โลกุตฺตรมคฺคสฺส วา ผลสฺส วา. เอวํ
ปุคฺคโล ลาภี โหติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส, น ลาภี อธิปญฺญา-
ธมฺมวิปัสสนาย.

กถญจ ปุคฺคโล ลาภี โหติ อธิปญฺญาธมฺมวิปัสสนาย, น ลาภี
อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส.

อิเธกฺวจิ ปุคฺคโล ลาภี โหติ โลกุตฺตรมคฺคสฺส วา ผลสฺส วา
น ลาภี รูปสหคตานิ วา อรูปสหคตานิ วา สมาปตฺติํ. เอวํ
ปุคฺคโล ลาภี โหติ อธิปญฺญาธมฺมวิปัสสนาย, น ลาภี อชฺฌตฺตํ
เจโตสมถสฺส.

กถญจ ปุคฺคโล ลาภี เจว โหติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส, ลาภี
จ อธิปญฺญาธมฺมวิปัสสนาย.

อิเธกฺวจิ ปุคฺคโล ลาภี โหติ รูปสหคตานิ วา อรูปสหคตานิ
วา สมาปตฺติํ, ลาภี โลกุตฺตรมคฺคสฺส วา ผลสฺส วา. เอวํ

ปุกุคโล ลาภี เจว โหติ อชุตตัม เจโตสมถสฺส, ลาภี จ
อธิปณณารมมวิปัสสนาย.

กถญจ ปุกุคโล เนว ลาภี โหติ อชุตตัม เจโตสมถสฺส, น
ลาภี อธิปณณารมมวิปัสสนาย.

อิเธกจฺจ ปุกุคโล เนว ลาภี โหติ รูปสทคตานิ วา
อรุสทคตานิ วา สમાปตฺตีไน, น ลาภี โลกุตตรมคฺคสฺส วา ผลสฺส
วา. เอว ปุกุคโล เนว ลาภี โหติ อชุตตัม เจโตสมถสฺส, น ลาภี
อธิปณณารมมวิปัสสนาย.

[๑๔๘] กตโม จ ปุกุคโล อนุโสตกามี.

อิเธกจฺจ ปุกุคโล กาเม จ ปฏิสเวติ ปาปญจ กมฺม กโรติ.
อยํ วุจฺจติ ปุกุคโล อนุโสตกามี.

กตโม จ ปุกุคโล ปฏิสเวติ.

อิเธกจฺจ ปุกุคโล กาเม จ น ปฏิสเวติ ปาปญจ กมฺม น
กโรติ. โส สหาปิ ทุกฺเคน สหาปิ โทมนสฺเสน อสฺสุมฺเขนปิ รุทฺมาโน
ปริปฺณณํ ปริสุทฺธํ พุรฺหมจฺริยํ จรติ. อยํ วุจฺจติ ปุกุคโล ปฏิสเวติ.

กตโม จ ปุกุคโล จิตฺตโต.

อิเธกจฺจ ปุกุคโล ปณฺจนํ โอรัมภาคิยานํ สณฺโณชนานํ
ปริกฺขยา โอปปาตฺติโก โหติ ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺตติธฺมโม ตสฺมา
โลกา. อยํ วุจฺจติ ปุกุคโล จิตฺตโต.

กตโม จ ปุกุคโล ติณฺโณ ปารคโต^๑ ธเล ติฏฺฐจติ พุราหฺมเณ.
อิเธกจฺจ ปุกุคโล อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ทิฏฺฐจ

^๑ ฉ., เท. ปารจฺจโต.

ธมฺเม สยํ อภิญญา สจฺจิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ. อयํ วุจฺจติ
 ปุคฺคโล ติณฺโณ ปารคโต ธเล ติฏฺฐติ พฺราหฺมणे.

[๑๘๙] กถณฺจ ปุคฺคโล อปฺปสฺสุโต โหติ สฺสฺเตน อนฺุปปนฺโน.

อิเธกฺวจสฺส ปุคฺคลสฺส อปฺปกํ สฺตํ โหติ สฺสฺตํ เคยฺย
 เวยฺยากรณํ คาคํ อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํ. โส ตสฺส
 อปฺปกสฺส สฺสฺตสฺส น อตฺถมณฺเวย น ฐมฺมมณฺเวย น ธมฺมานุธมฺมป-
 ฏิปฺนโน^๑ โหติ. เอวํ ปุคฺคโล อปฺปสฺสุโต โหติ สฺสฺเตน อนฺุปปนฺโน.

กถณฺจ ปุคฺคโล อปฺปสฺสุโต โหติ สฺสฺเตน อฺุปปนฺโน.

อิเธกฺวจสฺส ปุคฺคลสฺส อปฺปกํ สฺตํ โหติ สฺสฺตํ เคยฺย
 เวยฺยากรณํ คาคํ อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํ. โส
 ตสฺส อปฺปกสฺส สฺสฺตสฺส อตฺถมณฺเวย ธมฺมมณฺเวย ธมฺมานุธมฺมป-
 ฏิปฺนโน โหติ. เอวํ ปุคฺคโล อปฺปสฺสุโต โหติ สฺสฺเตน อฺุปปนฺโน.

กถณฺจ ปุคฺคโล พหุสฺสุโต โหติ สฺสฺเตน อนฺุปปนฺโน.

อิเธกฺวจสฺส ปุคฺคลสฺส พหุํ สฺตํ โหติ สฺสฺตํ เคยฺย เวยฺยากรณํ
 คาคํ อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํ. โส ตสฺส
 พหุสฺส สฺสฺตสฺส น อตฺถมณฺเวย น ธมฺมมณฺเวย น ธมฺมานุธมฺมป-
 ฏิปฺนโน โหติ. เอวํ ปุคฺคโล พหุสฺสุโต โหติ สฺสฺเตน อนฺุปปนฺโน.

กถณฺจ ปุคฺคโล พหุสฺสุโต โหติ สฺสฺเตน อฺุปปนฺโน.

อิเธกฺวจสฺส ปุคฺคลสฺส พหุํ สฺตํ โหติ สฺสฺตํ เคยฺย เวยฺยากรณํ
 คาคํ อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํ. โส ตสฺส
 พหุสฺส สฺสฺตสฺส อตฺถมณฺเวย ธมฺมมณฺเวย ธมฺมานุธมฺมปฏฺิปฺนโน
 โหติ. เอวํ ปุคฺคโล พหุสฺสุโต โหติ สฺสฺเตน อฺุปปนฺโน.

[๑๙๐] กตโม จ ปุคฺคโล สมณมฺจโล.

^{๑-๑} ฉ., เท. ธมฺมณฺเวย ธมฺมานุธมฺมปฏฺิปฺนโน.

อิธกจโจ ปคคโล ตินณ สณโฆชนานัน ปริกขยา สโตปาปนโน
โหติ อวินิปาตธมโม นียโต สมโพธิปราชโน. อัย วุจจติ ปคคโล
สมณมจโล.

กตโม จ ปคคโล สมณปทุมโม.

อิธกจโจ ปคคโล ตินณ สณโฆชนานัน ปริกขยา รากโธสมโหทานัน
ตณุตตา สกทาคามี โหติ, สกิทเว อิม โลก อคณุตวา ทุกขสสันตัง
กโรติ. อัย วุจจติ ปคคโล สมณปทุมโม.

กตโม จ ปคคโล สมณปณฺฑริโก.

อิธกจโจ ปคคโล ปณฺจณัน โอรมภาคิยานัน สณโฆชนานัน
ปริกขยา โอปปาติโก โหติ, ตตถ ปรีนิพพายี อนาวตติธมโม ตสฺมา
โลกา. อัย วุจจติ ปคคโล สมณปณฺฑริโก.

กตโม จ ปคคโล สมณเส สุสมณสุขุมาล.

อิธกจโจ ปคคโล อาสวานัน ขยา อนาสว เจโตวิมุตตี
ปณฺณาวิมุตตี ทิฏฺฐเจว ธมฺเม สย อภิญญา สจฺจิกถวา อุปสมปชฺช
วิหริติ. อัย วุจจติ ปคคโล สมณเส สุสมณสุขุมาล.

จตุกกนิตฺเตโส นิฏฺฐิต.

๕. ปณจกปคคปณตติ

[๑๙๑] ตตร ยวาย ปคคโล อารมฺภติ จ วิปปฏิสาร์ จ โหติ
ตณฺจ เจโตวิมุตตี ปณฺณาวิมุตตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ยตถสฺส เต
อุปปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ, โส เอวมสฺส
วจนีโย "อายสฺมโต โข อารมฺภชา อาสวา สํวิชฺชนติ, วิปปฏิสาร์ชา
อาสวา ปวชฺฌนฺติ. สาธุ วตายสฺมา อารมฺภเช อาสเว ปหาย

วิปปฏิสารเช อาสเว ปฏิวิโนทตฺวา จิตฺตํ ปณณญจ ภาเวตุ.
เอวมายสุมา อมฺนา ปณจเมน ปุคฺคเลน สมสโม ภวิสฺสตีติ.

ตตฺร ยวายํ ปุคฺคโล อารมฺภติ น วิปปฏิสารี โหติ ตณฺจ
เจโตวิมุตฺตี ปณณวิมุตฺตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา
ปาปกา อกฺขลา ฐมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ, โส เอวมสฺส วจนีโย
"อายสฺมโต โข อารมฺภชา อาสวา สํวิชฺชนฺติ, วิปปฏิสารชา อาสวา
นปฺปวชฺชนฺติ. สาธุ วตายสุมา อารมฺภเช อาสเว ปหาย จิตฺตํ
ปณณญจ ภาเวตุ. เอวมายสุมา อมฺนา ปณจเมน ปุคฺคเลน สมสโม
ภวิสฺสตีติ.

ตตฺร ยวายํ ปุคฺคโล น อารมฺภติ วิปปฏิสารี โหติ ตณฺจ
เจโตวิมุตฺตี ปณณวิมุตฺตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา
ปาปกา อกฺขลา ฐมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ, โส เอวมสฺส วจนีโย
"อายสฺมโต โข อารมฺภชา อาสวา น สํวิชฺชนฺติ, วิปปฏิสารชา
อาสวา ปวชฺชนฺติ. สาธุ วตายสุมา วิปปฏิสารเช อาสเว ปฏิวิโนทตฺวา
จิตฺตํ ปณณญจ ภาเวตุ. เอวมายสุมา อมฺนา ปณจเมน ปุคฺคเลน
สมสโม ภวิสฺสตีติ.

ตตฺร ยวายํ ปุคฺคโล น อารมฺภติ น วิปปฏิสารี โหติ
ตณฺจ เจโตวิมุตฺตี ปณณวิมุตฺตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ยตฺถสฺส เต
อุปฺปนฺนา^๑ ปาปกา อกฺขลา ฐมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ, โส
เอวมสฺส วจนีโย "อายสฺมโต โข อารมฺภชา อาสวา น สํวิชฺชนฺติ,
วิปปฏิสารชา อาสวา นปฺปวชฺชนฺติ. สาธุ วตายสุมา จิตฺตํ ปณณญจ
ภาเวตุ. เอวมายสุมา อมฺนา ปณจเมน ปุคฺคเลน สมสโม ภวิสฺสตีติ.

^๑ ฉ. อยํ ปาโง นตฺถิ.

อิมะ จตุตถาโร ปุกคณา อมุนา ปมจเมน ปุกคเลน เอว
โอรทียมานา เอวมนุสสาสิยมานา อนุปุพเพน อาสวานํ ขยํ ปาปณฺณติ.

[๑๙๒] กถญจ ปุกคโล ทตฺวา อวชานาติ.

อิธกจฺโจ ปุกคโล ยสฺส ปุกคณสฺส เทติ จีวรปิณฑปาทเสนาสน-
คิลานปัจจุยเภสชฺชปริกขารํ, ตสฺส เอวํ โหติ "อหํ ทมฺมิ, อยํ ปน"^๑
ปฏิกคณฺหาตีติ, ตเมनํ ทตฺวา อวชานาติ. เอวํ ปุกคโล ทตฺวา อวชานาติ.

กถญจ ปุกคโล สํวาเสน อวชานาติ.

อิธกจฺโจ ปุกคโล เยน ปุกคเลน สทฺธี สํสติ เทว วา ตีนี
วสุสานิ, ตเมนํ สํวาเสน อวชานาติ. เอวํ ปุกคโล สํวาเสน อวชานาติ.

กถญจ ปุกคโล อาเรยฺยมุโข โหติ.

อิธกจฺโจ ปุกคโล ปรสฺส วณฺเณ วา อวณฺเณ วา ภาสิยมาเน
ชิปปญฺเณว อธิมฺจุจิตา โหติ. เอวํ ปุกคโล อาเรยฺยมุโข โหติ.

กถญจ ปุกคโล โลโล โหติ.

อิธกจฺโจ ปุกคโล อิตฺตฺรสทฺโธ โหติ อิตฺตฺรภตฺติ^๒ อิตฺตฺรเปโม
อิตฺตฺรปฺปสาโท. เอวํ ปุกคโล โลโล โหติ.

กถญจ ปุกคโล มนฺโท โมมฺุโห โหติ.

อิธกจฺโจ ปุกคโล กุสลากุสเล ฐมฺเม น ชานาติ, สวชฺชชานวชฺเช
ฐมฺเม น ชานาติ, หินฺนปฺปณีเต ฐมฺเม น ชานาติ, กณฺหสฺสุก-
กสฺสปฏฺฐิภาเค ฐมฺเม น ชานาติ. เอวํ ปุกคโล มนฺโท โมมฺุโห โหติ.

[๑๙๓] ตตฺถ กตเม ปมฺจ โยธาชีวฺอุปมา ปุกคณา.

ปมฺจ โยธาชีวา: อิธกจฺโจ โยธาชีโว รชคฺคณฺเณว ทิสฺวา สํสีทติ

^๑ ฉ., เท. ปนสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. อิตฺตฺรภตฺติ.

วีสีหติ น สนฺถมฺภาติ^๑ น สกโกติ สงฺคามํ โอตฺริตฺตํ. เอวฺรฺอุปฺปิ
อิเรกฺขจฺใจ โยธาซีโว โหติ. อยํ ปจฺโม โยธาซีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน
โลกสฺมี.

ปุณ จปรํ อิเรกฺขจฺใจ โยธาซีโว สหติ รชคฺคํ, อปิจ ไช
รชคฺคณฺณเวย ทิสฺวา สํสีหติ วีสีหติ น สนฺถมฺภาติ น สกโกติ
สงฺคามํ โอตฺริตฺตํ. เอวฺรฺอุปฺปิ อิเรกฺขจฺใจ โยธาซีโว โหติ. อยํ ทฺติโย
โยธาซีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมี.

ปุณ จปรํ อิเรกฺขจฺใจ โยธาซีโว สหติ รชคฺคํ สหติ รชคฺคํ,
อปิจ ไช อุตฺตสาหนณฺณเวย^๒ สุตฺวา สํสีหติ วีสีหติ น สนฺถมฺภาติ น
สกโกติ สงฺคามํ โอตฺริตฺตํ. เอวฺรฺอุปฺปิ อิเรกฺขจฺใจ โยธาซีโว โหติ. อยํ
ตฺติโย โยธาซีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมี.

ปุณ จปรํ อิเรกฺขจฺใจ โยธาซีโว สหติ รชคฺคํ สหติ รชคฺคํ
สหติ อุตฺตสาหน^๓, อปิจ ไช สมฺปหาเร หณฺณติ พฺยาปชฺชติ.
เอวฺรฺอุปฺปิ อิเรกฺขจฺใจ โยธาซีโว โหติ. อยํ จตฺตฺตโย โยธาซีโว สนฺโต
สํวิชฺชมาโน โลกสฺมี.

ปุณ จปรํ อิเรกฺขจฺใจ โยธาซีโว สหติ รชคฺคํ สหติ รชคฺคํ
สหติ อุตฺตสาหนํ สหติ สมฺปหารํ. โส ตํ สงฺคามํ อภิวินฺนิตฺวา
วิชิตฺตสงฺคาโม ตเมว สงฺคามสึสํ อชฺฌาวสติ. เอวฺรฺอุปฺปิ อิเรกฺขจฺใจ
โยธาซีโว โหติ. อยํ ปณฺจโม โยธาซีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมี.

อิเม ปณฺจ โยธาซีวา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

[๑๙๔] เอวเมว ปณฺจิเม โยธาซีวูปมา ปุคฺคลา สนฺโต
สํวิชฺชมานา ภิกฺขุสฺส. กตเม ปณฺจ.

^๑ ส. สนฺถมฺภาติ.

^๒ ฉ., เท. อุตฺตสาหนณฺณเวย.

^๓ ฉ., เท. อุตฺตสาหน.

อิธกจโจ ภิกขุ ราชคฺคณเณว ทิสฺวา สํสีหติ วิสีหติ น
 สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ พุรฺหมจฺริยํ สนฺตนาเนตฺ,^๑ ลิกฺขาทุพฺพลยํ
 อาวิกตฺวา^๒ ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. กิมสฺส ราชคฺคสฺมี. อิธ
 ภิกขุ สฺสณาติ "อมฺกสฺมี นาม คาเม วา นิคเม วา อิตฺถิ วา กุมาริ
 วา อภิรฺูปา ทสฺสนีเย ปาสาทิกกา ปรมาย วณฺณโปกฺขรตฺยา
 สมฺนฺนาคตฺตาติ, โส ตํ สุตฺวา สํสีหติ วิสีหติ น สนฺถมฺภติ น
 สกฺโกติ พุรฺหมจฺริยํ สนฺตนาเนตฺ, ลิกฺขาทุพฺพลยํ อาวิกตฺวา ลิกฺขํ
 ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. อิทมสฺส ราชคฺคสฺมี.

เสยฺยถาปิ โส โยธาซีโว ราชคฺคณเณว ทิสฺวา สํสีหติ วิสีหติ น
 สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตฺริตฺ, ตณฺณโม อยํ ปุคฺคโล.
 เอวฺวโปปิ อิธกจโจ ปุคฺคโล โหติ. อยํ ปจฺโม โยธาซีวูปโม ปุคฺคโล
 สนฺโต สํวิชฺชมาโน ภิกฺขุสฺ.

[๑๙๕] ปุณ จปริ อิธกจโจ ภิกขุ สหติ ราชคฺคํ อปีจ ไช
 ราชคฺคณเณว ทิสฺวา สํสีหติ วิสีหติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ
 พุรฺหมจฺริยํ, สนฺตนาเนตฺ, ลิกฺขาทุพฺพลยํ อาวิกตฺวา ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย
 หีนายาวตฺตติ. กิมสฺส ราชคฺคสฺมี. อิธ ภิกขุ น เหว ไช สฺสณาติ
 "อมฺกสฺมี นาม คาเม วา นิคเม วา อิตฺถิ วา กุมาริ วา อภิรฺูปา
 ทสฺสนีเย ปาสาทิกกา ปรมาย วณฺณโปกฺขรตฺยา สมฺนฺนาคตฺตาติ. อปีจ
 ไช สามิ^๓ ปสฺสติ อิตฺถิ วา กุมาริ วา อภิรฺูปํ ทสฺสนีเย ปาสาทิกํ
 ปรมาย วณฺณโปกฺขรตฺยา สมฺนฺนาคตํ. โส ตํ ทิสฺวา สํสีหติ วิสีหติ
 น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ พุรฺหมจฺริยํ สนฺตนาเนตฺ, ลิกฺขาทุพฺพลยํ
 อาวิกตฺวา ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. อิทมสฺส ราชคฺคสฺมี.

^๑ ฉ., เท. สนฺธาเรตฺ. เอวฺวปริปิ.

^๒ ส. อาวิกตฺวา.

^๓ ส. สามเวย.

เสยฺยถาปิ โส โยธาซีโว สหติ รชคฺคํ, อปิจ ไช รัชคฺคณณเฆว
ทิสฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺณมฺภาติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตฺริตฺตํ,
ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เอวฺรูปิ อีธะจฺโจ ปุคฺคโล โหติ. อยํ ทฺติโย
โยธาซีวูปโม ปุคฺคโล สนฺโต สํวิชฺชมาโน ภิกฺขุสุ.

[๑๙๖] ปฺน จปรํ อีธะจฺโจ ภิกฺขุ สหติ รชคฺคํ, สหติ รัชคฺคํ
อปิจ ไช อุตฺตสาทนณเฆว สุตฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺณมฺภาติ น
สกฺโกติ พฺรหฺมจฺริยํ สนฺตาทเนตฺตํ, ลิกฺขาทุพฺพลํ อาวิกิตฺวา ลิกฺขํ
ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. กิมสฺส อุตฺตสาทนาย. อิท ภิกฺขุ อรณฺณคตํ
วา รุกฺขมฺูลคตํ วา สฺสณฺณาคารคตํ วา มาตฺตุคาโม อุปสงฺกมิตฺวา
อฺหสฺติ อุลฺลปติ อฺชฺชกฺขมฺติ อฺปฺผณฺฑเทติ, โส มาตฺตุคาเมน อฺหสฺสิยมาโน
อฺลฺลปฺยมาโน อฺชฺชกฺขมฺียมาโน อฺปฺผณฺฑมฺียมาโน สํสีทติ วิสีทติ น
สนฺณมฺภาติ น สกฺโกติ พฺรหฺมจฺริยํ สนฺตาทเนตฺตํ, ลิกฺขาทุพฺพลํ
อาวิกิตฺวา ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. อิทมสฺส อุตฺตสาทนาย.

เสยฺยถาปิ โส โยธาซีโว สหติ รชคฺคํ สหติ รัชคฺคํ, อปิจ ไช
อุตฺตสาทนณเฆว สุตฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺณมฺภาติ น สกฺโกติ
สงฺคามํ โอตฺริตฺตํ, ตถูปโม อยํ ปุคฺคโล. เอวฺรูปิ อีธะจฺโจ ปุคฺคโล
โหติ. อยํ ตติโย โยธาซีวูปโม ปุคฺคโล สนฺโต สํวิชฺชมาโน ภิกฺขุสุ.

[๑๙๗] ปฺน จปรํ อีธะจฺโจ ภิกฺขุ สหติ รชคฺคํ สหติ รัชคฺคํ
สหติ อุตฺตสาทณฺ, อปิจ ไช สมฺปหาระ หนฺณตฺติ พฺยาปชฺชติ. กิมสฺส
สมฺปหารสฺมี. อิท ภิกฺขุ อรณฺณคตํ วา รุกฺขมฺูลคตํ วา สฺสณฺณาคารคตํ
วา มาตฺตุคาโม อุปสงฺกมิตฺวา อภินิสฺสทติ อภินิปชฺชติ อชฺโฆตฺถรติ.
โส มาตฺตุคาเมน อภินิสฺสํมฺียมาโน อภินิปชฺชํมฺียมาโน อชฺโฆตฺถรํมฺียมาโน
ลิกฺขํ อปฺปจฺจกฺขาย ทุพฺพลํ อนาวิกิตฺวา เมถุนํ รมฺมํ ปฏฺิเสวติ.
อิทมสฺส สมฺปหารสฺมี.

เสยยถาปี โส โยธาชีโว สหติ ราชคค์ สหติ ราชคค์ สหติ
อุสุสาน्ह, อปีจ โข สมปหาระ หนณตติ พยาปชชติ, ตถูปโม อัย
ปคคโล. เอวรूपปี อีเชกจโจ ปคคโล โหติ. อัย จตตุเถ โยธาชีวูปโม
ปคคโล สนโต สัรัชชมาโน ภิกขุสุ.

[๑๙๘] ปน จปร อีเชกจโจ ภิกขุ สหติ ราชคค์ สหติ ราชคค์
สหติ อุสุสาน्ह สหติ สมปหาร, โส ตํ สงคามํ อภิวินิตวา
วิจิตสงคาโม ตเมว สงคามสีลํ อชฌาวสติ. กิมสส สงคามวิชยสมิ.
อิธ ภิกขุ อรณณคตํ วา รุกขมูลคตํ วา สญญาคารคตํ วา
มาตุคาโม อุปสงกมิตวา อภินิสิตติ อภินิพชติ อชฌเอตถติ. โส
มาตุคาเมน อภินิสิตียมาโน อภินิพชชียมาโน อชฌเอตถตริยมาโน
วินิเวเจตวา วินิโมเจตวา เยน กามํ ปกกมติ.

โส วิวิตตํ เสนาสนํ ภาตติ อรณณํ รุกขมูลํ ปพพตํ กนุหํ
คิริคหํ สุสาน्ह วนปตถํ อพโภกาสํ ปลาลปญชํ. โส อรณณคโต วา
รุกขมูลคโต วา สญญาคารคโต วา นิสิตติ ปลลลํ อภิวินิตวา อชฌ
กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สติ อุปญจเปตวา. โส อภิชฌ โลกํ ปหาย
วิคตาริขฌเณ เจตสา วิหริติ, อภิชฌาย จิตตํ ปริโสเชติ, พยาปาทปโทสํ
ปหาย อพยาปนจติโต วิหริติ, สพพปาณญตทิตานุกมปี, พยาปาทปโทสา
จิตตํ ปริโสเชติ; ถินมิทฐํ ปหาย วิคตถินมิทฐํ วิหริติ อาโลกสญญี
สโต สมปชาโน, ถินมิทฐา จิตตํ ปริโสเชติ; อุททจจกุกุกจจํ ปหาย
อนุททโต วิหริติ อชฌตตํ วูปสนตจติโต, อุททจจกุกุกจจา จิตตํ
ปริโสเชติ; วิจิกิจจํ ปหาย ติณณวิจิกิจจโน วิหริติ อกถกถิ กุสเลสุ
ธมเมสุ, วิจิกิจจาย จิตตํ ปริโสเชติ.

โส อิมะ ปณฺจ นีวรณะ ปหาย เจตโส อุปกิเลสะ ปณฺณาย
 ทุพฺพลีกรณะ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อุกฺกุเลหิ ฐมฺเมหิ สวิตกฺกํ
 สวิจาร์ วิเวกขํ ปิติสฺสํ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ วิตกฺกวิจาร์ณํ
 วูปสมมา ทุตฺติยํ ฌานํ ๕เป๕ ตติยํ ฌานํ ๕เป๕ จตฺตตฺตํ ฌานํ
 อุปสมฺปชฺช วิหริติ.

โส เอวํ สมาหิตะ จิตฺเต ปรีสุทฺธะ ปรีโยทาเต อนนฺจณเ
 วิตฺตูปกิเลสะ มุทฺฎาเต กมฺมณิเย จิตเต อาเนญฺชปฺปตฺเต อาสวานํ
 ขยณณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส "อิหํ ทุกฺขนฺตติ ยถาภฺตํ
 ปชานาติ, "อโย ทุกฺขสมฺภโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย ทุกฺขนิโรธติ
 ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภฺตํ
 ปชานาติ, "อิมะ อาสวาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย อาสวสมฺภโยติ
 ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย อาสวนิโรธติ ยถาภฺตํ ปชานาติ, "อโย
 อาสวนิโรธคามินี ปฏฺธิปทาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ.

ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจติ,
 ภวาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจติ, อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตํ วิมฺจุจติ. "วิมฺุตตฺตมฺมํ
 วิมฺุตตมฺมํ ฌาณํ โหติ, "ซีณา ชาติ, วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ, กตํ กรณียํ,
 นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ. อิทมฺสฺส สงฺคามวิชฺขมฺมํ.

เสยฺยธาปิ โส โยธาซีโว สหติ รชคฺคํ สหติ ฐชคฺคํ สหติ
 อุตฺตสาหนํ สหติ สมฺปหารํ, โส ตํ สงฺคามํ อภิวิชฺชินฺตฺวา วิชิตสงฺคาโม
 ตเมว สงฺคามสึสํ อชฺฌาวสติ, ตถูปโม อโย ปุคฺคโล. เอวฺรูปปิ
 อิทกฺจโจ ปุคฺคโล โหติ. อโย ปณฺจโม โยธาซีวูปโม ปุคฺคโล สนฺโต
 สํวิชฺชมานโน ภิกฺขุสฺส.

อิมะ ปณฺจ โยธาซีวูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา ภิกฺขุสฺส.

[๑๕๕] ตตฺถ กตเม ปญฺจ ปิณฑปาติกา.

มนุหตุตา โมมฺหตุตา ปิณฺทปาทิโก โหติ, ปาปิจฺเณ อิจฺฉापโกโต
 ปิณฺทปาทิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตวิกุเขปา ปิณฺทปาทิโก โหติ,
 วณฺณิโต พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหิตี ปิณฺทปาทิโก โหติ, อปิ
 อปฺปิจฺเณว^๑ นิสฺสาย สนฺตมฺมจีเยว นิสฺสาย สลฺเลขเณว นิสฺสาย
 อิทฺมตฺติโตเยว^๒ นิสฺสาย ปิณฺทปาทิโก โหติ.

ตตฺร ยวายุํ ปิณฑปาติโก อปฺปิจันเวย นิสฺสาย สนฺตฺตฺจียเวย
 นิสฺสาย สลฺลเขปเวย นิสฺสาย อิทฺมตฺตฺติตฺเวย นิสฺสาย ปิณฑปาติโก,
 อยํ อิมสํ ปณฺจหนฺนํ ปิณฑปาติกาณํ อคฺโค จ เสฏฺฐโจ จ ปาโมกฺขो
 จ อุตฺตโม จ ปวโร จ.

เสยยถาปี นาม ควา ขีร์, ขีร์มหา ทธิ, ทธิมหา นวนีต^๓,
นวนีตมหา สปปิ, สปปิมหา สปปิมณโฑ, สปปิมณฺห์ ตตถ
อคฺคมกฺขายติ; เอวเมว ยวายํ ปิณฺหาปาทิโก อปฺปิจฺฉเวย^๑ นิสฺสาย
สนฺตมฺภูจีเวย นิสฺสาย สลฺลเวย นิสฺสาย อิทมตฺถิตเวย นิสฺสาย
ปิณฺหาปาทิโก โหติ, อยํ อิเมสํ ปณฺจณฺเณ ปิณฺหาปาทิกานํ อคฺโค จ
เสฏฺโฐ จ ปาโมกฺโข จ อุตฺตโม จ ปวโร จ. อิเม ปณฺจ
ปิณฺหาปาทิกา.

[២០០] តតុត កតមេ បណ្ណ ឧត្តរាទារាត្តិកា ឧបេក បណ្ណ
 ខេកាសនិកា ឧបេក បណ្ណ វិស្វកុលិកា ឧបេក

ปณฺจ เตจฺจวีริกา อปเปยฺ ปณฺจ อารณฺณิกา อปเปยฺ ปณฺจ
 รุกขมฺมูลิกา อปเปยฺ ปณฺจ อพฺโปกาสิกา อปเปยฺ ปณฺจ เนสซฺชทิกา
 อปเปยฺ ปณฺจ ยถาสนฺนตติกา อปเปยฺ

^១ ឈ., ពេ. ប្រជុំតំបន់, ខេត្តប្រាសាទ.

๒ ส. อิทมฏจติเยว, เอวมฺปริป.

๓ ส. โนนีตัม.

[๒๐๑] ตตถ กตเม ปณจ โสสานิกา. มนุหตตทา โมมุหตตทา
 โสสานิกโก โหติ, ปาปิจโน อิจจาปกโต โสสานิกโก โหติ, อุมมาทา
 จิตตวิเกชปา โสสานิกโก โหติ, วณฺณนิตํ พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหิติ
 โสสานิกโก โหติ, อปิจ อปฺปิจณฺเวยว นิสฺสาย สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สลฺลเษฺเวยว นิสฺสาย อิทมตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โสสานิกโก โหติ.

ตตฺร ยฺวายํ โสสานิกโก อปฺปิจณฺเวยว นิสฺสาย สนฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 นิสฺสาย สลฺลเษฺเวยว นิสฺสาย อิทมตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โสสานิกโก, อยํ
 อิมสํ ปณจณฺณํ โสสานิกานํ อคฺโค จ เสฏฺโฐ จ ปาโมกฺโข จ
 อุตฺตโม จ ปวโร จ.

เสยฺยถาปิ นาม คฺวา ขีรํ, ขีรฺมฺหา ทฺธิ, ทฺธิมฺหา นวณฺโตนํ,
 นวณฺโตนฺมฺหา สบฺบิ, สบฺบิสมฺหา สบฺบิสมฺมฺมฺมฺมฺม, สบฺบิสมฺมฺมฺมฺม
 อคฺคฺมกฺขายติ; เอวเมว ยฺวายํ โสสานิกโก อปฺปิจณฺเวยว นิสฺสาย
 สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต นิสฺสาย สลฺลเษฺเวยว นิสฺสาย อิทมตฺตฺตฺตฺต
 โสสานิกโก โหติ, อยํ อิมสํ ปณจณฺณํ โสสานิกานํ อคฺโค จ เสฏฺโฐ
 จ ปาโมกฺโข จ อุตฺตโม จ ปวโร จ. อิม ปณจ โสสานิกา.

ปณจกนิเทศโส นินฺนิจฺจโต.

๖. จกฺกปคฺคัลปฉกตติ

[๒๐๒] ตตฺร ยฺวายํ ปคฺคัลโล ปุพฺเพ อนนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต ฐมฺเมสฺส สามํ
 สจฺจจานิ อภิสมฺพุทฺธตฺติ, ตตถ จ สพฺพพณฺณตํ ปาปฺปณาติ พฺลฺลสฺส จ
 วสีการวํ, สมฺมาสมฺพุทฺโธ เตน ทฺวฏฺฐพฺโพ.

ตตฺร ยฺวายํ ปคฺคัลโล ปุพฺเพ อนนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต ฐมฺเมสฺส สามํ สจฺจจานิ

อนิสมพชฌติ, น จ ตตถ สพพณญตํ ปาปณาติ น จ พลเส
วสีการ, ปจเจกสมพทุโ เตน ทฏจพโพ.

ตตฺร ยวายํ ปคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสเตสฺส ชฺมเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนนิสมพชฌติ, ทิฏฺฐเจว ชฺมเม ทุภฺชสฺสํตฺกโร^๑ โหติ, สวากปารมิจ
ปาปณาติ, สาริปุตฺตโมคคฺคณานา เตน ทฏจพฺพา.

ตตฺร ยวายํ ปคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสเตสฺส ชฺมเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนนิสมพชฌติ, ทิฏฺฐเจว ชฺมเม ทุภฺชสฺสํตฺกโร โหติ, น จ
สวากปารมิจ ปาปณาติ, อวเสสา อรหํโต เตน ทฏจพฺพา.

ตตฺร ยวายํ ปคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสเตสฺส ชฺมเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนนิสมพชฌติ, น จ ทิฏฺฐเจว ชฺมเม ทุภฺชสฺสํตฺกโร โหติ, อนาคามี
โหติ อนาคนฺตฺวา อิตถตฺตํ, อนาคามี เตน ทฏจพโพ.

ตตฺร ยวายํ ปคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺสเตสฺส ชฺมเมสฺส สามํ สจฺจํ
อนนิสมพชฌติ, น จ ทิฏฺฐเจว ชฺมเม ทุภฺชสฺสํตฺกโร โหติ,
อากนฺตฺวา อิตถตฺตํ, โสตาปนฺนสกทาคามีโน เตน ทฏจพฺพา.

จกุกนิตฺเตโส นิฏฺฐิต.

๗. สตตกปคคปณตติ

[๒๐๓] กถณจ ปคฺคโล สกํ นิมฺมุโค นิมฺมุโคว โหติ.

อิธกฺโขจ ปคฺคโล สมณฺนาคโต โหติ เอกนฺตกาพเกหิ อุกฺสเลหิ
ชฺมเมหิ. เอวํ ปคฺคโล สกํ นิมฺมุโค นิมฺมุโคว โหติ.

^๑ ส. ทุภฺชสฺสํตํ กโรติ, เอวมฺปริป.

ภณฺณจ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา นิมุขฺชติ.

อิเธกฺขจฺจ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชติ "สาหุ สทฺธา กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ หิริ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ โอตฺตปฺปํ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ วิริยํ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ ปญฺญา กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุติ. ตสฺส सा सत्था नेव दिग्गฺจति नो वत्थมฺति หายติเยव, ตสฺส सा हिरि नेव दिग्गฺจति नो वत्थมฺति หายติเยव, ตसฺส तं ओत्तपฺปํ नेव दिग्गฺจति नो वत्थมฺति หายติเยव, तसฺस तं विरियं नेव दिग्गฺजति नो वत्थमति हयतिเยव, तसฺस सा पญ्ञा नेव दिग्गजति नो वत्थमति हयतिเยव. เอवํ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา นิมุขฺชติ.

ภณฺณจ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา จิตฺโต โหติ.

อิเธกฺขจฺจ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชติ "สาหุ สทฺธา กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ หิริ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ โอตฺตปฺปํ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ วิริยํ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ ปญฺญา กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุติ. ตสฺส सा सत्था नेव हयति नो वत्थमति จิต्ता โหति, तसฺस सा हिरि नेव हयति नो वत्थमति जित्ता โहति, तसฺस तं ओत्तपฺปํ नेव हयति नो वत्थमति जित्ता โहति, तसฺस तं विरियं नेव हयति नो वत्थमति जित्ता โहति, तसฺस सा पญ्ञा नेव हयति नो वत्थमति जित्ता โहति. เอवํ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา จิตฺโต โหति.

ภณฺณจ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา วิปฺสฺสตี วิโลเกตี.

อิเธกฺขจฺจ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชติ "สาหุ สทฺธา กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ หิริ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ โอตฺตปฺปํ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ วิริยํ กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุ, สาหุ ปญฺญา กุสฺเลสุ ฐมฺเมสุติ. โส दिग्गन् सन्धेयनान् परिगฺขया सोत्ताปนโน โหति อวิनिปาทฐมโม नियतो सम्पोธิप्रायโน. เอवํ ปุคฺคโล อุมฺมุขฺชิตฺวา วิปฺสฺสตี วิโลเกตี.

กถญจ ปุคคโล อุมมุชชิตวา ปตฺรติ.

อิธกจโจ ปุคคโล อุมมุชชติ "สาธุ สทา กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ หิริ กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ โอตตปปิ กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ วิริย กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ ปณณา กุสเลสุ ฐมเมสุติ. โส ตินฺนํ สณฺโณชานํ ปริกฺขยา รากโอสโมหานํ ตนฺตฺตา สกทาคามิ โหติ สกิทเว อิมํ โลกํ อาคนฺตวา ทฺกฺขสฺสนฺตโร โหติ. เอวํ ปุคคโล อุมมุชชิตวา ปตฺรติ.

กถญจ ปุคคโล อุมมุชชิตวา ปตฺติคาธปตฺโต โหติ.

อิธกจโจ ปุคคโล อุมมุชชติ "สาธุ สทา กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ หิริ กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ โอตตปปิ กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ วิริย กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ ปณณา กุสเลสุ ฐมเมสุติ. โส ปณฺณํ โอรมภาคิยานํ สณฺโณชานํ ปริกฺขยา โอปปาทิกโ โหติ ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺติฐมโม ตสฺมา โลกา. เอวํ ปุคคโล อุมมุชชิตวา ปตฺติคาธปตฺโต โหติ.

กถญจ ปุคคโล อุมมุชชิตวา ตินฺนํ โหติ ปารคโต ธเล ตินฺนํ พฺราหฺมณ.

อิธกจโจ ปุคคโล อุมมุชชติ "สาธุ สทา กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ หิริ กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ โอตตปปิ กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ วิริย กุสเลสุ ฐมเมสุ, สาธุ ปณณา กุสเลสุ ฐมเมสุติ. โส อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺตติ ปณฺณาวิมฺตติ ทินฺนํ ฐมเม สยํ อภิณฺณา สจฺจิกตวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ. เอวํ ปุคคโล อุมมุชชิตวา ตินฺนํ โหติ ปารคโต ธเล ตินฺนํ พฺราหฺมณ.

[๒๐๔] กตโม จ ปุคคโล อุมมุชชิตวา.

อิธกจโจ ปุคคโล อุมมุชชติ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสิตวา วิหฺรติ

ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา อาสฺวา ปริกฺขีณา โหเนติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล
อฺภาโตภาควิมฺตฺโต.

[๒๐๕] กตโม จ ปุคฺคโล ปณฺณาวิมฺตฺโต.

กายสฺกฺขี, ทิฏฺฐิปปตฺโต, สทฺธาวิมฺตฺโต, ฆมฺมานุสารี.

[๒๐๖] กตโม จ ปุคฺคโล สทฺธานุสารี.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส โสตาปตฺติผลสจฺจิกิริยาย ปฏฺธิปนฺนสฺส สทฺธิन्हุริยํ
อริยมตฺตํ โหติ, สทฺธาวาหี สทฺธปาปุพฺพกมํ อริยมคฺคํ ภาเวติ. อยํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล สทฺธานุสารี, โสตาปตฺติผลสจฺจิกิริยาย ปฏฺธิปนฺโน
ปุคฺคโล สทฺธานุสารี, ผลภูจฺจิตฺ สทฺธาวิมฺตฺโตติ.

สตฺตกนิทฺเทโส นิฏฺฐิตฺ.

๘. อฏฺฐกปุคฺคลปณฺณตฺติ

[๒๐๗] กตเม จตฺตารโ มคฺคสมํกฺคิโน, จตฺตารโ ผลสมํกฺคิโน
ปุคฺคลา.

โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺจิกิริยาย ปฏฺธิปนฺโน; สกฺทาคามี,
สกฺทาคามีผลสจฺจิกิริยาย ปฏฺธิปนฺโน; อนาคามี, อนาคามีผลสจฺจิกิริยาย
ปฏฺธิปนฺโน; อรฺหา, อรฺहतตฺตผลสจฺจิกิริยาย ปฏฺธิปนฺโน; อิมฺเ จตฺตารโ
มคฺคสมํกฺคิโน, อิมฺเ จตฺตารโ ผลสมํกฺคิโน ปุคฺคลา.

อฏฺฐกนิทฺเทโส นิฏฺฐิตฺ.

๙. นวกบุคคลปณตติ

[๒๐๘] กตโม จ ปุคฺคโล สมมาสมพุทฺโธ.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺส เตสฺส ฐมฺเมสฺส สามํ สจฺจํ
อภิสมฺพุชฺฌติ, ตตฺถ จ สพุพฺพณฺณตํ ปาปุณฺนาติ พลฺเลสฺส จ วสฺสีภาวํ.
อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล สมมาสมพุทฺโธ.

กตโม จ ปุคฺคโล ปจฺเจกสมพุทฺโธ.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล ปุพฺเพ อนนุสฺส เตสฺส ฐมฺเมสฺส สามํ สจฺจํ
อภิสมฺพุชฺฌติ, น จ ตตฺถ สพุพฺพณฺณตํ ปาปุณฺนาติ น จ พลฺเลสฺส
วสฺสีภาวํ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล ปจฺเจกสมพุทฺโธ.

กตโม จ ปุคฺคโล อุกฺกโตภาควิมุตฺโต.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล อญฺ्ञ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสิตฺวา วิหฺรติ
ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา อาสฺวา ปริกฺขิณฺา โหนฺติ. อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโล
อุกฺกโตภาควิมุตฺโต.

กตโม จ ปุคฺคโล ปณฺณาวิมุตฺโต.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล น เหว โข อญฺ्ञ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสิตฺวา
วิหฺรติ ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา อาสฺวา ปริกฺขิณฺา โหนฺติ. อยํ วุจฺจติ
ปุคฺคโล ปณฺณาวิมุตฺโต.

กตโม จ ปุคฺคโล กายสกฺขี.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล อญฺ्ञ วิโมกฺเข กาเยน ผุสฺสิตฺวา วิหฺรติ,
ปณฺณาย จสฺส ทิสฺวา เอกจฺเจ อาสฺวา ปริกฺขิณฺา โหนฺติ. อยํ
วุจฺจติ ปุคฺคโล กายสกฺขี.

กตโม จ ปุคฺคโล ทิฏฺฐิปปตฺโต.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล "อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภุตํ ปชานาติ ฯเปฯ
"อโย ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภุตํ ปชานาติ, ตถาคตฺตปเวทิตา
จสฺส ฐมฺมา ปณฺณาย วอทฺธิจฺจา โหนฺติ วอจริตา, ปณฺณาย จสฺส
ทิสฺวา เอกจฺเจ อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อโย วุจฺจติ ปุคฺคโล
ทิฏฺฐิปปตฺโต.

กตโม จ ปุคฺคโล สทฺธาวิมุตฺโต.

อิธกจฺโจ ปุคฺคโล "อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภุตํ ปชานาติ ฯเปฯ
"อโย ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภุตํ ปชานาติ, ตถาคตฺตปเวทิตา
จสฺส ฐมฺมา ปณฺณาย วอทฺธิจฺจา โหนฺติ วอจริตา, ปณฺณาย จสฺส
ทิสฺวา เอกจฺเจ อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ, โน จ โข ยถา
ทิฏฺฐิปปตฺตสฺส. อโย วุจฺจติ ปุคฺคโล สทฺธาวิมุตฺโต.

กตโม จ ปุคฺคโล ฐมฺมานุสารี.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺนสฺส ปณฺณินฺทริยํ
อธมฺมตฺตํ โหติ, ปณฺณาวาหิ ปณฺณาปฺพุพฺพคมํ อริยมคฺคํ ภาเวติ. อโย
วุจฺจติ ปุคฺคโล ฐมฺมานุสารี. โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน
ปุคฺคโล ฐมฺมานุสารี, ผลเลภฺมฺมิโต ทิฏฺฐิปปตฺโต.

กตโม จ ปุคฺคโล สทฺธานุสารี.

ยสฺส ปุคฺคลสฺส โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺนสฺส สทฺธิทฺทริยํ
อธมฺมตฺตํ โหติ, สทฺธาวาหิ สทฺธาปฺพุพฺพคมํ อริยมคฺคํ ภาเวติ. อโย
วุจฺจติ ปุคฺคโล สทฺธานุสารี. โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน
ปุคฺคโล สทฺธานุสารี, ผลเลภฺมฺมิโต สทฺธาวิมุตฺตติ.

นวกนิทฺเทโส นิฏฺฐิโต.

๑๐. ทศกปฺคฺลปญฺตติ

[๒๐๙] กตเมสํ ปญฺจนํ อิทฺ นิฏฺฐา.

สตุตฺทกฺขตฺตฺปรมฺมสฺส โกลํโกลสฺส เอกพีธิสฺส สกทาคามิสฺส โย จ
ทิกฺกฺเขว ฐมฺเม อรหา, อิมํสํ ปญฺจนํ อิทฺ นิฏฺฐา.

กตเมสํ ปญฺจนํ อิทฺ วิหาย นิฏฺฐา.

อนฺตรปรินิพฺพายิสฺส อุพฺพจฺจปรินิพฺพายิสฺส อสงฺขารปรินิพฺพายิสฺส
สสงฺขารปรินิพฺพายิสฺส อุทฺธํโสตฺตสฺส อกนิฏฺฐคามินอ, อิมํสํ ปญฺจนํ
อิทฺ วิหาย นิฏฺฐาติ.

ทศกนิทฺเทโส นิฏฺฐิตอ.

เอตฺตาวตฺตา ปุคฺคฺลนํ ปุคฺคฺลปญฺตติ.

ปุคฺคฺลปญฺตติปฺปกรณํ จภาณวารํ นิฏฺฐิตํ.

อภิธรรมปิฎก **ชาตุกกถาปาลิยา** **ปทานุกกโม**

ปทานุกกโม	ปุพฺพเพ/องฺเก	ปทานุกกโม	ปุพฺพเพ/องฺเก
(อ)		อติตฺตา	๑๐๔/๒๘
อกุสลํ	๗/๗/๒๒, ๒๕๗/๗๒	อติเตหิ	๔๙๑/๑๔๐
อกุสเลหิ	๒๑๐/๕๘, ๓๖๙/๑๐๒	อติตฺตารมฺมณํ	๑๐๖/๒๘, ๒๗๔/๗๗
อคนฺถนียะหิ	๔๕๓/๑๒๗	อติตฺตารมฺมณเหหิ	๒๑๐/๕๘, ๓๖๖/๑๐๕
อเจตสิกํ	๑๔๐/๓๗	อถ	๔๑๘/๑๔๘
อขุณฺตตฺตา	๑๐๔/๒๘	อทุกฺขมสฺสํ	๘๐/๒๒, ๒๕๕/๗๓
อขุณฺตเตหิ	๔๙๑/๑๔๐	อวิมุจฺจนํ	๓๑๖/๘๙
อขุณฺตตฺตพหิทฺธา	๑๐๔/๒๘	อวิโมกฺเขน	๑๘๔/๔๙, ๑๙๒/๕๓
อขุณฺตตฺตพหิทฺธารมฺมณํ	๑๐๗/๒๙	อวิโมกฺโข	๒/๒, ๗๕/๒๑
อขุณฺตตฺตพหิทฺธารมฺมณเหหิ	๔๕๑/๑๒๖	อนาคตา	๑๐๔/๒๘
	๔๘๗/๑๐๖	อนาคเตหิ	๔๙๑/๑๔๐
อขุณฺตตฺตารมฺมณเหหิ	๒๑๐/๕๙	อนาคตารมฺมณํ	๑๐๖/๒๘, ๒๗๔/๗๗
	๔๙๒/๑๔๐	อนาคตารมฺมณเหหิ	๔๕๑/๑๒๖
อขุณฺตติกา	๑๔๗/๓๘		๔๙๒/๑๔๐
อขุณฺตติเกหิ	๒๒๕/๖๒	อนารมฺมณํ	๒๒๗/๖๔
อณฺฎาตาวินฺทริยํ	๕๕/๑๖	อนารมฺมณํ	๑๓๖/๓๖, ๒๙๐/๘๑
อณฺฎาตาวินฺทริเยน	๑๘๒/๔๘	อนารมฺมณเหหิ	๒๒๒/๖๑, ๓๙๗/๑๐๘
	๑๙๒/๕๒	อนาสวํ	๑๒๘/๓๔, ๒๘๓/๗๙
อณฺณินฺทริยํ	๒๔๐/๖๘	อนาสเวหิ	๒๑๙/๖๐, ๓๙๓/๑๐๗
อณฺณินฺทริเยน	๑๘๒/๔๘, ๑๙๒/๕๒	อนิทฺถสฺสนํ	๑๑๗/๓๑

ปทานุยกโม	ปฺพุเพ/องฺเก	ปทานุยกโม	ปฺพุเพ/องฺเก
อนิทสฺสนสปปฎิฆา	๑๐๙/๒๙	อปจยคามิโน	๙๓/๒๕
	๒๗๖/๗๗	อปรนุเต	๕๑๘/๑๔๘
อนิทสฺสนสปปฎิฆะหิ	๑๗๖/๔๖	อปรามฎฺฐา	๑๓๓/๓๕
	๒๑๑/๕๙	อปรามฎฺฐะหิ	๒๒๑/๖๑
อนิทสฺสนาปปฎิฆา	๑๑๐/๒๙	อปริยาปนฺนา	๑๖๘/๔๓
อนิยตา	๑๐๐/๒๗, ๑๗๐/๔๔	อปริยาปนฺเนหิ	๒๒๗/๖๓
อนิยเตหิ	๔๙๐/๑๓๙, ๕๑๘/๑๔๗	อปปจฺจยา	๑๑๕/๓๑
อนิยฺยานิกา	๑๗๐/๔๔	อปปจฺจเยหิ	๑๘๕/๕๐
อนิยฺยานิเกหิ	๕๑๘/๑๔๗	อปปฎิฆา	๑๑๙/๓๑
อนีวรณิเยหิ	๔๕๓/๑๒๗	อปปมณฺญา	๒๕๒/๗๑
อนุตฺตรา	๑๖๘/๔๓, ๓๐๔/๘๕	อปปมณฺญาย	๑๘๕/๔๙
อนุตฺตเรหิ	๒๒๗/๖๓, ๔๐๗/๑๑๐	อปปมาณา	๙๖/๒๖, ๒๗๐/๗๖
อนุปฺริวตฺติ	๒๒๗/๖๔	อปปมาเณหิ	๒๑๐/๕๘
อนุปาทานิเยหิ	๔๕๕/๑๒๘	อปปมาณารมฺมณา	๙๘/๒๖
อนุปาทินฺเนหิ	๓๙๘/๑๐๘		๒๗๒/๗๖
	๕๐๕/๑๔๔	อปปมาณารมฺมเณหิ	๓๘๔/๑๐๕
อนุปาทินฺนานุปาทานิยา	๘๖/๒๔	อปปิฏฺติกา	๑๖๓/๔๒
	๒๖๓/๗๔	อพฺยากตา	๗๘/๒๒
อนุปาทินฺนานุปาทานิเยหิ	๒๑๐/๕๘	อพฺยากเตหิ	๔๗๕/๑๓๖
อนุปาทินฺนุปาทานิยา	๘๕/๒๓	อโยคฺนิเยหิ	๔๕๓/๑๒๗
อนุปาทินฺนุปาทานิเยหิ	๓๗๔/๑๐๓	อรณฺหา	๑๗๐/๔๔
อนุปฺปนฺนา	๑๐๒/๒๗, ๒๗๓/๗๖	อริเยน	๑๘๕/๔๙, ๓๓๔/๙๔
อนุปฺปนฺเนหิ	๓๘๕/๑๐๕, ๔๙๑/๑๔๐	อริโย	๗๕/๒๑, ๒๕๒/๗๑
อโนฆนิเยหิ	๔๕๓/๑๒๗	อรฺฐปภาเวน	๒๐๕/๕๖
อปจยคามิหิ	๒๑๐/๕๘, ๓๘๑/๑๐๔	อรฺฐปภาโว	๖๙/๒๐

ปทานุกโกโม	ปุพเพ/องเก	ปทานุกโกโม	ปุพเพ/องเก
อรุปาวจรา	๑๖๙/๔๔	อสงฺคหิตํ	๒๓/๘
อรุปาวจเรหิ	๒๒๗/๖๓	อสงฺคหิตา	๑๗/๖
อรุปีหิ	๒๑๗/๖๐	อสงฺคหิตานิ	๓๐/๑๐
อรุปีโน	๑๒๑/๓๒	อสงฺคหิตเณ	๑/๑
อวิจारा	๑๖๑/๔๒	อสงฺคหิตโต	๖/๒๐
อวิจาเรหิ	๔๐๓/๑๑๐	อสมณฺณวณ	๒๐๖/๕๗
อวิฐชา	๖๑/๑๘	อสมณฺณวโ	๗๐/๒๐
อวิฐชาย	๑๙๒/๕๒	อสมณโณชนิเยหิ	๔๕๓/๑๒๗
อวิฐชาปจฺจยา	๒๐๐/๕๕	อสรณฺเห	๕๑๘/๑๔๘
อวิตกฺกา	๑๖๑/๔๒	อเสกฺขา	๙๓/๒๓
อวิตกฺเกหิ	๔๐๓/๑๑๐	อเสกฺขเห	๒๑๐/๕๘
อวิตกฺกวิจารมตฺตา	๘๙/๒๔	อเหตฺตฺกา	๑๑๒/๓๐
อวิตกฺกวิจารมตฺเตหิ	๒๑๐/๕๘	อเหตฺตฺเกหิ	๔๙๕/๑๔๑
อวิตกฺกวิจारा	๙๐/๒๔		
อวิตกฺกวิจาเรหิ	๓๗๘/๑๐๔	(อา)	
อสงฺกิลิฏฺฐา	๑๕๔/๔๐	อาจยาคามิหิ	๒๑๐/๕๘
อสงฺกิลิฏฺฐเจหิ	๔๕๕/๑๒๘, ๕๐๙/๑๔๕	อาจยาคามิโน	๙๓/๒๕
อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสฺสิกา	๘๗/๒๔	อายตฺตานานิ	๒/๑
อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสฺสิกเกหิ	๔๘๐/๑๓๗	อายตฺตเนน	๑๑/๔
อสงฺกิลิฏฺฐาสงฺกิลิสฺสิกา	๘๖/๒๔	อายตฺตเนหิ	๑๔/๕
อสงฺกิลิฏฺฐาสงฺกิลิสฺสิกเกหิ	๓๗๕/๑๐๓	อายตฺตณฺสงฺคเห	๑๗๑/๔๕, ๑๗๗/๔๖
อสงฺกิลิสฺสิกา	๑๕๖/๔๐, ๒๕๙/๘๓	อสา	๑๒๕/๓๓, ๒๘๒/๗๙
อสงฺกิลิสฺสิกเกหิ	๒๒๗/๖๓	อสาเวหิ	๑๘๖/๕๐, ๒๑๘/๖๐
อสงฺขตํ	๑๑๙/๓๑	อสาวิปยุตฺตฺตา	๑๒๖/๓๓
อสงฺคโ	๑/๑, ๓/๒	อสาวิปยุตฺเตหิ	๒๑๙/๖๑

ปทานุกกโม	ปุพเพ/องฺเก	ปทานุกกโม	ปุพเพ/องฺเก
อาสวสมปยุตตะ	๑๒๕/๓๓	อุปาทีนฺนา	๑๕๑/๓๙
อาสวสมปยุตเตหิ	๑๘๖/๕๐	อุปาทีนฺเนหิ	๕๐๖/๑๔๔
(อิ)		อุปาทีนฺนุปาทานิยา	๘๔/๒๓
		อุปาทีนฺนุปาทานิเยหิ	๔๗๙/๑๓๗
อิติถินุทริยํ	๕๑/๑๖	อุปายาเสณ	๑๘๔/๔๙, ๑๙๒/๕๒
อิติถินุทริเยณ	๑๗๓/๔๕	อุปายาโส	๗๒/๒๑
อิติถึ	๒๒๗/๖๔	อุเปกฺขาย	๓๑๖/๘๙
อิทฺธิปาทา	๑/๑	อุเปกฺขาสหคตา	๙๒/๒๕
อิทฺธิปาเทน	๒๐๕/๕๗	อุเปกฺขาสหคเตหิ	๒๑๐/๕๘
อิทฺธิปาโท	๗๓/๒๑	อุเปกฺขินุทริยํ	๕๔/๑๖
อินุทริยโต	๓๑๖/๘๙	อุเปกฺขินุทริเยณ	๑๘๒/๔๘
อินุทริเยหิ	๑๘๔/๔๙	อุปฺปนฺนา	๑๑/๒๗
(อุ)		อุปฺปนฺเนหิ	๔๙๑/๑๔๐
		อุปฺปาทีหิ	๔๙๑/๑๔๐
อุปฺปตฺติภเวณ	๔๖๘/๑๓๔	(เอ)	
อุปฺปตฺติภโว	๖๗/๒๐		
อุปาทา	๑๔๙/๓๙	เอกโวการภเวณ	๑๗๔/๔๖
อุปาทาธมฺเมหิ	๑๗๘/๔๖	เอกโวการภโว	๗๐/๒๐
อุปาทานํ	๖๖/๑๙	(โอ)	
อุปาทานา	๑๕๓/๔๐		
อุปาทาเนน	๓๒๙/๙๓	โอฆา	๑๓๐/๓๔
อุปาทาเนหิ	๒๒๖/๖๒	โอฆेหิ	๑๘๗/๕๐
อุปาทานปจฺจยา	๖๖/๑๙	(ก)	
อุปาทานวิปฺปยุตเตหิ	๔๕๕/๑๒๘		
อุปาทานสมปยุตเตหิ	๔๕๕/๑๒๘	กตฺติ	๓๘/๑๒

ปทานุกโม	ปพเพองเก	ปทานุกโม	ปพเพองเก
กมมภเวณ	๑๘๒/๔๙	ขนุทธสงคเหน	๑๗๙/๔๘
กมมภโว	๖๖/๑๙		
กามภเวณ	๔๖๙/๑๓๔	(ค)	
กามภโว	๖๗/๒๐	คณฤ	๑๓๐/๓๔
กามาวจรา	๑๖๗/๔๓	คณฤเทหิ	๑๘๗/๕๐
กามาวจเรหิ	๒๒๗/๖๓	คณฐาต	๓๒/๑๐
กายฐาต	๓๒/๑๐	คณฐายตโน	๒๓/๘
กายวิญญาณฐาต	๓๒/๑๐	โคจุณเก	๕๑๘/๑๔๘
กายวิญญาณฐาตยา	๑๗๒/๔๕		
กายายตโน	๒๓/๘	(ฆ)	
กายินุทริย	๕๑/๑๖, ๒๖/๑๗	ฆานฐาต	๓๒/๑๐
กายินุทริเยน	๑๗๓/๔๕	ฆานวิญญาณฐาต	๓๒/๑๐
กิเลส	๑๕๓/๔๐	ฆานวิญญาณฐาตยา	๑๗๒/๔๕
กิเลสเห	๑๙๐/๕๑	ฆานายตโน	๒๓/๘
กิเลสวิปยุตฺตา	๑๕๔/๔๐	ฆานินุทริย	๕๑/๑๖
กิเลสวิปยุตฺเตหิ	๒๒๗/๖๒	ฆานินุทริเยน	๑๗๓/๔๕
กิเลสสมฺปยุตฺตา	๑๕๓/๔๐		
กิเลสสมฺปยุตฺเตหิ	๑๙๐/๕๒	(จ)	
กุสลา	๗๗/๒๒, ๒๕๗/๗๒	จกฺขฐาต	๓๑/๑๐
กุสเลหิ	๑๙๐/๕๒	จกฺขฐาตยา	๑๗๑/๔๕
		จกฺขนุทริย	๕๐/๑๕
(ข)		จกฺขนุทริเยน	๑๗๓/๔๕
ขนุทธ	๑๑๙/๓๑	จกฺขวิญญาณฐาต	๓๒/๑๐
ขนุทธ	๒๕/๘	จกฺขวิญญาณฐาตยา	๑๗๒/๑๔๕
ขนุทธ	๗๒/๒๑	จกฺขายตโน	๒๒/๗

ปทานุกรโม	ปุพฺพเพ/องฺเก	ปทานุกรโม	ปุพฺพเพ/องฺเก
จกขายตเนน	๑๗๑/๔๕	จิตฺตสทฺทโน	๑๔๓/๓๗
จิตฺตวาทกถา	๒๐๕/๕๖	จิตฺตสทฺทนี	๑๘๙/๕๑
จิตฺตวาทกถา	๖๙/๒๐	จิตฺตานุปริวตฺติโน	๑๔๓/๓๗
จิตฺตํ	๑/๑	จิตฺตานุปริวตฺตินี	๑๘๙/๕๑
จิตฺตนา	๑๓๗/๓๖	เจตนา	๒/๒
จิตฺตเนน	๒๒๗/๖๔	เจตนาเย	๒/๔๙
จิตฺตเตหิ	๓๑๔/๘๘	เจตสิกา	๑๓๙/๓๖
จิตฺตวิปฺปยุตฺตา	๑๗๑/๓๗	เจตสิเกหิ	๑๑๘/๕๐
จิตฺตวิปฺปยุตฺเตหิ	๒๒๒/๖๑		
จิตฺตวิสฺสภูจฺา	๑๔๑/๓๗	(ข)	
จิตฺตวิสฺสภูเจหิ	๒๒๒/๖๑	ชฺรา	๗๑/๒๐
จิตฺตสมฺมูจฺานา	๑๔๒/๓๗	ชฺราย	๑๘๓/๔๙
จิตฺตสมฺมูจฺาเนหิ	๔๕๔/๑๒๗	ชาติ	๗๑/๒๐
จิตฺตสมฺปยุตฺตา	๑๓๙/๓๖	ชาติยา	๑๘๓/๔๙
จิตฺตสมฺปยุตฺเตหิ	๑๘๘/๕๐	ชีวหาธาตุ	๓๒/๑๐, ๓๕/๑๑
จิตฺตสฺสภูจฺา	๑๓๙/๓๖	ชีวหาตฺนํ	๒๓/๘, ๒๗/๙
จิตฺตสฺสภูเจหิ	๑๘๘/๕๐	ชีวหาวิญฺญาณธาตุ	๓๒/๑๐, ๓๗/๑๑
จิตฺตสฺสภูจฺสมฺมูจฺานา	๑๔๕/๓๘	ชีวหาวิญฺญาณธาตุยา	๑๗๒/๔๕
จิตฺตสฺสภูจฺสมฺมูจฺาเนหิ	๑๘๘/๕๐	ชีวหิณฺทฺริยํ	๕๑/๑๖
จิตฺตสฺสภูจฺสมฺมูจฺานสทฺทนี	๑๘๘/๕๑	ชีวหิณฺทฺริเยน	๑๗/๓/๔๕
จิตฺตสฺสภูจฺสมฺมูจฺานสทฺทโน	๑๔๕/๓๘	ชีวิตํ	๒๒๗/๖๔, ๕๑๘/๑๔๘
จิตฺตสฺสภูจฺสมฺมูจฺานานุปริวตฺติโน		ชีวิตินฺทฺริยํ	๕๓/๑๖
	๑๔๕/๓๘	ชีวิตินฺทฺริเยน	๑๘๑/๔๘
จิตฺตสฺสภูจฺสมฺมูจฺานานุปริวตฺตินี			
	๒๒๔/๖๒		

ปทานุทุกโม

ปทุเพ/องเก

ปทานุทุกโม

ปทุเพ/องเก

(ณ)

ณาน

๗๔/๒๑

ณานานิ

๒/๑

ณานน

๑๘๓/๔๙

(ต)

ตณหา

๖๖/๑๙

ตณหาป

๑๙๒/๕๒, ๓๒๙/๙๓

ตณหาปจจุยา

๑๘๒/๔๙, ๒๔๔/๖๙

(ท)

ทสฺสนน

๙๓/๒๕

ทุกุข

๗๒/๒๑

ทุกุขาย

๓๗๐/๑๐๒

ทุกุขน

๑๙๒/๕๒

ทุกุขสจจ

๔๐/๑๓, ๔๓/๑๓

ทุกุขินุทริย

๕๔/๑๖

ทุกุขินุทริยน

๑๘๒/๔๘

โทมนสฺส

๗๒/๒๑

โทมนสฺสเสน

๑๘๔/๔๙

โทมนสฺสสินุทริย

๕๔/๑๖

โทมนสฺสสินุทริยน

๑๘๒/๔๘

(ธ)

ธมฺมา

๗๗/๒๒

ธมฺเมหิ

๑๘๔/๔๙

ธมฺมธาทุ

๓๓/๑๐

ธมฺมธาทุยา

๑๙๗/๕๕, ๔๔๙/๑๒๔

ธมฺมสงฺคณิ

๕/๒

ธมฺมายตน

๒๕/๘, ๒๙/๙

ธมฺมายตเนน

๑๙๗/๕๕

ธาทุโย

๒/๑

ธาทุยา

๓๑/๑๐

ธาทุหิ

๓๔/๑๑

ธาทุกถาปาลิ

๑/๑

ธาทุสงฺคเหน

๑๗๙/๔๘

(น)

นโย

๒๒๗/๖๔

นามรูป

๖๔/๑๙

นามรูปเน

๒๐๒/๕๖

นามรูปปจจุยา

๖๕/๑๙, ๒๐๓/๕๖

นียตา

๑๖๙/๔๔

นียเตหิ

๒๒๗/๖๓

นียยานิกา

๑๖๙/๔๔

นียยานิกเกหิ

๒๒๗/๖๓

นิโรธสจจ

๔๒/๑๓

นิโรธสจฺเจน

๑๘๐/๔๘

น้ีวรณา

๑๓๐/๓๔

น้ีวรณหิ

๑๘๗/๕๐

ปทานุภกโม

ปุพเพ/อฏเฐ

ปทานุภกโม

ปุพเพ/อฏเฐ

(ป)

ปัจจุบันุภนา	๑๐๔/๒๘
ปัจจุบันุภเนหิ	๔๙๑/๑๔๐
ปัจจุบันุภนารมมณ	๑๐๗/๒๙
ปัจจุบันุภนารมมณเหิ	๒๑๐/๕๘
ปญจโวการภเวณ	๔๖๘/๑๓๔
ปญจโวการภโว	๖๗/๒๐
ปญจินุทริยานิ	๒/๒
ปญจินุทริยิ	๕๕/๑๖
ปญจินุทริเยณ	๑๘๒/๔๘
ปฏิจจสมุปปาโท	๒/๒
ปจมนุตเร	๕๑๘/๑๔๘
ปณิตา	๙๖/๒๖, ๒๗๐/๗๖
ปณิตเทหิ	๒๑๐/๕๘
ปรามญฺจา	๑๓๐/๓๔
ปรามญฺเจหิ	๑๘๗/๕๐
ปรามาสา	๑๓๐/๓๔
ปรามาสะหิ	๑๘๗/๕๐
ปรามาสวิปยุตฺตา	๑๓๑/๓๔
ปรามาสวิปยุตฺเตหิ	๒๒๑/๖๑
ปรามาสสมฺปยุตฺตา	๑๓๔/๓๕
ปรามาสสมฺปยุตฺเตหิ	๒๒๑/๖๑
ปริตฺตา	๙๕/๒๖
ปริตฺเตหิ	๔๘๖/๑๓๘
ปริตฺตารมมณ	๙๗/๒๖, ๒๗๑/๗๖

ปริตฺตารมมณเหิ	๒๑๐/๕๘
ปริเทเวณ	๑๗๕/๔๖
ปริเทโว	๗๒/๒๑
ปริยาปฺนนา	๑๖๗/๔๓
ปริยาปฺนเนหิ	๕๑๕/๑๔๗
ปหาตพฺพา	๙๓-๔/๒๕
ปหาตพฺเพหิ	๒๑๐/๕๘
ปหาตพฺพเหตุกา	๙๓-๔/๒๕
ปหาตพฺพเหตุเกหิ	๒๑๐/๕๘
ปีติสฺสคตา	๘๙/๒๔, ๑๖๒/๔๒
ปีติสฺสคเตหิ	๒๑๐/๕๘, ๒๒๗/๖๓
ปุมฺ	๒๒๗/๖๔
ปุริสินุทริยิ	๕๑/๑๖
ปุริสินุทริเยณ	๑๗๓/๔๕

(ผ)

ผสฺสเสน	๑๘๔/๔๙
ผสฺโส	๒/๒, ๒๖/๑๙
ผสฺสปัจจุยา	๖๖/๑๙, ๑๘๒/๔๙
ผสฺสปญฺจมา	๓๑๖/๘๙
โผฏฺฐพฺพฐาตุ	๓๒/๑๐
โผฏฺฐพฺพฐาตุยา	๑๗๑/๔๕
โผฏฺฐพฺพายตฺนํ	๓๒/๑๐
โผฏฺฐพฺพายตฺนเณ	๑๗๑/๔๕

ปทานุฎโกโม

ปุพเพอุงเก

ปทานุฎโกโม

ปุพเพอุงเก

(พ)

พลานี	๒/๒
พลเลหิ	๑๘๔/๔๙
พหิทฐา	๑๐๕/๒๘
พหิทฐารมมณา	๑๐๗/๒๙
พหิทฐารมมณเฑ	๒๑๐/๕๙
	๓๘๗/๑๐๖
พาหิรา	๑๔๘/๓๘
พาหิเรหิ	๒๒๒/๖๑
โพชฌงกา	๒/๒, ๗๕/๒๑
โพชฌงเกหิ	๑๘๔/๔๙, ๑๙๒/๕๓

(ภ)

ภาวา	๒๒๗/๖๔
ภาวนาย	๙๓-๔/๒๕

(ม)

มกุเคน	๑๘๔/๔๙
มกุโค	๒๕๒/๗๑
มกุคสจจ	๔๑/๑๓
มกุคสจเจน	๓๒๑/๙๑
มกุคเหตุกา	๒๗๒/๗๖
มกุคเหตุเกหิ	๓๘๔/๑๐๕
มกุคาธิปติโน	๙๘/๒๖
มกุคาธิปตีหิ	๒๑๐/๕๘

มกุการมมณา	๒๗๒/๗๖
มกุการมมณเฑ	๓๘๔/๑๐๕
มฐณิมา	๙๙/๒๗
มฐณิเมหิ	๔๙๐/๑๓๙
มตฺถเก	๓๑๘/๙๐
มนสิ	๓๑๖/๘๙
มนสิกาเรน	๓๓๕/๙๔
มนสิกาโร	๒/๒
มนายตโน	๒๔/๘
มนายตเนน	๑๙๕/๕๔
มนินฺหุทริย	๒๓๗/๖๗
มนินฺหุทริเยน	๓๐๘/๘๗
มโนธาทู	๓๒/๑๐
มโนธาทูยา	๑๙๕/๕๔
มโนวิญญาณธาทู	๓๒/๑๐
	๓๗/๑๑, ๒๓๔/๖๖
มโนวิญญาณธาทูยา	๑๙๕/๕๔
	๓๒๐/๙๑, ๔๕๙/๑๓๑
มรณ	๗๑/๒๐, ๓๐๕/๘๖, ๔๐๘/๑๑๑
มรณเณ	๑๘๓/๔๙, ๒๐๖/๕๗
	๔๕๙/๑๓๑
มหกุคตา	๙๓/๒๕
มหกุคเตหิ	๒๑๐/๕๘, ๓๘๑/๑๐๕
มหกุคตารมมณา	๙๘/๒๖, ๒๗๒/๗๖
มหกุคตารมมณเฑ	๒๑๐/๕๘

ปทานุทุกโม	ปุพฺพเพ/องฺเก	ปทานุทุกโม	ปุพฺพเพ/องฺเก
มิจฺจนตฺตนิยตา	๙๘/๒๖, ๒๗๒/๗๖	(ล)	
มิจฺจนตฺตนิยเตหิ	๒๑๐/๕๘	ลพฺภเร	๓๑๘/๙๐
	๓๘๔/๑๐๕, ๔๕๑/๑๒๕	โลกียา	๑๒๒/๓๒
โมฆปุจฺจนเกน	๕๑๘/๑๔๘	โลกียะหิ	๔๙๗/๑๔๒
(ย)		โลกุตฺตรา	๑๒๓/๓๒
โยคา	๑๓๐/๓๔, ๒๘๖/๘๐	โลกุตฺตเรหิ	๒๑๗/๖๐
โยเคหิ	๑๘๗/๕๐, ๒๒๖/๖๑	(ว)	
	๔๑๖/๑๑๕, ๔๔๒/๑๒๒	วิญฺญาณํ	๖๓/๑๙, ๒๔๑/๖๘
(จ)		วิญฺญาเณน	๒๐๑/๕๖, ๓๑๐/๘๗
รสชาติ	๓๒/๑๐, ๓๕/๑๑		๓๒๖/๙๒
รสายตน์	๓/๑๔๙	วิญฺญาณกฺขนฺเรน	๑๙๕/๕๔
รูป	๑๘๑/๒๓๒		๓๑๘/๙๐, ๓๕๕/๙๙
รูปกฺขนฺเรน	๑๙๓/๕๔	วิญฺญาณกฺขนฺโร	๑๐/๔, ๒๓๐/๖๕
รูปกฺขนฺโร	๒๒๘/๖๕	วิญฺญาณปจฺจยา	๖๔/๑๙
รูปชาติ	๔/๑๔๙		๒๐๒/๕๖, ๔๔๙/๑๒๔
รูปภเวณ	๓๖๔/๑๐๑	วิญฺเญยฺยา	๑๒๔/๓๓
รูปภโว	๖๘/๒๐	วิตกฺกวิจฺจารณา	๓๑๖/๘๙
รูปายตน์	๒๓/๘	วิปากา	๘๑/๒๓, ๒๖๐/๗๓
รูปาวจรา	๑๖๙/๔๔	วิปาเกหิ	๒๑๐/๕๘, ๓๗๒/๑๐๓
รูปาวจเรหิ	๒๒๗/๖๓	วิปากธมฺมธมฺมา	๘๒/๒๓, ๒๖๑/๗๓
รูปิโน	๒๘๐/๗๘	วิปากธมฺมธมฺเมหิ	๓๗๓/๑๐๓
รูปิหิ	๒๑๖/๖๐		๔๕๑/๑๒๕
		วิปฺปยุตฺตํ	๑/๑
		วิปฺปยุตฺตา	๒๓๓/๖๖

ปทานุฏโกโม	ปุพเพ/องเก	ปทานุฏโกโม	ปุพเพ/องเก
วิปยุตเตน	๑/๑	สงฺขารปจฺจยา	๖๓/๑๙
วิปยุตฺโต	๒๒๘/๖๕	สงฺคโห	๑/๑
วิปฺปโยโค	๓/๒	สงฺคหิตํ	๑/๑
วีริยิณฺทริยํ	๕๔/๑๖	สงฺคหิตา	๑๒๕/๓๓
วีริยิณฺทริเยน	๑๘๒/๔๘	สงฺคหิตานิ	๓๐/๑๐,๔๙/๑๕
วิสมาโค	๔/๒	สงฺคหิตเณ	๑๑/๑
วิสสฺสัจฺจํ	๒๒๗/๖๔	สงฺคหิตโต	๖-๘/๓,๖๗-๗๐/๒๐
เวทนา	๒/๒		๗/๓-๕/๒๑
เวทนาย	๗๙/๒๒	สจฺจานิ	๒/๒,๔๙/๑๕
เวทนาภฺขนฺเณ	๑๗๙/๔๘	สญฺญา	๒/๒,๗๕/๒๑
เวทนาภฺขนฺโห	๒๒๙/๖๕	สญฺญาย	๑๘๔/๔๙,๒๐๘/๕๗
เวทนาปจฺจยา	๒๔๔/๖๙	สญฺญาภฺขนฺเณ	๑๗๙/๔๘,๑๙๔/๕๔
(ส)		สญฺญาภฺขนฺโห	๘/๓,๑๒/๔,๒๒๙/๖๕
		สญฺญาภเวณ	๔๖๘/๑๓๔
สอฺตุตฺตรา	๑๖๗/๔๓	สญฺญาภโว	๖๗/๒๐
สอฺตุตฺตเรหิ	๕๑๕/๑๔๗	สญฺโฆชนา	๑๓๐/๓๔,๒๘๖/๘๐
สงฺกิลิฏฺฐา	๑๕๓/๔๐	สญฺโฆชนเณหิ	๑๘๗/๕๐,๑๙๒/๕๓
สงฺกิลิฏฺฐเหหิ	๑๙๐/๕๑	สตีปฺภูจฺ्ञานํ	๒/๒,๗๒/๒๑
สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิเณหิ	๒๑๐/๕๘	สตีปฺภูจฺ्ञาเนน	๑๘๔/๔๙,๑๙๒/๕๒
สงฺกิลิเณกา	๒๙๔/๘๒	สตีณฺทริยํ	๕๔/๑๖,๕๙/๑๘,๒๔๐/๖๘
สงฺกิลิเณเกหิ	๓๕๐/๙๗	สตีณฺทริเยน	๑๘๒/๔๘,๑๙๒/๕๒
สงฺขตา	๑๑๔/๓๐	สทฺทฐาตุ	๓๒/๑๐,๓๕/๑๑
สงฺขารเณหิ	๓๒๕/๙๒	สทฺททายตณํ	๒๓/๘,๒๗/๙
สงฺขารภฺขนฺเณ	๑๗๙/๔๘	สทฺธิณฺทริยํ	๕๔/๑๖,๕๙/๑๘,๒๔๐/๖๘
สงฺขารภฺขนฺโห	๙/๔	สทฺธิณฺทริเยน	๑๘๒/๔๘,๑๙๒/๕๒

ปทานุทุกโม	บุพเพ/องเก	ปทานุทุกโม	บุพเพ/องเก
สนธิทสนนา	๑๑๖/๓๑	สมปยุตโต	๒๒๘-๓๐/๖๕
สนธิทสนเนหิ	๑๗๗/๔๖, ๒๑๕/๖๐	สมปโยโค	๓/๒
	๓๙๐/๑๐๗	สมมตตนิยตา	๙๘/๒๖, ๒๗๒/๗๖
สนธิทสนสปปฐิมา	๑๐๘/๒๙	สมมตตนิยเตหิ	๒๑๐/๕๘, ๓๘๔/๑๐๕
	๒๗๖/๗๗	สมมปฺธานํ	๗๒/๒๑
สนธิทสนสปปฐิเมหิ	๑๗๕/๔๖	สมมปฺปรานา	๒/๒
	๒๑๑/๕๙	สมมปฺปรานเน	๑๘๔/๔๙, ๒๐๘/๕๗
สปปจฺจยา	๑๑๔/๓๐	สรวณา	๑๖๙/๔๔
สปปฐิมา	๑๑๘/๓๑, ๒๘๐/๗๘	สรวณเหหิ	๒๒๗/๖๓, ๔๐๘/๑๑๑
สปปฐิเมหิ	๑๗๘/๔๖, ๓๙๐/๑๐๗		๔๕๕/๑๒๘
	๔๙๖/๑๔๑	สฺวิจฺจรา	๒๙๙/๘๔
สปปิตฺติกา	๑๖๒/๔๒, ๓๐๑/๘๔	สฺวิจฺจเรหิ	๒๒๗/๖๓, ๓๑๕/๘๘
สปปิตฺติเกหิ	๒๒๗/๖๓, ๓๕๑/๙๗		๔๕๕/๑๒๘
สภาโค	๔/๒	สฺวิตฺตฺกฺกา	๒๙๙/๘๔
สมาธินุทฺริยํ	๕๕/๑๖, ๕๙/๑๘	สฺวิตฺตฺกฺเกหิ	๑๖๐/๔๒, ๓๕๑/๙๗
	๒๔๐/๖๘		๕๑๒/๑๔๖
สมาธินุทฺริเยน	๑๙๒/๔๘, ๒๐๐/๕๕	สฺวิตฺตฺกฺกสฺวิจฺจรา	๘๘/๒๔, ๒๖๔/๗๔
สมฺมจฺเณเท	๕๑๘/๑๔๘	สฺวิตฺตฺกฺกสฺวิจฺจเรหิ	๒๑๐/๕๘, ๓๑๓/๘๘
สมฺมจฺจฺจานสทฺทฺ	๒๒๗/๖๔	สเหตฺตฺกฺกา	๑๑๑/๒๙, ๒๗๗/๗๘
สมฺมทฺยสจฺจํ	๔๑/๑๓, ๔๓/๑๓	สเหตฺตฺกฺเกหิ	๑๙๒/๕๓, ๒๑๒/๕๙
	๒๓๕/๖๗	สพฺพายตฺนํ	๖๕/๑๙
สมฺมทฺยสจฺจเณ	๑๗๙/๔๘, ๑๙๑/๕๒	สพฺพายตฺนเนน	๒๐๓/๕๖
สมฺปยุตฺตํ	๒๓๑/๖๖	สพฺพายตฺนปจฺจยา	๖๖/๑๙, ๑๙๒/๕๓
สมฺปยุตฺตตา	๒๔๓/๖๙	สํารมฺมณฺา	๑๓๕/๓๖, ๒๘๙/๘๑
สมฺปยุตฺตเตน	๑/๑	สํารมฺมณฺเณหิ	๒๒๑/๖๑, ๓๙๖/๑๐๘

ปทานุกรกโม	ปทุเพองเก	ปทานุกรกโม	ปทุเพองเก
สาสวา	๑๒๕/๓๓,๑๘๖/๕๐	โสติวิญญานธาดุยา	๑๗๒/๔๕
สาสเวหิ	๒๑๘/๖๐,๒๘๒/๗๙		๔๕๙/๑๓๑
	๓๔๔/๙๕	โสตายตโน	๒๓/๘,๒๖/๘
สุขาย	๗๙/๒๒,๒๑๐/๕๘	โสติณุทริย	๕๑/๑๖,๕๕/๑๗
สุขสหคตา	๙๑/๒๕,๑๖๔/๔๓	โสติณุทริเยน	๑๗๓/๔๕
สุขสหคเตหิ	๒๑๐/๕๘,๓๔๑/๙๕	โสมนสฺสสินุทริย	๕๔/๑๖,๕๙/๑๗
	๓๗๙/๑๐๙	โสมนสฺสสินุทริเยน	๑๘๒/๔๘
สุชินุทริย	๕๔/๑๖,๕๙/๑๗,๒๓๘/๖๗	(ห)	
สุชินุทริเยน	๑๙๒/๕๒,๒๐๐/๕๕	หีนา	๙๘/๒๖,๒๗๒/๗๖
	๓๒๓/๙๑	หิเนหิ	๒๑๐/๕๘,๔๕๑/๑๒๕
สุพทุโร	๒๒๗/๖๔		๔๘๙/๑๓๙
เสกฺขา	๙๓/๒๕,๒๖๙/๗๕	เหตุ	๑๑๑/๒๙,๒๗๙/๗๘
เสกฺขเวหิ	๒๑๐/๕๘,๓๔๑/๑๐๔	เหตุหิ	๑๘๔/๔๙,๓๔๒-๓/๙๕
	๔๕๑/๑๒๕	เหตุวิปฺปยุตฺตา	๑๑๒/๓๐
โสเกน	๑๘๔/๔๙,๒๐๘/๕๗	เหตุวิปฺปยุตฺเตหิ	๔๙๕/๑๔๑
โสโก	๗๒/๒๑,๒๔๗/๗๐	เหตุสมมุติ	๑๑๑/๓๐,๒๗๙/๗๘
โสทธาตุ	๓๒/๑๐,๓๔/๑๑	เหตุสมมุติเตหิ	๒๑๒/๕๙
โสติวิญญานธาดุ	๓๒/๑๐,๓๗/๑๑		

อภิธานปิฎก ปุคคลบัญญัติปาติยา

ปทานุกรโม

ปทานุกรโม	ปุพเพอุงเก	ปทานุกรโม	ปุพเพอุงเก
(อ)		อคาพฺเหนปี	๑๑๕/๑๙๒
อกถฺกถิ	๑๙๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕	อคุตฺตทฺวาโร	๘/๑๕๑, ๕๗/๑๗๔
อกนิฏฺฐ	๔๐/๑๖๙	อคุตฺตทฺวารตา	๕๗/๑๗๓
อกนิฏฺฐเจ	๔๐/๑๖๙	อคุตฺติ	๕๗/๑๗๔
อกนิฏฺฐคามิ	๗/๑๕๑, ๔๐/๑๖๙	อโคปนา	๕๗/๑๗๔
อกนิฏฺฐคามิโน	๒๐๙/๒๕๕	อคุโ	๑๙๙/๒๔๗, ๒๐๑/๒๔๘
อกสิรลภา	๓/๑๖๑, ๘/๑๖๓	อคุคฺคิตฺตํ	๕๐/๑๗๒, ๗๐/๑๗๗
อภิจฺฉลภา	๓/๑๖๑, ๘/๑๖๓	อคุถิ	๑๗๖/๒๒๙
อกุปฺปรมโม	๗/๑๕๐, ๔/๑๖๑	อจปโล	๑๑๙/๑๙๖
อกุสลา	๑๑/๑๕๗, ๕๗/๑๗๓	อจริมิ	๑๖/๑๖๔
	๗๗/๑๗๙	อเจลก	๑๗๔/๒๒๗
อกุสลาณ	๕๓/๑๗๑, ๗๓/๑๗๘	อจฺจาสรา	๕๒/๑๗๒, ๗๒/๑๗๗
อกุสเลหิ	๒๐๓/๒๔๙	อจฺจนฺตีกา	๑๒/๑๖๓
อกุสลมฺล	๖๐/๑๗๕	อจฺจาทฺตฺวา	๑๗๗/๒๓๐
อกุโกธโน	๘/๑๕๑, ๖๕/๑๗๖	อชา	๑๗๖/๒๒๙
อกุโกเสยฺยปี	๑๒๕/๑๙๙	อชาน	๙๘/๑๘๖, ๙๙/๑๘๖
อกุขาตา	๑๗๘/๒๓๐	อชินมฺปี	๑๗๔/๒๒๘
อการ	๑๗๗/๒๓๐	อชินฺนุขิปมฺปี	๑๗๔/๒๒๘
อการสฺมา	๑๗๗/๒๓๐	อเชพฺกปฏิกุคฺคหฺนา	๑๗๙/๒๓๑
อการวตา	๕๕/๑๗๓	อชฺฌมฺตํ	๑๐/๑๕๖, ๑๘๐/๒๓๒

ปทานุฏโกโม	ปุพเพ/องเก	ปทานุฏโกโม	ปุพเพ/องเก
อชฺชุตตสณฺโณ	๘/๑๕๑, ๖๓/๑๗๔	อชฺชุตตสณฺโณ	๘๘/๑๘๖
อชฺชวาสตา	๑๗๗/๒๓๐	อชฺชวาสตา	๑๔๙/๒๐๖
อชฺชวาสตี	๑๙๓/๒๔๒	อชฺชวาสตี	๑๘๙/๒๓๘
อชฺชุปุณฺณิย	๙/๑๕๓, ๑๒๕/๑๙๘	อชฺชุปุณฺณิย	๑๘๓/๒๓๔
อชฺชโมตฺต	๑๙๗/๒๔๔	อชฺชโมตฺต	๑๗๗/๒๓๑
อชฺชโมตฺตริยา	๑๙๗/๒๔๔	อชฺชโมตฺตริยา	๑๗๗/๒๓๑
อชฺชโมตฺต	๑๒๑/๑๙๖	อชฺชโมตฺต	๑๗๗/๒๓๑
อชฺชโมตฺต	๕๙/๑๗๔	อชฺชโมตฺต	๑๗๗/๒๓๐
อชฺชโมตฺตาวินฺทริยํ	๖/๑๕๐	อชฺชโมตฺตาวินฺทริยํ	๖๐/๑๗๔
อชฺชโมตฺต	๑๘๙/๒๓๘	อชฺชโมตฺต	๑๓๓/๒๐๒
อชฺชโมตฺต	๖/๑๕๐	อชฺชโมตฺต	๑๔๑/๒๐๕
อชฺชโมตฺต	๔๖/๑๗๑, ๖๖/๑๗๖	อชฺชโมตฺต	๑๗๗/๒๓๐
อชฺชโมตฺต	๔/๑๖๑, ๖/๑๖๒	อชฺชโมตฺต	๑๓๒/๒๐๒
อชฺชโมตฺต	๑๖๘/๒๒๓	อชฺชโมตฺต	๑๓๓/๒๐๒
อชฺชโมตฺต	๑๗๔/๒๒๗	อชฺชโมตฺต	๑๘๓/๒๓๔
อชฺชโมตฺต	๔๐/๑๖๙	อชฺชโมตฺต	๕๙/๑๗๔
อชฺชโมตฺต	๔๐/๑๖๙	อชฺชโมตฺต	๑๒๓/๑๙๗
อชฺชโมตฺต	๑๘๔/๒๓๔	อชฺชโมตฺต	๑๐๔/๑๘๘
อชฺชโมตฺต	๑๐/๑๕๖, ๑๓๓/๒๐๒	อชฺชโมตฺต	๑๐๔/๑๘๘
อชฺชโมตฺต	๑๓๕/๒๐๒	อชฺชโมตฺต	๑๐/๑๕๖
อชฺชโมตฺต	๑๓๑/๒๐๑	อชฺชโมตฺต	๑๘๗/๒๓๖
อชฺชโมตฺต	๑๐/๑๕๕, ๑๗๔/๒๒๘	อชฺชโมตฺต	๒๙/๑๖๗, ๒๐๖/๒๕๒
อชฺชโมตฺต	๑๐/๑๕๖	อชฺชโมตฺต	๒๐๘/๒๕๔
อชฺชโมตฺต	๑๐/๑๕๕, ๑๗๓/๒๒๗	อชฺชโมตฺต	๑๘๗/๒๓๐
อชฺชโมตฺต		อชฺชโมตฺต	๑๘๓/๒๓๔

ปทานุกุมโม	ปุมเพ/องเก	ปทานุกุมโม	ปุมเพ/องเก
อนญตตตญมสสามิตินทุริย	๖/๑๕๐	อนาคามี	๗/๑๕๑,๑๒/๑๕๘
อนตตตตไป	๑๐/๑๕๖,๑๘๕/๒๓๕		๓๕/๑๖๘
อนตตตมโน	๑๑๖/๑๙๔	อนาทรตา	๕๕/๑๗๓
อนตตตมมตา	๔๕/๑๗๑,๖๕/๑๗๖	อนาทรีย	๕๕/๑๗๓
อนตตตมปิ	๑๒๕/๑๙๙	อนารกุป	๕๗/๑๗๔
อนนริคต	๑๐๔/๑๘๘	อนาตตติตมโม	๓๖/๑๖๘,๔๐/๑๖๙
อนนุโพโร	๖๐/๑๗๔	อนาวิกมม	๕๒/๑๗๒,๗๒/๑๗๒
อนนุวิจจ	๑๐/๑๕๔,๑๖๔/๒๑๗	อนาสว	๙๑/๑๘๒,๑๐๓/๑๘๘
อนนุสสติ	๕๙/๑๗๔		๑๒๐/๑๙๖
อนนุสสุตเตส	๑๒/๑๕๘,๒๒/๑๖๕	อนิยโต	๗/๑๕๐
	๒๓,๑๖๕	อนิยตา	๑๔/๑๖๔
อนนุตรหิตาย	๑๗๖/๒๒๙	อนิสสุก	๘/๑๕๑,๖๙/๑๗๖
อนนุชฌาย	๑๓๙/๒๐๔	อนุกมปา	๑๒๑/๑๙๖
อนนุชฌาลุ	๑๓๙/๒๐๔	อนุกุคหิสสามิ	๑๒๓/๑๙๗
อนนุสสมพุทตติ	๒๐๒/๒๔๙	อนญตตต	๙๔/๑๘๔
อนนุริโย	๗/๑๕๐	อนตตตโร	๑๗๗/๒๒๙
อนนุริยา	๑๘/๑๖๕	อนตตตตานีกมม	๕๒/๑๗๒,๗๒/๑๗๗
อนนวกาโส	๔/๑๖๒,๖/๑๖๒	อนนุททยา	๑๒๑/๑๙๖
อนนวชฺโช	๑๐/๑๕๓	อนนุทตโต	๑๑๙/๑๙๖,๑๘๒/๒๓๓
อนนวชฺเชน	๑๔๕/๒๐๕		๑๙๘/๒๔๕
อนนวชฺชตา	๗๘/๑๗๙	อนนุณโพ	๑๑๙/๑๙๖
อนนวชฺชสุม	๑๘๐/๒๓๒	อนนุปปนโน	๑๐/๑๕๖,๑๘๙/๒๓๘
อนนวเสสา	๔๓/๑๗๐	อนนุปวาทกา	๑๘๔/๒๓๔
อนนเวสสปปหานาย	๔๓/๑๗๐	อนนุพเพน	๑๕๐/๒๐๖,๑๙๑/๒๔๑
อนนาคามีผลสจฺฉิกริยา	๗/๑๕๑	อนนุปปาทา	๑๗๘/๒๓๑

ปทานุกรโม	ปุพเพ/องฺเก	ปทานุกรโม	ปุพเพ/องฺเก
อนุปปพณฺรนา	๔๖/๑๗๑, ๖๖/๑๗๖	อปฺรกาลิ	๔๖/๑๗๑, ๖๖/๑๗๖
อนุพฺยณฺชนคฺคาหิ	๕๗/๑๗๔	อปฺรนฺตโป	๑๐/๑๕๖, ๑๘๕/๒๓๕
	๗๗/๑๗๙	อปฺริปุริ	๑๒๓/๑๙๗
อนฺรฺกฺขนาภพฺโป	๗/๑๕๐, ๘/๑๖๓	อปฺริโยคาคฺหา	๖๐/๑๗๔
อนฺวิจฺจ	๑๖๕/๒๑๘	อปฺริโยคาคฺเหตฺวา	๑๖๔/๒๑๗
อนฺสณฺเจเตติ	๗/๑๖๒	อปฺริเสสฺสา	๑๑/๑๕๗, ๑๙๑/๒๓๙
อนฺสัสนฺทนา	๔๖/๑๗๑, ๖๖/๑๗๖	อปฺริหฺนณฺมโม	๖/๑๖๒, ๗/๑๕๐
อนฺสาสิยมานา	๑๙๑/๒๔๑	อปฺลาลิ	๘/๑๕๑, ๖๘/๑๗๖
อนฺเสติ	๑๑๔/๑๙๒, ๑๖๓/๒๑๖	อปฺสฺสั	๙๘/๑๘๖
อนฺโสตนคามี	๑๐/๑๕๖, ๑๘๘/๒๓๗	อปฺายิ	๑๖๘/๒๒๑, ๑๘๔/๒๓๔
อนฺสฺสติ	๗๗/๑๗๙	อปฺิลาปนตา	๗๗/๑๗๙
อนเณกวิหิติ	๑๗๔/๒๒๘	อปฺุพฺพิ	๑๖/๑๖๔
อนเณพา	๑๓/๑๖๔	อปฺปิ	๑๐๑/๑๘๗, ๑๕๖/๒๐๗
อนฺนตฺตปฺปิ	๕๕/๑๗๓		๑๗๗/๒๓๐
อนฺนตฺตปฺปิ	๘/๑๕๑, ๕๔/๑๗๓	อปฺปกสฺส	๑๘๙/๒๓๘
อนฺตรปฺริณิพฺพายิ	๗/๑๕๑, ๓๖/๑๖๘	อปฺปคฺโข	๑๑๖/๑๙๒
อนฺตรปฺริณิพฺพายิสฺส	๒๐๙/๒๕๙	อปฺปคฺขมตฺยา	๑๑๖/๑๙๓
อนฺโตปฺปฺติ	๙๑/๑๘๒	อปฺปจฺจยิ	๑๐๑/๑๘๗, ๑๒๕/๑๙๘
อนฺโธ	๗/๑๕๒, ๑๐๔/๑๘๘	อปฺปภฺวิฏฺฐคาคฺหิตา	๗๕/๑๗๘
อนฺนสฺส	๑๖๘/๒๒๑	อปฺปภฺวินิสฺสคฺโค	๔๘/๑๗๑, ๖๘/๑๗๖
อนฺวาสฺสเวยฺยํ	๑๘๑/๒๓๒	อภินิหฺนนาเมติ	๑๘๓/๒๓๔
อปฺจจฺกฺขมมํ	๖๐/๑๗๔		๑๙๘/๒๔๖
อปฺจจฺกฺขาย	๑๙๗/๒๔๕	อภินิพฺพตฺตติ	๑๖๗/๒๒๑
อปฺจจฺกฺขณฺนา	๖๐/๑๗๔	อภินิเวโส	๖๒/๑๗๕
อปเรน	๑๗๗/๒๓๐	อภินิสัทธิ	๑๙๗/๒๔๔

ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องเก
อภินิสสัยมโน	๑๙๗/๒๔๔	อรรถณัม	๑๙๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕
อภินิโต	๙๘/๑๘๖	อรรถณคตัม	๑๙๘/๒๔๕
อภิรูป	๑๖๘/๒๒๒	อรรถณคโต	๑๙๘/๒๔๕
อภิรูป	๑๙๕/๒๔๓	อรรถตผลสจฺจิกิริยาย	๔๔/๑๗๐
อภิวิธินิตฺวา	๑๙๓/๒๔๒		๒๐๗/๒๕๒
อภิสมุทฺธิ	๑๒๕/๑๙๘	อรรหา	๗/๑๕๑, ๑๙/๑๖๕
อนภิสมโย	๖๐/๑๗๔	อรรหนโต	๙๐/๑๘๒, ๒๐๒/๒๔๙
อภิสมุปราย	๑๓๑/๒๐๑	อริเย	๒/๑๖๑, ๔/๑๖๒
อภิสมุพฺพุณฺณติ	๒๐๒/๒๔๘	อริยา	๑๘/๑๖๕, ๑๘๓/๒๓๔
	๒๐๘/๒๕๓	อริยธมฺมสฺส	๑๐/๑๖๓
อภิหฺม	๑๗๔/๒๒๗	อริยปุคฺคลา	๒/๑๖๑, ๔/๑๖๒, ๖/๑๖๒
อภะทฺ	๑๐๓/๑๘๘	อริยมคฺค	๒๙/๑๖๗, ๓๖/๑๖๘
อมกฺขี	๘/๑๕๑, ๖๗/๑๗๖	อรุณฺณมจิตฺโต	๙/๑๕๒, ๑๐๑/๑๘๗
อมตฺตณฺณตา	๕๘/๑๗๔, ๑๗๔	อรุปราค	๔๔/๑๗๐
อมตฺตณฺณ	๘/๑๕๑, ๕๘/๑๗๔	อรุปสฺสทคฺคานํ	๓/๑๖๑, ๔/๑๖๑
อมจฺฉรี	๘/๑๕๑, ๗๐/๑๗๗		๕/๑๖๒
อมนาเปน	๑๑๕/๑๙๒	อรุปาวจรสฺมาปตฺติยา	๑๓๐/๒๐๐
อมายาวิ	๘/๑๕๑, ๗๒/๑๗๗	อลภานโต	๙๔/๑๘๓
อมฺขโร	๑๑๙/๑๙๖	อากุทฺทขปณฺณโย	๙/๑๕๒, ๑๐๗/๑๘๙
อมฺตฺร	๑๗๘/๒๓๐	อวกกนฺติ	๑๐/๑๖๓
อมฺส	๑๗๘/๒๓๑	อวชานาติ	๑๙๒/๒๔๑
อโมโห	๘๐/๑๘๐, ๘๒/๑๘๐	อวณฺณ	๑๐/๑๕๔, ๑๖๔/๒๑๗
อมพ	๑๕๙/๒๑๑	อวณฺณารทฺสฺส	๑๐/๑๕๔, ๑๖๔/๒๑๗
อมพฺพมา	๑๐/๑๕๔, ๑๕๙/๒๑๑	อวณฺณ	๑๙๒/๒๔๑
อโยนิโส	๕๘/๑๗๔	อวเสสา	๑๔/๑๖๔, ๑๘/๑๖๕

ปทานุกุโม	ปทุเพ/องเก	ปทานุกุโม	ปทุเพ/องเก
อวเสเสน	๑๗๖/๒๒๙	อสนนุฏฐิตา	๕๘/๑๗๔
อวสุสุโต	๙๑/๑๘๒, ๑๒๔/๑๙๗	อสนปฺริโส	๑๐/๑๕๓, ๑๓๒/๒๐๒
อวิกิณณวาโจ	๑๑๙/๑๙๖	อสนปฺริสโต	๑๐/๑๕๓, ๑๓๓/๒๐๒
อวิชฺชา	๔๔/๑๗๐, ๖๐/๑๗๔	อสนมเปกฺขนา	๖๐/๑๗๔
อวิชฺชานุสโย	๖๐/๑๗๔	อสนมยิมุตฺโต	๒/๑๖๑, ๗/๑๕๐
อวิชฺชาปริยฺญจํ	๖๐/๑๗๔	อสนมาหิโต	๑๑๘/๑๙๕
อวิชฺชาโยโค	๖๐/๑๗๔	อสนมปฺชณฺณ	๖๐/๑๗๔
อวิชฺชาลงฺคิ	๖๐/๑๗๕	อสนมปฺชาโน	๘/๑๕๑, ๖๐/๑๗๔
อวิชฺชาสวา	๑๘๕/๒๓๕, ๑๙๘/๒๔๖	อสนมโพนฺ	๖๐/๑๗๔
อวิชฺโชโฆ	๖๐/๑๗๔	อสนมฺมฺสนตา	๗๙/๑๗๙
อวิตกฺก	๑๘๓/๒๓๓	อสนรณตา	๕๙/๑๗๔
อวินิปาตมฺโม	๓๑/๑๖๗, ๓๒/๑๖๗,	อสนฺวโร	๕๗/๑๗๔
อวิปจฺจนิกฺสาตตา	๗๕/๑๗๘	อสนฺวุตฺ	๕๗/๑๗๔, ๗๗/๑๗๙
อวิมุตฺตสฺส	๙๓/๑๘๓		๑๘๑/๒๓๒
อวิสฺวาทโก	๑๗๘/๒๓๐	อสนฺหิตญฺจ	๑๕๖/๒๐๗
อวิหา	๔๐/๑๖๙	อสนฺเท	๑๘๒/๒๓๒
อวิตรโค	๙/๑๕๒, ๑๑๑/๑๙๑	อสนฺจิสฺงกฺสฺสรสฺมาจาโร	๙๑/๑๘๒,
อวิตราคา	๑๑๐/๑๙๑		๑๒๔/๑๙๗
อวิตฺกโม	๘๑/๑๘๐	อสนฺโรโป	๔๕/๑๗๑, ๖๕/๑๗๖
อสงฺขารณ	๓๘/๑๖๙	อสนฺโฆ	๗/๑๕๐, ๑๙/๑๖๕
อสงฺขารปรินิพฺพายี	๗/๑๕๑	อสนฺสา	๑๗๖/๒๒๙
	๓๘/๑๖๙	อสนฺสฺติ	๕๙/๑๗๔
อสงฺคาหนา	๖๐/๑๗๔	อสนฺสฺทฺธา	๑๒/๑๖๓, ๕๖/๑๗๓
อสนฺโ	๘/๑๕๑	อสนฺสมโณ	๙๑/๑๘๒, ๑๒๔/๑๙๗
อสนฺโ	๗/๑๑๗๗	อสนฺสุมุขปา	๑๗๖/๒๒๙

ปทานุทุกโม	ปุพเพ/องเก	ปทานุทุกโม	ปุพเพ/องเก
อสุสุมุเขน	๑๘๘/๒๓๗	อามกธณูปปฏิคคหณา	๑๗๙/๒๓๑
อหิ	๑๒๔/๑๙๗	อามกมัสปฏิคคหณา	๑๗๙/๒๓๑
อหิตาย	๑๑๖/๑๙๓	อามวณฺเณ	๑๕๙/๒๑๒
อหิริโก	๘/๑๕๑, ๕๓/๑๗๓	อามิสกิมฺปิขุเหตุ	๙๙/๑๘๖
		อายตนา	๓/๑๔๙
(อา)		อายตณปญฺจตฺติ	๑/๑๔๙, ๓/๑๔๙
อาภิณฺณานิ	๑๐๘/๑๙๐	อายสุมฺมโต	๑๑๗/๑๙๕
อาคตวิโส	๑๖๓/๒๑๖	อายุปฺปมาณํ	๓๖/๑๖๘, ๓๗/๑๖๙
อาจามภฺกฺโข	๑๗๔/๒๒๗	อารกฺโข	๗๗/๑๗๙
อาจิขฺชนฺติ	๑๘๓/๒๓๔	อารณฺณิกา	๑๑/๑๕๗, ๒๐๐/๒๔๗
อาชีโว	๑๖๗/๒๒๑	อารมฺภเช	๑๙๑/๒๓๙
อาตาปนปริตทาปนาณฺโวยคมฺมฺนฺยุตฺโต		อารมฺภติ	๑๙๑/๒๔๐
	๑๗๔/๒๒๘	อาราจาโร	๑๗๙/๒๓๐
อาที	๑๐๘/๑๙๐	อารามิ	๑๐๗/๑๘๙, ๑๐๘/๑๘๙
อาทิกุลฺยาณํ	๑๐๗/๑๘๙, ๑๐๘/๑๙๐	อาโรหิ	๑๗๑/๒๒๔
อาเรยฺยํ	๑๑๗/๑๙๕	อาโลกสณฺณิ	๑๘๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕
อาเรยฺยมฺโข	๑๑/๑๕๗, ๑๙๒/๒๔๑	อาโลกิตํ	๑๕๙/๒๑๒, ๑๖๐/๒๑๓
อาณนฺตริกา	๑๔/๑๖๔	อาโลกิตเต	๑๘๒/๒๓๒
อาเนชฺชปฺปตฺเต	๑๘๓/๒๓๔	อาวาสสมจฺจนฺริยํ	๕๐/๑๗๒, ๗๐/๑๗๗
อาปชฺชนฺติ	๑๑๖/๑๙๓, ๑๑๗/๑๙๔	อาสเน	๑๐๗/๑๘๙, ๑๐๘/๑๙๐
อาปชฺชติ	๑๒๔/๑๙๗	อาสนปฏิกฺขิตฺโต	๑๗๔/๒๒๘
อาพาธา	๙๔/๑๘๓	อาสวา	๑/๑๖๑, ๘/๑๕๑, ๒๔/๑๖๕
อาภุชิตฺวา	๑๘๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕	อาสวานํ	๙๓/๑๘๓, ๑๐๓/๑๘๘
อาโม	๑๕๙/๒๑๒	อาสวํ	๑๒๕/๑๙๘
อามํ	๑๕๙/๒๑๒	อาสวานิโรโธ	๑๘๕/๒๓๕, ๑๙๘/๒๔๖

ปทานุกกโม	ปฺพุเพ/องฺเก	ปทานุกกโม	ปฺพุเพ/องฺเก
อุจฺเจทวาโท	๑๓๑/๒๐๑	อุทฺทจฺจกุกฺกจฺจา	๑๙๘/๒๔๕
อุทฺ	๑๙๘/๒๔๕	อุทฺทโต	๑๑๘/๑๙๕
อุทฺทชฺชกฺขมฺติ	๑๙๖/๒๔๔	อุทฺทฐิโสต	๗/๑๕๑, ๔๐/๑๖๙
อุทฺทชฺชกฺขมฺยมาโน	๑๙๖/๒๔๔	อุทฺทฐิโสตสฺส	๒๐๙/๒๕๕
อุทฺทชฺชโ	๑๖๗/๒๒๑	อุทฺทโพ	๑๑๘/๑๙๕
อุทฺทชฺชานผลฺลปชฺวี	๑๐/๑๕๕	อุทฺทกิลเส	๑๘๕/๒๓๕, ๑๙๘/๒๔๕
	๑๖๗/๒๒๑	อุทฺทปชฺชมาเน	๑๘๔/๒๓๔
อุทฺทชฺชยหนเวลา	๑๗/๑๖๔	อุทฺทจฺเปตฺวา	๑๘๒/๒๓๓
อุทฺทชฺชตฺตฺตฺตฺโต	๑๐/๑๕๕, ๑๖๙/๒๒๓	อุทฺทจฺจกํ	๙๔/๑๘๓
อุทฺทตฺโม	๑๙๙/๒๔๗, ๒๐๑/๒๔๘	อุทฺทจฺจตฺตฺตฺตฺ	๙๔/๑๘๔
อุทฺทตฺตาน	๑๖๑/๒๑๓	อุทฺทจฺจิต	๑๗๔/๒๒๗
อุทฺทตฺตานภาโส	๑๖๑/๒๑๓	อุทฺทจฺจิตฺตฺสฺสตี	๘/๑๕๑, ๗๙/๑๗๙
อุทฺทกํ	๑๐๗/๑๘๙		๑๑๙/๑๙๖
อุทฺทเกน	๑๑๓/๑๙๑	อุทฺททิสิตา	๑๐/๑๕๕, ๑๖๔/๒๑๘
อุทฺทกรหทา	๑๖๑/๒๑๓	อุทฺทปนา	๔๖/๑๗๑, ๖๖/๑๗๖
อุทฺทกรหฺทฺปมา	๑๐/๑๕๕, ๑๖๑/๒๑๓	อุทฺทปนาโ	๔๖/๑๗๑, ๖๖/๑๗๖
อุทฺทกเลชฺฐปโม	๙/๑๕๒, ๑๑๕/๑๙๒	อุทฺทปนาหิตตฺตฺ	๔๖/๑๗๑, ๖๖/๑๗๖
อุทฺทกฺปมา	๑๓/๑๕๙	อุทฺทปนาหิ	๘/๑๕๑, ๔๖/๑๗๑, ๖๖/๑๗๖
อุทฺทโกโรหนานุโยคมนุยฺตฺโต		อุทฺทปชฺชตฺติ	๑๖๘/๒๒๑
	๑๗๔/๒๒๘	อุทฺทปนโน	๑๐/๑๕๖, ๑๘๓/๒๓๔
อุทฺทานิ	๑๕๘/๒๐๙, ๑๘๙/๒๓๘	อุทฺทปริกฺษา	๘๐/๑๘๐
อุทฺทาหฺลเวลาย	๑๔๘/๒๐๖	-อุทฺปริ	๑๖๗/๒๒๑
อุทฺทเทสโต	๑๕๐/๒๐๖	อุทฺทปริกฺขิมาโน	๓๖/๑๖๘, ๑๔๐/๑๖๙
อุทฺททจฺจ	๔๔/๑๗๐	อุทฺทลฺกฺขณนา	๘๐/๑๘๐
อุทฺทจฺจกุกฺกจฺจ	๑๘๒/๒๓๓	อุทฺทวาทกา	๑๘๔/๒๓๔

ปทานุกุโม	ปุมเพ/องเก	ปทานุกุโม	ปุมเพ/องเก
อุปสมปฐข	๑๒๐/๑๙๖, ๒๐๓/๒๕๑	อุสุยิตตตุ	๔๙/๑๗๑, ๖๙/๑๗๖
อุปหจจปรินิพพายี	๗/๑๕๑, ๓๗/๑๖๙	อุสุสัทน	๑๙๓/๒๔๒
อุปาทาย	๑๖๗/๒๒๑		
อุปายาสพหุโล	๑๐๑/๑๙๗	(อุ)	
	๑๒๕/๑๙๙	อุหสติ	๑๙๖/๒๔๔
อุเปกขโก	๑๖๖/๒๒๐, ๑๙๓/๒๓๓	อุหสิยมาโน	๑๙๖/๒๔๔
อุเปกขาสติปาริสุทธิ	๑๙๓/๒๓๔		
อุเปกขินุทธิ	๖/๑๕๐	(เอ)	
อุปปนนา	๑๑/๑๕๗, ๑๙๑/๒๓๙	เอกคจจิตุโต	๑๑๙/๑๙๖
อุปปนไน	๓๖/๑๖๙	เอกจกขุ	๙/๑๕๒, ๑๐๕/๑๙๙
อุปผณทียมาโน	๑๙๖/๒๔๔	เอกจเจ	๑/๑๖๑
อุปผณเทติ	๑๙๖/๒๔๔	เอกนตกาพเกหิ	๒๐๓/๒๔๙
อุพเพชิตา	๑๖๒/๒๑๖	เอกนตปริปฏณ	๑๗๗/๒๓๐
อุพภฏจโก	๑๗๔/๒๒๙	เอกนตปริสสุทธิ	๑๗๗/๒๓๐
อุภโตภาควิมุตโต	๗/๑๕๐, ๑๓/๑๕๙	เอกพีธี	๗/๑๕๑, ๓๓/๑๖๙
อุมมาทา	๑๙๙/๒๔๗, ๒๐๑/๒๔๙	เอกพีชิสส	๒๐๙/๒๕๕
อุมมชชติ	๒๐๓/๒๕๐	เอกภตติโก	๑๗๙/๒๓๑
อุมมชชชิตวา	๒๐๓/๒๕๐	เอกาการิโก	๑๗๔/๒๒๗
อุรพภา	๑๗๖/๒๒๙	เอกาโลปิโก	๑๗๔/๒๒๗
อุลลภกขิ	๑๗๔/๒๒๙	เอกาสนิกา	๑๑/๑๕๗, ๒๐๐/๒๔๗
อุลลปติ	๑๙๖/๒๔๔	เอกาหิก	๑๗๔/๒๒๗
อุลลปิยมาโน	๑๙๖/๒๔๔	เอโกทิภาว	๑๙๓/๒๓๓
อุสสา	๑๗๖/๒๒๙	เอตตาวตา	๒/๑๔๙, ๖/๑๕๐
อุสุยนา	๔๙/๑๗๑, ๖๙/๑๗๖		๒๐๙/๒๕๕
อุสุยา	๔๙/๑๗๑, ๖๙/๑๗๖	เอวโคตุดุโ	๑๙๓/๒๓๔

ปทานุฏโกโม	ปุพเพองเก	ปทานุฏโกโม	ปุพเพองเก
เอว์นาโม	๑๘๓/๒๓๔	กกุขพิย	๕๑/๑๗๒, ๗๑/๑๗๗
เอว์มายุปริยโนโต	๑๘๓/๒๓๔	กฏกณจุกตา	๕๐/๑๗๒, ๗๐/๑๗๗
เอว์มาหาโร	๑๘๓/๒๓๔	กฏเจิน	๑๐๑/๑๘๗, ๑๒๕/๑๘๘
เอว์สุขทุกุขปฏิสัเวที	๑๘๓/๒๓๔	กจลยา	๑๐๑/๑๘๗, ๑๒๕/๑๘๘
เอว์วณโณ	๑๘๓/๒๓๔	กณภกโข	๑๗๔/๒๒๗
เอหิภทนต์โก	๑๗๔/๒๒๗	กณฐกาปัสสเย	๑๗๔/๒๒๘
เอพกมนุตริ	๑๗๔/๒๒๗	กณฐกาปัสสยิโก	๑๗๔/๒๒๘
(โอ)		กณฐวามาโน	๑๗๖/๒๒๘
โอโกฏิโม	๑๖๘/๒๒๑	กณณสุชา	๑๐๐/๑๘๖, ๑๗๘/๒๓๑
โอณตุนุณโต	๑๐/๑๕๕, ๑๖๙/๒๒๓	กณหสุกกุปปฏิภาเค	๑๐๔/๑๘๘
โอณโตณโต	๑๐/๑๕๕, ๑๖๙/๒๒๓		๑๙๒/๒๔๑
โอตตปปี	๗๔/๑๗๘, ๒๐๓/๒๕๐	กตณญกตเวที	๘๓/๑๘๑
โอตตปปีตพเพน	๕๔/๑๗๓, ๗๔/๑๗๘	กตดา	๑๕๗/๒๐๘, ๑๕๘/๒๐๙
โอตตปปี	๘/๑๔๑, ๑๖๘, ๗๔/๑๗๘	กถา	๑๐๗/๑๘๙
โอปปาติโก	๓๕/๑๖๘, ๔๐/๑๖๙	กทริย	๕๐/๑๗๒, ๗๐/๑๗๗
	๑๘๘/๒๓๗	กนุทริ	๑๘๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕
โอปปาติกา	๖๒/๑๗๕, ๘๒/๑๘๐	กปโป	๑๗/๑๖๔
โอรพุกิโก	๑๗๕/๒๒๘	กปเปติ	๑๗๖/๒๒๙
โอรมภากิยาน	๓๕/๑๖๘, ๓๖/๑๖๘	กมมาน	๖๒/๑๗๕, ๘๒/๑๘๐
โอเวทียมานา	๑๙๑/๒๔๑	กมมกรา	๑๗๖/๒๒๙
โอหาเรตวา	๑๗๖/๒๒๘	กมมนิเย	๑๘๔/๒๓๔, ๑๘๕/๒๓๕
			๑๙๘/๒๔๖
(ก)		กมมวารณน	๑๒/๑๖๓, ๑๓/๑๖๔
กกุขพตา	๕๑/๑๗๒, ๗๑/๑๗๗	กมมุปเค	๑๘๔/๒๓๔
		กยวิกุกยา	๑๗๙/๒๓๑

ปทานุกรโก

ปัพพะองเก

กเรยฺย	๑๒๕/๑๙๙
กโลปิฆา	๑๗๔/๒๒๗
กฤษยาโณ	๑๐/๑๕๓, ๑๒๖/๑๙๙ ๑๓๘/๒๐๔
กฤษยาณเณ	๑๐/๑๕๓, ๑๓๘/๒๐๔
กฤษยาณตโร	๑๐/๑๕๓, ๑๓๘/๒๐๔
กฤษยาณธมฺโม	๑๐/๑๕๓, ๘๙/๑๙๒
กฤษยาณธมฺมา	๑๗๐/๒๒๔
กฤษยาณธมฺมิ	๘๙/๑๙๒
กฤษยาณธมฺเมเน	๑๐/๑๕๓, ๑๔๓/๒๐๕
กฤษยาณธมฺมตโร	๑๐/๑๕๓ ๑๔๓/๒๐๕
กฤษยาณมิตฺโต	๘/๑๕๑, ๗๖/๑๗๘ ๑๒๖/๑๙๙, ๑๕๐/๒๐๖
กฤษยาณมิตฺตตฺตา	๗๖/๑๗๘
กฤษยาณมิตฺตตฺตาย	๗๖/๑๗๘
กฤษยาณสมปวฺงโก	๑๒๖/๑๙๙
กฤษยาณสหาโย	๑๒๖/๑๙๙
กัสมฺม	๑๗๙/๒๓๑
กสมฺมพุกฺขาโต	๙๑/๑๙๒, ๑๒๔/๑๙๗
กสิเรน	๑๖๘/๒๒๒
กสิรรุตฺติเก	๑๖๘/๒๒๒
กาโณ	๑๖๘/๒๒๒
กาเมสุ	๙/๑๕๒, ๑๑๐/๑๙๑
กามิ	๑๙๘/๒๔๕

ปทานุกรโก

ปัพพะองเก

กามราคพฺยาปาทานิ	๔๒/๑๗๐
กามาสวา	๑๘๕/๒๓๕, ๑๙๘/๒๔๖
กาเยน	๑/๑๖๑, ๒๔/๑๖๕ ๒๖/๑๖๖
กายิ	๑๗๖/๒๒๘, ๑๙๘/๒๔๕
กายสุส	๑๘๔/๒๓๔
กายกมฺเมเน	๑๔๔/๒๐๕, ๑๔๕/๒๐๕
	๑๔๖/๒๐๖, ๑๔๗/๒๐๖
กายทฺจุจิริเตน	๑๘๔/๒๓๔
กายธาทู	๔/๑๔๙
กายปริหาภิเกน	๑๘๐/๒๓๒
กายวิณฺณานธาทู	๔/๑๔๙
กายสกฺขี	๗/๑๕๐, ๙/๑๕๒, ๑๓/๑๕๙
กายสุจิริเตน	๑๘๔/๒๓๕
กายาตนิ	๓/๑๔๙
กายิโก	๖๑/๑๗๕, ๘๑/๑๘๐
กายิกฺวาจสิโก	๖๑/๑๕๕, ๘๑/๑๘๐
กายินฺทริยิ	๖/๑๕๐
กาเลน	๑/๑๖๑, ๑๐/๑๕๕ ๑๖๖/๒๑๙
กาลิ	๑/๑๖๑
กาลกิริยิ	๓๗/๑๖๙
กาลณฺณ	๑๖๖/๒๒๐
กาลวาทิ	๑๗๘/๒๓๑
กาสยานิ	๑๗๗/๒๓๐

ปทานุทุกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุทุกโม	ปพเพ/องเก
กาสีการตถ์	๑๑๗/๑๙๔	กฐรรมมนุตา	๑๗/๕/๒๒๘
กาสีการตถทานิ	๑๑๗/๑๙๔	กุลานิ	๓๒/๑๖๗
กาสีการตถูปมา	๙/๑๕๒,๑๑๗/๑๙๔	กุลเ	๑๖๘/๒๒๒
กิตตาวตา	๒/๑๔๙,๓/๑๔๙	กุลมจุนริยิ	๕๐/๑๗๒,๗๐/๑๗๗
	๔/๑๔๙,๕/๑๕๐,๖/๑๕๐	กุลลากุลเส	๑๐๔/๑๘๘,๑๙๒/๒๔๑
กิตติสทโท	๑๒๔/๑๙๗	กุลเสสุ	๑๒/๑๖๓,๑๓/๑๖๔
กิลเสวารณน	๑๒/๑๖๓,๑๓/๑๖๔		๙๔/๑๘๔
กุกุกุจายติ	๘๖/๑๘๑,๘๗/๑๘๑	กุลล	๑๕๖/๒๐๗
กุกุกุจายิตพพิ	๘๖/๑๘๑,๘๗/๑๘๑	กุลจีริ	๑๗/๔/๒๒๘
กุกุกุฐกรปฏิคคหณ	๑๗๙/๒๓๑	เกวลปริปัญณเ	๑๐๗/๑๘๙
กุกุจิบริหาริเกน	๑๘๐/๒๓๒		๑๗๗/๒๓๐
กุกุณติ	๑๑๓/๑๙๑,๑๖๓/๒๑๗	เกสมมพลั	๑๗/๔/๒๒๘
กุกุณนา	๔๕/๑๗๑,๖๕/๑๗๖	เกสมมสุสุ	๑๗๖/๒๒๘
กุกุณิตตตติ	๔๕/๑๗๑,๖๕/๑๗๖	เกสมมสุสุโจลโก	๑๗/๔/๒๒๘
กุกุณิ	๑๖๘/๒๒๒	เกสมมสุสุโจจนานุกโยคมนุยุตโต	
กุกุปติ	๑๐๑/๑๘๗,๑๒๕/๑๙๘		๑๗/๔/๒๒๘
กุกุปฐมโม	๓/๑๖๑,๗/๑๕๐	โกโร	๔๕/๑๗๐,๖๕/๑๗๖
กุกุปิโต	๑๑๖/๑๙๔		๑๑๓/๑๙๑,๑๖๓/๒๑๗
กุกุเปยยุ	๔/๑๖๒	โกธโน	๘/๑๕๑,๔๕/๑๗๐
กุกุมาริ	๑๙๔/๒๔๓		๑๐๑/๑๘๗,๑๒๕/๑๙๘
กุกุมโ	๑๐๗/๑๘๙,๑๖๐/๒๑๓	โกปณจ	๑๐๑/๑๘๗,๑๒๕/๑๙๘
กุกุมภา	๑๖๐/๒๑๒	โกลัโกโล	๗/๑๕๑,๓๒/๑๖๘
กุกุมภิมุขา	๑๗/๔/๒๒๗	โกลัโกลิสสุ	๒๐๙/๒๕๕
กุกุมฐปมา	๑๐/๑๕๔,๑๖๐/๒๑๒	โกสลลั	๘๐/๑๘๐
กุกุมมคโค	๖๒/๑๗๕		

ปทานุกรกโม	ปัพพะองเเก	ปทานุกรกโม	ปัพพะองเเก
(ข)		คณฐี	๕๗/๑๗๓,๗๗/๑๗๙
ขณฺโฆ	๑๖๘/๒๒๑		๑๘๑/๒๓๒
ขตุติโย	๑๗๖/๒๒๘	คณฺฐกรณฺฑเก	๑๑๗/๑๙๕
ขตุติยมหาสาลกฺุเล	๑๖๘/๒๒๒	คณฺฐธาทุ	๔/๑๕๙
ขนฺธธา	๒/๑๕๙	คณฺธายตโน	๓/๑๕๙
ขนฺธานํ	๒/๑๕๙	คพฺพกนิยา	๑๗๔/๒๒๗
ขนฺธปณฺณตฺติ	๑/๑๕๙,๒/๑๕๙	คมฺภีโร	๑๖๑/๒๑๓
ขยา	๙๑/๑๘๒,๑๐๓/๑๘๗	คมฺภีโรภาโส	๑๖๑/๒๑๓
	๑๒๐/๑๙๖	ครุฑตฺวา	๑๒๓/๑๙๗
ขยณฺณาย	๑๘๕/๒๓๕,๑๙๘/๒๔๖	ควา	๑๙๗/๒๔๗,๒๐๑/๒๔๘
ขลุปจฺจนาฏตฺติกา	๑๑/๑๕๗	คหปติ	๑๗๗/๒๓๐
	๒๐๐/๒๔๗	คาคี	๑๕๘/๒๐๙,๑๘๙/๒๓๘
ขายิเต	๑๘๒/๒๓๒	คหปติมหาสาลกฺุเล	๑๖๘/๒๒๒
ขิปฺปํ	๑๑๓/๑๙๑,๑๑๔/๑๙๒	คหปติปฺตุโต	๑๗๗/๒๓๐
	๑๑๕/๑๙๒	คากี	๑๕๘/๒๐๙
ขีณฺหา	๑๘๕/๒๓๕	คามเ	๑๙๔/๒๔๓
ขีริ	๑๗๖/๒๔,๑๙๙/๒๔๗	คามธมฺมา	๑๗๘/๒๓๐
	๒๐๑/๒๔๘	คาวิยา	๑๗๖/๒๒๙
ขีรฺมฺหา	๑๙๙/๒๔๗,๒๐๑/๒๔๘	คาโห	๖๒/๑๗๕
ขุราชินิ	๑๗๖/๑๒๘	คิริคุหิ	๑๘๒/๒๓๓,๑๙๘/๒๔๕
เขตฺตวตฺถุปฏฺิยคฺคหณฺหา	๑๗๗/๒๓๑	คิลานา	๙๔/๑๘๔
		คิลานโ	๙๔/๑๘๔
(ค)		คิลานํ	๙๔/๑๘๔
คหฺชิตา	๑๕๗/๒๐๘	คิลานปจฺจยภาสขฺขปฏฺิขาริ	
คเต	๑๘๒/๒๓๓		๑๑๖/๑๙๓,๑๙๒/๒๔๑

ปทานุภุโกโม	ปฺพุเพ/องฺเก	ปทานุภุโกโม	ปฺพุเพ/องฺเก
กิลานภตฺต	๙๔/๑๘๔	ฆานวิญญานธาทู	๔/๑๔๙
กิลานภสซุข	๙๔/๑๘๔	ฆานายตโน	๓/๑๔๙
กิลานุปฺภุจาทโก	๙๔/๑๘๔	ฆานินฺนุทริย	๖/๑๕๐
กิลานุปมา	๙/๑๕๒, ๙๔/๑๘๓	ฆายิตฺวา	๑๘๑/๒๓๒
-กิตฺ-	๑๗๙/๒๓๑	ฆาสจฺจาทโก	๑๖๘/๒๒๑
กุตฺตทฺวารโร	๘/๑๕๑, ๗๗/๑๗๘	โฆริวิโส	๑๖๓/๒๑๗
กุตฺตทฺวารตา	๗๗/๑๗๘	โฆสฺสปฺปมาโน	๑๐/๑๕๕, ๑๗๑/๒๒๔
กุตฺติ	๗๗/๑๗๙	โฆสฺสปฺปสนฺโน	๑๐/๑๕๕, ๑๗๑/๒๒๔
กุหนา	๕๒/๑๗๒, ๗๒/๑๗๗		
กฺฤทฺกฺโป	๑๒๕/๑๙๘	(จ)	
กฺฤทฺโต	๑๒๔/๑๙๗	จกฺขุ	๗๗/๑๗๘, ๑๐๔/๑๘๘
กฺฤทฺภาณิ	๙/๑๕๒, ๙๘/๑๘๖	จกฺขุธาทู	๔/๑๔๙
เคยฺย	๑๕๘/๒๐๙, ๑๘๙/๒๓๘	จกฺขุณฺนุทริย	๖/๑๕๐, ๕๗/๑๗๔
โคฆาตโก	๑๗๕/๒๒๘		๗๗/๑๗๘, ๑๘๑/๒๓๒
โคตรภู	๗/๑๕๐, ๑๐/๗๔	จกฺขุณฺนุทริเย	๑๘๑/๒๓๒
โคปนา	๗๗/๑๗๙	จกฺขุมา	๑๐๒/๑๘๗
โคมยภฺกฺโข	๑๗๔/๒๒๗	จกฺขุวิญญานธาทู	๔/๑๔๙
	(ฆ)	จกฺขายตโน	๓/๑๔๙
ฆฏฺโต	๑๖๗/๒๒๑	จณฺฑาลกฺกุเล	๑๖๘/๒๒๑
ฆฏฺฐิโต	๑๒๕/๑๙๘	จณฺฑิกฺก	๔๕/๑๗๑, ๖๕/๑๗๖
ฆรราวาส	๑๗๗/๒๓๐	จปโล	๑๘๘/๑๙๕
ฆาเนน	๕๗/๑๗๓, ๗๗/๑๗๙	จริตฺถ	๑๗๓/๒๓๐
	๑๘๑/๒๓๒	จวมาเน	๑๘๔/๒๓๔
ฆานธาทู	๔/๑๔๙	จกฺวณฺโต	๗๖/๑๗๘
		จิจฺจิกฺกายติ	๑๒๕/๑๙๘

ปทานุกรกโม

ปุพเพอองเก

ปทานุกรกโม

ปุพเพอองเก

จิฏฺฐิฏฺฐายติ

๑๒๕/๑๙๘

จิตฺตสฺส

๔๕/๑๗๑,๕๐/๑๗๒

๖๕/๑๗๖,๗๐/๑๗๗

จิตฺเต

๑๘๓/๒๓๔,๑๘๔/๒๓๔

๑๘๕/๒๓๕

จิตฺตํ

๑๘๖/๒๓๓,๑๘๗/๒๔๕

จิตฺตวิภูเขป

๑๙๙/๒๔๗,๒๐๑/๒๔๘

จินฺดา

๘๐/๑๘๐

จิรํ

๑๑๓/๑๙๒,๑๖๓/๒๑๗

จิรภูจิติกา

๑๑๓/๑๙๑

จีวเรน

๑๘๐/๒๓๒

จีวรสฺสํ

๑๗๒/๒๒๔

จุโต

๔๐/๑๖๙,๑๘๓/๒๓๔

จุตฺตูปาตณณาย

๑๘๔/๒๓๔

เจตโส

๑๘๓/๒๓๓,๑๙๘/๒๔๖

เจตนาภพโป

๗/๑๕๐

เจโตวิมุตฺตี

๑๑/๑๕๖,๑๐๓/๑๘๗

เจโตสมณสฺส

๑๐/๑๕๖,๑๘๗/๒๓๖

โจโร

๑๗๕/๒๒๘

โจรฆาตโก

๑๗๕/๒๒๘

(ณ)

ณฺทเทณฺติ

๑๑๖/๑๙๓

ณฺทิกา

๑๓/๑๖๔

ณฺหนํ

๗๗/๑๗๙

ฉนฺทสฺसानิ

๑๗๔/๒๒๘

ฉนฺทวิญญ

๗/๑๕๐,๒๑/๑๖๕

ฉนฺทนา

๕๒/๑๗๒,๗๒/๑๗๗

ฉนฺทชนฺตํ

๑๗๖/๒๒๙

(ช)

ชเนติ

๑๖๔/๒๑๘,๑๗๑/๒๒๔

ชพา

๑๒/๑๖๓

ชากริเต

๑๘๒/๒๓๓

ชาตกํ

๑๕๘/๒๐๙,๑๘๙/๒๓๘

ชาตฺรฺฐปรชนปฏิกุพฺพนา

๑๗๙/๒๓๑

ชาติยา

๑๕๑/๒๐๙

ชาติ

๑๘๓/๒๓๔

ชาติโย

๑๘๓/๒๓๔

ชาติสํ

๑๘๓/๒๓๔

ชาติสทสฺสสํ

๑๘๓/๒๓๔

ชาติสสฺสสํ

๑๘๓/๒๓๔

ชานํ

๙๘/๑๘๖

ชฺชิจฺฉนฺตพฺโป

๙/๑๕๓,๑๒๔/๑๙๗

ชฺชินฺโณ

๑๑๖/๑๙๓

ชีวหาย

๕๗/๑๗๔,๗๗/๑๗๙

๑๘๑/๒๓๒

ชีวหาธาตุ

๔/๑๔๙

ชีวหายตนํ

๓/๑๔๙

ชีวหาวิญญานธาตุ

๔/๑๔๙

ปทานุฏโกโม

ปุพเพ/องเก

ชีวหินุทริย

๖/๑๕๐

ชีวิตปரியาทานญจ

๑๖/๑๖๔

ชีวิตินุทริย

๖/๑๕๐

ชุหติ

๑๗/๖/๒๒๙

โชติ

๑๐/๑๕๕,๑๖๘/๒๒๒

โชติปรายโน

๑๐/๑๕๕,๑๖๘/๒๒๒

(ณ)

ฉานัน

๑๘๒/๒๓๓,๑๙๘/๒๔๖

ฉาณัน

๑๘๕/๒๓๕

ฉาติปรัวณฺณ

๑๗๗/๒๓๐

ฉาติมชฺฌคโต

๙๘/๑๘๖

(จ)

จปนา

๔๔/๑๗๑,๖๖/๑๗๖

จาเน

๑๐/๑๕๕,๑๖๔/๒๑๘

จानัน

๓/๑๖๑

จิโต

๑๓/๑๕๙,๒๐๖/๒๕๒

๒๐๘/๒๕๔

จิเต

๑๘๓/๒๓๔

จิตัน

๒๐๓/๒๕๐

จิตกปฺปิ

๗/๑๕๐,๑๗/๑๙๔

จิตตฺโต

๑๘๘/๒๓๗

จิตติยา

๗๘/๑๗๙

ปทานุฏโกโม

ปุพเพ/องเก

(ก)

กัมสติ

๑๒๔/๑๙๗

เทติ

๑๘๐/๒๓๒

(ค)

ทจฺจนัน

๑๐/๑๕๕,๑๖๖/๒๑๙

ทณฺฑุสา

๑๐๘/๑๙๐

ทถาคทสฺส

๙๐/๑๘๒

ทถาคทํ

๙๔/๑๘๔

ทถาคโต

๑๗๗/๒๒๙

ทถาคตปฺปเวทิตา

๒๗/๑๖๖

ทถาคตปฺปเวทิตํ

๒๘/๑๖๖

ทถาคตปฺปเวทิตํ

๙๔/๑๘๕

ทถารูปํ

๑๐๔/๑๘๘

ทถารูปํ

๑๐๐/๑๘๖

ทถูปโม

๑๑๖/๑๙๓,๑๑๗/๑๙๔

ทนฺตฺตฺตา

๓๔/๑๖๘,๑๙๐/๒๓๙

๒๐๓/๒๕๑

ทนฺทวาย

๔๒/๑๗๐

ทนฺทวาทา

๔๒/๑๗๐

ทปฺเปตา

๘/๑๕๑,๙๐/๑๘๒

ทโม

๑๐/๑๕๕,๑๖๘/๒๒๑

ทมปรายโน

๑๐/๑๕๕,๑๖๘/๒๒๑

ติฏฺฐจภทฺทโก

๑๗๔/๒๒๗

ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องเก
ติณภักโ	๑๗๔/๒๒๗	ถีนมิทฐา	๑๘๒/๒๓๓, ๑๘๘/๒๔๕
ติณโณ	๑๐/๑๕๖, ๑๓/๑๕๙	ถุโสทกั	๑๗๔/๒๒๗
	๑๘๘/๒๓๗	เถตโต	๑๓๑/๒๐๐
ติณณั	๓๑/๑๖๗, ๓๒/๑๖๗	เถโร	๑๖๖/๑๙๔, ๑๑๗/๑๙๕
ติณณวิจิจิจโน	๑๘๒/๒๓๓		
	๑๙๘/๒๔๕	(ท)	
ติตุโต	๘/๑๕๑, ๙๐/๑๘๒	ทฏฐพโพ	๑๓๐/๒๐๐, ๑๓๑/๒๐๑
ติตุถายตณั	๖๒/๑๗๕		๒๐๒/๒๔๘
ติตุถิยานั	๑๖๔/๒๑๗, ๑๖๕/๒๑๘	ทฏฐพพา	๒๐๒/๒๔๙
ติตุถิยสวากานั	๑๖๔/๒๑๗	ทณฐตตฐฐิธา	๑๗๖/๒๒๙
	๑๖๕/๒๑๘	ทณฐทมนนุตรั	๑๗๔/๒๒๗
ติณฐกาลาตั	๑๒๕/๑๙๘	ทตตติหิ	๑๗๔/๒๒๗
ติริฎานิ	๑๗๔/๒๒๘	ทททุลภักโ	๑๗๔/๒๒๗
ติลา	๑๐๘/๑๙๐	ทฐิ	๑๙๙/๒๔๗, ๒๐๑/๒๔๘
ตุจุน	๑๖๐/๒๑๓	ทฐิมุหา	๑๙๙/๒๔๗, ๒๐๑/๒๔๘
ตุณฐิภาเว	๑๘๒/๒๓๓	ทพพา	๑๗๖/๒๒๗
ตุลาภูฏ-	๑๗๙/๒๓๑	ทมมิ	๑๙๒/๒๔๑
เตจวิริกา	๑๑/๑๕๗, ๒๐๐/๒๔๗	ทยาปนโน	๑๗๘/๒๓๐
เตวิฐโ	๗/๑๕๐, ๒๐/๑๖๕	ทลิตุเท	๑๖๘/๒๒๑
	(ณ)	ทวาย	๕๘/๑๗๔, ๗๘/๑๗๙
ถเน	๑๗๖/๒๒๙	ทสสนาย	๙๔/๑๘๕
ถเล	๑๐/๑๕๖, ๑๓/๑๕๙	ทสสนิโย	๑๖๘/๒๒๒
	๒๐๓/๒๕๑	ทสสนิยา	๑๙๕/๒๔๓
ถีนมิทฐั	๑๘๒/๒๓๓, ๑๘๘/๒๔๕	ทพฐิกมมึ	๔๖/๑๗๑, ๖๖/๑๗๖
		ทาสา	๑๗๖/๒๒๙

ปทานุกรโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรโม	ปพเพ/องเก
ทาสีทาสปฏิกุคคหณ	๑๗๙/๒๓๑	ทุกุขนิโรธ	๒๗/๑๖๖, ๒๘/๑๖๖
ทีกุเจ	๑๐/๑๕๖, ๑๒/๑๕๘	ทุกุขนิโรธคามินี	๒๗/๑๖๖, ๒๘/๑๖๖
	๙๑/๑๘๒	ทุกุขสจจ	๕/๑๕๐
ทีกุจานุคตี	๑๑๖/๑๙๓	ทุกุขสมุทโย	๒๗/๑๖๖, ๒๘/๑๖๖
	๑๑๗/๑๙๔, ๑๒๔/๑๙๗	ทุกุขสมุผลโส	๑๑๖/๑๙๓
ทีกุจิ	๖๒/๑๗๕	ทุกุขสมุผลสุตตาย	๑๑๖/๑๙๓
ทีกุจิกนุตาโร	๖๒/๑๗๕	ทุกุขสสนนุติ	๓๑/๑๖๗, ๓๔/๑๖๘
ทีกุจิจต	๖๒/๑๗๕		๑๙๐/๒๓๙
ทีกุจิจหน	๖๒/๑๗๕	ทุกุขสสนนุตกร	๑๒/๑๕๘, ๒๐๒/๒๔๙
ทีกุจิปปตโต	๗/๑๕๐, ๙/๑๕๒		๒๐๓/๒๕๑
	๑๓/๑๕๙	ทุกุขินุทริย	๖/๑๕๐
ทีกุจิวปตติ	๖๒/๑๗๕	ทุกุคเต	๑๘๔/๒๓๕
ทีกุจิวปโน	๘/๑๕๑, ๖๒/๑๗๕	ทุกุคตี	๑๖๘/๒๒๑, ๑๘๔/๒๓๕
ทีกุจิวปนุทิต	๖๒/๑๗๕	ทุกุคนโร	๑๒๕/๑๙๘
ทีกุจิวสุกายิก	๖๒/๑๗๕	ทุกุจจิริ	๕๒/๑๗๒, ๗๒/๑๗๗
ทีกุจิสมฺมโยชน	๖๒/๑๗๕		๑๖๘/๒๒๑
ทีกุจิสมปทา	๘๒/๑๘๐	ทุกุจารุโก	๑๐๑/๑๘๗, ๑๒๕/๑๙๘
ทีกุบิสมปนโน	๘/๑๕๑, ๘๒/๑๘๐	ทุตตปปยา	๘/๑๕๑, ๘๔/๑๘๑
ทินุ	๖๒/๑๗๕, ๘๒/๑๘๐	ทุทุทสิโก	๑๖๘/๒๒๑
ทินุปาฏิกงขี	๑๗๘/๒๓๐	ทูปปณญา	๑๒/๑๖๓, ๕๖/๑๗๓
ทิวเพน	๑๘๔/๒๓๔	ทูปปฏิปทา	๑๖๔/๒๑๘
ทิวรตติ	๑๑๓/๑๙๑, ๑๑๖/๑๙๓	ทูปปฏิปนุนา	๑๖๔/๒๑๘, ๑๖๕/๒๑๘
	๑๑๗/๑๙๔, ๑๖๓/๒๑๖	ทูปปฏิปนุนาน	๑๖๔/๒๑๘
ทุกุกรการิก	๑๗๒/๒๒๔		๑๖๕/๒๑๘
ทุกุข	๒๗/๑๖๖, ๒๘/๑๖๖	ทูปปเมยโย	๙/๑๕๒, ๑๑๙/๑๙๕

ปทานุทุกโม	ปุพเพ/องเก	ปทานุทุกโม	ปุพเพ/องเก
ทุพพุใจ	๘/๑๕๑,๕๕/๑๗๓	โทโส	๔๕/๑๗๑,๖๕/๑๗๖
ทุพพุณโณ	๑๑๖/๑๙๓,๑๖๘/๒๒๑	โทสั	๑๐๑/๑๒๕
ทุพพุณณ	๑๘๔/๒๓๔	ทวารคาริโก	๑๗๔/๒๒๗
ทุพพุณณตาย	๑๑๖/๑๙๓	ทวารโลปิโก	๑๗๔/๒๒๗
ทุพพุลักรณ	๑๘๓/๒๓๓,๑๙๘/๒๔๖	ทวิจกขุ	๑๐๖
ทุพพุลยั	๑๙๖/๒๔๔		
ทุมเมฐณั	๖๐/๑๗๔	(๖)	
ทุลลภา	๘/๑๕๑,๘๓/๑๘๑	ธชคฤ	๑๙๓/๒๔๒
ทุสสีลา	๕๖/๑๗๓	ธมมกถิกา	๑๕๖
ทุสสีโล	๘๘/๑๙๑,๙๑/๑๙๒	ธมมเทสนา	๙๔/๑๘๕
	๑๑๖/๑๙๓	ธมมธาทุ	๔/๑๔๙
ทุสสีลั	๘๘/๑๙๑	ธมมปุปมาโณ	๑๐/๑๕๕,๑๗๒/๒๒๔
ทุสสีลยั	๖๑/๑๗๕	ธมมปุปสนโน	๑๐/๑๕๕,๑๗๒/๒๒๔
ทุเตยยุปปหีนกมนานุโยคา	๑๗๙/๒๓๑	ธมมมจจิริยั	๕๐/๑๗๒,๗๐/๑๗๗
ทุสนา	๔๕๘๑๗๑,๖๕/๑๗๖	ธมมวาทิ	๑๗๙/๒๓๑
ทุสิตตตุ	๔๕/๑๗๑,๖๕/๑๗๖	ธมมวิจโย	๘๐/๑๘๐,๘๒/๑๘๐
เทวา	๑๖๗/๒๒๑	ธมมวินยั	๙๔/๑๘๔
เทวมนุสสุสนั	๑๗๗/๒๒๙	ธมมสุสวานาย	๑๐๗/๑๘๙
เทเสตพุโพ	๙๔/๑๘๕		๑๐๘/๑๙๐,๑๐๙/๑๙๐
เทเสติ	๑๗๗/๒๒๙	ธมมานุธมมปฏิปนโน	๑๘๙/๒๓๘
โทมนสฺเสน	๑๘๘/๒๓๗	ธมมานุสารี	๗/๑๕๑,๑๓/๑๕๙
โทมนสฺสินุทริยั	๖/๑๕๐		๑๕/๑๕๙
โทวจสฺสตา	๕๕/๑๗๓	ธมมาภิสมโย	๑๔๙/๒๐๖
โทวจสฺสายั	๕๕/๑๗๓	ธมมายตณั	๓/๑๔๙
โทวจสฺสยั	๕๕/๑๗๓	ธาตุไน้	๔/๑๕๐

ปทานุกรโม	ปุพเพอุงเก	ปทานุกรโม	ปุพเพอุงเก
ธาตุปณตติ	๑/๑๔๙,๔/๑๔๙	นิพพุโต	๑๐/๑๕๖,๑๗๗/๒๙๙
ธารณตา	๗๗/๑๗๙	นิมิตฺตํ	๑๗๔/๒๒๗
ธารยโต	๑๕๑/๒๐๖	นิมิตฺตคฺคฺคาหิ	๕๗/๑๗๔,๗๗/๑๗๙
ธารเทติ	๑๗๔/๒๒๘		๑๘๑/๒๓๒
(น)		นิมฺกุโ	๑๓/๑๕๙,๒๐๓/๒๔๙
นกรสฺส	๑๗๖/๒๒๘	นิมฺภฺรฺรฺรฺรฺรฺร	๒๐๓/๒๕๐
นจฺจกิตฺวาทิตฺวิสฺสุทฺทสฺสฺสนา	๑๗๗/๒๓๑	นิมฺภฺรฺรฺรฺรฺร	๒๐๓/๒๕๐
นํ	๑๗๖/๒๒๘	นียโต	๗/๑๕๐,๑๔/๑๖๔,๓๑/๑๖๗
นวเนตํ	๑๙๙/๒๔๗,๒๐๑/๒๔๘	นียตา	๑๔/๑๖๔
นวเนตฺมฺหา	๑๙๙/๒๔๗,๒๐๑/๒๔๘	นียามํ	๑๒/๑๖๓,๑๓/๑๖๔
นทานาขฺรฺรฺรฺรฺรฺร	๑๐๘/๑๙๐		๙๔/๑๘๔
นามาหมฺปิ	๙๑/๑๘๒	นิริยํ	๑๖๘/๒๒๑
นิกิตฺติ	๕๒/๑๗๒,๗๒/๑๗๗	นิริสา	๙/๑๕๒,๙๑/๑๘๒
นิกามลาภิ	๓/๑๖๑,๔/๑๖๑	นิริฐฺรฺรฺรฺรฺร	๑๙๑/๒๔๐
	๕/๑๖๒,๖/๑๖๒	นิริฐฺรฺรฺรฺร	๕/๑๕๐
นิกฺขฺรฺร	๑๐๗/๑๘๙	นิวาเสตฺวา	๑๗๖/๒๒๘
นิกฺขิปปนฺติ	๑๑๗/๑๙๔	นินฺนโน	๑๐๗/๑๘๙
นิกเม	๑๙๔/๒๔๓	นินฺนเน	๑๘๒/๒๓๓
นิจฺจาทโต	๑๗๗/๒๒๙,๑๘๕/๒๓๕	นินฺเสวนา	๕๖/๑๗๓,๗๖/๑๗๘
นิจฺจาทเรติ	๑๑๖/๑๙๔	นินฺนิตฺตทณฺโ	๑๗๘/๒๓๐
นินฺนฺจ	๑๖/๑๖๐,๒๐๙/๒๔๕	นินฺนิตฺตสฺสฺส	๑๗๘/๒๓๐
นินฺนฺจฺริยํ	๔๗/๑๗๑,๖๗/๑๗๖	นินฺนฺจ	๑๖๘/๒๒๑
นินฺนฺจฺริยกมฺมํ	๔๗/๑๗๑,๖๗/๑๗๖	นินฺนฺวเณ	๑๘๓/๒๓๓,๑๙๘/๒๔๖
นินฺนฺวานวตี	๑๗๘/๒๓๑	นินฺนฺวเณ	๑๗๔/๒๒๗
		นินฺนฺวณฺ	๘๐/๑๘๐

ปทานุกกโม

ปุพฺเพอฏฺเฐ

เนยฺโย	๑๐/๑๕๓,๑๕๐/๒๐๖
เนรยิกา	๑๖๗/๒๒๑
เนสฺสชฺชิกา	๑๑/๑๕๗,๒๐๐/๒๔๗
เนสสารทกุเล	๑๖๘/๒๒๑
เนพฺพา	๑๐๐/๑๘๖,๑๗๘/๒๓๓

(ป)

ปกาเสนฺติ	๑๐๘/๑๙๐
ปกาเสติ	๑๗๗/๒๓๐
ปกุกํ	๑๕๙/๒๑๑
ปกกมฺติ	๑๘๐/๒๓๒
ปกกวณฺณิ	๑๕๙/๒๑๑
ปกฺขหโต	๑๖๘/๒๒๑
ปกฺขี	๑๘๐/๒๓๒
ปจฺจุกฺขาย	๑๙๖/๒๔๔
ปจฺจุยฺโย	๑๗๘/๒๓๐
ปจฺจชาโต	๑๖๘/๒๒๑,๑๗๗/๒๓๐
ปจฺจุปลกฺขณฺนา	๘๐/๑๘๐
ปจฺเจกสมฺพุทฺโธ	๗/๑๕๐,๑๕/๑๕๙ ๒๓/๑๖๕
ปจฺเจกสมฺพุทฺธา	๙๐/๑๘๒
ปจฺจมาตตํ	๑๘๒/๒๓๓
ปชํ	๑๗๗/๒๒๙
ปชานนา	๘๐/๑๘๐,๘๒/๑๘๐
ปชานาติ	๑๕๘/๒๑๐

ปทานุกกโม

ปุพฺเพอฏฺเฐ

ปณฺณตฺติโย	๑/๑๔๙
ปณฺณวณฺโตะ	๑๓/๑๖๔,๗๖/๑๗๘
ปณฺณาอาโลโก	๘๐/๑๘๐
ปณฺณาโสภาโส	๘๐/๑๘๐
ปณฺณากถา	๑๒๒/๑๙๖
ปณฺณาภฺขณฺธิ	๑๒๓/๑๙๗
ปณฺณาปชฺโชโต	๘๐/๑๘๐
ปณฺณาปาสาโท	๘๐/๑๘๐
ปณฺณาปุพฺพญฺคมํ	๒๙/๑๖๗ ๒๐๘/๒๕๕
ปณฺณาวฬํ	๘๐/๑๘๐
ปณฺณารตนํ	๘๐/๑๘๐
ปณฺณาวาหิ	๒๙/๑๖๗,๒๐๘/๒๕๕
ปณฺณาวิมฺตฺโต	๗/๑๕๐,๑๓/๑๕๙ ๑๕/๑๕๙,๒๕/๑๖๖
ปณฺณาวิมฺตฺติ	๑๑/๑๕๖,๙๑/๑๘๒ ๑๐๓/๑๘๘
ปณฺณาสตฺถํ	๘๐/๑๘๐
ปณฺณาสมฺปทาย	๑๗๓/๒๒๕
ปณฺณาสมฺปนฺโน	๑๗๓/๒๒๕
ปณฺณาสามณฺณคตานิ	๑๒๒/๑๙๖
ปณฺณินฺทริยํ	๖/๑๕๐,๒๙/๑๖๗ ๘๐/๑๘๐,๒๐๘/๒๕๕
ปณฺหํ	๑๕๓/๒๐๗
ปณฺหสฺส	๑๖๖/๒๒๐

ปทานุกุโม	ปุพเพองเก	ปทานุกุโม	ปุพเพองเก
ปฏิกนกนํ	๑๕๙/๒๑๒, ๑๖๐/๒๑๓ ๑๖๑/๒๑๕	ปฏิโสธคามิ	๑๐/๑๕๖, ๑๘๘/๒๓๗
ปฏิกนกนเต	๑๘๒/๒๓๒	ปฏิสฺสติ	๗๙/๑๗๙
ปฏิการปฺปโต	๑๓/๑๕๙ ๒๐๓/๒๕๑	ปจิมํ	๑๘๓/๒๓๓
ปฏิคฺคณฺหาติ	๑๗๔/๒๒๔ ๑๙๒/๒๒๗	ปจฺวียา	๑๑๔/๑๙๒
ปฏิคฺคาโ	๖๒/๑๗๕	ปจฺวึเลชฺฐปโม	๙/๑๕๒, ๑๑๔/๑๙๒
ปฏิจฺจนฺนํมมฺนโต	๙๑/๑๘๒ ๑๒๔/๑๙๗	ปณฺธิยา	๑๘๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕
ปฏิจฺจาทนเหตุ	๕๒/๑๗๒ ๗๒/๑๗๗	ปณฺเฑ	๑๘๔/๒๓๔
ปฏิปชฺชติ	๑๘๑/๒๓๒	ปณฺเฑธมฺมุตฺโต	๘/๑๕๑, ๘๙/๑๘๒
ปฏิปทา	๒๗/๑๖๖, ๙๖/๑๘๕ ๑๕๘/๒๑๐	ปณฺทิจฺจํ	๘๐/๑๘๐
ปฏิปนฺนโก	๗/๑๕๐, ๑๕/๑๖๔	ปตฺรติ	๒๐๓/๒๕๑
ปฏิรูปํ	๙๔/๑๘๔	ปติฏฺฐิยตี	๑๐๑/๑๘๗, ๑๒๕/๑๙๘
ปฏิวิโนเทตฺวา	๑๙๑/๒๔๐	ปโตโท	๘๐/๑๘๐
ปฏิวิโรโต	๙๙/๑๘๖, ๑๓๕/๒๐๒ ๑๔๒/๒๐๕, ๑๗๘/๒๓๑	ปตฺตลฺลขํ	๑๗๒/๒๒๕
ปฏิวิโรโ	๔๕/๑๗๑, ๖๕/๑๗๖	ปทปรโม	๑๐/๑๕๓, ๑๕๑/๒๐๖
ปฏิสงฺขา	๗๘/๑๗๔	ปพฺพชฺชา	๑๗๗/๒๓๐
ปฏิสณฺนิจฺขติ	๑๗๗/๒๓๐	ปพฺพชฺชิต	๑๗๘/๒๓๐
ปฏิสฺสเวเทติ	๑๘๐/๒๓๒, ๑๘๑/๒๓๒	ปพฺพเชยฺย	๑๗๗/๒๓๐
ปฏิเสวติ	๑๘๘/๒๓๗, ๑๙๗/๒๔๕	ปพฺพตํ	๑๘๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕
		ปมาณํ	๑๗๑/๒๒๔
		ปมาทมาคมม	๓/๑๖๑, ๔/๑๖๒ ๕/๑๖๒
		ปโมโ	๖๐/๑๗๔
		ปยฺรูปาสโต	๑๕๐/๒๐๖
		ปยฺรูปาสติ	๘๙/๒๘๒
		ปยฺรูปาสนฺติ	๑๑๖/๑๙๓, ๑๑๗/๑๙๕

ปทานุฎโกโม	ปัพพะ/องเก	ปทานุฎโกโม	ปัพพะ/องเก
ปยิรุปาสิตพุโพ	๙/๑๕๓,๑๒๑/๑๙๖	ปริจจุณาหนา	๕๒/๑๗๒,๗๒/๑๗๗
	๑๒๔/๑๙๗	ปริณญ	๑๓๐/๒๐๐
ปฐนาสุ	๔๙/๑๗๑,๖๙/๑๗๖	ปริณายิกา	๘๐/๑๘๐
ปรี	๑๗๓/๒๒๕	ปริณาค	๑๗/๑/๒๒๔
ปรควจณโท	๑๖๒/๒๑๕	ปริณิพพายี	๓๕/๑๖๘-๔๐/๑๖๙
ปรโณมนาย	๑๗/๑/๒๒๕		๑๘๘/๒๓๗
ปรนิมิตตวสวตติเทเว	๑๖๗/๒๒๑	ปริปจฺจนโต	๑๕๐/๒๐๖
ปรนุโตโป	๑๐/๑๕๕,๑๗๕/๒๒๘	ปริปฺภุณ	๑๘๘/๒๓๗
	๑๗๖/๒๒๘	ปริปฺบุ	๑๒๓/๑๙๗
ปรปริตทาปนาญโยคมณฺญุตโต	๑๐/๑๕๕,๑๗๕/๒๒๘	ปริปฺบุริการี	๙/๑๕๓,๑๒๗/๑๙๙
	๑๖๒/๒๑๕	ปริภาเสยฺยปิ	๑๒๕/๑๙๙
ปรปริส	๑๖๒/๒๑๕	ปริมฺข	๑๘๒/๒๓๓,๑๙๘/๒๔๕
ปรปัสสนาย	๑๗/๑/๒๒๕	ปริยฺนตวตี	๑๗๘/๒๓๑
ปรมาย	๑๖๘/๒๒๒,๑๙๕/๒๔๓	ปริยาปฺภนาติ	๑๕๘/๒๐๙
ปรวณฺณนาย	๑๗/๑/๒๒๕	ปริยายภตฺตโกฆนาญโยคมณฺญุตโต	
ปรวณฺณนาริกาย	๑๗/๑/๒๒๗		๑๗๔/๒๒๗
ปรหิตาย	๑๐/๑๕๕,๑๗๓/๒๒๖	ปริโยคาเหตุวา	๑๐/๑๕๔
ปรเหตุ	๙๘/๑๘๖		๑๖๕/๒๑๘
ปรามาโส	๖๒/๑๗๕	ปริโยทาเต	๑๘๓/๒๓๔,๑๙๘/๒๔๖
ปริกมฺมานิ	๑๗๖/๒๒๙	ปริโยสํ	๑๐๗/๑๘๙
ปริกฺขตตา	๕๑/๑๗๒,๗๑/๑๗๗	ปริโยสํกฺลฺยาณ	๑๐๗/๑๘๙
ปริกฺขติย	๕๑/๑๗๒,๗๑/๑๗๗		๑๗๗/๒๓๐
ปริกฺขยา	๓๑/๑๖๗,๔๐/๑๖๙	ปริสาย	๑๕๖/๒๐๘
ปริกฺขีณา	๑/๑๖๑,๒/๑๖๑,๒๔/๑๖๕	ปริสา	๑๗๐/๒๒๔
ปริคฺคฺหนา	๕๒/๑๗๒,๗๒/๑๗๗	ปรีสศุคโต	๙๘/๑๘๖

ปทานุกรกโม	บุพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	บุพเพ/องเก
ปริสโถ	๕๑/๑๗๒, ๗๑/๑๗๗	ปัสสูลานิ	๑๗๔/๒๒๘
ปริสสุทธี	๑๐๗/๑๘๙, ๑๗๗/๒๓๐	ปัสสูลิกา	๑๑/๑๕๗, ๒๐๐/๒๔๗
	๑๘๘/๒๓๗, ๑๙๘/๒๔๖	ปัสสั	๙๘/๑๘๖
ปริสโธเรติ	๑๘๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕	ปัสสामी	๙๘/๑๘๖
ปริหรณา	๕๒/๑๗๒, ๗๒/๑๗๗	ปัสสิตวา	๑๗๑/๒๒๔
ปริหานธมโม	๕/๑๖๒, ๗/๑๕๐	ปหานาย	๙/๑๖๓, ๓๖/๑๖๘
ปริหาเยยุย	๖/๑๖๒		๑๔๑/๑๗๐
ปลาลปญชั	๑๘๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕	ปหานา	๑๘๓/๒๓๔
ปลาโส	๔๘/๑๗๑, ๖๘/๑๗๖	ปหาย	๑๗๗/๒๓๐, ๑๗๘/๒๓๐
ปลาสาयนา	๔๘/๑๗๑, ๖๘/๑๗๖		๑๘๒/๒๓๓
ปลาสาयิตตु	๔๘/๑๗๑, ๖๘/๑๗๖	ปหีนา	๔๓/๑๗๐, ๗๒/๑๗๗
ปลาสาหาโร	๔๘/๑๗๑, ๖๘/๑๗๖	ปหีโน	๖๖/๑๗๖
ปลาสิ	๘/๑๕๑, ๔๗/๑๗๑	-ปหีนกมน-	๑๗๙/๒๓๑
ปลุลงกั	๑๘๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕	ปหุตชาตुरुปรชเต	๑๖๘/๒๒๒
ปวตตผลโกฐิ	๑๗๔/๒๒๗	ปหุตชนธมเม	๑๖๘/๒๒๒
ปวตตินี	๑๒๒/๑๙๖	ปหุตวิตตูปกรณ	๑๖๘/๒๒๒
ปวโร	๑๙๙/๒๔๗, ๒๐๑/๒๔๘		
ปวิจโย	๘๐/๑๘๐	(ปา)	
ปวิสติ	๑๗๖/๒๒๘	ปากกนิหุริโย	๑๑๘/๑๙๕
ปเวเทติ	๑๗๗/๒๒๙	ปาณาติปาเต	๑๓๓/๒๐๒
ปสาทิ	๑๐/๑๕๔, ๑๖๔/๒๑๘		๑๓๗/๒๐๓, ๑๔๑/๒๐๕
	๑๗๒/๒๒๕	ปาณาติปาตัง	๑๗๘/๒๓๐
ปสาทินเย	๑๐/๑๕๔, ๑๖๔/๒๑๘	ปาณาติปาตา	๑๓๕/๒๐๒, ๑๓๘/๒๐๔
ปสาริตัง	๑๕๙/๒๑๒, ๑๖๑/๒๑๔	ปาณาติปาตี	๑๓๓/๒๐๒, ๑๓๖/๒๐๓
ปสาริตะ	๑๘๒/๒๓๒	ปาโป	๑๐/๑๕๓, ๑๓๖/๒๐๓

ปทานุกรกโม	บุพเพอองเก	ปทานุกรกโม	บุพเพอองเก
ปาเปน	๑๐/๑๕๓,๑๓๖/๒๐๓	ปาสาโน	๑๐๓/๑๘๘
ปาปกา	๑๑/๑๕๗,๕๗/๑๗๓	ปาสาเน	๑๑๓/๑๙๑
	๗๗/๑๗๙	ปาสาณเลขูปโม	๙/๑๕๒,๑๑๓/๑๙๑
ปาปกาณ	๕๓/๑๗๒,๗๓/๑๗๘	ปาสาทิก	๑๕๙/๒๑๑,๑๖๐/๒๑๒
ปาปโก	๑๒๔/๑๙๘		๑๖๑/๒๑๔
ปาปกิริยา	๕๒/๑๗๒,๗๒/๑๗๗	ปาสาทิโก	๑๖๘/๒๒๒
ปาปตโร	๑๐/๑๕๓,๑๓๗/๒๐๓	ปาสาทิกา	๑๙๔/๒๔๓
ปาปรมโม	๑๐/๑๕๓,๘๘/๑๘๑		
ปาปรมม	๘๘/๑๘๑	(ปิ)	
ปาปรมเมน	๑๐/๑๕๓,๑๔๑/๒๐๕	ปิณณากภกโ	๑๗๔/๒๒๗
ปาปรมมา	๑๗๐/๒๒๔	ปิฏจี	๑๗๖/๒๒๘
ปาปรมมตโร	๑๐/๑๕๓,๑๔๑/๒๐๕	ปิณชปาเตน	๑๘๐/๒๓๒
ปาปมิตโต	๘/๑๕๑,๕๖/๑๗๓	ปิณชปาตปฏิกกนโต	๑๘๒/๒๓๓
	๑๒๔/๑๙๘	ปิณชปาติกา	๑๑/๑๕๗
ปาปสมบุจโก	๑๒๔/๑๙๘	ปิณชปาติโก	๑๙๙/๒๔๗
ปาปสหาโย	๑๒๔/๑๙๘	ปีตา	๖๒/๑๗๕,๘๒/๑๘๐
ปาปิก อิจจ	๕๒/๑๗๒,๗๒/๑๗๗	ปีลาปนตา	๕๙/๑๗๔
ปาปิจโน	๑๙๙/๒๔๗	ปีสุณาย	๑๓๗/๒๐๓
ปาปุณชาติ	๒๐๒/๒๔๘	ปีสุณ	๑๗๘/๒๓๐
ปารคโต	๑๐/๑๕๖,๑๘๘/๒๓๗	ปีหิโต	๑๖๐/๒๑๓
	๒๐๓/๒๕๑		
ปาตูกโรติ	๑๒๕/๑๙๘	(ปิ)	
ปานสส	๑๖๘/๒๒๑	ปีเต	๑๘๒/๒๓๒
ปาโมกโข	๑๙๙/๒๔๗,๒๐๑/๒๔๘	ปีติสุข	๑๘๓/๒๓๓,๑๙๘/๒๔๖
ปาริปุรี	๑๗๑/๒๒๔		

ปทานุภุโกโม

บุพุเพ/องเก

ปทานุภุโกโม

บุพุเพ/องเก

(บุ)

บุกกุสกุเล	๑๖๘/๒๒๑
บุกกุลปณตติ	๑/๑๔๙,๒๐๙/๒๕๕
ปณตโต	๑๖๗/๒๒๑
ปณตผลุปชีวี	๑๐/๑๕๕,๑๖๗/๒๒๐
บุกกุโจ	๑๕๒/๒๐๗
บุกกุชโน	๗/๑๕๐,๙/๑๖๓
บุกกุชนา	๑๑/๑๖๓
บุกกุปณโณ	๙/๑๕๒,๑๐๙/๑๙๐
บุกกุผภาณิ	๙/๑๕๒,๙๙/๑๙๖
บุพุเพ	๑๒/๑๕๘,๙๓/๑๙๓
	๑๘๓/๒๓๔
บุพุพุการี	๘๓/๑๘๑
บุพุพุกาลิ	๔๖/๑๗๑,๖๖/๑๗๖
บุพุเพนิวาสิ	๑๘๓/๒๓๔
บุพุเพนิวาสนุสสุติญาณาย	๑๘๓/๒๓๔
บุรุตติเมณ	๑๗๖/๒๒๘
บุรณณจ	๗๘/๑๗๙
บุริโส	๑๐๒/๑๘๗
บุริสทมมสารติ	๑๗๗/๒๒๙
บุริสนุตรกตายน	๑๗๔/๒๒๗
บุริสบุคคโล	๑๒๖/๑๙๙
บุริสินุทริยิ	๖/๑๕๐
บุโรหิเตน	๑๗๖/๒๒๙

(บุ)

บุคมชฎคโต	๙๘/๑๘๖
บุโร	๑๖๐/๒๑๓

(เป)

เปมนินยา	๑๐๐/๑๘๖,๑๗๘/๒๓๑
----------	-----------------

(โป)

โปตฤโก	๑๑๖/๑๙๔
โปตฤกกา	๑๑๖/๑๙๒
โปตฤกุปมา	๙/๑๕๒,๑๑๖/๑๙๔
โปรี	๑๐๐/๑๘๖,๑๗๘/๒๓๑

(ผ)

ผรุเสน	๑๑๕/๑๙๒
ผรุสวาโจ	๑๓๖/๒๐๓
ผรุสวาย วาจา	๑๓๘/๒๐๔
	๑๗๘/๒๓๑
ผลลิส	๑๘๗/๒๓๖
ผลกจิรี	๑๗๔/๒๒๘
ผลวิปาโก	๖๒/๑๗๕,๘๒/๑๘๐
ผลสมงคิโน	๑๕/๑๙/๑๖๕
	๒๐๗/๒๕๒
ผเลฏฐิจิโต	๗/๑๕๐,๒๙/๑๖๗
	๓๐/๑๖๗

ปทานุกโม

ปทุเพองเก

ปทานุกโม

ปทุเพองเก

ผเลฏฐิตา

๑๕/๑๖๔

(ผา)

ผาตี

๑๐๖/๑๘๘

ผาสุ

๑๒๒/๑๙๖

ผาสุวิหาโร

๗๘/๑๗๙

(ผุ)

ผุสิตวา

๑๘๑/๒๓๒, ๒๐๔/๒๕๒

๒๐๘/๒๕๓

(ผเ)

ผเณคุ

๑๗๐/๒๓๓

ผเณคุปริวาริ

๑๗๐/๒๒๓

(ผเ)

ผเณคุพพิ

๕๗/๑๗๔, ๗๗/๑๗๙

๑๘๑/๒๓๒

ผเณคุพพิธาตุ

๔/๑๔๙

ผเณคุพพิยาตน

๓/๑๔๙

(พ)

พทรา

๑๐๘/๑๙๐

พทราคาริโก

๑๗๕/๒๒๘

พเลสุ

๑๒/๑๕๘, ๒๒/๑๖๕

๒๓/๑๖๕

พลิพทรา

๑๖๒/๒๑๕

พลิพทฐปมา

๑๐/๑๕๔, ๑๖๒/๒๑๕

พพิทฐาสนโณ

๘/๑๕๑

๖๔/๑๗๕

พหุญจ

๑๕๖/๒๐๘

พหุณสุส

๑๘๙/๒๓๘

พหุชนกนตา ๑๐๐/๑๘๖, ๑๗๘/๒๓๑

พหุชนมนาปา

๑๐๐/๑๘๖

๑๗๘/๒๓๑

พหุณ

๑๔๕/๒๐๕

พหุณสุโต

๑๐/๑๕๖, ๑๘๙/๒๓๘

พหุณสุตา

๗๖/๑๗๘

พหุวาพาโร

๑๖๘/๒๒๑

(พา)

พาลสุส

๑๑๖/๑๙๔

พาลย

๖๐/๑๗๔

(พี)

พีชคามภูตคามสมารมภา ๑๗๙/๒๓๑

(พ)

พทุธาน

๑๖๔/๒๑๘, ๑๖๕/๒๑๘

พทุโธ

๑๗๗/๒๒๙

พทุเทหิ

๑๙๙/๒๔๗

ปทานุภุโกโม

บุพเพ/องเก

พุทธสาวกาน ๑๖๔/๒๑๘, ๑๖๕/๒๑๙
พุทธสาวเกหิ ๑๙๙/๒๔๗

(พฺยา)

พฺยาปชฺชติ ๑๐๑/๑๘๗, ๑๒๕/๑๙๘
๑๙๓/๒๔๒

พฺยาปชฺชนา ๔๕/๑๗๑, ๖๕/๑๗๖

พฺยาปชฺชิตตํ ๔๕/๑๗๑, ๖๕/๑๗๖

พฺยาปตฺติ ๔๕/๑๗๑, ๖๕/๑๗๖

พฺยาปนฺนจิตฺโต ๑๓๖/๒๐๓

๑๓๗/๒๐๓

พฺยาปาเท ๑๓๗/๒๐๓

พฺยาปาทปโทสํ ๑๘๒/๒๓๓

๑๙๘/๒๔๕

พฺยาปาทปโทสา ๑๘๒/๒๓๓

๑๙๘/๒๔๕

(พฺร)

พฺรหมจิริยํ ๑๐๗/๑๘๙

๑๗๗/๒๓๐, ๑๙๔/๒๔๓

พฺรหมจิริยานุคฺคหาย ๗๘/๑๘๒

พฺรหมจิริปฏฺิณฺโณ ๙๑/๑๘๒

๑๒๔/๑๙๗

พฺรหมภูเตน ๑๐/๑๕๖, ๑๗๗/๒๒๙

พฺรหมณฺเณ ๑๐/๑๕๖, ๑๓/๑๕๙

ปทานุภุโกโม

บุพเพ/องเก

พฺรหมณฺมหาสาณฺกุเล ๑๖๘/๒๔๓

(ภ)

ภควตา ๙๔/๑๘๔

ภควา ๑๗๗/๒๒๗

ภชฺชติ ๑๑๖/๑๙๓, ๑๑๗/๑๙๕

ภชฺชติ ๑๘๒/๒๓๓, ๑๙๘/๒๔๕

ภชฺชนา ๕๖/๑๗๓, ๗๖/๑๗๘

ภชฺชโต ๑๕๐/๒๐๖

ภชฺชิตพฺโพ ๙/๑๕๓, ๑๒๑/๑๙๖

๑๒๔/๑๙๘

ภณฺติ ๑๑๖/๑๙๔, ๑๑๗/๑๙๕

ภณฺโต ๑๕๑/๒๐๖

ภณฺเตน ๑๑๖/๑๙๔

ภณฺติพฺพํ ๑๑๖/๑๙๔

ภตฺติ ๕๖/๑๗๓

ภพฺพา ๑๓/๑๖๔

ภพฺพาคมนโน ๗/๑๕๐

ภพฺพาคมนนา ๑๓/๑๖๔

ภยตชฺชิตา ๑๗๖/๒๒๙

ภยฺปรโต ๗/๑๕๐, ๑๑/๑๖๓

ภเวสฺสุ ๙/๑๕๒, ๑๑๐/๑๙๑

ภวํ ๓๓/๑๖๘

ภวาสฺวา ๑๘๕/๒๓๕, ๑๙๘/๒๔๖

ปทานุกรกโม

ปัพพะ/องเก

ปทานุกรกโม

ปัพพะ/องเก

(ภา)

(ภ)

ภาสิตา

๑๐/๑๕๔, ๑๐๐/๑๘๖

ภาทา

๑๖๘/๒๒๑

๑๕๗/๒๐๙

ภาทาย

๑๗๘/๒๓๐

ภาสิตตส

๑๔๙/๒๐๖

ภาสชฺชานี

๙๔/๑๘๔

ภาสิยมาเน

๑๙๒/๒๔๑

(โ)

(ภ)

โ

๙๘/๑๘๖

ภิกขุ

๙๓/๑๘๓, ๑๑๗/๑๙๔

โ

๑๐๔/๑๘๘

๑๘๐/๒๓๒

โ

๑๗๗/๒๓๐

ภิกขุ

๑๐๗/๑๘๙, ๑๑๗/๑๙๕

โ

๘/๑๕๑, ๕๘/๑๗๔

ภิกขุ

๑๐๗/๑๘๙

๗๘/๑๗๙

ภิกขุ

๑๑๗/๑๙๔

โ

๙๔/๑๘๓

ภินฺนानิ

๑๗๘/๒๓๑

โ

๑๘๔/๒๓๔

ภิชฺชโยโส

๑๐๑/๑๘๗, ๑๒๕/๑๙๘

(ม)

(ภ)

ม

๔๗/๑๗๑, ๖๗/๑๗๖

ภุชฺชมานานิ

๑๗๔/๒๒๗

ม

๔๗/๑๗๑, ๖๗/๑๗๖

ม

๔๗/๑๗๑, ๖๗/๑๗๖

(ภ)

ม

๑๗๕/๒๒๗

ภุ

๑๐/๑๕๔, ๑๖๖/๒๑๙

ม

๘/๑๕๑, ๔๗/๑๗๑

ภุ

๑๗๙/๒๓๑

ม

๑๒๔/๑๙๗

ภุ

๑๗๘/๒๓๑

ม

๕/๑๕๐

ภุ

๑๗๖/๒๒๙

ม

๑๔/๑๕๙, ๑๕๕/๑๖๔

ภุ

๘๐/๑๘๐

๑๗/๑๖๔

ม

๑๗๔/๒๒๗

ปทานุญโกโม	ปฺพุเพ/องเก	ปทานุญโกโม	ปฺพุเพ/องเก
มจฺจนฺตโก	๑๗๕/๒๒๘	มโนหุจฺจริเตน	๑๘๔/๒๓๔
มจฺจนฺตนา	๕๐/๑๗๒, ๗๐/๑๗๗	มโนธาทู	๔/๑๕๐
มจฺจนฺตยิตตฺตํ	๕๐/๑๗๒, ๗๐/๑๗๗	มโนวิญญานธาทู	๔/๑๕๐
มจฺจนฺตยานิ	๕๐/๑๗๒, ๗๐/๑๗๗	มโนสุจฺจริเตน	๑๘๔/๒๓๕
มจฺจนฺตริ	๘/๑๕๑, ๕๐/๑๗๒, ๕๖/๑๗๓	มนุโท	๑๑/๑๕๗, ๑๙๒/๒๔๑
มจฺจนฺตริ	๕๐/๑๗๒, ๗๐/๑๗๗	มนุทตฺตาทา	๑๙๙/๒๔๗, ๒๐๑/๒๔๘
มจฺจนฺตโมปิ	๑๑๖/๑๙๒	มรณนา	๑๖๘/๒๒๒, ๑๘๔/๒๓๔
มจฺจนฺตกฺขยาณํ	๑๐๗/๑๘๙	มรฺสํ	๑๗๔/๒๒๗
	๑๗๗/๒๓๐	มสฺถาณานิ	๑๗๔/๒๒๘
มจฺจนฺตสิ	๑๑๖/๑๙๔	มจฺจนฺตํ	๑๑๗/๑๙๕
มจฺจนฺตนิ	๑๐๓/๑๘๘	มจฺจนฺตตาย	๑๑๗/๑๙๔
มจฺจนฺตนา	๕๘/๑๗๔, ๗๘/๑๗๙	มจฺจนฺตํ	๑๗๗/๒๓๐
-มจฺจนฺต-	๑๗๙/๒๓๑	มจฺจนฺตเน	๑๖๘/๒๒๒
มจฺจนฺตตาย	๑๐๑/๑๘๗, ๑๒๕/๑๙๘	มจฺจนฺตผลํ	๑๑๖/๑๙๔, ๑๑๗/๑๙๔
มจฺจนฺตตฺตนา	๗๘/๑๗๙	มจฺจนฺตโก	๑๖๘/๒๒๓
มจฺจนฺตตฺตนา	๘/๑๕๑, ๗๘/๑๗๙	มจฺจนฺตสํ	๑๑๖/๑๙๔, ๑๑๗/๑๙๔
มจฺจนฺตสํ	๙/๑๕๓, ๑๒๗/๑๙๙	มจฺจนฺตสโล	๑๗๖/๒๒๘
มจฺจนฺต	๕๘/๑๗๔, ๗๘/๑๗๙	มจฺจนฺตยา	๑๗๖/๒๒๘
มจฺจนฺตนา	๙/๑๕๒, ๑๐๐/๑๘๖		
มจฺจนฺตนา	๕๒/๑๗๒, ๕๗/๑๗๔	(มา)	
	๗๒/๑๗๗	มาจฺจนฺตโก	๑๗๕/๒๒๘
มจฺจนฺตนา	๓/๑๔๙	มาจฺจนฺตนา	๖๒/๑๗๕, ๘๒/๑๘๐
มจฺจนฺตนา	๖/๑๕๐, ๕๗/๑๗๔	มาจฺจนฺตนา	๑๙๖/๒๔๔, ๑๙๗/๒๔๔
	๗๗/๑๗๙, ๑๘๑/๒๓๒		๑๙๘/๒๔๕
มจฺจนฺตนา	๑๔๗/๒๐๖	มาจฺจนฺตนา	๑๙๖/๒๔๔, ๑๙๗/๒๔๔

ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องเก
มานโน	๔๔/๑๗๐	มิจฉาปฏิปนุหานัน	๑๖๔/๒๑๘
มานุเส	๓๑/๑๖๗		๑๖๕/๒๑๙
มานุสกัง	๓๓/๑๖๘	มิจฉาปโก	๖๒/๑๗๕
มายา	๕๒/๑๗๒, ๗๒/๑๗๗		
มายาวิตา	๕๒/๑๗๒, ๗๒/๑๗๗	(มู)	
มายาวี	๘/๑๕๑, ๕๒/๑๗๒	มุขโร	๑๑๘/๑๙๕
มาลาคนุทธิเลปนัสส	๑๖๘/๒๒๑	มุฏฐสจจัน	๕๙/๑๗๔
มาลาคนุทธิเลปน-	๑๗๙/๒๓๑	มุฏฐสสติ	๘/๑๕๑, ๕๙/๑๗๔
	(มิ)		๑๑๘/๑๙๕
มิกวิสาณเน	๑๗๖/๒๒๘	มุตตะจาโร	๑๗๔/๒๒๗
มิจฉุตถัม	๖๒/๑๗๕	มุตตะปฏิภาโณ	๑๐/๑๕๔, ๑๕๒/๒๐๗
มิจฉาจารย์	๑๓๔/๒๐๒, ๑๓๕/๒๐๓	มุทญเต	๑๘๕/๒๓๕, ๑๙๘/๒๔๖
	๑๓๘/๒๐๔, ๑๓๙/๒๐๕	มุทฐาภิสิตโต	๑๗๖/๒๒๘
มิจฉาจารย์	๑๓๒/๒๐๒, ๑๓๓/๒๐๒	มุสวาทัม	๙๙/๑๘๖
	๑๓๖/๒๐๓, ๑๓๗/๒๐๓	มุสวาทา	๙๙/๑๘๖
มิจฉาทีนิจิ	๖๒/๑๗๕, ๑๓๖/๒๐๓	มุสวาเท	๑๓๗/๒๐๓
	๑๔๐/๒๐๔	มุสวาที	๙๘/๑๘๖
มิจฉาทีนิจิกา	๑๘๔/๒๓๔	มุสสมนัตริ	๑๗๔/๒๒๗
มิจฉาทีนิจิกมมสมาทนา	๑๘๔/๒๓๔		
มิจฉาปฏิปทา	๑๖๔/๒๑๘	(มุ)	
	๑๖๕/๒๑๙	มุสิกา	๑๕๘/๒๐๙
มิจฉาปฏิปทาย	๑๖๔/๒๑๘	มุสิกุปมา	๑๐/๑๕๔
มิจฉาปฏิปนุหา	๑๖๔/๒๑๘		
	๑๖๕/๒๑๙	(เม)	
		เมธุนา	๑๗๘/๒๓๐

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
เมธุน	๑๙๗/๒๔๕	(ยุ)	
เมธา	๘๐/๑๘๐	ยุคคฤหาโ	๖๘/๑๗๖
เมรย	๑๗๔/๒๒๗	ยุตต์	๑๕๕/๒๐๗
		ยุตตปฏิภาณ	๑๐/๑๕๔
(โม)			
โมทกา	๑๐๘/๑๙๐	(โย)	
โมฆุโ	๑๑/๑๕๗	โยธาชวิ	๑๙๓/๒๔๑
โมฆุหตุตา	๑๙๗/๒๔๗	โยธาชวิฐปมา	๑๑/๑๕๗
โมโห	๖๐/๑๗๔	โยธาชวิฐปโม	๑๙๔/๒๔๓
		โยนิโส	๗๘/๑๗๙
(ย)			
ยณยตุถาย	๑๗๖/๒๒๙	(ยุ)	
ยตุวาทิกรณเมณ	๕๗/๑๗๔	ยุปตุถาย	๑๗๖/๒๒๙
ยถารูเปน	๑๐๖/๑๘๘		
ยถาภูต	๑๑/๑๕๖, ๙๖/๑๘๕	(ร)	
ยถาสนุติกา	๑๑๘๑๕๗, ๒๐๐/๒๔๗	รกุขติ	๑๘๑/๒๓๒
		รชคุค	๑๙๓/๒๔๒
(ยา)		รชาปโ	๑๗๗/๒๓๐
ยาตุรา	๗๘/๑๗๙	รตนปลิเวจัน	๑๑๗/๑๙๔
ยานสส	๑๖๘/๒๒๑	รตตุนุการติมิสาย	๑๐๒/๑๘๗
ยาปนาย	๗๘/๑๗๙	รตตุปรโต	๑๗๙/๒๓๑
ยาเปติ	๑๗๔/๒๒๗	รถการกุล	๑๖๘/๒๒๑
		รต	๕๗/๑๗๔, ๗๗/๑๗๙
(ยิ)		รชชาตุ	๔/๑๔๙
ยิฐ	๖๒/๑๗๕	รสายตน์	๓/๑๔๙

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
(รา)		รูปสหคตान	๓/๑๖๑
รากโทสโมหาน	๓๔/๑๖๘,๑๙๐/๒๓๙	รูปายตไน	๓/๑๔๙
ราชา	๑๗๖/๒๒๘	รูปาวจรสมาปตติยา	๑๓๐/๒๐๐
ราชกุลมชฌคโต	๙๙/๑๘๖		
		(ล)	
(รุ)		ลขุขี	๑๗๘/๒๓๐
รุโก	๑๗๐/๒๒๔	ลขุขี	๘๔/๑๘๑
รุกา	๑๗๖/๒๒๙	ลภนโต	๙๔/๑๘๓
รุกขมุล	๑๘๒/๒๓๓		
รุกขมุลคต	๑๙๖/๒๔๔	(ลา)	
รุกขมุลิกา	๑๑/๑๕๗,๒๐๐/๒๔๗	ลามมจจริย	๕๐/๑๗๒
รุกขุปมา	๑๗๐/๒๒๓	ลาภี	๑๐/๑๕๖
รุทมานา	๑๗๖/๒๒๙		
รุทมาน	๑๘๘/๒๓๗	(ลู)	
		ลูขุขติ	๑๑๓/๑๙๑
(รู)		ลูโก	๑๗๕/๒๒๘
รูปี	๕๗/๑๗๓	ลูยนตุ	๑๗๖/๒๒๙
รูปานิ	๑๐๒/๑๘๗		
รูปาน	๑๓๐/๒๐๐	(ลฺ)	
รูปกขนโร	๒/๑๔๙	ลูขปุปมาโน	๑๐/๑๕๕,๑๗๒/๒๒๕
รูปธาตุ	๔/๑๔๙	ลูขปุปสนโน	๑๐/๑๕๕
รูปปุปมาโน	๑๐/๑๕๕		
รูปปุปสนโน	๑๐/๑๕๕	(เล)	
รูปราคอรูปราคมานอุทจจอุวิทชย		เลขา	๑๑๓/๑๙๑
	๔๔/๑๗๐		

ปทานุยกโม	ปฺพุเพ/องฺเก	ปทานุยกโม	ปฺพุเพ/องฺเก
	(โล)		
โลกสมัย	๘/๑๕๑	วณฺณนารหสฺส	๑๐/๑๕๕
โลกวิทู	๑๗๗/๒๒๙	วณฺณินฺตํ	๑๙๙/๒๔๗
โลกุตตรมคฺคสฺส	๑๘๗/๒๓๖	วทฺธมฺมิตฺติ	๒๐๓/๒๕๐
โลโล	๑๑/๑๕๗, ๑๙๒/๒๔๑	วตฺถุสฺส	๑๖๘/๒๒๑
		วตฺถุณิ	๑๗๗/๒๓๐
		วทิตฺติ	๑๕๒/๒๐๗
		...วธ...	๑๗๙/๒๓๑
	(ว)	วณฺณปตฺถํ	๑๘๒/๒๓๓
วจนํ	๑๑๗/๑๙๕	วณฺณผลสาหาโร	๑๗๔/๒๒๗
วจนีโย	๑๙๑/๒๔๐	วลาหกา	๑๕๗/๒๐๘
วจีกมฺเมน	๑๔๗/๒๐๖	วลาหกุปฺปมา	๑๐/๑๕๔
วจิทฺถุจฺจริเตน	๑๘๔/๒๓๔	วสิททา	๑๕๘/๒๑๐
วจิสฺสุจฺจริเตน	๑๘๔/๒๓๕	วสีภาวํ	๒๒/๑๖๕
วจฺจนโก	๑๗๖/๒๒๙	วสฺสานิ	๑๙๒/๒๔๑
วจฺจตฺตรา	๑๗๖/๒๒๙	วสฺสิตทา	๑๕๗/๒๐๘
วจฺจตฺตริโย	๑๗๖/๒๒๙		
วทฺธิรสฺส	๑๐๓/๑๘๘		
วทฺธิรูปมจฺจิตฺโต	๙/๑๕๒, ๑๐๓/๑๘๘	(วา)	
วทฺธิพฺพหุโล	๑๐/๑๕๓	วากจฺจิมฺปิ	๑๗๔/๒๒๘
วณฺจนา	๕๒/๑๗๒	วาจาย	๗๒/๑๗๗
-วณฺจน-	๑๗๗/๒๓๑	วาจํ	๗๒/๑๗๗
วณฺณํ	๑๐/๑๕๕, ๑๖๔/๒๑๗	วาจา	๑๐๐/๑๘๖
วณฺณเณ	๑๙๒/๒๔๑	วาจยโต	๑๕๑/๒๐๖
วณฺณนปฺกฺขรตฺตาย	๑๖๘/๒๒๓	ววจสฺสโก	๘๑/๑๘๐
วณฺณมมจฺจริยํ	๕๐/๑๗๒	วาเตน	๑๑๓/๑๙๑
วณฺณนวณฺตํ	๑๑๗/๑๙๔	วาทิต	๑๗๙/๒๓๑

ปทานุฎกโม	ปุพเพ/องเก	ปทานุฎกโม	ปุพเพ/องเก
วามโต	๑๖๗/๒๒๑	วินิเวเจตวา	๑๙๘/๒๔๕
วาลกมฺพลมฺปิ	๑๗๔/๒๒๘	วิปจฺจนึกสาดตา	๕๕/๑๗๓
(วิ)		วิปญฺจิตญฺญ	๑๐/๑๕๓
		วิปราโมส	๑๗๙/๒๓๑
วิกาลโภชนา	๑๗๙/๒๓๑	วิปริเยสคฺคาโห	๖๒/๑๗๕
วิกิณฺณวาโจ	๑๑๙/๑๙๖	วิปสฺสติ	๒๐๓/๒๕๐
วิกิรณนา	๕๒/๑๗๒	วิปาการวณฺเณ	๑๒/๑๖๓
วิคตฺตีนมิทฺโธ	๑๘๒/๒๓๓	วิปฺปฏิภูลคฺคาหิตา	๕๕/๑๗๓
วิคตฺตาภิขฺเณ	๑๘๒/๒๓๓	วิปฺปฏิสฺสาราชา	๑๙๑/๒๓๙
วิคตฺตาโส	๙/๑๕๒	วิปฺปฏิสฺสารี	๑๑/๑๕๖
วิคตฺตูปกฺกิลเส	๑๘๔/๒๓๔	วิพฺภนฺตจิตฺโต	๑๑๘/๑๙๕
วิจโย	๘๐/๑๘๐	วิภฺชียมาเน	๑๔๙/๒๐๖
วิจิกิจฺจํ	๑๘๒/๒๓๓	วิภูสฺนาย	๕๘/๑๗๔
วิทฺชนฺตริกาย	๑๐๒/๑๘๗	วิภูสฺน	๑๗๙/๒๓๑
วิทฺชฺชาหิ	๒๐/๑๖๕	วิมฺตฺตสฺมี	๑๘๕/๒๓๕
วิทฺชฺชาจรณสมฺปนฺโน	๑๗๗/๒๒๙	วิมฺตฺตาสา	๙๓/๑๘๓
วิทฺชฺชูปมจิตฺโต	๙/๑๕๒	วิมฺตฺตติสมฺปทาย	๑๗๓/๒๒๕
วิณฺณณกฺขณฺโธ	๒/๑๔๙	วิมฺตฺตติสมฺปนฺโน	๑๗๓/๒๒๕
วิณฺณาย	๑๘๑/๒๓๒	วิมฺตฺตติณณทสฺสนสมฺปทาย	
วิตกฺกวิจฺจารานํ	๑๘๓/๒๓๓		๑๗๓/๒๒๕
วิตฺถาเรน	๑๔๙/๒๐๖	วิมฺตฺตติณณทสฺสนสมฺปนฺโน	
วินยญฺจ	๑๑๗/๑๙๕		๑๗๓/๒๒๕
วินยวาทิ	๑๗๙/๒๓๑	วิโมกฺเข	๑/๑๖๑
วินิปาตํ	๑๖๘/๒๒๒	วิราคา	๑๘๓/๒๓๓
วินิโมเจตวา	๑๙๘/๒๔๕	วิธีย	๒๐๕

ปทานุทุกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุทุกโม	ปพเพ/องเก
วิริยีนุทริย	๖/๑๕๐	(ว)	
วิโรโธ	๔๕/๑๗๑	วฏฺฐหนุโต	๑๐๘/๑๙๐
วิโรโต	๑๗๙/๒๓๑	วฏฺฐจาทิ	๔/๑๖๑
วิโลกิตํ	๑๕๙/๒๑๑	วฏฺฐจิตโต	๑๐๗/๑๘๙
วิโลกิตเต	๑๘๒/๒๓๒	วฏฺฐโต	๑๐๑/๑๘๗
วิโลเกติ	๒๕๐		
วิวตฺตติ	๑๐๗/๑๘๙	(ว)	
วิวาทฏฺฐานํ	๔๘/๑๗๑	วูปสนฺตจิตฺโต	๑๘๒/๒๓๓
วิวิจฺจ	๑๘๓/๒๓๓	วูปสฺมา	๑๘๓/๒๓๓
วิวิตฺตํ	๑๘๒/๒๓๓	วูปสฺมาย	๑๘๙/๒๔๖
วิวัธํ	๑๗๒/๒๒๕		
วิเวกขํ	๑๘๓/๒๓๓	(เว)	
วิสขุเชติ	๘๕/๑๘๑	เวณฺณกุเล	๑๖๘/๒๒๑
วิสีทติ	๑๙๓/๒๔๒	เวทนี	๗๘/๑๗๙
วิสฺสุทฺเธน	๑๘๔/๒๓๔	เวทนานํ	๑๓๐/๒๐๐
วิสฺสุก	๑๗๙/๒๓๑	เวทนาภฺขนฺโธ	๒/๑๔๙
วิหฺรติ	๙๕/๑๘๕	เวทลลํ	๑๕๘/๒๐๙
วิหฺรณฺตํ	๕๗/๑๗๔	เวภฺพยา	๘๐/๑๘๐
วิหยา	๑๖/๑๖๐	เวมฺขณํ	๓๖/๑๖๘
วิหีสฺสปฺรติยา	๗๘/๑๗๙	เวยฺยาการณํ	๑๕๘/๒๐๙
วีตฺราโค	๙/๑๕๒	เวยฺยาการณาย	๑๖๖/๒๒๐
วีตฺติกฺกโม	๖๑/๑๗๕	เววิจฺจํ	๕๐/๑๗๒
วฺจุจติ	๑๗๑/๒๒๕	เวรมณฺิยา	๑๓๕/๒๐๓
วฺจุจฺมาเน	๕๕/๑๗๓		
วฺจุจฺมาโน	๑๑๕/๑๙๒		

ปทานุกรกโม	ปัพเพองเก	ปทานุกรกโม	ปัพเพองเก
(โว)			
โวจริตา	๒๗/๑๖๖	สงคามสีส์	๑๙๓/๒๔๒
โวจนาทนา	๕๒/๑๗๒	สงโม	๑๑๖/๑๙๔
โวทิกฐา	๒๗/๑๖๖	สงมมชฺเฌ	๑๑๖/๑๙๔
		สงฆาฏิปตฺตจีวรธารณ	๑๕๙/๒๑๑
		สงฆาฏิปตฺตจีวรธารณ	๑๘๒/๒๓๒
(ส)		สณฺณากุขนุโ	๒/๑๔๙
สอุทุเทส	๑๘๓/๒๓๔	สณฺโณชนานิ	๙/๑๖๓
สกวจณฺโ	๑๖๒/๒๑๕	สณฺโณชนานิ	๓๑/๑๖๗
สททาคามิผลสจฺฉิกิริยา	๗/๑๕๑	สจฺจาน	๕/๑๕๐
สททาคามิ	๗/๑๕๑	สจฺจานิ	๑๒/๑๕๘
สทปริส	๑๖๒/๒๑๕	สจฺจโต	๑๓๑/๒๐๑
สกี	๑๓/๑๕๙	สจฺจปญฺญตฺติ	๑/๑๔๙
สกุโณ	๑๘๐/๒๓๒	สจฺจวาที	๑๗๘/๒๓๐
สกุทฺตวา	๑๒๓/๑๙๗	สจฺจสนุโ	๑๗๘/๒๓๐
สกุขิปุญฺโ	๙๙/๑๘๖	สจฺฉิกตฺวา	๑๒๐/๑๙๖
สการวตา	๗๕/๑๗๘	สณฺจปนา	๔๖/๑๗๑
สคฺค	๑๖๘/๒๒๒	สณฺจาติ	๑๐๗/๑๘๙
สงฺการกุญฺเฏว	๑๑๖/๑๙๔	สณฺจาน	๑๗๑/๒๒๔
สงฺกิตฺตีสุ	๑๗๔/๒๒๗	สณฺหาสณฺหาจารินี	๑๗๔/๒๒๗
สงฺขลิกขิต	๑๗๗/๒๓๐	สโต	๑๖๖/๒๒๐
สงฺข	๑๕๖/๒๐๘	สติ	๗๙/๑๗๙
สงฺขารกฺขนุโ	๒/๑๔๙	สตี	๑๘๒/๒๓๓
สงฺขิตฺเตน	๑๔๙/๒๐๖	สตินุทฺริย	๖/๕๐
สงฺคาม	๑๙๓/๑๙๘	สตีพส	๗๙/๑๗๙
สงฺคามวิชยสุมี	๑๙๘/๒๔๕	สถิติมา	๑๘๓/๒๓๐

ปทานุฏโกโม	ปุพเพองเก	ปทานุฏโกโม	ปุพเพองเก
สติสมปชณณเณ	๑๘๒/๒๓๓	สทฐาวิมุตโต	๗/๑๕๑,๙/๑๕๒
สติสมโมสา	๑๐๘/๑๙๐	สทฐินุทริย	๖/๑๕๐,๓๐/๑๖๗
สตฺตา	๖๒/๑๗๕	สนโต	๙๔/๑๘๔
สตฺตทกขตฺตปุรโม	๗/๑๕๑	สนฺตนาเนตฺ	๑๙๔/๒๔๓
สตฺตทกขตฺตปุรฺมสฺส	๒๐๙/๒๕๕	สนฺติเก	๑๐๗/๑๘๙
สตฺตทการิโก	๑๗๔/๒๒๗	สนฺตุมฺมโจ	๑๘๐/๒๓๒
สตฺตทาลปิโก	๑๗๔/๒๒๗	สนฺตุมฺมจฺยา	๑๘๒/๒๓๓
สตฺตทาทิกิ	๑๗๔/๒๒๗	สนฺตุมฺมจฺ	๑๙๙/๒๔๗
สตฺตถาโร	๙/๑๕๓	สนฺตุมฺมจฺจิตา	๗๘/๑๗๙
สตฺตถา	๑๗๗/๒๒๙	สนฺตมฺมภาติ	๑๙๓/๒๔๒
สโถ	๕๑/๑๗๒	สนฺตถาคาร	๑๗๖/๒๒๘
สธตา	๕๑/๑๗๒	สนฺตฐาตา	๑๗๘/๒๓๑
สทิส	๑๒๒/๑๙๖	สนฺตฐียติ	๑๑๕/๑๙๒
สทเวก	๑๗๗/๒๒๙	สพฺตตฺตมาร	๑๘๐/๒๓๒
สทเวมนุสฺส	๑๗๗/๒๒๙	สพฺปฏิสฺสวตา	๗๕/๑๗๘
สทโธ	๑๐/๑๕๖	สพฺปายานิ	๙๔/๑๘๓
สทท	๕๗/๑๗๓	สพฺปิ	๑๙๙/๑๔๗
สททฐาตุ	๔/๑๔๙	สพฺปิมาหา	๑๙๙/๑๔๗
สทททายตน	๓/๑๔๙	สพฺปิเตเลน	๑๗๖/๒๒๘
สทฐา	๑๓/๑๖๔	สพฺปิมนฺโท	๑๙๙/๑๔๗
สทฐ	๑๗๗/๒๓๐	สพฺปิมนฺท	๑๙๙/๑๔๗
สทฐานุสาร	๗/๑๕๑	สพฺปฺริโส	๑๐/๑๕๓
สทฐาปฏิลาเณ	๑๗๗/๒๓๐	สพฺปฺริเสน	๑๐/๑๕๓
สทฐาปุพฺพคม	๓๐/๑๖๗	สพฺปฺริสตร	๑๐/๑๕๓
สทฐาวาห	๓๐/๑๖๗	สพฺพณฺณต	๑๒/๑๕๘

ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องเก
สพพปาลนฏตหิตานุกรมปี	๑๘๒/๒๓๓	สมาธิสุมิ	๙/๑๕๓
สพยณชน	๑๐๗/๑๘๙	สมาธิกถา	๑๒๒/๑๙๖
สพพรมก	๑๗๗/๒๒๙	สมาธิขันธ์	๑๒๓/๑๙๗
สภคฤโต	๙๙/๑๘๖	สมาธินุทริย	๖/๑๕๐
สมคฤกรณ	๑๗๘/๒๓๑	สมาธิสมปทาย	๑๗๓/๒๒๖
สมคฤนุท	๑๗๘/๒๓๑	สมาธิสมปโน	๑๗๓/๒๒๖
สมคฤโรโต	๑๗๘/๒๓๑	สมาธิสามณณคตานิ	๑๒๒/๑๙๖
สมคฤคาราโม	๑๗๘/๒๓๑	สมาโน	๑๐๑/๑๘๗
สมณเสสุ	๑๐/๑๕๖	สมาปตติโย	๓/๑๖๑
สมณปฏินโย	๑๒๔/๑๙๗	สมาปตติน	๕/๑๖๒
สมณปทุโม	๑๐/๑๕๖	สมาปตติยา	๕๔/๑๗๓
สมณปฏุทธิโก	๑๐/๑๕๖	สมาธิ	๑๗๗/๒๒๙
สมณพราหมณา	๖๒/๑๗๕	สมาธิโต	๑๑๙/๑๙๖
สมณมจโล	๑๐/๑๕๖	สมุทยสจจ	๕/๑๕๐
สมณสุขุมมาโล	๑๐/๑๕๖	สโมโห	๑๐/๑๕๖
สมณนุตรา	๑๐/๑๖๓	สมุทชณณ	๘๐/๑๘๐
สมณนาคโต	๑๐/๖๓	สมุทชาโน	๘/๑๕๑
สมเยน	๑/๑๖๑, ๒/๑๖๑	สมุทชานการี	๑๘๒/๒๓๓
สมยวิมุตโต	๑/๑๖๑	สมุทชานมุตตา	๙๘/๑๘๖
สมสโม	๑๙๑/๒๔๐	สมุทวงกตา	๕๖/๑๗๓
สมสสิ	๗/๑๕๐	สมุทสาหน	๑๘๓/๒๓๓
สมาทเปติ	๑๓๓/๒๐๒	สมุทหาเร	๑๙๓/๒๔๒
สมาทาย	๑๘๐/๒๓๒	สมุทปาลาเป	๑๓๗/๒๐๓
สมาธิ	๑๗๒/๒๒๕	สมุทปาลาปี	๑๗๘/๒๓๑
สมาธินา	๑๒๑/๑๙๖	สมุทปาลาปา	๑๗๘/๒๓๑

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
สมุหปฎลาปี	๑๓๗/๒๐๓	สฤลภวนา	๘๐/๑๘๐
สมุพาโธ	๑๗๗/๒๓๐	สฤเลขี	๑๙๙/๒๔๗
สมุโพธิปรายโน	๓๑/๑๖๗	สัฏฐกฏกปะเป	๑๙๓/๒๓๔
สมุภขนา	๕๖/๑๗๓	สวนาย	๙๔/๑๘๔
สมุภตฺติ	๕๖/๑๗๓	สัวร	๕๗/๑๗๓
สมุภคตา	๘๒/๑๘๐	สัวราย	๕๗/๑๗๓
สมุมตฺต	๑๒/๑๖๓	สัวาเสน	๑๑/๑๕๗
สมุมาทิกฺกุจิ	๘๐/๑๘๐	สวัจาร์	๑๙๓/๒๓๓
สมุมาทิกฺกุจียา	๑๔๓/๒๐๕	สวัชฺชมานา	๙๔/๑๘๕
สมุมาทิกฺกุจิกกา	๑๘๔/๒๓๕	สวิตกัฏ	๑๙๓/๒๓๓
สมุมาทิกฺกุจิกมสมาทานา	๑๘๔/๒๓๕	สัฏฺฐินทริโย	๑๑๙/๑๙๖
สมุมาปฏิปทา	๑๖๔/๒๑๘	สสฺขารปรินิพพายี	๗/๑๕๑
สมุมาปฏิปทาย	๑๖๔/๒๑๘	สัสนฺทติ	๑๑๕/๑๙๒
สมุมาปฏิปนฺนา	๘๒/๑๘๐	สัสีทติ	๑๙๓/๒๔๑
สมุมาปฏิปนฺนาน	๑๖๔/๒๑๘	สัเสวนา	๕๖/๑๗๓
สมุมาสติ	๗๙/๑๗๙	สสฺสทวาโท	๑๓๑/๒๐๑
สมุมาสมพุทฺธ	๗/๑๕๐	สสฺสมณพฺรหฺมณี (ปฐ)	๑๗๗/๒๒๙
สมุมิณฺชิต	๑๕๙/๒๑๒	สทติ	๑๙๓/๒๔๒
สมุมิณฺชิตะ	๑๘๒/๒๓๒	สทฺธมฺมิเก	๕๕/๑๗๓
สมุมุสนตา	๕๙/๑๗๔	สทสการา	๑๗๙/๒๓๒
สมุโมทติ	๑๑๕/๑๙๒	สทิตถจ	๑๕๖/๒๐๗
สมุโมโห	๖๐/๑๗๔	สทิตาสทิตสฺส	๑๕๖/๒๐๘
สรณตา	๗๙/๑๗๙		
สราโค	๑๐/๑๕๖	(สา)	
สฺฐปจฺจาย (คาริยา)	๑๗๖/๒๒๙	สากภกฺโข	๑๗๔/๒๒๗

ปทานุกโม	ปุพเพองเก	ปทานุกโม	ปุพเพองเก
สาการิ	๑๘๓/๒๓๔	(สิ)	
สากุณโก	๑๗๕/๒๒๘	สิกขาทุพพลุย์	๑๙๖/๒๔๔
สากณานิ	๑๗๔/๒๒๗	สิกขาสาชีวสมาปนโน	๑๗๘/๒๓๐
สาคุณิ	๑๐๗/๑๘๙, ๑๐๙/๑๙๑		
สาเถยย์	๕๑/๑๗๒	(สิ)	
สาทธตา	๗๕/๑๗๘	สีขมิ	๑๕๕/๒๐๗
สาทรีย	๗๕/๑๗๘	สีติฏโต	๑๐/๑๕๖
สาทียติ	๑๗๔/๒๒๗	สีเลสุ	๙/๑๕๓
สาธุ	๑๙๑/๒๓๙	สีเลน	๑๒๒/๑๙๖
สาปเทศ	๑๗๘/๒๓๑	สีล	๑๗๒/๒๒๕
สาม	๑๒/๑๕๘	สีลกถา	๑๒๒/๑๙๖
สามากภกโข	๑๗๔/๒๒๗	สีลกขนุ	๑๒๓/๑๙๖
สายัตติยก	๑๗๔/๒๒๘	สีลกขนุเรน	๑๘๐/๒๓๒
สายิเต	๑๘๒/๒๓๒	สีลวา	๘๙/๑๘๒
สายิตวา	๑๘๑/๒๓๒	สีลวานุโต	๑๑/๑๖๓
สาโร	๑๗๐/๒๒๓	สีลวตี	๑๗๐/๒๒๔
สารปริวาร	๑๗๐/๒๒๓	สีลวิปตติ	๖๑/๑๗๕
สาริปุตตโมคคูลลานา	๒๐๒/๒๔๙	สีลวิปตติยา	๖๑/๑๗๕
สาวกา	๙๐/๑๘๒	สีลวิปนโน	๘/๑๕๑
สาวกปารมี	๑๒/๑๕๘	สีลสมุปทา	๘๑/๑๘๐
สาวขุโข	๑๐/๑๕๓	สีลสมุพาย	๑๗๓/๒๒๕
สาวขุชน	๑๔๔/๒๐๕	สีลสมปนโน	๘/๑๕๑
สาวขุชานวขุเช	๑๙๒/๒๔๑	สีลสัวโร	๘๑/๑๘๐
สาวิโยคา	๑๗๙/๒๓๑	สีลสามญคตานิ	๑๒๒/๑๙๖
สาธุ โอตุตปป	๒๐๓/๒๕๑		

ปทานุกุมโม

ปพเพ/องเก

ปทานุกุมโม

ปพเพ/องเก

(สุ)

สุกฏทุกกฏานั

๖๒/๑๗๕

สุกรั

๑๗๗/๒๓๐

สุขาย

๑๑๗/๑๙๔

สุขั

๑๘๓/๒๓๓

สุขปฏิสเวทึ

๑๐/๑๕๖

สุขวิหารึ

๑๘๓/๒๓๔

สุขสมุผลสุสั

๑๑๗/๑๙๔

สุชินุทริยั

๖/๑๕๐

สุคโต

๑๗๗/๒๒๙

สุคตึ

๑๖๘/๒๒๒

สุจริตั

๑๖๘/๒๒๒

สุณโต

๑๕๑/๒๐๖

สุเตน

๑๐/๑๕๖, ๑๘๙/๒๓๘

สุตปฺปยา

๘๔/๑๘๑

สุตฺตั

๑๕๘/๒๐๙

สุตฺเต

๑๘๒/๒๓๓

สุทสุสั

๔๐/๑๖๙

สุทสุสา

๔๐/๑๖๙

สุทสุลียา

๔๐/๑๖๙

สุทสุลึ

๔๐/๑๖๙

สุปฏิปทา

๑๖๔/๒๑๘

สุปฏิปทาย

๑๖๔/๒๑๘

สุปฏิปนฺนา

๑๖๔/๒๑๗

สุปฏิปนฺนानั

๑๖๔/๒๑๘

สุปฺปเมยโย

๙/๑๕๒

สุริ

๑๗๔/๒๒๗

สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺจาเน

๑๓๓/๒๐๒

สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺจายึ

๑๓๓/๒๐๒

สุวณฺณตยา

๑๑๗/๑๙๔

สุวณฺเณ

๑๘๔/๒๓๔

สุวโจ

๗๕/๑๗๘

สุสานั

๑๘๒/๒๓๓

สุกริโก

๑๗๕/๒๒๘

เสวโต

๑๕๐/๒๐๖

เสโข

๗/๑๕๐

เสฏฺโฐ

๑๙๙/๒๔๗

เสนาสนั

๑๘๒/๒๓๓

เสนาสนลฺลูปึ

๑๗๒/๒๒๕

เสยฺยั

๑๗๔/๒๒๘

เสยฺยาวสทปทีเปยฺยสุส

๑๖๘/๒๒๑

เสวนา

๕๖/๑๗๓

เสวนุติ

๑๑๖/๑๙๓

เสวิตพุโ

๙/๑๕๒

โสเตน

๕๗/๑๗๓

โสตธาตุ

๔/๑๔๙

โสตวิญญาณธาตุ

๔/๑๔๙

โสตาปตฺติผลั

๑๗/๑๖๔

ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปุพเพ/องเก
โสตปาตติผลสัจฉิกิริยา	๑๗/๑๖๔	หณณนตุ	๑๗๖/๒๒๙
โสตปาโน	๗/๑๕๑	หฏฏกโย	๑๗๔/๒๒๗
โสตปาโนสททาคามี	๑๒/๑๕๘	หตุถาปเลชโน	๑๗๔/๒๒๗
โสตปาโนสททาคามีโน	๑๑๐/๑๙๑	หตุถิควสสวพวปฏิคคหณา	๑๗๙/๒๓๑
โสตตายตโน	๓/๑๔๙	หทยงคมา	๑๐๐/๑๙๖
โสตินุทริย	๖/๑๕๐	หริตูปลิตตตาย	๑๗๖/๒๒๙
โสมนสสโทมนสสุสาน	๑๘๓/๒๓๔	หายติ	๒๐๓/๒๕๐
โสมนสสินุทริย	๖/๑๕๐	หิตาย	๑๑๗/๑๙๔
โสวจสสุตา	๗๕/๑๗๘	หิริย	๗๓/๑๗๘
โสวจสสุตตาย	๗๕/๑๗๘	หิริ	๗๓/๑๗๘
โสวจสสุตาย	๗๕/๑๗๘	หิริมา	๘/๑๕๑
โสวจสสุติย	๗๕/๑๗๘	หิริยิตพเพน	๕๓/๑๗๒
โอสานิก	๑๑/๑๕๗	หิโน	๑๒๑/๑๙๖
(ห)		หีนปฏินเต	๑๐๕/๑๘๘
		หีนามิฏโต	๘/๑๕๑
		หุติ	๖๒/๑๗๕
		เหตุ	๑๒๒/๑๙๖
หณณติ	๑๙๓/๒๔๒		

อภิธรรมปิฎก ชาติกถาปาฐิยา

ธมฺมปฺปเกโ

ธมฺมปฺปเกโ	ปฺพเพ/องเก	ธมฺมปฺปเกโ	ปฺพเพ/องเก
เอกกั		อุทฺธโสโตกนิฏฺฐคามิ	๗/๑๕๑
อกุปฺปธมฺโม	๗/๑๕๐	อุปฺพหจฺจปรีนิพฺพายี	๗/๑๕๑
อนริโย	๗/๑๕๐	อุภโตภาควิมุตฺโต	๗/๑๕๐
อนาคามีผลสจฺจกิริยาย ปฏฺวิปฺนโน	๗/๑๕๑	เอกพีธี	๗/๑๕๑
อนาคามี	๗/๑๕๑	กายสกฺขี	๗/๑๕๐
อนิยโต	๗/๑๕๐	กปฺปธมฺโม	๓/๑๖๑
อนุรทฺทนาภพฺโพ	๗/๑๕๐	โกถฺลโกโล	๗/๑๕๑
อนุตฺราปรีนิพฺพายี	๗/๑๕๑	โคตรภู	๗/๑๕๐
อปรีหานธมฺโม	๗/๑๕๐	เจตนาภพฺโพ	๗/๑๕๐
อภพฺพาคมนโน	๗/๑๕๐	ฉพฺภินฺโณ	๗/๑๕๐
อภยฺยุปรโต	๗/๑๕๐	จิตกปฺป	๗/๑๕๐
อรหตฺตผลสจฺจกิริยาย ปฏฺวิปฺนโน	๗/๑๕๑	เตวิทฺโธ	๗/๑๕๐
อรหา	๗/๑๕๑	ทิกฺขจิปฺปตฺโต	๗/๑๕๐
อริโย	๗/๑๕๐	ธมฺมานุสาริ	๗/๑๕๑
อสงฺขารปรีนิพฺพายี	๗/๑๕๑	นินฺยโต	๗/๑๕๐
อสมยวิมุตฺโต	๒/๑๖๑	เนวเสกฺโขนาเสกฺโข	๗/๑๕๐
อเสโ	๗/๑๕๐	ปจฺเจกสมฺพุทฺโธ	๗/๑๕๐
		ปณฺณาวิมุตฺโต	๗/๑๕๐
		ปฏฺวิปฺนโน	๗/๑๕๐

ปทานุทุกโม	ปุพเพ/อองเก	ปทานุทุกโม	ปุพเพ/อองเก
ปริหานธมโม	๗/๑๕๐	อมกขี, อปลาสิ	๘/๑๕๑
ปุถุชชโน	๗/๑๕๐	อสโจ, อมายาวี	๘/๑๕๑
ผลฏฐิต	๗/๑๕๐	อหิริโก, อโนตตปปี	๘/๑๕๑
ภพพาคมน	๗/๑๕๐	อินทริเยส อคตตทวาร, โภชน	
ภยุปรโต	๗/๑๕๐	อมตตตณ	๘/๑๕๑
สททาคามิผลสัจจิกิริยาย ปฏิปนโน		อินทริเยส อคตตทวาร, โภชน	
	๗/๑๕๑	มตตตณ	๘/๑๕๑
สททาคามิ	๗/๑๕๑	อิสสุก, มจจรี,	๘/๑๕๑
สตุตทกขตตปรม	๗/๑๕๑	อุปฏฐิตสสติ, สมปชาโน	๘/๑๕๑
สทธานุสारी	๗/๑๕๑	โกโร, อุปนาท	๘/๑๕๑
สทธานิมุตโต	๗/๑๕๑	ติตโต, ตปเปตา	๘/๑๕๑
สมยวิมุตโต	๑/๑๖๑	ทวินัน ปุคคณัน อาสวา วาฏณน	
สมสึส	๗/๑๕๐		๘/๑๕๑
สมมาสมพุทโธ	๗/๑๕๐	ทตตปปยา ปุคคณ	๘/๑๕๑
สสงขารปริณิพพาย	๗/๑๕๑	ทพพโจ, ปาปมิตโต	๘/๑๕๑
เสโย	๗/๑๕๐	ทลลภา ปุคคณ	๘/๑๕๑
โสตาปตติผลสัจจิกิริยาย ปฏิปนโน		มกขี, ปลาสิ	๘/๑๕๑
	๗/๑๕๑	มฏฐสสติ, อสมปชาโน	๘/๑๕๑
โสตาปนโน	๗/๑๕๑	สโก, มายาวี	๘/๑๕๑
		สลิวิปนโน, ทิฏฐิวิปนโน	๘/๑๕๑
ทุก		สลิสมปนโน, ทิฏฐิสมปนโน	๘/๑๕๑
อกโกธโน, อนุปนาท	๘/๑๕๑	สตุตปปยา ปุคคณ	๘/๑๕๑
อชตตตตณโมชโน, พหิททสาณโมชโน		สุวโจ, กลยาณมิตโต	๘/๑๕๑
	๘/๑๕๑	หิริมา, โอตตปปี	๘/๑๕๑
อนิสสุก, อมจจรี	๘/๑๕๑	หิณาริมิตโต, ปณิธาริมิตโต	๘/๑๕๑

ธมฺมปฺปเกโท	ปฺพุเพ/องฺเก	ธมฺมปฺปเกโท	ปฺพุเพ/องฺเก
ติกั			
อนฺธตฺติกั	๙/๑๕๒	อาสีวิฐุปมา ปุคฺคฺลา	๑๐/๑๕๔
อรุณฺณมจิตฺตตฺติกั	๙/๑๕๒	อุคฺคปฏฺธิณฺณจตุกกั	๑๐/๑๕๓
อวฺกฺุชฺชปณฺณตฺติกั	๙/๑๕๒	อุทฺทกรหฺนุปมา ปุคฺคฺลา	๑๐/๑๕๔
อวีตฺราศตฺติกั	๙/๑๕๒	อุปฺชีวิจตุกกั	๑๐/๑๕๕
กายสฺกขีตฺติกั	๙/๑๕๒	โอมฺโตณฺตจตุกกั	๑๐/๑๕๕
กาสีทวตฺถุปมา ปุคฺคฺลา	๙/๑๕๒	กาเลน ภาสีตจตุกกั	๑๐/๑๕๕
คิลานุปมา ปุคฺคฺลา	๙/๑๕๒	กุมฺภุปมา ปุคฺคฺลา	๑๐/๑๕๔
ชฺิคุจฺฉิตฺตพฺพตฺติกั	๙/๑๕๓	เจตฺตสมฺมตฺถาภีจตุกกั	๑๐/๑๕๖
นเสวิตฺตพฺพตฺติกั	๙/๑๕๓	ตโมตมปฺรายนจตุกกั	๑๐/๑๕๕
นินาสตฺติกั	๙/๑๕๒	ธมฺมกถิกา ปุคฺคฺลา	๑๐/๑๕๔
เปเมยฺยตฺติกั	๙/๑๕๒	ปาปจตุกกั	๑๐/๑๕๓
ปรีปฺปรีการีตฺติกั	๙/๑๕๓	ปาปธมฺมจตุกกั	๑๐/๑๕๓
ปาสาณฺเลชฺฐปมตฺติกั	๙/๑๕๒	พลีพทฺฐุปมา ปุคฺคฺลา	๑๖๒/๒๑๕
โปตฺถกฺkupมา ปุคฺคฺลา	๙/๑๕๒	มุสิกฺkupมา ปุคฺคฺลา	๑๐/๑๕๔
ภาณีตฺติกั	๙/๑๕๒	ยฺตุตฺตปฏฺธิณฺณจตุกกั	๑๐/๑๕๔
สตุถาโร	๙/๑๕๓	รุกฺขุปมา ปุคฺคฺลา	๑๐/๑๕๕
จตุกกั		รฺูปปฺปมาณจตุกกั	๑๐/๑๕๕
อตฺตหิตาย ปฏฺธิปนฺนจตุกกั	๑๐/๑๕๕	วลาหฺkupมา ปุคฺคฺลา	๑๐/๑๕๔
อตฺตนฺตปจตุกกั	๑๐/๑๕๕	สมณจตุกกั	๑๐/๑๕๖
อนฺุวิจฺจภาสีตจตุกกั	๑๐/๑๕๔	สฺวราชจตุกกั	๑๐/๑๕๖
อนฺุโสธคามีจตุกกั	๑๐/๑๕๖	สวาชฺชจตุกกั	๑๐/๑๕๓
อปฺปสฺสจตุกกั	๑๐/๑๕๖	อพฺโภกาสิกّا	๑๑/๑๕๗
อพฺพุปมา ปุคฺคฺลา	๑๐/๑๕๔	อารณฺณิกา	๑๑/๑๕๗
อสนฺุปฺปรีสจตุกกั	๑๐/๑๕๓	อารมฺภติ วิปฺปฏฺฐีสารี	๑๑/๑๕๗
		เอกาสนิกา	๑๑/๑๕๗

ธมมปฏปะภโ	ปฏปะภโ	ธมมปฏปะภโ	ปฏปะภโ
ขลุปจณาทตติกา	๑๑/๑๕๗	สตตกั	
เตจวิริกา	๑๑/๑๕๗	อุทกุปมา ปุคคลา	๑๓/๑๕๙
ทตฺวา อวชานาติ	๑๑/๑๕๗	อุกโตะภาควิมุตตตตตกั	๑๓/๑๕๙
เนสขวิริกา	๑๑/๑๕๗		
ปัสสุลิกา	๑๑/๑๕๗	อฏฐกั	
ปิณฑปาทิกา	๑๑/๑๕๗	มคคผลสมงคิโน ปุคคลา	๑๔/๑๕๙
ยถาสนุติกา	๑๑/๑๕๗		
โยธาชวีปมา ปุคคลา	๑๑/๑๕๗	นวกั	
รูกขมูลิกา	๑๑/๑๕๗	สมมาสมพุกทนวกั	๑๕/๑๕๙
โสธานิกา	๑๑/๑๕๗		๒๐๘/๒๕๓
		ทสกั	
ณกั		นิฎฐาทสภ]	๑๖/๑๖๐, ๒๐๙/๒๕๕
สพพณณณกั	๑๒/๑๕๘		

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก*

๑. สมเด็จพระพุฒาจารย์	วัดสระเกศ	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมมุนี	วัดบวรนิเวศวิหาร	รองประธานกรรมการ
๓. พระพรหมเวที	วัดไตรมิตรวิทยาราม	รองประธานกรรมการ
๔. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบวรณศิริมตยาราม	กรรมการ
๕. พระพรหมโมลี	วัดพิชัยญาติการาม	กรรมการ
๖. พระวิสุทธีวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๗. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๘. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	กรรมการ
๙. พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๑๐. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	กรรมการ
๑๑. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	กรรมการ
๑๒. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๑๓. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	กรรมการ
๑๔. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	กรรมการ
๑๕. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	กรรมการ
๑๖. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	กรรมการ
๑๗. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	กรรมการ
๑๘. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	กรรมการ
๑๙. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	กรรมการ
๒๐. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	กรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘ มติที่ ๕๐๙/๒๕๔๘ เรื่อง ขอความเห็นชอบรายนาม คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๙ มติที่ ๓๕๗/๒๕๔๙ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ แทน กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง

๒๑. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	กรรมการ
๒๒. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	กรรมการ
๒๓. พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๒๔. พระราชเมธี	วัดราชนัสดาราม	กรรมการ
๒๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	กรรมการ
๒๖. พระราชวรมนี	วัดดุสิตาราม	กรรมการ
๒๗. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	กรรมการ
๒๘. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	กรรมการ
๒๙. พระราชสุธี	วัดเทวราชกุญชร	กรรมการและเลขานุการ
๓๐. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	กรรมการ
๓๑. พระราชปฏิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๓๒. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๓๓. พระศรีรัชมมงคลเมธี	วัดอาวุธวิกสิตาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔. พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	กรรมการ
๓๖. พระศรีวิสุทธิธารณ	วัดบรมนิวาส	กรรมการ
๓๗. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๓๘. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	กรรมการ
๓๙. พระมหาไฉน จิตตสุทโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๔๐. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๔๑. พระมหาวินัย ถิรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	กรรมการ
๔๒. นายวิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓. นายบุญสืบ อินสาร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔. นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕. นายแก้ว ชิตตะขบ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎก*

๑. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘. พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิวาส	อนุกรรมการ
๙. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒. พระมหาวินัย ถิรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓. พระมหาไฉน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธจาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการตรวจค้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบุรณศิริมาตยาราม	ที่ปรึกษา
๒. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะกรรมการ
๓. พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะกรรมการ
๔. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะกรรมการ
๕. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะกรรมการ
๖. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะกรรมการ
๗. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะกรรมการ
๘. พระราชเมธี	วัดราชนัดดาราม	คณะกรรมการ
๙. พระราชวรมนี	วัดดุสิตาราม	คณะกรรมการ
๑๐. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ
๑๑. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะกรรมการ
๑๒. พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๓. พระเมธีธรรมมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะกรรมการ
๑๔. พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะกรรมการ
๑๖. พระสุธีรัตนภรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะกรรมการ
๑๗. พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัดดาราม	คณะกรรมการ
๑๘. พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจค้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาภุช ธีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชร จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชลอ ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิตาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๔ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรียน นักวรรณศิลป์ ๗ คณะทำงาน

คณะกรรมการตรวจค้นฉบับพระสุตตันตปิฎก*

๑.	พระวิสุทฐิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	ประธานคณะกรรมการ
๒.	พระธรรมปัญญามรณ	วัดปากน้ำ	รองประธานคณะกรรมการ
๓.	พระราชวิริยาลังการ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๔.	พระราชสุตตมรณ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๕.	พระปริยัติกิจ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๖.	พระปิฎกโกศล	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการและเลขานุการ
๗.	พระวิเชียรภิกขุ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๘.	พระมหามนตรี	ชนดิสโร ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๙.	พระมหาประนอม	กิตติปัญโญ ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๐.	พระมหาสมจินต์	สมมุมาปญโย ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๑.	พระมหาบุญชู	กิตติโชติโก ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๒.	พระมหาจรัญ	วิจารณ์เมธี ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๓.	พระมหาทองดี	ปัญญาวชิโร ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๔.	พระมหาเสนาะ	กิตติเสโน ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๕.	พระมหาครุฑชิต	สุจิตคนฺโธ ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๖.	พระมหาวัฒน์พร	อภิวิฑฒโน ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๗.	พระมหาชำนาญ	มหาชาโน ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๘.	พระมหาหวน	ยสาโส ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๙.	พระมหาสมาน	มโนพนฺโธ ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๘ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจค้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการพิจารณาดำเนินงานพระอภิธรรมปิฎก*

๑. พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	ประธานคณะกรรมการ	
๒. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	รองประธานคณะกรรมการ	
๓. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	รองประธานคณะกรรมการ	
๔. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	คณะกรรมการ	
๕. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	คณะกรรมการ	
๖. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	คณะกรรมการ	
๗. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการ	
๘. พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	คณะกรรมการ	
๙. พระราชเวที	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๐. พระราชปฏิภาณโสมภณ	วัดราชโอรสาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๑๑. พระราชสิทธิมุนี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ	
๑๒. พระสุธีธรรมนุวัตร	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๓. พระศรีวิสุทธิโกศล	วัดเพชรสมุท	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๔. พระวิสุทธิธีรพงศ์	วัดพิชยญาติการาม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๕. พระศรีศาสนวงศ์	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๖. พระมหาบุญเทียม	ฉาณินโท ป.ธ. ๘	วัดพิชยญาติการาม คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๗. พระมหาสมลักษณ์	คนธสาโร ป.ธ. ๘	วัดท่ามะโอ	คณะกรรมการ
๑๘. พระมหาประนอม	ธมฺมาลงกาโร ป.ธ. ๖	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๑๙. พระครูธรรมธรรสมุนต์	นนทิโก	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๒๐. นายนิมิตร	โพธิพัฒน์		คณะกรรมการ
๒๑. ผศ. เวทย์	บรรณกรกุล		คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาดำเนินงานพระอภิธรรมปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๕

เจ้าของ	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	
ผู้จัดทำ	คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์ คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง	
ที่ปรึกษา	พระพรหมสุธี	วัดสระเกศ
	พระธรรมกิตติเมธี	วัดสัมพันธวงศาราม
	พระธรรมวรเมธี	วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

บรรณาธิการ พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙)

คณะบรรณาธิการ/ประสานงาน

พระศรีวิชมงคลเมธี (ประนต กิตติวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)
พระปริยัติกวี (สุบิน อีรวโร ป.ธ. ๙)
นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙
นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙
นายบุญเชิด กิตติธรรมากร ป.ธ. ๙
นายแก้ว ชิตตะขบ ป.ธ. ๙

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๖๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐
โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๔๕